EL CAMİ'Fİ TALEBİ İLMİŞ-ŞERİF

ABDULKADİR B.ABDULAZİZ

İMAN VE KÜFÜR

Abdulkadir bin Abdulaziz

İMAN VE KÜFÜR

Abdulkadir Bin Abdulaziz

www.davetvecihad.com

Davet Serisi

İkinci Adım

1. Kitap

İrtibat Adreslerimiz

davetvecihad@gawab.com
davetvecihad@maktoob.com
elhadid@gawab.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KİTAP HAKKINDA BİR AÇIKLAMA

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. Allahu Teala'nın salat ve selamı son peygamber olan Muhammed'in, onun âlinin ve ashabının üzerine olsun.

Bu kitap, Şeyh Abdulkadir bin Abdulaziz'e ait olan "El-Câmi' Fi Talebi İlmi'ş-Şerif" isimli eserin sadece bir bölümüdür. El-Câmi' oldukça geniş bir şekilde ilim, ilim tahsili, iman ve küfür konuları ile ilgili olarak hazırlanmıştır. Daha önce kitabın bir kısmı, bazı kardeşlerimiz tarafından tercüme edilmiş ve "İman ve Küfür Hükümleri" ismiyle yayınlanmıştı. Biz konuların daha kolay anlaşılması açısından, kitabı kısımlara ayırdık ve tekrar gibi algılanabilen bazı bölümleri çıkardık. Böyle bir yöntemi tercih etmemizdeki amacımız ise; konuları daha akıcı bir hale getirip anlamayı kolaylaştırmaktır. Dileriz ki Rabbimiz bu kararımızı isabetli eyler.

Bundan önce yayına hazırladığımız kitaplarda genel olarak Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in menheci ve bu menhecin önemi üzerinde durmaya çalıştık. Allahu Teala'nın izni ile, "İkinci Adım" olarak isimlendirdiğimiz bu seride ise biraz daha tafsilata inmeye gayret edeceğiz. Şüphesiz hicret ve cihad da dahil olmak üzere dinin meselelerinin temelini "İman" ve "Küfür" kavramlarının tanımı oluşturmaktadır. Bugün ve geçmişte müslümanlar arasında olan ihtilaf ve çekişmelere bakıldığında, bu ihtilaf ve çekişmelerin temelinin, genellikle bu iki kavram hakkında yapılan farklı tanımlar olduğu görülecektir. Bu iki kavramın tanımı konusunda ihtilafa düşmek gerek şer'i ve gerekse de şer'i siyaset açısından birçok hatalara malolmuştur. Şüphesiz birçok meselede olduğu gibi bu kavramlarda da ifrat ve tefrite kaçan akımlar vardır. Bununla birlikte orta bir yolda bulunanlar da mevcuttur. Hiçbir zaman, ifrat ve tefrite yönelen akımların olması, bu meselenin ihmal edilmesine ve özellikle de bu mesele hakkında gereken ilmin tahsil edilmesine mani değildir. Dinin en önemli meselelerinden olan iman ve küfür konuları hakkında gereken ilmi tahsil etmemek caiz değildir. Çünkü aynen namaz ve oruç gibi, iman ve küfür de bu dinin hükümlerindendir ve bir müslümanın öncelikle tahsil etmesi gereken konular arasındadır. İslam dininde belirlenmiş olan gerek ferdi ve gerekse toplumsal birçok hüküm bu iki kavram ile direk bağlantılıdır. Dolayısıyla bu iki kavram hakkında gereken ilme sahip olmamak, müslümanı gerek ferdi ve gerekse de toplumsal birçok meselede Allahu Teala'nın razı olmadığı işlere sevkedebilir.

Bugün İslam ümmetine bakıldığında bu iki kavrama önem vermemenin nelere malolduğu açıkça görülmektedir. Bu nedenledir ki küfür ehli öncelikle bu iki kavramı müslümanların gündeminden uzaklaştırmıştır. Hatta maalesef öyle bir merhaleye gelinmiştir ki müslümanların bizzat kendileri bu kavramlar üzerinde durmanın gereksiz ve zararlı dahi olduğunu iddia etmeye başla-

mışlardır. Halbuki başta da belirttiğimiz gibi nikah, ticaret, imamet, hicret ve cihad konuları da dahil olmak üzere birçok şer'i mesele bu iki kavrama direk bağlıdır. Kafir ve mümin ayırımı yapılmadan birçok şer'i hükmün Allah ve Rasulü'nün rızasına uygun olarak yerine getirilmesinin imkanı bulunmamaktadır. Bu iki kavram hakkında cahil olmak, birçok şer'i hükmü Allah ve Rasulü'nün hudutlarını koruyamamaksızın gözü kapalı bir şekilde yerine getirmeye sebep olur. Bu ise hevalara göre hareket etmenin en büyük tetikleyicisidir. Bu nedenle müslümanların ve özellikle de dinin zirvesi olan cihad ameli konusunda azimli olanların bu iki kavramı öncelikle iyi anlamaları ve uygulayabilmeleri gerekir. Allahu Teala'nın izni ile bunun birçok faydaları bulunmaktadır. Bu faydaların belki de en güzeli Allahu Teala'nın yardımı ve müslümanların saflarının birbirine kenetlenmesi ve Allah'ın razı olmadığı birçok fitneden ayrışmasıdır.

Şüphesiz hidayet Allah'tandır. Kullar üzerine vacip olan ise iman edip, salih amel işlemek ve bir de hakkı ve sabrı tavsiye etmektir. Kurtuluşa erenler bunlardır. Bizler de kardeşlerimize hakkı tavsiye etme kabilinden olarak bu ilme önem vermelerini nasihat ediyoruz ve onlara bu çalışmaya önem vermelerini öneriyoruz. Şüphesiz başarı Allahu Teala'dandır.

www.davetvecihad.com

İMAN VE KÜFÜR KONULARININ ÖNEMİ

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. O'ndan yardım diler ve O'na istiğfar ederiz. Nefislerimizin şerlerinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allahu Teala kime hidayet ederse onu saptıracak ve kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Allah'tan başka ilah olmadığına, tek olup ortağının bulunmadığına, Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* O'nun kulu ve Rasulü olduğuna şehadet ederim.

"Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin."[1]

"Ey İnsanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok erkek ve kadınlar meydana getiren Rabbinizden sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'ın ve akrabanın haklarına riayetsizlikten de sakının. Allah şüphesiz hepinizi görüp gözetmektedir."[2]

---

[1] 3 Ali İmran/102

[2] 4 Nisa/1

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının, dürüst söz söyleyin de Allah işlerinizi kendinize yararlı kılsın ve günahlarınızı size bağışlasın. Kim Allah'a ve Rasulü'ne itaat ederse, şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş olur."[1]

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: ***"Ameller ancak niyetlerledir. Herkes niyetinin karşılığını alır. Kim Allah'a ve Rasulü'ne hicret ediyorsa, hicreti onlara olur. Ama kim bir dünyalık elde etmek veya bir kadınla evlenmek için hicret ediyorsa, onun hicreti onadır."***[2]

İman ve küfür konuları tüm din konularının en önemlileridir dersek, bu konularla ilgili dünyevî ve uhrevî hükümlerin çokluğu nedeniyle, mübalağa etmiş olmayız. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurur:

"Kötülükleri kazananlar, yoksa onları, iman edip salih amellerde bulunanlar gibi kılacağımızı, hayat ve ölümlerinin bir olacağını mı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar."[3]

Ahirette, varlıkların sonunun cennet ya da cehennem olması, iman ve küfre dayanır. Dünyada ise, bu konuyla ilgili hükümler pek çoktur. Bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Şer'î Siyasetle İlgili İşlerde:

Yani, herhangi bir ülkede idareciler ve mevcut yönetim sisteminin durumuyla ilgili konularda. Çünkü bunlarla alakalı iman ve küfür hükümleri, Müslümanların sadece bir kısmının değil, genelinin üzerindeki etkileri açısından son derece önemlidir. Zira Allahu Teala, Müslüman yöneticiye itaat ve yardımı Müslümanlar üzerine vacip kılmış, buna karşın kafir yöneticiye itaat ve

---

[1] 33 Ahzab/70-71

[2] Buhari ve Müslim

[3] 45 Casiye/21

yardımı haram kılmıştır. Yöneticinin kafir olması durumunda, bu kimseyi görevinden indirmek vaciptir. Bu nedenle alimler, "Hakim olan yöneticinin durumunu bilmek her Müslümana vaciptir" demişlerdir.[1]

2. Velayetle İlgili Bazı Hükümler:

Kafirin mü'mine velayeti birçok yönden batıldır. Kafirlerin, Müslümanlara vali, hakim yahut kâdı olması caiz değildir. Aynı şekilde, bir kafir Namaz için imam olamaz, çünkü, kafirin namazı batıldır. Durumu bilerek arkasında namaz kılan kimsenin ise namazı geçersizdir. Kafir kimse, nikahta Müslüman bir kadının velisi olamadığı gibi, ebedî olarak mahremi olmasını gerektiren bir yakınlığa sahip olsa da, onun mahremi sayılmaz. Kafir, Müslümanın malının sorumluluğunu üstlenemez; kimsesi olmayan çocuk, bir kafirin sorumluluğuna bırakılamaz. Bunlar dışında velayetin birçok çeşitleri vardır.

3. Nikahla İlgili Bazı Hükümler:

Kafir kimsenin Müslüman bir kadınla nikahlanması haramdır, Müslüman bir kadının nikahında ona veli de olamaz. Eğer Müslüman iken nikahlanıp, sonradan mürted olursa, nikahı fasit olur. Eşi ile beraberliklerinin devam etmesi durumunda ise zina meydana gelecektir.

4. Mirasla İlgili Bazı Hükümler:

Din farklılığı miras bırakmaya ve miras almaya engeldir. Ancak İbn-i Teymiye bu konuda muhalefet ederek Müslümanın, kafir olan yakınından miras almasını caiz görmüş, İbnu'l-Kayyım da bu görüşünde ona tabi olmuştur. Bu görüş, karşı çıkılması mümkün olmayan salim, sarih ve sahih nasslara aykırı olması nedeniyle hatalıdır.

---

[1] Bkz: el-Mustasfâ, Ebu Hâmid el-Ğazzâlî, 2/39

5. Kan ve Malın Korunması ile İlgili Bazı Hükümler:

Kan ve malın güvence altında olması, ya iman, ya da eman ile gerçekleşir. İmandan maksat dış davranışlarla belirlenen hükmî İslam'dır.

Eman ise iki türlüdür: Belli bir vakitle kayıtlı olan eman. Bu, eman isteyip kendisine daru'l-İslam'da sürekli kalması için değil, sadece buraya girmesi için izin verilen kimse içindir. Sürekli olan eman ise; zimmet akdinin şartlarına bağlı kalmak kaydı ile, daru'l-İslam'da sürekli ikamet edebilen zımmî içindir. Emanın bu her iki türü de sadece aslî (hiç Müslüman olmamış) kafir içindir. Mürted içinse hiçbir şekilde eman yoktur. Kendisine eman verilmeyen aslî kafir ya da mürtedin kanı ve malı hederdir.

6. Cenaze ile İlgili Bazı Hükümler:

Kafir yahut mürted yıkanmaz, namazı kılınmaz, Müslümanlar'ın yanına defnedilmez. Bir Müslümanın -her ne kadar kafirin cenazesinin arkasından gitmesi caizse de- gömme esnasında onun kabri başında durması veya ona mağfiret dilemesi caiz değildir. Hayatlarında ve ölümlerinde kafirlerden beraeti tam olarak yerine getirmenin gereği budur.

Allahu Teala şöyle buyurur:

"Onlardan ölen kimsenin namazını kesinlikle kılma, mezarı başında durma. Çünkü onlar Allah ve Rasulü'ne karşı küfürde bulundular ve fasıklar olarak öldüler"[1]

"Kendileri için, onların cehennemlik oldukları açıklığa kavuştuktan sonra -yakınları dahi olsa- müşrik-

[1] 9 et-Tevbe/84

ler için mağfiret dilemeleri Peygamber'e ve iman edenlere yakışmaz"[1]

7. Dostluk ve Düşmanlık (Vela ve Bera) İle İlgili Hükümler:

Mü'min kimse ile imanı miktarınca dostlukta bulunmak vaciptir. Kafirle ise, dostlukta bulunmak haram, ondan beraet etmek vaciptir. Mü'minin, Allah için kafire buğz etmesi, mümkün olduğu kadar ona düşmanlık göstermesi de vaciptir. Müslümanlara zarar verecek bir hususta kafire yardımda bulunulmaz. Hatta kafir kimse, Müslümanlarla anlaşmalı ise yahut zımmî ise, zulmetmeksizin onun hareket alanını sınırlı tutmak gerekir.

8. Hicret İle İlgili Hükümler:

Bunlar da iman ve küfür ile ilgili hükümlere dayanır. Mü'minin, dinini kafirlerin fitnelerinden kurtarabilmek için, onların topluluğunun sayısını artırmamak ve herhangi bir Müslümana karşı onlara yardım etmemek için, imkan bulduğu taktirde kafirler arasından ayrılarak hicret etmesi vaciptir.

9 . Cihadla İlgili Hükümler:

Buna bağlı olarak, esirlere muamele, ganimetler, fey, cizye ve haraç ile ilgili hükümlerin tamamı, iman ve küfre dayanır.

10 . Diyarla İlgili Hükümler:

Bu hükümler de iman ve küfre dayanır. Bir Müslümanın daru'l-küfre gitmesi, ancak ihtiyaç durumunda caizdir. Böyle bir beldede ikamet ise sadece zaruret sebebiyle caiz olabilir. Kafirin daru'l-İslam'a girmesinin sadece anlaşma ile, orada ikamet edebilmesinin ise, cizye vermek suretiyle caiz olması gibi. Bir de, kafirlerin ikamet etmesinin caiz olmadığı yerleşim bölgeleri vardır

---

[1] 9 et-Tevbe/113

ki, burası Arap Yarımadası'dır. Yine, kafirlerin girmesinin dahi yasak olduğu yerleşim yerleri vardır, buralar da harem bölgesidir.

11. Yargı İle İlgili Hükümlerden Bazıları:

Aslen, kafirin Müslümana şahitliği geçerli değildir. Daha önce ise, kafirin Müslümanların meselelerinde hüküm veren kâdı olmasının haram olduğunu velayetle ilgili hükümler arasında zikretmiştik.

Fıkıh kitaplarının çeşitli bablarında geçen iman ve küfre bağlı bu hükümleri gereğince incelediğimizde, bu konularla ilgili gerçekten çok miktarda hükümler olduğunu görürüz. Örneğin, kafirlerin kullandığı kapların hükmü, kestikleriyle ilgili hükümler, kafirlerle alış veriş, kiralama gibi mali ilişkilerle ilgili hükümler vardır. Bu konu oldukça geniş olduğu için, biz burada sadece bu örneklerle yetiniyoruz. Allahu Teala yarattıklarını iki guruba ayırmış ve şöyle buyurmuştur: **"Sizi yaratan Odur. Sizden bir kısmınız kafir, bir kısmınız mü'mindir."**[1] Allah *Subhanehu ve Teala* bu iki grubu dünyada da ahirette de eşit tutmamıştır:

"Müslümanları, suçlu günahkarlarla bir tutar mıyız? Size ne oluyor? Nasıl hüküm veriyorsunuz?"[2]

"İman eden kimse fasık olan gibi olur mu? Bunlar eşit olmazlar."[3]

"Cehennemlik olanlarla cennetlik olanlar bir olmazlar. Cennetlik olanlar; işte kurtuluşa erenler bunlardır."[4]

---

[1] 64 et-Teğabun/2

[2] 68 Kalem/35,36

[3] 32 es-Secde/18

[4] 59 Haşr/20

Buna göre, bu iki gurubu eşit tutmak Allah'ın şeriatına aykırıdır. İşte bu çirkin günah beşerî ve cahilî anayasalar tarafından üstlenilmiştir. Bu anayasalar, tüm vatandaşların kanun önünde eşit olmalarını öngörürler. Hak ve görevler hususunda akideden ötürü gerekli olan ayırımı yapmazlar. Bu ayırımın gözetilmeyerek ihmal edilmesi ise, Müslümanların dinlerinde ve dünyalarında büyük fesatlara yol açar. Bu durumdan faydalananlar ise sadece kafirlerdir.

Günümüzde durum bundan ibarettir. Müslümanların dininde tahrif, dünyalarında yıkım; kafirler içinse üstün bir konum... İnsanların, mü'min ve kafir olarak iki grup halinde ayrılabilmeleri, iman ve küfür hükümlerinin gereğince amel etmeye bağlıdır. İşte bu ayırım, Allah yolunda cihadın anahtarı ve ön şartıdır. Kafirlerin güçlerinin yok edilmesi ve alçaltılmaları nasıl cihada bağlı ise, İslam Ümmeti'nin varlığı ve şerefi de cihada bağlıdır. Ayet-i kerimede de belirtildiği üzere insanların bu şekilde ayrılmaları Allah tarafından da sevilen bir durumdur:

"Allah, temiz olanı, pis olandan ayırt edinceye kadar mü'minleri sizin üzerinde bulunduğunuz durumda bırakacak değildir..."[1]

"Bu, Allah'ın murdar olanı, temiz olandan ayırması, murdarları üst üste koyup hepsini yığarak cehenneme atması içindir. İşte bunlar hüsrana uğrayanlardır."[2]

Bu ayırımın oluşmasını sağlayacak olan şey, iman ve küfür ile ilgili hükümler gereğince amel etmektir. İnsanlar hakkında şahitlik etmek ise, Allahu Teala tarafından sevilen bir tutumdur:

---

[1] 3 Âl-i İmran/179

[2] 8 Enfal/37

"Böylece biz sizi, insanlar üzerine şahit olmanız için, Peygamber'in de sizin üzerinize bir şahit olması için, vasat bir ümmet kıldık."[1]

Mü'min-kafir ayırımı yapmak ve her birisine şeriatın gerektirdiği şekilde muamelede bulunmak sadece fertlerin akibeti üzerinde değil, bundan daha fazla, halkların ve devletlerin akibetleri üzerinde etkilidir.

Kafir-Müslüman ayırımının kasden ihmal edilmesi ve Müslümanları bundan alıkoymaktan amaç; onların gerçek düşmanlarının ülke içinde kafir yöneticiler, ülke dışında ise uluslararası kafir güçler olduğunu bilmelerini engellemektir. Bunu yaparak Müslümanları içerideki ve dışarıdaki düşmanlarıyla cihaddan alıkoymaktadırlar. Oysa Müslüman ümmetin varlığı ve şerefi ancak cihadla mümkündür. Cihad iptal olunduğunda, Müslümanların dinleri bozulacak, dünyaları yıkıma uğrayacak ve kafirler yeryüzünde fesadla üstünlük elde edeceklerdir. Geçmiş zamanlarda olduğu gibi, günümüzde olan da budur. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu hususa şöyle dikkat çekiyor:

"Faizle alışveriş yaptığınız zaman, öküzlerin peşine düşüp, ekip biçmekle yetindiğiniz ve cihadı terk ettiğiniz zaman Allah size öyle bir zillet verir ki; dininize dönene dek o zilleti üzerinizden kaldırmaz."[2]

Öküzün kuyruğuna tabi olma ve ekip biçmekle yetinip mutlu olma, dünyaya meyletmeye ve bunun sonucu olarak da cihadı terk etmeye delalet eder. Bunların hepsi zillete götürür ve bu sebepleri kaldırmakla da zillet kalkar.

---

[1] 2 Bakara/143

[2] Hadisi, Ahmed ve Ebu Davud, İbn-i Ömer'den, hasen bir isnadla rivayet etmişlerdir.

Tüm bu bahsettiklerimiz, iman ve küfür konularının önemi hakkındadır. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* bu konuda şöyle der: "Bil ki; tekfîr ve tefsîk (fısk ile itham) konuları, 'isimler ve hükümler' ile ilgili konulardır. Ahirette karşılaşılacak müjde (va'd) ve tehdit (vaîd) konuları bunlarla alakalıdır. Dünyadaki dostluk ve düşmanlık, savaşma, can ve malın korunması ve buna benzer başka konular da bunlarla ilgilidir. Allah *Subhanehu ve Teala* cenneti mü'minlere vacip, kafirlere haram kılmıştır. Bunlar her zaman ve her mekanda geçerli olan külli hükümlerdendir"[1]

Başka bir yerde şöyle der: "İmanın tanımında hata, başka herhangi bir tanımdaki hataya benzemez. Çünkü dünya ve ahiretle ilgili hükümler iman, İslam, küfür ve nifakın tanımlanması ile alakalıdır."[2]

İman ve küfür konularını inceledikten sonra elde ettiğimiz sonuç özetle şudur: Her birisine Allah'ın şeriatına göre hak ettiği şekilde muamele edebilmek için, mü'mini kafirden ayırmak her Müslümana vaciptir. Ayrıca, kafirin ya da mürtedin, kendisinin kafir olduğunu bilmesi onun yararınadır. Böylece tevbe etmek ve yeniden İslam'a dönmek için acele eder. Bu da kendisi için dünyada da ahirette de hayra sebeptir. Kafirlerin çoğunun durumu şu ayette bildirildiği gibidir:

"Kendilerinin güzel işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatındaki çabaları boşa gidenler..."[3]

---

[1] İbn-i Teymiye, Mecmuu'l-Fetâvâ, 12/468

[2] Age. 7/395

[3] 18 Kehf/104

İMAN

İman lafzı mutlak anlamda kullanıldığında, bundan kasıt dinin tamamıdır. İman, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* belirtmiş olduğu gibi bir çok şubeyi kapsar: ***"İman yetmiş küsür, yahut altmış küsür şubedir. Bu şubelerin en faziletlisi La İlahe İllallah ve en basiti yoldan eziyet veren şeyi kaldırmaktır. Haya ise imandan bir şubedir."***[1] Böylece iman gerek haram gerekse mekruh olsun, sakındırılmış olan şeylerin terkini kapsadığı gibi, farz olsun nafile olsun, kalp, dil ve diğer organlara gerekli olan tüm taatleri de kapsamış olur.

İman üç mertebeye ayrılır. Bunlardan her bir mertebe imanın bazı şubelerini kapsar. Böylece bu üç mertebe imanın tüm şubelerini kendisinde toplamış olur. Bu üç mertebeyi şöylece sıralayabiliriz:

---

[1] Müslim

Birinci Mertebe

İMANIN ASLI (ASLU'L-ÎMAN)

Bu olmadan iman da olmaz; bununla küfürden kurtulup imana girilir.

İmanın mutlak anlamı budur. Bu imanın sahibi Allahu Teala'nın; "Ey iman edenler" sözünün muhatabıdır.

İmanın bu mertebesi bazı şubeleri kapsar ki, bunlar tamam olmaksızın iman da sahih olmaz. Bu şubeler şunlardır:

Kalbin Sorumlu Oldukları: Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* getirmiş olduklarını ana hatlarıyla bilmek, bunları tasdik etmek ve boyun eğmek. Muhabbet, haşyet, rıza ve Allahu Teala'ya teslimiyet gibi diğer bazı kalp amelleri de imanın aslına girer.

Dilin Sorumlu Oldukları: İki şehadeti ikrar.

Organların Sorumlu Oldukları: Namaz gibi, terkedenin tekfir olunduğu ameller. Bazı alimlere göre dinin beş temelinden (el-mebânî) geriye kalanlar da buna dahildir. Küfre düşürücü şeyleri terk de imanın aslına dahildir. Zira Allahu Teala şöyle buyurur: **"Kim tağutu inkar eder ve Allah'a iman ederse, en sağlam kulpa sarılmış demektir; onun kopması yoktur."**[1]

Fiil olsun, terk olsun imanın aslına giren amelleri tespit etmenin kuralı şudur: Terk edenin tekfir olunduğu her amelin işlenmesi imanın aslındandır (tasdik, kalbin boyun eğmesi, dilin ikrarı ve namaz gibi). Aynı şekilde, işleyenin tekfir olunduğu her amelin terki de imanın aslındandır (din ile alay etmek, Allah'tan başkasına dua etmek gibi). Çünkü, imanın aslının zıddı küfürdür.

[1] 2 Bakara/256

Küfür imanın aslının zıddı olduğuna göre, -gerek vacip olanı terk, gerekse haram olanı işlemek olsun- küfre düşürücü her günah imanın aslını bozar. İmanın aslı olan ameli işlemeyen yahut onu bozacak bir amel işleyen kimse ise kafirdir. Küfre düşürücü günahı tespitin kuralı ise, o amelin büyük küfür olduğunu gösteren şer'î delildir. Bunun ayrıntıları inşaallah ileride gelecek.

Kim, imanın aslını yerine getirirse, ya hemen ya da günahlarının cezasını ödedikten sonra mutlaka cennete girer. Eğer -ikinci mertebedeki- **"vacip olan iman"**ı tam olarak yerine getirirse, hemen cennete girer. Eğer vacip olan imanda kusur ederse ve Allahu Teala da onun bu eksiklerini bağışlarsa, yine hemen cennete girer. Şayet Allah, onun imanın vacip kısmındaki bu kusurlarını bağışlamazsa, günahları miktarınca cehennemde kalır; sonra imanın aslı kendisinde bulunması sebebiyle cennete girmek için oradan çıkar. Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözü de buna delalet eder:

"Bazı kavimlere işledikleri günahların cezası olarak, ateşlerin alevleri dokunur. Sonra Allah, rahmetiyle onları cennete sokar. Bu kimselere 'cehennemiyyûn' denir."[1]

Bu gibi kimselerin sonradan cennete girmeleri, kendilerinde küfre zıt olan, imanın aslını bulundurmaları nedeniyledir. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* buyurduğu gibi:

"Allah, kulları arasında hüküm vermeyi bitirdiğinde ve cehennem ehlinden dilediğini rahmeti ile çıkarmak istediğinde meleklere; La İlahe İllallah diye şehadet edip, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayan kimselerden rahmet ettiklerini cehennemden çıkarmalarını emreder. Melekler onları secde izlerinden tanırlar."[2]

---

[1] Buhari, Enes'ten rivayet etmiştir, Hd. No: 745

[2] Buhari, Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir, Hd. No: 7437

Hadiste bahsedilen kimseler, imanın aslının kendilerinde bulunması nedeniyle cehennemden çıkarlar. İmanın şubelerinin en önemlilerinden olup, hadiste zikredilenler şunlardır: İki şehadeti ikrar, (***La İlahe İllallah diye şehadet edip…***) namaz (***secde izlerinden…***) ve küfre düşürücü şeyleri terk (***Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayan…***).

Yine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur:

"Cibril, bana geldi ve şöyle aktardı: Ümmetinden kim Allah'a şirk koşmadan ölürse cennete girer" Ebû Zer şöyle der: Dedim ki: Zina etse, hırsızlık yapsa da mı? "Evet" dedi. "Zina etse de, hırsızlık yapsa da."[1] Yani bu kimsenin varacağı yer cennettir.

Kim de imanın aslını yerine getirmezse yahut onu bozarsa, o cehennem ehlinden olan kafirdir, oradan bir daha çıkmaz. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Küfredenlere gelince, onlar kıyamet gününün azabından kurtulmak için fidye olarak versinler diye, yeryüzündekilerin tamamı ve bir o kadar daha onların olsa, onlardan kabul olunmayacaktır ve onlar için acıklı bir azap vardır. Cehennemden çıkmak isterler fakat çıkacak değillerdir. Onlar için sürekli bir azap vardır"[2]

[1] Buhari, Hd No: 6444

[2] 5 Maide/36-37

İkinci Mertebe

VACİP OLAN İMAN (EL-ÎMANU'L-VACİB)

İmanın aslını yerine getirip, bunun üzerine vacipleri işlemeyi ve haramları terketmeyi eklemektir. Gerek fiil olsun gerek terk olsun hangi amelin vacip olan imana dahil olduğunu tespit etmenin kuralı şudur: Terki halinde azapla korkutmanın söz konusu olduğu ancak, terkedenin tekfir edilmediği amelin işlenmesi vacip olan imandandır (sıdk, güvenilirlik, ana-babaya iyilik, vacip olan cihad gibi). İşlenmesi halinde azapla korkutma söz konusu olan, ancak işleyenin tekfir edilmediği amelin terki de, vacip olan imandandır (zina, faiz, hırsızlık, içki içmek, yalan, gıybet, laf taşıma gibi).

Vacip olan imanda insanlar iki derecedirler:

Birinci Derece: İmanın aslını yerine getirdikten sonra vacibi terk etmek ya da haram işlemekle kusurda bulunanlar: Bunlar, büyük günah işleyen kimseler, salih amel ile kötü ameli karıştıranlar, Tevhid ehli olup asi olanlar veya dinden çıkmayan fasıklar (el-fâsıku'l-millî) dır.

Durumu bu olan kimse, eğer tevbe etmeksizin ölürse azapla tehdidin muhatabıdır. Fakat o kimsenin durumu Allah'ın dilemesine bağlıdır; eğer Allah dilerse ona mağfiret eder ve hiç azap etmeksizin cennete sokar. Eğer dilerse günahları miktarınca ona azap eder, sonra onu cehennemden çıkarır ve imanın aslını yerine getirmiş olmasından dolayı cennete sokar. Bunun delili ise şu ayet-i kerimedir:

"Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz; bunun dışındakileri ise, dilediği kimse için bağışlar."[1]

[1] 4 en-Nisa/48

Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözü de buna delalet eder:

"Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayacağınıza, hırsızlık yapmayacağınıza, zina etmeyeceğinize, çocuklarınızı öldürmeyeceğinize, iftira etmeyeceğinize, ma'rufta isyan etmeyeceğinize dair bana biat ediniz. Kim bu biatına bağlı kalırsa, onun ecri Allah'a aittir. Ve kim bunlardan birisini yapar da dünyada iken cezalandırılırsa, bu onun için keffaret olur. Kim de bunlardan birisini işler ve Allah da onun bu günahını örterse onun durumu Allah'a kalmıştır; dilerse affeder dilerse cezalandırır"[1]

Dünyada cezalandırma ile günahın örtülmesinden veya ikinci şık olan, kişinin durumunun ahirette Allah'ın dilemesine kalmasından mürtedin durumu müstesnadır. Hadiste, ***"Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayacağınıza..."*** diyerek işaret edilen mürted, eğer riddet (İslam'dan çıkma) nedeniyle öldürülürse bu ceza onun için keffaret olmaz. Zira Allahu Teala şöyle buyurur: **"Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz."** Dünyada iken riddet sebebiyle cezalandırılsa da cezalandırılmasa da birdir.[2]

İkinci Derece: İmanın aslını yerine getirdikten sonra, ne eksik ne de fazla yapmaksızın, vacip olan imanı tam anlamıyla yerine getirenler. Bu kimseler tehditten kurtulup müjdelenmeye hak kazanmışlardır. Yani böyle bir kimse hiç azap görmeksizin, Allah'ın fadlı ve sadık va'di gereğince, cennete girmeye hak kazanmış demektir. Bu da orta yolu tutanların derecesidir: **"Onlardan orta yolu tutanlar vardır."**[3] Bu kimseler hakkında Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu hadisi varid olmuştur:

---

[1] Muttefekun Aleyhi

[2] Bkz: Fethu'l-Bârî, 1/64-68 ve 12/112

[3] 35 Fatır/32

Bir kimse gelerek Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* İslam'ın emirlerinin neler olduğunu sorar. O da bunları o kimseye bildirdiğinde adam şöyle der: ***"Seni hak olarak gönderene yemin olsun ki, Allah'ın bana farz kıldığından ne daha fazlasını yapacağım, ne de daha eksiğini."*** Bunun üzerine Rasulullah şöyle der: ***"Eğer doğru söylüyorsa kurtuldu"*** yahut ***"Eğer doğru söylüyorsa cennete girdi."***[1] Üzerine nafileler ilave edilmeksizin farzların eda edilmesi, vacip olan imanın şeklidir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bu kimseye, bunu yerine getirmekle kurtuluşa ereceğini ve cennete gireceğini müjdelemiştir.

İmanın aslına ve vacip olan imana giren emir ve nehiyleri bilmek, her Müslüman için farz-ı ayndır. Bu farz-ı ayn olan ilimden bir kısmı genel, bir kısmı da kişilere özeldir. Bunları bilmek vaciptir; çünkü bunlarla amel etmek vaciptir. Bunlarda kusur etme sonucunda, küfür ya da fısktan ötürü tehdit vardır. Bir ameli işlemek için öncelikle ona ait bilgiye sahip olmak gerekiyorsa, gerekli olan bu bilgi de vaciptir. Çünkü maksatlar için geçerli olan hüküm, vesileler için de geçerlidir.

[1] Muttefekun Aleyh, Buhari'nin lafzı, Hd. No:1891

Üçüncü Mertebe

MÜSTEHAB OLAN İMAN

Bu, imanın aslı ve vacip olan imanı yerine getirdikten sonra mendup ve müstehapları işlemek, mekruh ve şüphelileri terketmektir. İmanın aslı ve vacip olan imanın yanısıra kim bunları da yaparsa o, orta yolu tutanlardan daha üstün bir derece kazanarak doğrudan cennete giren, öne geçenler (sabikûn) ve Allah'a yakın derecede olanlar (muhsinûn)dan olur. Bu, **"Onlardan, Allah'ın izniyle, hayırlarla öne geçenler vardır"** ayetinde bildirilen derecedir. Bu ayette şöyle buyurulur:

"Sonra, kullarımızdan seçtiklerimizi Kitap'a varisler kıldık. Onlardan bir kısmı nefsine zulmetti, bir kısmı orta bir yol tuttu, bir kısmı da Allah'ın izniyle, hayırlarla öne geçti. İşte büyük fadl budur."[1]

İmanın üç mertebesi bunlardır. Üç mertebesini de zikretmiş olduğumuz iman, gerek mükafat gerek ceza; Allah katındaki ahiret hükümlerinin kendisine bakılarak verildiği **"hakikî iman"**dır.

Dünyada ise Müslüman ile kafirin arasını ayıran **"hükmî iman"**a gelince (bu hükmî İslamla eş anlamlıdır), iki şehadeti ikrar yahut bunun yerine geçecek herhangi bir İslam alameti ile sabit olmuş olur. Allahu Teala imanın bu iki çeşidini ayırmıştır:

"Ey iman edenler, mü'min kadınlar hicret ederek size geldikleri zaman onları imtihan edin. Allah, onların imanlarını daha iyi bilendir. Şayet onların gerçekten mü'min kadınlar olduklarını öğrenirseniz, artık sakın onları kafirlere geri çevirmeyin."[2]

---

[1] 35 Fâtır/32

[2] 60 Mümtehine/10

“Allah onların imanlarını daha iyi bilir” yani onların imanlarının hakikatini daha iyi bilir. Yine;

“Eğer onların gerçekten mü’min kadınlar olduklarını bilirseniz” yani, görüldüğü kadarıyla bunu anlarsanız demektir. İşte bu hükmî imandır. Bir başka ayette şöyle geçer:

“Sizden özgür olan mü’min kadınları nikahlamaya güç yetiremeyenler, ellerinizin malik olduğu mü’min cariyelerinizden alsın. Allah sizin imanınızı en iyi bilendir.”[1] “Özgür olan mü’min kadınlar” ve “Mü’min cariyeleriniz”, yani “Zahiren mü’min olan kadınlar ve zahiren mü’min cariyeleriniz”, “Allah sizin imanınızı en iyi bilendir” yani, “Allah sizin imanınızın hakikatini en iyi bilendir” anlamındadır ki bu hakiki imandır.[2]

Bunlar, iman konuları ile ilgili en önemli meseleler olup, aslında bir tek meseleden kaynaklanırlar. Bu da imanın hakikati meselesidir. Bu konuyla ilgili olarak Mürcie mezhebinin görüşünü örnek verebiliriz:

Bu mezhebe göre, imanın hakikati kalbin tasdîkinden ibarettir (Mürcie’nin bazı fırkaları dünya hükümlerinin uygulanabilmesi için, dil ile ikrarı da buna katmışlardır. Mürcie’nin cumhuruna göre ise, dil ile ikrar imanın hakikatine dahil değildir). Onlara göre, imanın aslı (tasdik) ile bağlantılı olan diğer meseleler şunlardır:

1. İman şubelerden oluşmayan tek bir bütündür. Çünkü tasdik tektir; bir kısmı yok olduğunda tamamı yok olur.

2. İman artmaz ve eksilmez. Çünkü tasdik bir tek şeydir. Eksildiği taktirde tasdik şekke dönüşecektir ki, bu da küfürdür.

---

[1] 4 en-Nisa/25

[2] İmanın mertebeleri hakkında Mecmuu’l-Fetava’dan şu bölümlere başvurulabilir: 7/358, 525, 529, 637; 10/6; 12/474; 19/290-294

3. Mü'minin faciri ile muttakisi arasında fark yoktur. Hepsinin imanı da Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* imanı gibi, hatta Cibrîl ve Mikaîl'in *Aleyhimesselam* imanları gibidir. Çünkü iman tek bir şeydir. (Bu, onların en çirkin görüşlerinden birisidir).

4. Amel imandan değildir; çünkü iman kalbin tasdikidir. Amel ise, sadece imanın meyvesidir. Amel sadece mecaz yoluyla iman olarak isimlendirilir.

5. Facir ve fasık kimse tasdik üzere olduğu müddetçe, kamil mü'mindir. (Bu da onların çirkin görüşlerinden birisidir).

6. İman ehlinin birbirlerine üstünlükleri yoktur. Bilakis imanları eşit derecededir. Sadece amel yönünden farklılıklar vardır; amel ise imandan değildir.

7. İmanda istisna -yani, "Ben inşaallah mü'minim" demek- caiz değildir. Çünkü bu şektir. Tasdik demek olan imanda şek ise küfürdür. Bilakis şöyle denir: Ben gerçekten ve kesinlikle mü'minim.

8. Küfür sadece yalanlama (tekzîb), yahut inkar ve helal kılma gibi, tekzibe dönen şeydir. Çünkü küfür imanın zıdıdır. İman ise kalbin tasdikidir. Dolayısıyla küfür de kalbin tekzîbinden başka bir şey değildir.

TEKFİR

1- KÜFRÜN SEBEPLERİ İLE TÜRLERİ ARASINDAKİ FARK

Birbirinden ayrılması gereken iki konu var ki, bunları birbirine karıştırmak çeşitli hatalara yol açmaktadır. Bunlar; küfrün sebepleri ve küfrün çeşitleridir.

KÜFRÜN SEBEPLERİ

Bunlar, işleyen kimsenin küfrüne hükmetmeye sebep olan şeylerdir. Bu da dünyevî hükümde iki şekilde olur ve bir üçüncüsü yoktur: Küfre düşüren söz veya küfre düşüren fiil. Fiili terk etmek ve işlememek de buna dahildir. Eğer kişi kalpte oluşmuş küfre düşürücü bir itikat sebebiyle hakiki manada kafir olmuş ise, bu kimse ancak işleyenin şer'î yolla küfrünü ispatı mümkün kılan söz ya da fiil ile, kalbindeki bu itikadın ortaya çıkması sonucunda dünyevî hükümle yargılanabilir. Nitekim Ehl-i Sünnet ve diğer mezhepler dünyevî hükümlerin zahire göre verileceği hususunda icma etmişlerdir. Sahibinin durumunu tespit etmeyi mümkün kılan zahirî delil ise kişinin kalbinde olan şey değil, onun sözü ya da fiilidir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ***"Onun kalbini yarıp baktın mı?"***[1] derken, buna dikkat çekmiştir. Yine şöyle buyurur: ***"Ben, insanların kalplerini araştırmakla ve karınlarını yarmakla emrolunmadım."***[2] Dünyevî hükümde kalbin fiili ile cezalandırma olmaz. Bu ancak söz ya da zahirî fiil ile ortaya çıkarsa mümkündür. İbn-i Hacer *Rahimehullah* şöyle der: "Dünya hükümlerinin zahire göre verileceği hususunda alimlerin hepsi icma etmişlerdir. Diğerleri ise Allah'a kalmıştır."[3]

Küfre düşürücü söz ve fiiller, Şâri'in işleyenin yahut söyleyenin küfrünü öngördüğü söz ve fiillerdir. İnkar (cahd), söz ile gerçekleşen küfür sebeplerinden birisidir. Bu da şeriatta sabit olduğu üzere dil ile ifade edilen inkardır.

---

[1] Muttefekun Aleyhi

[2] Muttefekun Aleyhi

[3] Fethu'l-Bârî, 12/273

KÜFRÜN TÜRLERİ

Küfür, çeşitli yönlerden birçok kısma ayrılır. Sahibini kavlî yahut fiilî küfür sebeplerini işlemeye iten batınî (kalbî) etkenler açısından küfür birçok çeşide ayrılır, bazıları şunlardır:

Yalanlama Küfrü: **“Kitap’ı ve rasullerimizi gönderdiğimiz şeyleri yalanlayanlar yakında bilecekler.”**[1]

İnkar Küfrü: **“Vicdanları kabul ettiği halde, zulüm ve büyüklenme dolayısıyla bunları inkar ettiler.”**[2]

-İnkar Etmeksizin- Kibirle Diretme ve Büyüklenme Küfrü: İblis’in küfrü bu türdendir. Allahu Teala onun hakkında şöyle buyurur: **“İblîs hariç hepsi hemen secde ettiler. O, kibirle direndi, büyüklendi ve kafirlerden oldu”**[3]

Şek ve Şüphe Küfrü: **“‘Şüphesiz Allah’ın va’di haktır, kıyamet saatinde hiçbir şüphe yoktur’ denildiğinde siz; ‘Kıyamet saati de nedir biz bilmiyoruz; biz sadece zannediyoruz; ve biz kesin olarak inananlar da değiliz’ demiştiniz.”**[4]

“Çünkü onlar şüpheye düşürücü bir tereddüt içerisinde idiler.”[5]

Yüz Çevirme Küfrü: **“Küfredenler ise; uyarılıp-korkutuldukları şeyden yüz çevirmekte olanlardır.”**[6]

Hased küfrü, buğzetme ve kerih görme küfrü, alay etme küfrü ve nifak küfrü de bunlardandır.

---

[1] 40 Mü’min/70

[2] 27 en-Neml/14

[3] 2 Bakara/34

[4] 45 Casiye/32

[5] 34 Sebe/54

[6] 46 Ahkâf/3

Küfrün türleri dediğimiz şeyler; sahibini açık (zahirî) küfrü yani küfür sebeplerinden olan kavlî ya da fiilî herhangi bir ameli işlemeye sevkeden batınî etkenlerdir. Batınî etkenler olarak saydığımız bu şeyler kalbî amellerdir ve her birisi imanın aslına giren kalp amellerinden birine ters düşer. Örneğin; kalbin -Allah'ı, Rasulü'nü ve anahatlarıyla Onun getirdiği şeyleri- bilmesinin zıddı cehalet küfrüdür. Kalbin (Rasul'ün getirdiği şeyleri anahatlarıyla) tasdikinin zıddı yalanlama küfrüdür.

Küfrün çeşitleri olarak tanımladığımız bu şeyler, imanın aslına giren vacip kalp amellerinin zıddı olan batınî etkenlerdir. Cehmiyye sadece cehalet küfrünü kabul eder; çünkü onlara göre iman sadece bilmekten ibarettir. Bunun gibi Mürcie fırkalarının büyük çoğunluğu da, yalanlama küfrünü kabul ederler. Çünkü onlara göre iman tasdikten ibarettir.[1]

Dünyada kişinin küfrüne dair hüküm vermede dikkate alınan küfür sebepleriyle, kişiyi küfür sebebi olan amelleri işlemeye sevkeden etkenler olan küfür çeşitleri arasındaki farkın daha iyi anlaşılması için, birkaç örnek verebiliriz:

İblisin küfrünün sebebi, Adem'e *Aleyhisselam* secdeyi terk etmesidir. Terk de bir fiildir. Küfrünün çeşidi ise; büyüklenme küfrüdür. Onu secdeyi terke iten etken de budur.

Bazen sebepler bir olduğu halde, bunlara iten etkenler farklı olabilir. Örneğin; birisi Müslüman diğeri Hristiyan iki kişi düşünelim. Bunlardan her ikisi de 'Mesih Allah'ın oğludur' deseler, burada sebep tektir; o da küfre düşürücü sözdür. Ancak çeşitler farklıdır. Müslümanınki Allahu Teala'nın "O doğmamış ve doğurulmamıştır" nassını yalanlamaktan dolayı, yalanlama

---

[1] Küfrün çeşitleri hakkında bkz: Meârîcu'l-Kubûl, 2/21-23; İbnu'l-Kayyım, Medâricu's-Sâlikîn, 1/366-367 ve Miftâhu Dari's-Saade, 1/94

küfrüdür. Hristiyanın ki ise, babalarını ve ruhbanlarını taklid küfrüdür:

"De ki: 'Ey Kitap Ehli, haksız yere dininiz konusunda aşırı gitmeyin ve daha önce sapmış ve birçoğunu da saptırmış ve doğru yoldan ayrılmış bir topluluğun hevalarına uymayın."[1]

Burada sebep birleşmiş fakat tür farklılaşmıştır.

Geçen misallerden de anlaşıldığına göre; küfür sebebi tek olduğu halde, küfür sebebi olan şeyi işlemeye iten etken (küfür türü) farklı olabilmektedir. Yine misallerden anlaşıldığı üzere; küfür sebebi tek olduğu halde, kişide buna iten birden fazla küfür türü bulunabilir. Ayette bildirildiği gibi:

"Hayır, sana ayetlerim geldi, onları yalanladın ve büyüklük tasladın. Böylece kafirlerden oldun."[2] Burada yalanlama küfrü ve büyüklenme küfrü bir tek kişide toplanmıştır.

Küfür türleri olarak tanımladığımız bu etkenler gizli ve batınî şeyler olduğuna göre; dünyevî hükümler bunlara bağlı olarak verilmez. Dünyevî hüküm, işleyenin küfrünü tespiti mümkün kılan küfre düşürücü fiiller ve sözlerden oluşan zahirî sebeplere bakılarak verilir. Dünyevî hükümlerde, küfür sebeplerinin işlevini küfür türlerine yüklememiz gerekmez. Kim Rasul'e hakaret ederse, biz onun hakkında küfür hükmü veririz. Çünkü o, küfür sebebi olan şeyi işlemiştir; bu da küfre düşürücü sözdür. Kişi yalanlamasından, buğzundan, Ona olan hasedinden mi, yoksa Onu hafife alma ve alayından dolayı mı bunu yaptı, şeklinde küfür çeşidini tespit etmek gibi bir sorumluluk yoktur. Zaten bunu kesin olarak bilmek mümkün olmadığı gibi, dünyevî hüküm için böyle bir araştırma gerekli değildir.

---

[1] 5 Maide/77

[2] 39 ez-Zümer/59

Bu, oldukça önemli bir konu olup; ilim öğrenmeyi isteyen kimsenin, özellikle bu konuyu yani, küfür sebepleri ile küfür türlerinin arasını iyi ayırt edip bunları birbirine karıştırmamayı ve dünyevî hükümlerin batınî etkenlere değil, söz ve fiillerden oluşan zahirî sebeplere bağlı olarak verildiği konusunu iyi kavraması gerekir.

2- KÜFRÜ, İNKAR VE YALANLAMA İLE SINIRLANDIRMA YANILGISI

Küfür türlerini bir tek türle sınırlamak hatadır. Daha önce de açıkladığımız gibi, küfrün birçok türleri vardır. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* Mürcie'nin, "Küfür sadece tekzîbden (yalanlama) ibarettir. Çünkü iman -tekzîbin zıddı olan- tasdiktir" sözlerine cevap verirken şöyle der: "Küfür yalanlama ile sınırlandırılamaz. Şayet bir kimse, 'ben senin doğru söylediğini biliyorum. Ancak sana tâbi olmuyorum, bilakis sana düşmanlık yapıyorum, sana buğz ediyorum ve muhalefet ediyorum' dese, bu daha büyük bir küfürdür. Çünkü bilindiği gibi ne iman tasdikten, ne de küfür tekzibden ibarettir. Tam aksine küfür; tekzib olabildiği gibi, tekzib söz konusu olmaksızın sırf muhalefet ve düşmanlık da olabilir. Aynı şekilde iman hem tasdik, hem muvafakat, hem dostluk (muvâlât) ve hem boyun eğmedir. Sadece tasdik iman için yeterli değildir."[1]

İman için "tasdik" şart olduğuna göre, "tekzîb" küfrü imanın zıddıdır; iman için "boyun eğme" şart olduğuna göre, "büyüklenme" küfrü imanın zıddıdır; imanda "yakîn" şart olduğuna göre, "şek ve zan" küfrü imanın zıddıdır; iman için "Allah ve Rasulü'nün sevgisi" şart olduğuna göre, "buğz ve hased" küfrü imanın zıddıdır. İşte tüm bu vacip ameller, imanın aslına giren kalp amellerindendir. Bunların karşıtları ise, küfre düşürücü kalbî amellerdir. İman bir tek şeyden ibaret olmadığı gibi, küfür de bir tek türden ibaret değildir. Tüm bu bilgilerden anlaşıldığına göre, küfrü tekzib ile sınırlandırmak hatadır.

[1] Age: 7/292

3- KÜFRE DÜŞÜRÜCÜ GÜNAHLARLA TEKFÎR HUSUSUNDA, EHL-İ SÜNNET VE MÜRCİE ARASINDAKİ FARK

Ehl-i Sünnet, fakihlerden Mürcie görüşüne sahip olanlar ve Eş'ariler (çeşitli asırlardaki İslam devletlerinde kâdıların çoğunluğunu bunlar oluşturmaktaydılar) küfür ile hükmün, zahiri sebebin meydana gelmesine bağlı olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Buna göre Allah ve Rasulü'nün, söz yahut fiil sebebiyle (terk de buna dahildir) küfrüne hükmettiği kimse, dünyevi hükümde zahiren, hakiki hükümde ise batınen kafirdir. Ancak, bu hükümlerin tefsirinde ihtilaf etmişlerdir:

Ehl-i Sünnet şöyle demiştir: Bu kimse, bizzat söz yahut açık fiil sebebiyle kafirdir. Bunun delili Allahu Teala'nın şu sözüdür:

"Söylemediklerine dair Allah'a yemin ederler. Halbuki onlar, küfür sözünü söylemişler ve Müslümanlıklarından sonra küfre düşmüşlerdir"[1] Burada Allah onları bizzat söyledikleri söz nedeniyle tekfir etmiştir. Bunun bir örneği de şu ayet-i kerimedir:

"Allah Meryemoğlu Mesîh'tir diyenler kafir olmuşlardır."[2]

Bu konuda benzer başka ayetler de vardır.

Ehl-i Sünnet'in bu konudaki mezhebi şudur: Kim küfre düşürücü bir söz söyler yahut bir fiil işlerse, bizzat bu söz ya da fiil nedeniyle dünyevî hükümde zâhiren, hakikî hükme göre ise bâtınen kafirdir. Çünkü şer'î delilin küfrüne hükmettiği kimse, zahiren ve batınen kafirdir. Allahu Teala'nın bildirmiş olduğu şer'î

---

[1] 9 et-Tevbe/74

[2] 5 Maide/17

delil, bâtını bunun dışında bırakarak sadece zahiri kapsamaz. Bilakis hem zahir hem de bâtını içeren hakiki hükmü ifade eder.

Ehl-i Sünnet, küfre dair hüküm vermeyi, zâhiren tespiti mümkün olmayan kalbî etkenlere bakmazsızın, küfre düşürücü söz veya fiilden ibaret olan zâhirî sebebin meydana gelmesine bağlarlar. Bununla birlikte, bir kimsenin zahiren ve batınen küfrüne hükmetmek, bu kimsenin kalbinde cehalet, taklit, istikbar, buğz, tekzib veya şek türlerinden herhangi birisinin kaçınılmaz olarak varlığına da delalet eder. Ancak dünyevî hükümlerde bunun bilinme yükümlülüğü yoktur.

Fakihlerin Mürcie olanları ve Eş'arîler şöyle derler: Şari'in, zahirî amel (söz ya da fiil) sebebi ile küfrünü öngördüğü herkes, dünyevî hükümde zahiren, hakîki hükme göre batınen kafirdir. Fakat, bu kimsenin küfrü bizzat bu zahirî amel sebebi ile değildir. Bu amel kişinin kalbinde tasdik bulunmadığına yani bu kimsenin kalben yalanlayıcı olduğuna dair bir işarettir.

Bu açıklamayla onlar, Şari'in, küfür sözü ya da fiilini işleyenin kafir olduğu hükmü ile, küfrü tekzib ile sınırlandırmanın arasını uyuşturmuşlardır. Oysa bu fasit bir tutumdur. Çünkü her kafir kalbi ile yalanlayıcı değildir.

Mürcie'yi, küfre düşürücü hiçbir amelin bizzat küfür olmadığı, ancak kalbin yalanladığına dair bir alamet olduğu görüşüne sevk eden şey, imanın hakikatinin tasdikten ibaret olduğuna inanmalarıdır. Öyle ki onların çoğu, dil ile ikrarı bile imanın hakikatinden saymazlar ve bunu sadece dünyada hükümlerin uygulanması için bir şart ve ek bir rükun olarak görürler. Dil ile ikrarı, kalbin tasdikine dair bir alamet kabul ederler.

Mürcie'ye göre, dilin ikrarı ve azaların amelleri imandan değillerdir. Bunlar sadece kalbin tasdikine dair alametler ve belirtilerdir. Zahir ameller iman olmadıkları gibi, küfür de olamazlar.

Buna göre, itaat olan ameller, kalbin tasdikinden ibaret olan imanın belirtileridir. Aynı şekilde, küfür olan ameller de, kalbin tekzibi demek olan küfrün alametleridir. Böylece onlar imanı ve küfrü, kalbin tasdiki ve tekzibi olarak sınırlandırmışlardır. Zahirî amellerin fonksiyonu ise, bunlara birer alamet olmaktan ibaret kalmıştır.

Bu görüşlerin geçersizliğini açıklamak için, Allahu Teala'nın çeşitli kavimler hakkında, onların tasdik ettikleri ve kalben bildikleri sabit olduğu halde küfür hükmü vermiş olması yeterlidir. Nitekim Allahu Teala Fir'avn kavmi hakkında şöyle der:

"Vicdanları yakînen kabul ettiği halde zulüm ve büyüklenme nedeniyle bunları inkar ettiler."[1] Yakîn; bilginin ve tasdikin en üst derecesidir.

Yine Allahu Teala Ehl-i Kitap'tan olan kafirlerden bahsederek şöyle der:

"Kendilerine Kitap verdiklerimiz, Onu (Peygamberi) oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Oysa onlardan bir grup, hakkı bildikleri halde gizlemektedirler."[2]

Böylece anlaşılmıştır ki; Mürcie'nin söylediği gibi küfre düşürücü amel işlemek, kalpte tasdikin bulunmamasını gerektirmez. Bununla birlikte bilinmesi gerekir ki, küfre düşürücü açık bir fiilde bulunan herkes -tekfire engel herhangi bir şey söz konusu değilse- zahiren kafir olması ile birlikte gerçek anlamda yani kalben de kafirdir. Kalbinde ya yalanlama veya cehalet, kibir, şek, hased, Şeriat'a karşı kin, alay, dünya sevgisi ya da bunların dışında dünyevî hükümlerde dikkate alınmayan birtakım etkenler bulunabilir.

---

[1] 27 en-Neml/14

[2] 2 Bakara/146

4- İNKAR İLE, HELAL VEYA MÜBAH KABUL ETME ARASINDAKİ FARK

Alimlerin bu konudaki genel tavrı şudur:

Şer'î vacipler söz konusu olduğunda "inkar" (cahd) kelimesi kullanılır ve denilir ki: Namazın vacipliğini inkar etti, cihadın vacipliğini inkar etti, doğru sözlü olmanın vacipliğini inkar etti.

Haramlar söz konusu olduğunda ise, helal sayma ve mübah sayma lafızları kullanılır; haramı helal saydı veya mübah kabul etti denilir. Yani, "o helaldir" veya "mübahtır" dedi yahut haram olduğunu inkar etti anlamındadır. Yine şöyle denilir: "İçkiyi yahut zinayı helal kabul etti." Dolayısıyla inkar, vaciplerle birlikte; helal kılma ise haramlarla birlikte kullanılır. "Vacibi inkar etti" veya "Haramı helal kabul etti" denilir. "Vacibi helal kabul etti" ya da "Haramı inkar etti" demek doğru bir ifade değildir.

İnkar olsun, helal kılma olsun her ikisi de bir tek asla dönerler, o da; şer'î nasları yalanlamadır. İnkarcı (vacibin vücubiyetini inkar eden) vacip fiilin işlenmesini gerekli kılan nassı yalanlamış olmaktadır. Helal kılan (haramın haramlığını inkar eden) ise, haram olan fiilin işlenmesini yasaklayan nassı yalanlamış olmaktadır. Nasları yalanlayan kişi ise kafir olur. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Allah adına yalan uydurup iftira eden veya kendisine hak geldiği zaman onu yalan sayandan daha zalim kimdir? Kafirler için cehennemde bir barınak mı yok?"[1]

"Kafirlerden başkası, bizim ayetlerimizi inkar etmez."[2]

---

[1] 29 Ankebut/68

[2] 29 Ankebut/47

İnkar ve helal sayma arasındaki fark, basit anlatımıyla budur. Bazı alimler, bu ikisi arasında fark gözetmemişlerse bunun sebebi, bu iki kavramın bir tek asla dönmesidir ki bu da, şer'î nasların yalanlanmasıdır. Fakat dikkatlice incelendiğinde, bu iki kavram arasında, bahsettiğimiz farkın bulunduğu görülecektir.

5- TEKFİR İÇİN, İŞLEYENİN İNKAR ETMESİNİN YA DA HELAL KILMASININ ŞART KOŞULDUĞU VE ŞART KOŞULMADIĞI GÜNAHLAR

Daha önce geçen konulardan anlaşıldığı üzere, her taat imandır. Ancak her ma'sıyet küfür değildir. Ve yine; imanın mertebelerini anlatırken açıkladığımız gibi, taatlerin farklı mertebeleri vardır. Bunlardan bir kısmı imanın aslına, bir kısmı vacip olan imana ve bir kısmı da müstehap olan imana girer. Ma'siyetler de böyledir. Bunların bazıları imanın aslını bozar ve "küfür" olarak isimlendirilir. Bazıları, vacip olan imanı bozar ve "Fısk" olarak isimlendirilir. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurur:

"Fakat Allahu Teala size imanı sevdirdi, onu kalplerinizde süsledi ve size küfrü, fıskı ve isyanı çirkin gösterdi."[1]

Ma'siyetleri sınıflandırma hususunda başvuru kaynağı Şari'in kendisidir. Allah'ın küfür olarak isimlendirdiği ma'siyetlerden birisi Allahu Teala'dan başkasına dua etmektir:

"Kim Allah'la birlikte, hakkında bir delil bulunmayan, başka bir ilaha dua ederse, artık onun hesabı Rabb'inin katındadır. Şüphesiz kafirler kurtuluşa eremezler."[2]

Allah'ın fısk olarak isimlendirdiği ma'siyetlerden birisi, iffetli kadınlara iftira (zina ile suçlama) da bulunmaktır:

"İffetli kadınlara zina isnadında bulunarak sonra dört şahit getirmeyenlere seksen sopa vurun ve onların

[1] 49 Hucurat/7

[2] 23 Mü'minun/117

şahitliklerini ebediyyen kabul etmeyin. İşte bunlar fasıkların ta kendileridir”[1]

Allahu Teala fısk sebebi olan ma'siyet ile, küfür sebebi olan ma'siyeti, şu ayette birleştirerek zikretmiştir:

“Üzerine Allah'ın adının anılmadığı şeyden yemeyin, çünkü bu fısktır. Hiç şüphesiz şeytanlar dostlarına sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara itaat ederseniz, müşrikler olmuş olursunuz.”[2]

Günah, ya vacibi terk ya da haramı işlemek şeklinde olur ki, bu da iki kısımdır:

---

[1] 24 en-Nur/4

[2] 6 En'am/121

KÜFRE DÜŞÜRÜCÜ GÜNAH

Allah'ın küfür olarak isimlendirdiği günahtır. Bu tür günah imanın aslını bozar. İki şehadetten birisini terk, namazı terk, kalp tasdikinin bulunmaması, Allah ve Rasulü'ne hakaret etmek, Allah'tan başkasına dua etmek ve kurban kesmek bu günahlardandır.

Küfre düşürücü günah işleyen kişi, sırf terk etme veya sırf işleme sebebi ile kafirdir. Bu kimsenin tekfiri için, terk etmiş olduğu vacibi inkar etmesini ya da işlemiş olduğu haramı helal saymasını şart koşmak caiz değildir. Çünkü Allahu Teala onu, sırf terk etme yahut işleme sebebi ile kafir olarak isimlendirmiş ve burada inkar etme yahut helal sayma gibi bir kayıt getirmemiştir. Böyle bir şart getiren kimse, Allah'ın hükmünü noksan görerek, ona ek bir şart getirmiş olur. Selef, küfre düşürücü günahlar nedeniyle tekfir hususunda, inkarı başlıbaşına bir şart olarak kabul eden aşırı Mürcie'yi tekfir etmişlerdir.[1]

Aşağıda, inkar ya da helal sayma kaydı olmaksızın (sırf fiil ve terk şeklinde) küfre düşürücü günah işleyen kimsenin kafir olacağına dair nasslardan ve icmadan çeşitli deliller sunacağız:

a- Allahu Teala şöyle buyurur:

"Söylemediklerine dair yemin ederler oysa küfür kelimesini söylemişler ve İslamlarından sonra küfre düşmüşlerdir."[2]

Allahu Teala'nın onların küfrüne hükmetmesi sadece söylemiş oldukları küfür sözü nedeniyledir.

---

[1] Bkz: Mecmuu'l-Fetâvâ, 7/209 ve 205

[2] 9 et-Tevbe/74

b- Allahu Teala şöyle buyurur:

"Münafıklar, onların kalplerindekini haber verecek bir sûrenin inmesinden çekinmekteler. De ki, alay edin. Şüphesiz Allah sizin sakındığınız şeyi açığa çıkaracaktır. Onlara sorarsan, biz sadece dalmış eğleniyorduk derler. De ki: Allah'la, O'nun ayetleriyle ve O'nun Rasulü ile mi alay etmekte idiniz. Özür bildirmeyiniz, siz imanınızdan sonra küfre düştünüz."[1]

Allahu Teala onların, 'biz küfür sözünü inanmaksızın söyledik; hatta biz dalmış, eğlenir bir halde idik' demelerine rağmen, onların imanlarından sonra küfre düştüklerini bildirmiş ve Allah'ın ayetleri ile alay etmenin küfür olduğunu açıklamıştır.[2]

c- Allahu Teala şöyle buyurur:

"O, nefsine zulmeder bir halde bahçesine girdi. Dedi ki: Bunların ebediyyen yok olacağını zannetmiyorum.

Kıyametin gerçekleşeceğini de sanmıyorum. Eğer Rabb'ime döndürülecek olursam bundan daha hayırlı bir sonuçla karşılaşacağıma eminim.

Kendisi ile konuşmakta olduğu arkadaşı Ona dedi ki: Seni yaratana karşı küfürde mi bulunuyorsun?.."[3]

Arkadaşı Onu sadece, küfür sebebi olan "kıyametin kopacağını sanmıyorum" sözü ile tekfir etmiştir.

---

[1] 9 et-Tevbe/64-66

[2] Age: 7/220

[3] 18 Kehf/35-37

d- Bir başka ayette şöyle buyurulur:

"Andolsun, Allah Meryem oğlu Mesih'tir diyenler küfretmişlerdir. Allah üçün üçüncüsüdür diyenler, andolsun ki küfretmişlerdir."[1]

Allahu Teala onları sözleri sebebi ile tekfir etmiştir.

e- Allah Azze ve Celle şöyle buyurur:

"Meleklere, Adem'e secde edin diye emrettiğimizde, İblis dışında hepsi secde ettiler. O, kibirle direndi, büyüklendi ve kafirlerden oldu."[2]

Allahu Teala İblisi fiilinden, yani Adem'e secdeyi terk etmesinden ötürü tekfir etti.

f- Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözü:

"Kişi ile küfür arasında namazı terk vardır."[3] Elif-lam takısı ile belirli olarak gelen **"el-küfr"** lafzı **"büyük küfür" (el-küfrü'l-ekber)** ifade eder. Rasul *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* küfür hükmünü, sadece namazın terkine bağlamıştır. *Sahabe, bir vakit namazı, vakti çıkana dek kasıtlı olarak terk eden kimsenin tekfiri hususunda icma etmişlerdir.*

g- Bahsi Geçen Meseleyle İlgili Diğer Bazı Deliller:

Sahabenin, zekat vermeyi reddedenleri, zekatın vacipliğini ikrar yahut inkar etmelerine bakmaksızın sırf zekat vermeyi reddetmeleri nedeniyle tekfir etmiş olmaları. Bunun delili Ebu Hureyre'nin rivayet etmiş olduğu şu hadistir:

"Ne zaman ki Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* vefat etti, Ebu Bekr Onun yerine geçti ve Araplar'dan küfre dönen döndü.

[1] 5 Maide/72-73

[2] 2 Bakara/34

[3] Müslim

Ömer dedi ki: 'Ya Ebâ Bekr, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* "İnsanlar La İlahe İllallah deyinceye kadar onlarla savaşmakla emrolundum. Kim La İlahe İllallah derse malını ve canını korumuş olur. Ancak İslam'ın hakkı müstesna. Hesabı ise Allah'a aittir" dediği halde, insanlarla nasıl savaşırsın?' Ebu Bekr şöyle cevap verdi: 'Vallahi namaz ile zekatın arasını ayıranla mutlaka savaşacağım. Zira zekat malın hakkıdır. Allah'a yemin olsun ki, Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ödüyor oldukları bir oğlağı bile bana vermeyi reddederlerse, ben de bunun üzerine onlarla savaşırım'. Bunun üzerine Ömer dedi ki; 'Vallahi gördüm ki Allah, onlarla savaşma hususunda Ebu Bekr'i rahatlatmıştı. Ben de doğru olanın bu olduğunu anladım'."[1]

Ebu Bekr'in zekat vermeyi reddedenleri tekfir ettiğine delil Onun, "Vallahi namaz ile zekatın arasını ayıranla mutlaka savaşacağım" sözüdür. Sahabenin icması namazı terk edenin kafir olduğu ve tevbe etmediği taktirde katlinin vacip olduğu noktasındadır. Ebu Bekr'in namazla zekatı eşit tutması da zekat vermeyi reddedenleri kendileri ile savaşılması gereken kafirler olarak gördüğüne delildir.

Sahabe, kabul ettiği bu görüşünde Ebu Bekr'i desteklediler. Bu da onların zekat vermeyi reddedenin küfrü hususundaki icmaları ve Ebu Bekr'in faziletini ve ilmi üstünlüğünü ikrarlarıdır.

İbn-i Teymiye ise şöyle der: "Sahabe ve onlardan sonra gelen imamlar, beş vakit namaz kılsalar, ramazan orucu tutsalar dahi, zekat vermeyi reddedenlerle savaşılacağına dair ittifak etmişlerdir. Çünkü bu kimselerin zekat vermemek için geçerli bir tevilleri yoktu, bu nedenle mürted oldular. Allah'ın emrettiği gibi,

---

[1] Muttefekun Aleyhi, Buhari'nin lafzı: 6924, 6925

zekatın vacipliğini ikrar etmiş olsalar da, vermeyi reddetmeleri üzerine bu kimselerle savaşılır"[1]

Şeyh Abdullah İbn-i Muhammed İbn-i Abdilvehhab[2] şöyle der: "Şeyh (İbn-i Teymiye) *Rahimehullah,* zekat vermeyi reddedenlerin küfrüne dair sözünün sonunda şöyle der: 'Sahabe; sen bunun vacipliğini ikrar mı ediyorsun yoksa inkar mı? dememişlerdir. Bu hiçbir şekilde sahabeden duyulmamış bir şeydir. Bilakis es-Sıddık, Ömer'e *Radıyallahu Anhuma* şöyle demiştir: Allah'a yemin olsun ki, Rasulullah'a ödedikleri bir oğlağı bile bana ödemeyi reddederlerse, bunun üzerine onlarla savaşırım." Böylece savaşı mübah kılan şeyin, zekatın vacipliğini inkar değil, sadece onu eda etmeyi red olarak kabul etmiştir. Rivayete göre onlardan bir grup, zekatın vacipliğini ikrar ediyorlar fakat ödemekte cimrilik ediyorlardı. Buna rağmen halifelerin hepsi bu konuda tek yol izlemişlerdir. Bu da; onlarla savaşmak, soylarını köleleştirmek, mallarını ganimet olarak almak, ölülerinin cehennemlik olduğuna şahitlik etmek ve onları "mürtedler" olarak isimlendirmek."[3]

Bahsettiğimiz hususun delillerinden birisi de, Müseyleme'nin Allah'ın Rasulü olduğuna şehadet edeni, ashabın "Sen inkar ediyor veya helal sayıyor musun, yoksa saymıyor musun?" diye sormaksızın tekfir etmeleridir. Müseyleme'nin taraftarlarından olan Benî Hanife'den bir grup hakkında böyle bir haber rivayet olunmuştur. Benî Hanife, ashabın kendileriyle savaşmasından ve Müseyleme'nin öldürülmesinden sonra, tevbe ettiklerini duyurmuşlardır. Bahsedilen kimseler, yerleşmek için Abdullah İbn-i Mes'ud'un *Radıyallahu Anhu* vali olduğu Kûfe'ye geçmişlerdir ki, o dönemde halife; Osman İbn-i Afvan *Radıyallahu Anhu* idi. Oturdukları bölgede bir mescid vardı ve bu mescidin

[1] Mecmuu'l-Fetava, 28/519

[2] H. 1242

[3] Ed-Dureru's-Seniyye Fi'l-Ecvibeti'n-Necdiyye, 7/131

müezzini ezan okurken, Müseyleme'nin Allah'ın Rasulü olduğuna şehadet etmişti. Ashab bu nedenle onların mürted olduklarına hükmetmişlerdir. Buhari bu haberi, Sahih'inde 'Kefâlet ' bölümünün başında muallak ve özetlenmiş olarak rivayet etmiştir.

Naslar ve ashabın icması göstermektedir ki; küfre düşürücü günah işleyen kimse kafir olur ve bu konuda onun inkarcı olup olmadığına ya da helal sayıp saymadığına bakılmaz. Ehl-i Sünnet'in üzerinde icma ettiği mezhep işte budur.

KÜFÜR TEŞKİL ETMEYİP, SADECE FISK İÇEREN GÜNAHLAR

Bunlar, dünyada iken karşılığı had cezası olan ya da faili ahirette azapla tehdide muhatap olan günahlardır. Naslar bu tür günah işleyenlerin küfrünü öngörmez ve bunlar karşılığında mürtede verilen ceza uygulanmaz. Bu tür günahlar vacip olan imanı zedeler ve işleyen kimse bu nedenle azapla tehdit edilen kimseler sınıfına girer. Bu tür günahlar, imanın aslını bozmadığı için faili küfre girmez. Farzı ayn olduğunda Allah yolunda cihadı terk veya içki içmek, zina, hırsızlık, faiz almak, yalan, gıybet gibi günahları buna örnek verebiliriz.

Bu tür günahlardan herhangi birisini işleyen kimse, tehdidi hak etmiş bir fasıktır, fakat küfre girmiş değildir.

Eğer, işlenen büyük günahın karşılığı olarak dünyada had cezası var ise (içki, hırsızlık, iftira, zina gibi), bu günahı işleyene had uygulanır ve bu onun günahı için bir keffaret olur. Eğer, işlenen günah için herhangi bir had cezası yok ise (yalan, anababaya isyan gibi), yahut had cezası var da işleyene uygulanmamış ise (günahının gizli kalmasından ve kadıya intikal etmemesinden ya da günümüzde olduğu gibi cezanın uygulanmasının mümkün olmaması gibi bir nedenden ötürü) ve bu kimse de tevbe etmeksizin ölmüşse, durumu Allah'ın dilemesine kalmıştır. Eğer dilerse bağışlar, dilemezse, günahı miktarınca ona cehennemde azap eder ve kendisinde imanın aslının bulunmasından ötürü, onu oradan çıkarıp cennete koyar. Aynen Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* büyük günah işleyenlerle ilgili olarak ifade ettiği gibi;

"Kime, bunlardan herhangi bir şey isabet eder de, dünyada iken cezalandırılırsa, bu onun için keffarettir. Ve kime de böyle bir şey isabet edip, Allah bu günahı örter-

***se, onun durumu Allah'a kalmıştır; dilerse onu bağışlar, dilerse cezalandırır."*[1]**

Vacibin terki yahut haramın işlenmesi tarzında, fısk sebebi olan bu günahları işleyen kimse, vacibi inkar etmedikçe veya haramı helal saymadıkça tekfir olunmaz. İnkar ve helal saymanın ne anlama geldiğini açıklamıştık. Bunların döndüğü nokta, şer'î nasların yalanlanmasıdır. Bu nedenle, vacibi inkar eden onu işliyor olsa da küfre girer. Haramı işlemese de, kişinin bunu helal saymakla küfre girmesi gibi.

Bizim ifade etmiş olduğumuz, küfre düşürmeyen günahlarla tekfir edebilmek için inkar yahut helal sayma şartına, sahabenin, içkinin haramlığını kabul ederek içen kimsenin had ile cezalandırılacağı, eğer helal kabul ederse, yani 'bu helaldir, haram değildir' derse mürted olacağı, kendisine tevbe teklif edilip, tevbe etmezse öldürüleceği hususundaki icması da delalet etmektedir. İbn-i Teymiye onların bu konudaki icmasını naklederek şöyle der:

"Kudame İbn-i Abdillah, içki içti. O ve bir grup kimse Allahu Teala'nın **"İman edip ameli salih işleyenlere, Allah'tan sakınıp, iman ederek salih ameller işledikleri müddetçe yiyip-içtikleri şeylerde herhangi bir günah yoktur"**[2] ayetini te'vil ettiler. Bu, Ömer İbnu'l-Hattab'a bildirildiğinde O, Ali İbn-i Ebi Talip ve diğer sahabeler, bu kimseler içkinin haramlığını itiraf ederlerse sopa ile cezalandırılacakları, eğer helal olduğunda ısrar ederlerse öldürüleceklerinde ittifak ettiler. Ömer, Kudame'ye şöyle dedi: "Hata ettin, yanlış bir çukura oturdun. Eğer sen Allah'tan sakınsan ve iman edip salih amel işleseydin içki içmezdin!" Ayetin iniş sebebi şudur: Allah *Subhanehu ve Teala*

[1] Muttefekun Aleyhi, Buhari'nin lafzı, Hd. No: 18

[2] 5 Maide/93

içkiyi haram kıldığında (bu Uhud olayından sonra idi) sahabeden bazısı dedi ki: "İçki içiyor olup da ölen arkadaşlarımızın durumu ne olacak? Bunun üzerine Allahu Teala bu ayeti indirerek, henüz haram kılınmamış bir şeyi yiyip-içene, eğer muttaki ve muslih olan mü'minlerdense, herhangi bir günah olmadığını açıkladı... Bu nedenle sahabe içkiyi helal sayanın öldürüleceği hakkında ittifak etmişlerdir. Daha sonra bu kimseler yaptıklarına pişman olarak hata ettiklerini anladılar. Ancak tevbe etme hususunda ümitsizliğe düştüler. Ömer, Kudame'ye şunu yazarak gönderdi:

"Ha mim. Bu Aziz ve Alim olan Allah tarafından indirilen kitaptır. O günahları bağışlayıcı, tevbeleri kabul edici, azabı da şiddetli olandır."[1] Hangi günahının daha büyük olduğunu bilemiyorum; haramı helal sayman mı? Yoksa Allah'ın rahmetinden ümit kesmen mi!?"

Ehl-i Sünnet, sahabenin ittifak etmiş oldukları, küfür olmayan günah, helal kabul edilme şartıyla tekfire sebep teşkil eder hükmüne "Biz hiç bir Müslümanı günahından ötürü tekfir etmeyiz" kuralını dayandırmışlardır. Buradaki günahtan maksat, küfre düşürmeyen büyük günahtır. Delili ise, günahı işleyenin Müslüman olarak yahut ehlu'l-kıble olarak nitelendirilmesidir.

Şeriata aykırı ve üzerine anayasalar ve beşeri kanunların bina olunduğu genel yasalar koymayı küfür olan helal sayma konusunda örnek olarak verebiliriz. Bu yasalar, ya şer'i vacipleri inkar ya da haramları helal kılma biçimindedir. Allahu Teala şöyle der:

"Haram ayları ertelemek, ancak küfürde ileri gitmektir. Bununla ancak kafir olanlar saptırılırlar. Allah'ın haram kıldığının sayısını tamamlamak için, onu bir yıl

[1] 40 Mü'min/1-3

helal sayarlar, bir yıl da haram sayarlar. Böylece Allah'ın haram kıldığını helal kılmış olurlar."[1]

İnkar ve helal kılmanın konuşma yahut yazma ile olması arasında fark yoktur. Aynen bahsi geçen beşeri yasalarda olduğu gibi. Zira "Yazmak da konuşmak gibidir" fıkhî kaidesi bunu öngörmektedir.

Beşeri kanunlarda inkar ve helal kılma çeşitli şekillerde ortaya çıkar:

- Kanunun Açıkça Haram Kılınmış Şeylerin Mübahlığını Öngörmesi: Karşılıklı rıza ile zinanın mübah kılınması, halen İslami olduğu iddiasındaki bazı ülkelerde genelevler açılması için ruhsat verilmesi, belirli yerlerde içki içilmesinin serbest bırakılması, bu gibi yerler açmak ve içki yapımı için ruhsat verilmesi gibi. Bunların tümü, haramı açıkça helal kılmaktır.

- Kanunun, Hakkında Şer'i Cezaların Bulunuyor Olduğu Bazı Suçlar Karşılığında Çeşitli Cezalar Öngörmesi: Bu, var olan şer'i cezaların yürürlükten kaldırılması demektir ve bu da bunların inkar edilmesi anlamına gelir. Bu şekilde şer'î hadlerin tümü ortadan kalkmış olur.

- Kanunun, Kapalı Olarak Bazı Dini Vaciplerin İşlerliğini Ortadan Kaldırmayı Öngörmesi: İnanç hürriyetinin kanunlaştırılması gibi. Böylece, putperestlere ve Ehl-i Kitaba karşı Allah yolunda savaş ortadan kalkmış olacak, bunun ardından Ehl-i Zimmetle ilgili hükümlerle amel de geçerliliğini yitirecektir.

- Bazı Şer'i Vacipleri Yerine Getiren Kimselerin Cezalandırılması: İyiliği emredip kötülüğü nehyetme, Allah yolunda cihad, mürted yöneticilere karşı çıkma gibi bazı şer'i vacipleri yerine getiren kimselerin cezalandırılması gibi.

---

[1] 9 et-Tevbe/37

• Kat'î Haramların Helal Kılınması: Örneğin; fakirlere dağıtma iddiasıyla zenginlerin mallarını almayı kanunlaştıran "Sosyalizm" adı altında, Müslümanların korunması gereken mallarının helal kılınması gibi.

Birçok kimse, Allah'ın indirdikleri ile hükmetmeyi terk edenin, ancak hükmü inkar etmesi veya terk etmeyi helal sayması durumunda tekfir edileceği, heva ve arzulara uyarak yapması durumunda ise tekfir edilmeyeceği görüşünü benimsediler. Allahu Teala ise şöyle der: **"Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenler, kafirlerin ta kendileridir."**[1] İlim ehli ve dilbilimciler, bu ayette olduğu gibi elif-lam takısı ile belirli olarak gelen "el-küfr" kelimesinin büyük küfür ifade ettiği hususunda ihtilaf etmemişlerdir. Aynı şekilde alimler, küfür lafzı Kur'an'da mutlak olarak geldiğinde büyük küfür ifade ettiği noktasında da ihtilaf etmemişlerdir.

Böylelikle anlaşılmış olmaktadır ki; beşeri kanunlarla yönetilen ülkelerdeki yöneticiler ve hakimler gibi, Allah'ın indirdikleri ile hükmü terk eden kimseler, büyük küfür işlemelerinden ötürü kafirdirler. Bu durumda, hükmü inkar edip etmedikleri ya da yaptıklarını helal sayıp saymadıkları göz önünde bulundurulmaz. Bu hükme bir de, bahsetmiş olduğumuz terkin haricinde, diğer bir küfür sebebi olan Allah'ın şeriatından başka kanunlarla hükmetme eklenince, ikinci bir açıdan daha küfür meydana gelmektedir. Allah'ın şeriatına muhalif kanunları koymak ise, üçüncü bir küfür teşkil etmektedir.

[1] 5 Maide/44

TEKFİRİN KURALLARI

Bu konuyu dört bölümde inceleyeceğiz inşaallah:

1. Tekfir Konusunun Geçtiği Yerler.

2. Riddetin Tarifi.

3. Tekfirin Kuralı.

4. Bu Konudaki Yaygın Hatalar.

1. TEKFİR KONUSUNUN GEÇTİĞİ YERLER

Burada, tekfir konusundaki açıklamalarımız, daha önceden kendi isteği ile İslam'ı kabul etmesi yahut Müslüman anababadan doğması nedeniyle hakkında İslam hükmü sabit olmuş kimse ile sınırlı kalacak, aslen kafir olan kimse ile ilgili konulara girilmeyecektir. Çünkü, asli kafir hakkında herhangi bir karışıklık yoktur ve cihad ile ilgili meselelerde bu konudan bahsedilmektedir.

Tekfire gelince bu, belirli bir kimsenin kafir olduğuna hükmetme anlamındadır ki, **"Tekfiru'l-Muayyen"** olarak bilinir. Bu konu ilim kitaplarının çeşitli bölümlerinde iki şık halinde incelenir:

A) İtikadî Açıdan:

Küfrün hakikati ve çeşitleri ile alakalıdır. Akide kitaplarında "İman ve imanı bozan şeyler" ile ilgili konularda geçmektedir.

B) Yargısal Açıdan:

Küfre götürücü şeyler (Küfrün sebepleri) ve kafirin cezalandırılması. Bu konuların geçtiği yerler ise fıkıh kitaplarının "Riddet ve mürted" ile ilgili kısımlarıdır. Ayrıca bu bölümde belirli bir şahıstan küfre götürücü şeylerin vuku bulduğunun ispatlanması (yani küfrün sebebinin ispatı) ve hükmün şer'an geçerli sayılan engellerinin olup olmadığına bakılması da işlenir. Bunlar, belirli bir kişinin kafir olduğuna hüküm vermek yahut ondan beraet için gerekli olan şeylerdir. Bu konunun geçtiği yerler ise, fıkıh kitaplarının "Kazâ" (Yargı), "Deâvî" (Davalar) ve "Beyyinât" (Deliller) bablarıdır.

Burada amaç, belirli bir kimseyi tekfir ederken yalnızca itikat kitaplarına bakılarak hüküm verilmesinin caiz olmadığı, bununla ilgili yargılama işlemlerine de bakılması gerektiğine dikkat çekmektir.

2. RİDDETİN TARİFİ

Riddet; İslam dininden küfre dönmek, yahut İslam'ı küfür ile bölmektir. Allah Teala şöyle der:

"Sizden kim dininden döner (irtidat eder) ve kafir olarak ölürse, artık onların bütün amelleri dünyada da ahirette de boşa çıkmıştır ve onlar ateşin halkıdırlar, orada sürekli kalacaklardır."[1]

Mürted ise; İslam'ı kabullendikten sonra söz, fiil, itikat yahut şüphe ile küfre giren kimsedir. Dört mezhebin ve diğerlerinin riddet ve mürted ile ilgili tariflerinin hepsi bu anlam etrafında döner. Çünkü küfür ya lisanın ameli olan söz ile, ya azaların ameli olan fiil ile, yahut ta kalbin ameli olan itikat ve şek ile meydana gelebilir.[2]

Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus vardır o da; yukarıda verilen tariflerin riddetin hakiki anlamdaki tarifi olduğudur. Zahire göre uygulanan dünyevi hükümlerde ise ancak küfre düşürücü söz ya da amel ile riddet hükmü verilir. Söz ve fiil insanda açıkça görülen şeylerdir. İtikat ve şekke gelince, bu ikisinin yeri kalptir. Söz ve amelle açığa çıkmadığı müddetçe dünyada iken bunlardan sorgulama yapılamaz.

Kalbi ile küfre giren kimse (bu itikat veya şek ile olabilir), bunu söz yada ameli ile açığa çıkarmadığı müddetçe dünyevi hükümlerde Müslüman sayılır. Ancak hakikatte Allah katında kafirdir ve küfrünü gizlediği büyük nifak ile münafık olmuştur.

Günümüzde, insanlar küfre götüren amelleri işleseler dahi, onları tekfir etmekten sakındıran kimseler çoğalmış durumdadır. Bu kimseler tekfir etmenin Haricilerin mezhebi olduğunu

---

[1] 2 Bakara/217

[2] Bkz: Şeyh Mansur el-Behveti, Keşşafu'l-Kına, 6/167

söylerler. Hatta bazıları riddetin meydana gelmesinin mümkün olmadığı, şehadeti ikrar eden kimsenin bir daha asla küfre düşmeyeceği görüşünü benimserler. Bazıları da, “Biz, günahından dolayı hiçbir Müslümanı tekfir etmeyiz” sözünü kendilerine delil edinirler. Tüm bunlar, İslam dinini bilmemekten kaynaklanmaktadır. Hariciler küfre düşürmeyen günahlar ile tekfir etmektedirler. Ehl-i Sünnet ise, ancak küfre düşüren günahlar ile tekfir ederler.

Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hayatta iken de irtidad edenler olmuştu, O’nun vefatından sonra da Mekke, Medine ve Bahreyn halkı dışında Arapların geneli irtidad ettiler. Ebu Bekr *Radıyallahu Anhu* ve sahabe onlarla mürted oldukları için savaştılar.

Allah Teala şöyle buyurur: **“Özür beyan etmeyiniz, imanınızdan sonra küfre saptınız.”**[1] “**Andolsun onlar küfür sözünü söylemişlerdir ve müslümanlıklarından sonra küfre sapmışlardır.”**[2] Haklarında bu ayetler inen kimseler, henüz Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hayatta iken söyledikleri bazı sözler dolayısıyla kafir olmuşlardı.

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bir hadisinde şöyle der: ***“Gece karanlığı gibi fitneler gelmeden önce amel ediniz. Kişi mü’min olarak sabahlar, kafir olarak akşamlar, mü’min olarak akşamlar, kafir olarak sabahlar. Dünyadan bir parça karşılığında dinini satar.”***[3]

Bir kimse şaka da olsa tek bir kelime ile dinden çıkabilir. Bundan dolayı “Akidetu’t-Tahaviyye” kitabının şerhinde şöyle denilmiştir: “İslam dini Allahu Teala’nın, rasulleri lisanıyla kullarına şeriat kılmış olduğu dindir. Bu dinin aslı, ayrıntıları peygam-

[1] 9 et-Tevbe/66

[2] 9 et-Tevbe/74

[3] Müslim

berden gelen rivayetleridir ve apaçıktır. Küçük-büyük, anlayan-anlamayan, zeki ya da aptal, ayırt edebilen herkes için bu dine girmek mümkündür. Bu dinden çıkmak ise bundan daha çabuk olabilir."[1]

Şeyh Muhammed Hamid el-Fakî şöyle der: "Son dönemlerdeki alimlerden çoğunun büyük şirkten alıkoymak isteyen kimselere karşı çıkışları son derece şiddetlendi. Onlar ve sahabe sanki iki zıt kutup gibidirler. Sahabe şirkten az bir şeyi bile münker görürlerdi. Bu kimseler ise büyük şirkten alıkoyanları kötülemekte, şirkten nehyetmeyi bid'at ve dalalet saymaktadırlar. Allah'ı birlemek, ibadeti yalnızca O'na has kılmak ve Allah'a şirk koşmaktan nehyetmek için gönderildiklerinde, ümmetlerin nebi ve rasullere karşı tutumları da bu şekildeydi."

[1] Şerh-u Akidetu't-Tahavi, 585

3. TEKFİRİN KURALI

Tekfirin kuralı ifadesinden kastedilen belirli bir kişiyi tekfir etmenin kuralıdır (Tekfiru'l-Muayyen). Bu kural şudur:

"Zahire göre uygulananan dünyevî hükümlerde, küfre düşürücü bir söz söylediği ya da bir fiil işlediği şer'î yollarla sabit olan bir şahıs hakkında tekfir hükmünün şartları yerine gelip, engeller ortadan kalktığında kafir olduğu hükmü verilir. Hükmü, buna ehil olan bir kimse verir. Eğer hakkında hüküm verilen kimse daru'l-İslam'da güç yetirilen bir konumda ise; yetkili olan kimsenin cezayı uygulamadan önce o kişiye istitabe uygulaması vaciptir. Eğer bir güç arkasında veya daru'l-harbe sığınarak korunuyor (mümteni) ise ona istitabe uygulamadan öldürmek ve malını almak herkes için caizdir. Bu konuda, sonuçta elde edilecek olan maslahat veya mefsedete bakılarak uygun olan tercih edilir."

Bu kaideyi şöylece izah edebiliriz:

[1] ***"Zahire göre uygulanan dünyevi hükümlerde"*** ifadesi; "söz veya fiil ile" ifadesinden önce bir giriş mahiyetindedir. Çünkü söz ve fiil, insanda açıkça görülebilen şeylerdir ve kişi dünyada iken bunlardan hesaba çekilir. Ancak küfre götürücü bir itikat yahut imanın rükunları ve şubeleri hakkında bir şekten dolayı kalpte gizli bulunan küfre gelince, bundan dolayı kişi dünyada iken sorgulanamaz. Onun işi Allah'a aittir. Kafir olarak ölene Allah mağfiret etmez.

[2] ***"bir söz söylediği ya da bir fiil işlediği"*** ibaresine gelince; dünyada iken bir kimsenin kafir olduğuna hükmedilmesinin sebebi bu ikisidir. Örneğin Allah Teala'ya, Rasul'e *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ya da dine hakaret etmek küfre düşüren sözdür. Fiile örnek olarak ise Kuran'ı pisliğe atmak örnek olarak gösterilebilir.

[3] ***"Küfre düşürücü"*** sözü, ***"bir söz söylediği ya da bir fiil işlediği"*** ibaresinin sıfatı olarak gelmiştir. Küfür ile sıfatlandırma iki şart ile gerçekleşir:

Birinci Şart: Bu sözü söyleyen yahut fiili işleyen kimsenin kafir olduğuna dair muteber olan şer'î delillerin kesinlik kazanması şartı. Bu, "Mutlak tekfir" olarak isimlendirilir. "Şunu söyleyen kafir olur" ya da "Şu fiili işleyen kafir olur" şeklinde, küfür hükmünü belirli bir şahsa indirgemeden mutlaklaştırmaktır. Yani mutlak tekfir; küfür hükmünü sebebin faili olan şahsa değil sebebe indirgemektir.

Şer'i delilde şart koşulan şey, onun büyük küfre delalet edişinin kesin olmasıdır, küfre delalet eden bazı sigalar vardır ki bununla hem küfür hem de bundan daha aşağı olan küçük küfür yahut fısk kastedilmiş olabilir. Bu şekilde delaletinde ihtimal bulunan naslarda kastedilen şeyin belirlenebilmesi için, o nassın içindeki yahut başka naslardaki bu ibareyi anlamaya yardımcı olabilecek işaretlere bakılır. Örneğin Buhari'nin Sahih'inde, İbn-i Abbas'tan şöyle rivayet edilir: "Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle dedi:

"Cehennem bana gösterildi, oradakilerin çoğu kadındı. Onlar küfrederler..." Denildi ki; "Allah'a mı?" Şöyle cevap verdi: "Kocalarına. Ve yapılan iyiliği inkar (küfr) ederler."

Yine, Ebu Said'den şöyle rivayet edilir: "Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kadınların yanına uğradı ve şöyle dedi:

"Ey kadınlar topluluğu, çok sadaka veriniz. Bana sizin, cehennem ehlinin çoğunluğu olduğunuz gösterildi." Dediler ki; "Ne sebeple?" Rasulullah şöyle cevap verdi: ***"Çok lanet ediyorsunuz ve kocalarınıza çok küfür (nankörlük) ediyorsunuz."***

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* burada kadının kocasının hakkını yerine getirmemesi ve onun iyiliklerine karşı teşekkür etmemesi durumunu "küfür" olarak nitelendirmiştir. Buradaki bazı işaretlerden anlıyoruz ki, bu küfürden kasıt; dinden çıkaran büyük küfür değil küçük küfürdür. Buna delil ise, orada bulunanların "Bu Allah'a küfür müdür" diye sorduklarında Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* verdiği cevaptır. Bir başka delil ise, bu günahlarını gidermesi için kadınlara sadakayı emretmesidir. Çünkü sadaka yalnızca mü'mine fayda sağlar. Rasulullah şöyle buyurmuştur: ***"Sadaka, suyun ateşi söndürdüğü gibi kötülükleri giderir."***[1] Bir kafirin sadaka vermesi kabul görmez ve onun günahlarına keffaret olmaz. Allahu Teala ayeti kerimesinde; **"Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz"** demektedir.

Bir başka misal Rasulullah'ın, ***"Müslüman'a sövmek fasıklık, onu öldürmek ise küfürdür"*** ve ***"Benden sonra birbirinizi öldürerek kafir olmayın"***[2] hadisleridir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Müslümanın Müslümanı öldürmesini ve birbirleriyle savaşmalarını küfür olarak isimlendirmiştir. Ancak naslar, kasıtlı olarak öldüren kişinin şu ayetlerde geçtiği üzere kafir olmadığına delalet eder:

"Ey iman edenler, öldürülen kişiler hakkında kısas sizin üzerinize farz kılındı. Özgüre karşı özgür, köleye karşı köle ve dişiye karşı dişi. Ancak kim kardeşi tarafından bağışlanırsa, kendisine örfe uymak ve ona güzellikle diyet ödemek gerekir..."[3]

---

[1] Tirmizî rivayet etmiş ve hasen-sahih olduğunu söylemiştir.

[2] Buhari

[3] 2 Bakara/178

Ayette, katil ile maktulün velisi arasında bir kardeşlik bağı olduğu bildirilmiştir. Birbirleriyle savaşmaları durumunda da aynı şey geçerlidir: **"Mü'minlerden iki taife savaştıklarında..."**[1] Savaşmalarına rağmen Allahu Teala onları müminler olarak isimlendirmiştir. Tüm bunlar, yukarıdaki hadislerde geçen "küfür" ifadesinin, imanı yok eden küfür olmayıp küçük küfür olduğuna delalet eder.

Büyük küfür veya küçük küfre delalet etme ihtimali taşıyan siğalardan bazıları şunlardır: Mazi (geçmiş zaman) ve muzari (geniş zaman) siğası ile tekil veya çoğul belirsiz olarak gelen ism-i fail ve "iman etmemiştir", "bizden değildir", "ateştedir", "Allah ona cenneti haram kılmıştır", "ondan beri olunur" ya da "Allah ve Rasulü ondan beridir" gibi ifadeler.

Büyük küfre işaret ettiği kat'î olan şer'î delillere gelince, Allahu Teala'nın şu sözü buna örnektir:

"Onlara sorsan, 'dalmış oyalanıyorduk' derler. De ki: Allah ile, O'nun ayetleriyle ve Rasulü'yle mi alay ediyordunuz? Özür beyan etmeyiniz; siz imanınızdan sonra küfre girdiniz."[2] Ayette, imandan sonra küfre girdikleri beyan edilmiştir ki, bu büyük küfürdür.

"Nefsine zulmediyor olarak bağına girdi. 'Bunun sonsuza kadar kuruyup yok olacağını sanmıyorum' dedi...

Kendisi ile konuşmakta olan arkadaşı ona dedi ki: 'Seni topraktan sonra bir damla sudan yaratan, sonra da seni bir insan olarak şekillendiren (Allah'a karşı) küfürde mi bulunuyorsun?"[3]

---

[1] 49Hucurat/9

[2] 9 et-Tevbe/65-66

[3] 18 Kehf/35-37

Ayette bu kimsenin Allah'a karşı küfürde bulunduğu açıkça ifade edilmektedir ki, bu da büyük küfürdür. Yine Allah'tan başkasının güç yetiremeyeceği bir şeyde O'ndan başkasına duada bulunan kimse hakkında ayette şöyle denilir:

"Allah, sizin rabbinizdir; mülk O'nundur. O'ndan başka dua ettikleriniz ise, bir çekirdeğin incecik zarına bile malik olamazlar. Eğer onlara dua ederseniz duanızı işitmezler, işitseler bile size cevap veremezler. Kıyamet gününde ise, sizin şirk koşmanızı tanımayacaklardır..."[1]

"Hak olan dua yalnızca O'nadır. Onların Allah'tan başka duada bulundukları ise, onlara hiçbir şeyle cevap veremezler. (Onların durumu) yalnızca ağzına gelsin diye, iki avucunu suya uzatan(ın beklemesi) gibidir. Oysa ona gelmez. Küfre sapanların duası, sapıklık içinde olmaktan başka bir şey değildir."[2]

Buna göre genel kural şudur: Kuran'da ve Sünnet'te belirlilik takısı ile gelen küfür kelimesi "küfrü ekber"i (büyük küfrü) ifade eder (el- küfr, el-kâfir, el-küffâr, el-kâfirûn, el-kevâfîr gibi...) Çünkü elif-lam, mananın tam olması için, başına geldiği ismin tüm anlamlarını kapsadığını ifade eder. Bu konuda dilbilimcilerle ilim ehli arasında ihtilaf yoktur. İsim, fiil veya masdar olarak gelmesi fark etmeksizin Kur'an'da geçen tüm 'küfr' kelimeleri büyük küfür ifade eder. Çünkü Kur'an'ın lafızları kullanıldığı anlamın en üst derecesini ifade eder. Hatta nimete nankörlüğü ifade etmede kullanılan 'küfr' kelimesi büyük küfür anlamında-

---

[1] 35 Fatır/14-15

[2] 13 Ra'd/14

dır.[1] Küfrün lugat manası kastediliyormuş gibi gözüktüğünde bile, aslında kast edilen şer'î anlamdaki küfrü ekberdir.[2]

Geriye yalnızca hadislerde geçen lafızlar kalır, bunlardan belirlilik takısı ile gelmiş olanlar "küfrü ekber"i ifade eder. Şu hadiste olduğu gibi: ***"Kişi ile küfür arasında namazı terk etmek vardır."*** Eğer bu siğa dışında bir ifade ile gelseydi, küçük küfre delalet ettiğine dair herhangi bir işaret bulununcaya kadar bunun anlamının büyük küfür olduğu kabul edilecekti. Bunun delili ise yukarıda geçen hadiste Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kadınlara hitap ederken "küfredersiniz" dediğinde sahabelerin hemen "Allah'a mı küfrederler?" diye sormalarıdır. Bu da gösteriyor ki küfür mutlak olarak kullanıldığında onun manasının küçük küfr olduğuna işaret eden herhangi bir şey bulunmadığı sürece yukarıdaki örnekte olduğu gibi öncelikle "küfrü ekber"in kastedildiği anlaşılır.

Burada dikkat çekilecek önemli bir husus vardır, o da; bir şeyin küfre düşürücü olduğuna hükmetmek için bizzat o şey hakkında küfre düşürücü olduğuna dair bir nassın bulunmasının şart olmadığıdır. Necd davetçilerinden ve Şeyh Muhammed İbn-i Abdilvehhab'ın *Rahimehullah* öğrencilerinden Şeyh Hamed İbn-i Nasr İbn-i Muammer *Rahimehullah* şöyle der: "Alimlerin küfr ve riddet konuları arasında saymış oldukları ve hakkında apaçık bir nass bulunmadığı halde küfür olarak isimlendirilmesinde icma edilen meseleler çoktur. Alimler bunu nassların umumundan (genel anlamlarına bakarak) çıkarırlar. Örneğin Allah'tan başkasına yakınlaşmak ve ibadet etmek için kurban kesilmesi gibi. Nevevi ve başka alimlerin de belirttiği gibi bu, icma ile küfür sayılmıştır. Allah'tan başkasına secde etmek de aynı şekildedir."[3]

---

[1] Bkz: 14 İbrahim/28 ve 16 Nahl/112

[2] Bkz: 57 Hadid/2

[3] Ed-Durerü's-Seniyye Fi'l-Ecvibeti'n-Necdiyye, 9/9

Bu meselede fırkalar farklı görüşlere ayrılırlar. Hariciler, büyük günahlar ve küfre götürücü olmayan şeylerle tekfir ederler, Mürcie ise; tam tersi söz yada fiil, hiçbir amelle tekfir etmeyip amelin bizzat kendisinin küfre götürücü olduğunu kabul etmezler. Küfre götürücü olduğu nass ile kesin belirtilmiş olan ameli işleyenin kafir olduğu hususunda Ehli Sünnet'e muvafakat ederler. Ancak hakkında küfür olduğuna dair nass bulunan amelin bizzat kendisinin küfür sebebi olmasından değil, kişinin kalbinde küfür olduğuna delil olmasından dolayı küfür hükmü verileceğini kabul ederler. Böylece hükümde Ehli Sünnet ile ittifak ederler ancak bunun açıklamasında ayrılırlar. Bu görüşe sahip olanlar fakihlerin Mürcie gibi düşünenleri ve Eşariler'dir. Gulat-ı Mürcie ise aşırı sapmış kimseler olup, 'küfrü ekber'e işaret ettiği kesin olan şer'î delillerle bile asla tekfir etmezler. Küfr ameli işleyen birisini tekfir etmek için, onun peygamberi yalanlamasını, inkarını, yahut yasak olan bir ameli helal saydığını açıkça söylemesini şart koşarlar. Bu, çağımızdaki insanların sahip olduğu ve oldukça yaygın olan bir görüştür.

İkinci Şart: Söz ya da fiilin bizzat küfre düşürücü olduğunun açık olması, yani tekfir konusunda delil edinilen nasslarda belirtilen küfre götürme sebebini içeriyor olması gerekmektedir. Örneğin; "Ey efendim bana yardım et, ihtiyacımı gider, düşmanımdan beni kurtar" yahut "rızkımı genişlet" ve buna benzer sözler söylemek gibi. Bu tür sözler, açıkça Allah'tan başkasına dua etme niteliği taşıdığı için küfre düşürücüdür. Zira şer'î deliller Allah'tan başkasına dua edenin kafir olacağını bildirir.

Yine Kur'an'ı pisliğe atan bir kimsenin yaptığı bu hareket de aynı şekilde küfre düşürücüdür. Ancak bir kimse Kur'an'ı ateşe atarsa, bu fiilin o kimsenin küfrüne delalet ettiği açık değildir.

Delaleti açık olan amelin karşıtı, küfre açıkça delalet etmeyen ve ihtimal taşıyan amellerdir. Bunlar küfür olma ya da

olmama ihtimali taşıdığı için "Küfre delalet edişi ihtimal taşıyan amellerle tekfir" olarak isimlendirilir. Bunlardan, kendisi bizzat küfür olmayan fakat küfre yol açan sözler vardır. Bunlara "Sonuca göre tekfir" veya "Sözün gereğince tekfir" denir.

Küfre delil oluşu ihtimal taşıyan amelin açıkça küfre delalet edip etmediğini tayin etmek için birçok şeyin gözden geçirilmesi gereklidir.

ŞER'Î TERCİH

Neye delalet ettiği ihtimal taşıyan amellerde, kastedilen şeyin belirlenebilmesi için tercih yaparken üç şeye bakılır. Bunların hepsi ya da bir kaçı göz önünde bulundurulur. Şöyle ki:

Failin Kastının Açığa Çıkması

Sözü veya fiili ile neyi kastetmiş olduğu kişiye sorulur. Örneğin; bir kabrin başında sessizce dua eden bir kimse eğer, "Bu kabirdeki kişiyi affetmesi için Allah'a dua ediyorum" derse onun yaptığı yanlış bir iş değildir. Eğer "Bu kabrin başında kabul olunacağını ümit ederek Allah'a dua ediyorum" derse, bu küfre götürmeyen bid'at bir ameldir. Fakat "Bu kabirdeki kişiye ihtiyaçlarımı gidermesi için duada bulunuyorum" derse bu küfre götürücü bir ameldir. Böylece delil oluşu ihtimal taşıyan amelde kasıt ortaya çıkmış olur.

Hüküm vermede etkili olacak olan, failin kastını açıklamasını istemekten maksat, onun yaptığı işten amaçladığı şeyi belirlemektir, bununla küfrü kastedip etmediğini belirlemek değil. Önceki örnekte kişinin, ölüye sıkıntılarını gidermesi için dua ettiğini açıklaması, hüküm vermede etkili olacak olan ve açıklanması istenilen kasıttır. Bu amel ile küfrü kastedip etmediğinin sorulması gerekmez. Hatta bununla küfrü kastetmediğini dahi söylese bu verilen hükmü etkilemez.

Amel İle Birlikte Kişinin Hal ve Tavırlarının Neye İşaret Ettiğine Bakılması (Karainu'l-Hal)

Örneğin; bir kişi küfür olma ihtimali taşıyan bir söz söylese, bununla küfrü arzulamadığını iddia etse ancak araştırıldığında zındıklarla arkadaşlık yaptığı veya zındıklıkla itham edildiği tespit edilse, işte tespit edilen bu durum "karainu'l-hal"dir ve buna dayanılarak o kişinin küfrü kastetmiş olduğu tercih edilir.

Bu konuda yine şöyle bir örnek verebiliriz: Bir kişi Kur'an'ı ateşe atsa, bu hareket onun Kur'an'ı hafife aldığı ihtimali taşıdığı için aynen pisliğe atan bir kimse gibi tekfir edilebilir. Yine bu hareket Osman İbn-i Afvan'ın yaptığı gibi eskimiş olan mushafı yok etmek istemiş olabileceği ihtimalini de taşır. Bu da bir raşid halifenin sünneti olup küfre düşüren bir amel değildir. Kişi kastının bu olduğunu söylese, ancak sonradan mushafın yeni olduğu yahut adamın zındıklıkla itham edildiği ortaya çıksa, bu deliller onun sözünün yalan olduğu, bilakis Kur'an'ı hafife aldığı için bunu yaptığını açığa çıkmış olur.

Örfe Bakılması

İbnu'l-Kayyım *Rahimehullah*, müfti ile ilgili hükümler konusunda şöyle der: "İkrar, iman, vasıyyet ve diğer lafız ile ilgili şeylerde, o sözleri kullanan halkın anlayışına, örfüne bakmaksızın ve bu kelimelere gerçek manalarından farklı dahi olsa onların kullandıkları manayı yüklemeden fetva vermesi caiz olmaz. Eğer böyle yapmazsa hem kendisi sapar hem de başkalarını saptırır."[1]

İhtimal taşıyan fiillere gelince, örneğin; bir kişi kıbleye doğru namaz kılıyor iken önünde ateş yahut bir kabir bulunuyor olsa, bu fiil o kişinin ya Allah'a ya da kabre veya ateşe ibadet ettiği ihtimallerini taşır. Kastının açığa çıkması ve halinin hangisine daha yakın olduğunu gösterdiğine bakılması gerekir. O kişi hayırla bilinen birisi midir? Yoksa ateşe ibadet eden bir Mecusi olup da takıyye yaparak Müslüman olmuş gibi görünen birisi olabileceğinden şüphe edilen bir kimse midir?

Bu, ihtimal taşıyan amelin neye delalet ettiğinin belirlenebilmesi için uyulması gereken bir kuraldır. Hükmü de, talak, kazf (zina ile itham), köle azadı ve bunun gibi ancak niyetin bilinmesi

---

[1] İbnu'l-Kayyım, İ'lamu'l-Muvakkıin, 4/228

ile ve yine "karainu'l-hal"e ve örfe bakılmasıyla açıklığa kavuşabilecek şeylerin hükmü gibidir. Açık ve net olan amellerde ise kasıt ve niyete yalnızca taammüden yapılıp yapılmadığını anlamak için bakılır.

Neye işaret ettiği ihtimal taşıyan amellerde dünyevi hükümleri uygulayabilmek için bu amellerden amaçlanan şeyleri belirleyecek olan mercii misallerde de geçtiği gibi kâdı (hakim)dir. Eğer bu amelden açıkça bir şey çıkarmak mümkün olamıyor ve kişi üzerindeki töhmet de kuvvetli bulunuyorsa, hakimin ta'zir cezası vermesi caizdir. Kendisinin küfrüne işaret olabilecek ihtimal taşıyan amelleri çokça işleyen zındık hakkında farklı görüşler ortaya atılmıştır. Bu, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanında münafıklarda çokça görülen bir şeydi. Ayette de şöyle geçmektedir:

"Sen onları, sözlerinin anlatım biçiminden tanırsın"[1]

Münafıklardan küfrü açıkça söyleyen ancak bunu söyledikleri tam olarak tespit edilememesinden dolayı şer'i olarak aleyhlerine bir şey ispat edilemeyen ve Allahu Teala'nın haklarında şöyle dediği kimseler vardı:

"Söylemediklerine dair yemin ederler ancak küfür kelimesini söylemişler ve İslamlarından sonra küfre düşmüşlerdir"[2]

Birçok kere dinden çıkıp sonra tevbe etmiş yahut ihtimalli ve şüpheli ameli çok fazla olan zındığa gelince, İmam Malik'in bu konudaki görüşü; tevbesinin kabul edilmeyeceği yönündedir. Şafii ise sonuna kadar kabul edileceğini söyler. Burada da yine hakimin içtihadına başvurulur. Şerrin fazlalığı dini insanlar ara-

---

[1] 47 Muhammed/3

[2] 9 et-Tevbe/74

sında hafife alması hükme etki eder. Eğer bunlar bulunursa meseleyi bitirmek gerekir ve İmam Malik'in görüşü ile amel etme tercih edilir.[1]

Ahiretteki hükme gelince kendisinde küfür ihtimali taşıyan ameller görülen kimsenin niyetine göre işi Allah'a aittir. En iyi bilen Allah'tır ve amele göre karşılığını verecek olan da Odur. Nitekim Allah Rasulü şöyle demiştir: ***"Ameller niyetler iledir, herkese niyet ettiğinin karşılığı vardır."***[2] Allah Teala şöyle buyurur:

"Sırların ortaya çıkarılacağı gün artık onun ne gücü vardır ne de yardımcısı."[3]

Kişiyi küfre düşüren ya da düşürmeyen ameller konusunda alimler arasındaki ihtilaf ikinci şarta yöneliktir. Küfre delalet ettiği açık mıdır, yoksa ihtimal taşıyan bir amel midir? Eğer açıksa ihtilaf yoktur. Ancak ihtimal taşıyorsa bunda ihtilaf vardır. Çünkü burada içtihad söz konusu olur.

Fıkıh kitaplarının riddet ile alakalı bölümlerinde birçok örneği bulunan küfre götüren söz ya da filler incelendiğinde, İslam'dan çıkaran bu amellerin insanların çoğu tarafından önemsenmediği ortaya çıkar. Bunun sebebi cehaletin yayılması ve dinin önemsenmemesidir. Enes İbn-i Malik şöyle der: "Sizin gözünüzde saç teli kadar değeri olmayan ameller işliyorsunuz. Fakat biz bunları Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* döneminde helâka götürücü günahlardan sayardık."[4]

---

[1] Zındıkın tevbesiyle ilgili bkz: el-Muğni mea'ş-Şerhi'l-Kebir, 10/79-80; İbn-i Muflıh el-Hanbeli, el-Furu', 6/180-181; Fethu'l-Bari, 12/269-273; eş-Şafii, el-Um, 6/156168; İbnu'l-Kayyım, İ'lamu'l-Muvakkıîn, 3/112-115 ve 140-145

[2] Muttefekun Aleyhi

[3] 86 et-Tarık/9-10

[4] Buhari

Dolayısıyla anlaşılmaktadır ki kişi ancak birçok ameli bir arada işlemekle imana girer. Fakat tek bir amel işlemekle imandan çıkabilir. Kişi amellerin tümü ile değil yalnızca bir amelle tekfir edilip imandan çıkabilir. Küfre götürücü bir sözü, fiili yahut itikadı bulunursa kafir olur. Kişinin küfre girmesi için (hakikatte yok da olsa) zahiren kendisinde bulunan imanın diğer şubelerinin de ortadan kalkması şart değildir. Bu da hakkında küfür hükmü verilen bazı kimselerin zahiren bir takım salih amellerinin bulunmasının mümkün olduğuna delildir. Eğer tekfir edilmesini gerektiren bir şey bulunursa bu salih amelleri o kişinin tekfirine engel olmaz. Bunun fıkıhta da karşılığı vardır. Örneğin namaz, şartları rükunleri ve vaciplerinin tümü yerine getirilmeden sahih olmaz. Abdest, setr-i avret, kıbleye yönelmek, niyet, kıyam, rukû, secde ve diğerleri gibi. Ancak bir amel ile bozulabilir; kim namazda konuşur, namaz esnasında bir şey yerse namazı bozulur.

Kul tüm hayatı boyunca salih amel işlese, sonra bir söz, fiil ya da itikat ile kafir olsa ve bu şekilde ölse tüm salih amelleri boşa gider. Allah Teala ayette şöyle buyurur:

"Sizden kim dininden geri döner ve kafir olarak ölürse, artık onların bütün amelleri dünyada da, ahirette de boşa çıkmıştır ve onlar ateşin halkıdır. Orada sürekli kalacaklardır."[1]

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bir hadisinde şöyle der: ***"Kişi uzun müddet cennet ehlinin amelini işler, sonra onun ameli cehennem ehlinin ameli ile son bulur. Yine kişi uzun zaman cehennem ehlinin amelini işler, sonra ameli cennet ehlinin ameli ile son bulur."***[2]

---

[1] 2 Bakara/217

[2] Müslim

Burada çıkarabileceğimiz bir diğer sonuç ise; mutlak tekfir (tekfiru'l-mutlak) ile muayyen (belirli bir kişiyi) tekfir (tekfiru'l-muayyen) arasında fark olduğudur. Şöyle ki:

TEKFÎRU'L-MUTLAK

Yalnızca kişiyi küfre götüren sebepleri ortaya koymaktır (Küfre götüren söz ya da fiil gibi). Şöyle denilir: "Kim şöyle yaparsa veya şöyle derse kafir olur" yani belirli bir şahsa indirgemeden mutlak olarak hükmü bilmektir.

TEKFÎRU'L-MUAYYEN

Küfre sebep olan söz ya da fiili işleyen belirli bir şahsı tekfir etmektir. Daha önceki açıklamalarımıza izafeten (ki bu da söz ya da amelin küfür ile nitelendirilmesinin kesinleşmesi için iyice araştırma yapılmasıdır) küfre sebep olan amelin kişide bulunduğunun kesinlik kazanması ve hükmü vermek için bazı engellerin bulunup bulunmadığına bakılması gereklidir.

Başka bir deyişle bu iki çeşit arasındaki fark şöyledir: Tekfiru'l-mutlak, işlenen fiili küfürle nitelemektir. Bunda yalnızca küfre götüren sebebe, şer'î delil yönünden ve fiilin kendisinin delaletinin kesin olması yönünden küfre götürme özelliğini taşıyıp taşımadığına bakılır. Tekfiru'l-muayyen ise; faili küfürle nitelemektir. Bunda da iki şeye bakılır:

1- Fiilin küfür olarak nitelendirilmesi.
2- Failin o fiili işlediğinin tespiti ve hükmün verilmesine engel olacak bir şeyin bulunmamasıdır.

[4] ***"işlediği şer'î yollarla sabit olan"*** ifadesi, küfre sebep olan söz yada fiilin, şer'i olarak o kişide bulunduğunun ispatlanması anlamındadır. Bu şer'i ispat, "Dünyevi hükümlerin zahire göre uygulanması" kuralının kapsamına girer. Mükellef, dünyevi hükümlerde söz ve fiillerinden "Şer'i ispat yolları" diye isimlendirilen, şeriatın açıklamış olduğu yollarla ispatlanmasının dışında cezalandırılamaz. Kişinin kendisinin ikrarı veya başkalarının şahitlik etmesi gibi. Şahitliğin ölçüsü ise konudan konuya değişir. Söz ya da fiil, mükellefin aleyhine şer'i yollarla ispat edilmediğinde, aslında bunlar mevcut olsa da hükmen yok sayılır. Örneğin; bir kimse zina etmiş olsa, ancak bu şer'an sahih olan bir yolla tespit edilememişse, şer'i hükme göre o kimse zina etmiş sayılmaz. Ancak hakikatte bunu işlemiş olduğu için Allah Teala bu fiilinden dolayı onu cezalandıracaktır. Yalnız o kişinin tevbe etmesi, salih amelinin fazla olması veya şefaatle affedilmesi mümkündür

Riddete gelince; iki şeyden birisi ile sabit olur:

1- İkrar; *yani kişinin kendisinin itiraf etmesi.*

2- Adl sahibi iki Müslümanın şahitliği.

Bir kimsenin riddeti hakkında şahitlik edilirken bunun ayrıntılı olarak anlatılması lazımdır. Kâdı Burhaneddin İbn-i Ferhun el-Maliki şöyle der: "Riddete şahitlikte, 'falan kişi kafir oldu' veya 'mürted oldu' gibi kapalı ifadeler kabul edilmez. Bilakis şahitlerin işittiklerini yahut gördüklerini anlatmaları gerekir. Çünkü tekfir konusunda insanlar ihtilaf etmişlerdir, bir kimse küfür olmayan bir şeyin küfür olduğuna inanıyor olabilir."[1]

[1] Tabsıratu'l-Hukkam, 2/277

İşitilmeden yahut şahitlik edilen şey gözle görülmeden büyük bir çoğunluğun şehadette bulunması demek olan "istifada" yolu ile riddetin tespit edilmesi konusunda ise ihtilaf vardır.

Bunlar dünyevi hükümler konusunda riddetin ispatlanmasının yollarıdır. Bir kişi hakikatte küfre girdiği halde kafir olduğu kesin ispatlanamamış ise onun hesabı Allah'a aittir.

"Sırların ortaya çıkarılacağı gün, artık onun ne gücü vardır ne de yardımcısı."[1] Eğer tevbe etmeksizin küfrü üzere ölürse ebedi olarak ateştedir. Allah kendisine şirk koşulmasını affetmez.

Gerçekte küfür üzere olan herkesin, dünyevi hükümler konusunda küfrünün ispatlanması mümkün olmayabilir. Bunu dört şekilde açıklayabiliriz:

1) Kişinin küfre götüren itikadını gizleyip, söz ve fiilleri ile bunu açıklamaması itikadi küfürdür. Örneğin; öldükten sonra dirilişi yalanlaması gibi. Bu kişi zahire göre verilen hükümde Müslümandır. Ancak gerçekte kafirdir ve bu küfür münafıkların büyük nifakı türündendir.

2) Bir kişinin küfre götüren söz ya da fiil ile küfrü açığa çıksa, ancak bunu kimse görüp işitmese yine o kişi zahiri hükme göre Müslüman ancak gerçekte kafirdir ve bu kişi büyük nifakla münafık olmuştur. Bu ve önceki gruptakiler Allah Teala'nın şu ayetine dahil olurlar:

"Çevrenizdeki bedevilerden münafık olanlar vardır. Sen onları bilmezsin. Biz onları biliriz. Biz onları iki kere azaplandıracağız, sonra onlar büyük bir azaba döndürüleceklerdir."[2]

---

[1] 86 et-Tarık/9-10

[2] 9 et-Tevbe/101

3) Yine bir kimse küfre düşürücü bir söz ya da fiilde bulunduğunda, bazı kimseler bunu bildikleri halde yalnızca bir erkek yahut çocuk veya kadın onun aleyhinde şahitlikte bulunsa, hakkında riddet hükmü vermek için gerekli olan şahit sayısı tamamlanmadığı için, bu küfre götürücü amel tespit edilmiş sayılmaz. Bununla birlikte hakimin o kişiye tazir cezası vermesi (yani had cezası dışında o kişiye hapis veya dayak gibi cezalar vermesi) caizdir. Bunda şahitlik eden kişinin adl sahibi, alim ve salih bir kimse olması etkilidir. Bu kimse zahirde Müslüman, gerçekte ise kafirdir.[1]

Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanındaki münafıkların durumları genelde bu üçüncü şekildeki gibi idi. Onlar kendi aralarında küfürlerini açıklıyorlar, ancak birbirlerine şahitlik etmiyorlardı. Bazen Müslümanlardan bir kişi bunu işitiyor ve aleyhinde şahitlik ediyordu. Ancak ispat için bu yeterli olmuyordu. Zeyd İbn-i Erkam'ın Abdullah İbn-i Ubeyy'in şöyle dediğine şahitlik etmesi gibi: "Medine'ye döndüğümüzde şerefli kimseler zelil olanları oradan çıkaracaktır."[2] Vahiy Zeyd'i doğruladığı halde Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* vahiy ile onları cezalandırmayıp şer'i ispat yollarını tercih etti. Çünkü münafıkların sözlerinin çoğunluğu açık olmayıp ihtimal taşıyan sözler oluyordu. Allah Teala şöyle buyurur: **"Sen onları sözlerinin anlatım biçiminden de tanırsın."**[3]

Alimler Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* münafıkları öldürmeme sebebini bununla izah ederler. İbn-i Teymiye şöyle der: "Onların çoğunluğu kendi aleyhlerine delil olabilecek şekilde küfürlerini açıklamıyorlar, bilakis Müslüman gibi görünüyorlardı. Nifakları bazen müminlerden bir kişinin onların konuşmalarını

[1] Bkz: İbn-i Ferhun,Tabsıratu'l-Hukkam, 2/281

[2] Buhari

[3] 47 Muhammed/30

işitip Nebi'ye *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* aktarmaları ile biliniyordu. Bunu söylemediklerine dair Allah adına yemin ettikleri oluyordu. Bazen de namazdan ve cihaddan geri kalmaları, zekatı yük olarak görüp Allah'ın hükümlerinden çoğunu kerih gördüklerinin açığa çıkması gibi şeylerle, birçoğu da sözlerinin anlatım biçimiyle tanınırdı.... Sonra münafıkların tümü Müslüman görünür ve Müslüman olduklarına dair yemin ederlerdi. Onlar yeminlerini, kendilerini koruyucu bir kalkan olarak kullanıyorlar, böyle olunca da Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onların münafık olduklarını bildiği halde ne tek kişinin haber getirmesi, ne mücerred olarak vahiy ile ne de deliller ve şahitler ile onlara hadleri uygulamıyordu. Ta ki had cezasını gerektiren şeyler delil ile sabit oluncaya yahut kişinin kendisi ikrar edinceye kadar...

Kafir oldukları halde onları öldürmeyi terk edişinin sebebi, onların küfrünün şer'i delil ile ispatlanamamasıdır. Yine onlardan belirli bir kimseye istitabe uygulamaması da buna delildir. Nifakı ve zındıklığı tespit edilmiş olan kimsenin, aynen mürtedde olduğu gibi en azından istitabe uygulanıp eğer tevbe etmezse öldürülmesi herkesçe bilinen bir şeydir. Halbuki Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onlardan belirli bir kimseye istitabe uyguladığı bize ulaşmamıştır. Bu da gösterir ki mürted olarak öldürülmesini gerektiren küfür ve riddet belirli bir kimse üzerine sabit olmamıştı. Bunun için onların görünürdeki durumları kabul edildi, gizledikleri ise Allah'a havale edildi.

Nifakı açığa çıktığı halde şer'i olarak ispat edilemeyen kimsenin durumu bu olursa, nifakı hiç açığa çıkmayan kimsenin durumu ne olur?"[1]

Ömer İbnu'l-Hattab, Zeyd İbn-i Erkam'ın şahitliği üzerine Abdullah bin Ubeyy'in öldürmek istediğinde Rasulullah'ın

[1] Es-Sarimu'l-Meslul, 355-357

Sallallahu Aleyhi ve Sellem söylemiş olduğu, ***"Onu bırak, insanlar Muhammed ashabını öldürüyor demesinler"***[1] şeklindeki sözü hakkında İbn-i Teymiye yine aynı açıklamayı getirir:

"Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, insanlar kendisi için ashabını öldürüyor demesinler diye o kişinin öldürülmesinden men etmişti. Çünkü o kişinin nifakı delil ile ortaya konamamıştı ve bunu söylemediğine dair yemin etmekteydi. Ancak Zeyd İbn-i Erkam'ın haberinin doğru olduğu vahiy ile bilinmekteydi."[2]

4) Kişi, küfre düşürücü bir söz ya da fiili açıkça ortaya koysa, bu yaptığı hareketi veya sözü ikrar etse yahut buna iki kişi veya daha fazlası şahitlik etse ya da bu yaptığı insanlar arasında yaygın olarak biliniyor olsa (istifâda ile) bu küfre götürücü ameli o kişinin işlediği şer'i olarak ispatlanmış olur. Ancak o kişi hakkında küfür hükmünü vermek için bu yeterli değildir, hükme mani olan şeylerin olup olmadığına bakılması gerekir.

Bu dört durum hakikatte kafir olan ve (dördüncü durum hariç) dünyevî hükümlerde küfre götürücü ameli kat'i olarak tespit edilemeyen kişi hakkındadır.

Burada üzerinde durulması faydalı olacak bir husus vardır:

Bir kimse bir başkasının küfrünü bildiğinde, bu şer'i ispat yolları ile ispatlanmasa da (3. Maddede geçtiği gibi) bu kişiyi kafir sayabilir mi?

Cevap olarak şunu söyleyebiliriz:

Evet, hatta o kişi hakkında küfür hükmünü vermesi vaciptir. Ancak bunun için iki şart vardır:

---

[1] Buhari

[2] Es-Sarinu'l- Meslul, 354

1) Küfür ile küfür olmayan şeyi ayırt etmek veya hükme engel olan şeylere bakmak için hüküm verecek kişinin buna ehil olması veya buna ehil olan birisinden fetva istemesi.

2) Kanını ve malını helal kılmak gibi Allahu Teala'nın hakkı olan (mürtedin cezalandırıldığı) cezalarla cezalandırmaması. Çünkü şer'i ve tam bir ispat yoksa cezalandırılamaz. Bunu yapmak caiz olsaydı bu durum kan ve malın yalnızca töhmet ile helal kılınması konusunda bir kargaşaya yol açabilirdi. Ancak bunun dışındaki şeylerle cezalandırılabilir. Bunlar onu yalnız bırakmak (terk etmek), nikah yapmamak ve yaptırmamak, öldüğünde cenaze namazını kılmamak gibi şeylerdir.

Tek bir kişinin, kafir olduğunu bilmesi halinde bir kimseyi tekfir edebileceğinin delili şu ayeti kerimedir:

"Onlara iki adamın örneğini anlat, onlardan birine iki üzüm bağı verdik ve ikisini hurmalıklarla donattık ikisinin arasında da ekinler bitirmiştik..."

"Kendi nefsinin zalimi olarak bağına girdi ve: 'Bunun sonsuza kadar kuruyup yok olacağını zannetmiyorum' dedi 'kıyamet saatinin kopacağını da sanmıyorum. Buna rağmen Rabbime döndürülecek olursam şüphesiz bundan daha hayırlı bir sonuç bulacağım'."

"Kendisiyle konuşmakta olan arkadaşı ona dedi ki; Seni topraktan sonra bir damla sudan yaratan, sonra seni düzgün bir adam kılan Allah'a karşı küfürde mi bulunuyorsun?"[1]

Ayette geçen birinci şahıs diriliş hakkında şüphe ederek kafir oldu. Diğeri de bununla onu tekfir etti. Ayette belirtildiği gibi bunlar yalnızca iki kişiydiler.

[1] 18 Kehf/32-37

Küfrünü gördüğü bir şahsı tekfir eden bir kimsenin, bu durum başkaları için sabit olmadığı ve şer'i olarak kesinlik kazanmadığı sürece diğer Müslümanlara bunu dayatması caiz değildir.

Ancak bu tekfir eden kimse fakih ve güvenilir bir kimse ise diğerlerinin onu taklit etmesi caizdir. Bunun örneği Ömer İbnu'l-Hattab'ın, Huzeyfe İbnu'l-Yeman'ı taklit etmesidir. Huzeyfe *Radıyallahu Anhu* Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ona bildirmesiyle münafık olduğunu bildiği kimselerin cenaze namazlarını kılmayı terk etmişti. Ömer de *Radıyallahu Anhu* bu konuda onu taklit etmiştir.[1]

Bir kişinin küfrünü bilen birisinin, eğer o kafir bunu gizliyorsa bunu insanlar arasında açıklaması caiz olur mu? Evet, hatta zararından korkulduğu zaman bunu açıklaması vacip olur. Özellikle bu kişi bidatlere çağıran, kendisinden ilim alınan veya Müslüman bir kadınla nikahlanmayı isteyen birisi ise uyarması gereklidir, çünkü din nasihattır.

---

[1] Bkz: Mecmuu Fetava, 7/213 ve eş-Şafii, el-Umm, 6/166

[5] Tekfir kuralını verirken kullandığımız ***"tekfir hükmünün şartları yerine gelip"*** ifadesine gelince; hükümden önce yerine gelmesi gereken şartlara bakılması anlamına gelir. Şeriatta hükmün kuralı genel olarak şöyledir:

"Şartlar yerine gelip engeller ortadan kalktığında, sebep hükmün verilmesini gerekli kılar."

HÜKÜM

Bir kimsenin durumunu belirlemek için bir şeyin varlığının veya yokluğunun ispatlanmasıdır. Burada ise bu; küfür hükmünün (riddetin) belirli bir şahıs için ispatlanması anlamındadır.

Hükmün Sebebi

Şari'in, bulunmasını hükmün varolabilmesi için alamet kıldığı şeydir. Aynı şekilde bulunmaması da hükmün bulunmamasının alametidir. Burada sebep, bir kişinin küfre götürücü söz yada fiili işlemesidir.

Hükmün Şartı

Hükmün varlığı kendisinin varlığına bağlı olan şeydir. Şartın bulunması hükmün bulunmasını gerektirmez. Ancak bulunmaması, hükmün de bulunmamasını gerektirir.[*]

---

[*] Örneğin bir kişinin mükellef olmaması, onun hakkında kafir olduğuna dair hüküm verilmesini engeller. Ancak mükellef olması o kişi hakkında bu hükmün verilmesini gerekli kılmaz. (Yayıncı)

Tekfir hükmünün verilmesinin şartları üç kısma ayrılır:

A) Failde Aranan Şartlar

Mükellef olması (yani akıl sahibi ve baliğ olması), işlediği fiilin küfre düşürücü olduğunu bilmesi, fiilini kasıtlı ve bilerek işlemesi ve bunu kendi iradesiyle seçmiş olmasıdır.

B) Fiilde Aranan Şartlar

(Bilindiği gibi fiil hükmün sebebidir) Bu fiilin hiç şüphesiz küfre düşürücü olması. Yani mükellefin fiilinin delalet ettiği şeyin açık olması ve şer'i delilin o amelin küfür olduğuna delalet edişinin net olmasıdır.

C) Mükellefin Fiilinin İspatlanmasında Aranan Şartlar

Sahih olan şer'i bir yolla tespit edilmiş olması.

[6] Yine tekfirin kuralında ***"engeller ortadan kalktığında"*** ifadesinden kastedilen; hükmü vermeye engel olan şeylerdir.

ENGEL (MÂNİ)

Varlığı, hükmün varlığını ortadan kaldıran şeydir. Ancak bulunmaması hükmün bulunmasını veya bulunmamasını gerektirmez.

Tekfirin kuralını verirken yalnızca şartlarını vermekle veya yalnızca hükmün engellerini belirtmekle yetinilebilirdi. Çünkü bu ikisi birbirinin zıddıdır. Birinin anlatılması diğerinin yerini tutabilirdi.

Engeller (Maniler) şartlarda olduğu gibi üç kısma ayrılır:

A) Failde Bulunan Engeller: Kişiye arız olan ve şer'an onun söz ve fiillerinden sorgulanmasına engel olan şeydir. Bu engeller "Avarıdu'l-Ehliyye" (Ehliyetin Engelleri) diye isimlendirilir. İnşaallah bunun açıklaması aşağıda gelecektir.

B) Fiilde Bulunan Engeller: (Yani sebepte bulunan engellerdir) Fiilin açıkça küfre delalet etmemesi veya şer'i delilin küfre delalet edişinin kesin olmaması gibi.

C) İspat Edilmesi Konusundaki Engeller: Mesela şahitlerden birisinin çocuk veya adl sahibi olmayan bir kimse olması dolayısıyla şehadetinin kabul edilmemesi gibi.

EHLİYETİN ENGELLERİ

Burada kastedilen "Eda ehliyeti"dir. Çünkü usülcülere göre ehliyyet iki kısma ayrılır:

Eda Ehliyeti: Ferdin söz ve fiillerine şer'î açıdan itibar edilebilmesi için uygunluğudur. Akıl, büluğ ve irade yeteneği bu ehliyetin sıhhatinin şartlarındandır.

Vücub Ehliyeti: Kişinin haklarının ve sorumluluklarının olabilmesi için uygunluğudur.

Bu ehliyetin temeli hayattır. Büyük, küçük hatta cenin olsun, akıllı veya akılsız olsun herkes için geçerlidir.

Ehliyetin engelleri (avaridu'l-ehliyye) ise eda ehliyeti ile alakalıdır. Bu da mükellefte görülen ve onun söz ve fiillerinin şer'î açıdan muteber sayılmasına engel olan durumdur. Bu durumda kişi söz ve fiillerinden sorgulanmaz ve bu söz ve fiillerin sonucunda kulların hakları dışında, Allahu Teala'nın hakları ile alakalı şeylerde herhangi bir sorumluluğu yoktur.

Ehliyetin engelleri (avaridu'l-ehliyye) iki kısma ayrılır:

1) SEMAVİ ENGELLER

Allahu Teala'nın takdiri olup, oluşmasında kulun herhangi bir etkisinin olmadığı engellerdir. Örneğin, yaşın küçük olması, delilik, psikolojik dengesizlik, uyku ve unutma gibi. Bu engellerden birisi kendisinde bulunan kimse herhangi bir suç işlerse bundan dolayı ona bir günah yoktur. Sorumluluk o kişiden kalktığı için bu fiilden sorgulanmaz ve cezalandırılmaz. Ancak insanların hakları ile ilgili şeylerde sorumludur. Örneğin, telef ettiği malların değerleri, diyetler ve bunun gibi şeyleri ödemek zorundadır. Çünkü bunlar toplumsal kurallardır. Bu semavi engellerin karşılığında ise şartlar vardır. Örneğin yaşın küçük olması bâliğ olmanın karşıtı, delilik ve dengesizlik de akıllı olmanın karşıtıdır. Yani muayyen bir kimseyi tekfir etmenin şartları arasında akıllı ve bâliğ olma şartı vardır. Temyiz çağına ulaşmış çocuğun riddeti ile ilgili konuda ihtilaf vardır. Hanbelîlerde olduğu gibi riddetin çocuk için de geçerli olduğunu ancak bâliğ oluncaya kadar istitabe uygulanıp cezalandırılmayacağını söyleyenler de vardır.[1]

---

[1] El-Muğni Mea'ş- Şerhi'l-Kebir, 10/91-92

2) SEMAVİ OLMAYAN ENGELLER

Her ne kadar her şey Allah'ın takdiri olsa da, bu engellerin oluşmasında, kulun bizzat kendi iradesinin ya da başkasından kaynaklanan herhangi bir şeyin etki etmesidir.

"Biz her şeyi bir ölçüye göre yarattık"[1]

Kişinin kendisinden kaynaklanıp, belirli bir kimsenin tekfirine engel olarak kabul edilen şeylerden bazıları şunlardır:

Dil Sürçmesine Yol Açan Hata

Kasıtlı olmadan küfür sözü söylemek. Bu, tekfirde gerekli olan kasıt şartını yani mükellefin yaptığı şeyi bilinçli olarak yapması şartını ortadan kaldırdığı için engel teşkil eder. Hatanın engel olmasının delili şu ayeti kerimedir:

"Hata olarak yaptıklarınızda ise sizin için bir sakınca (vebal) yoktur. Ancak kalpleriniz kasıt gözeterek yaptıklarınızda vardır"[2]

Dil sürçmesinin tekfire engel oluşunun bir başka delili, hadiste geçen bineğini kaybedip sonra tekrar bulduğunda "Allah'ım sen benim kulumsun ben de senin rabbinim" diyen adamın misalidir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onu, ***"Sevincinin şiddetinden hata etti"*** diye nitelendirmiştir. Kişinin hâlinin hangi duruma işaret ettiği de (Karainu'l-Hal), hatanın engel olarak kabul edilip edilmemesinde etkilidir.

Te'vilde Hata

Te'vil, nassın delaletini anlamamaktan doğan (hatalı) bir içtihad ya da karıştırma sebebiyle, şer'î delili farklı bir konuma oturtmak demektir. Mükellef, küfür amelini işler ve anlamada

---

[1] 54 Kamer/49

[2] 33 Ahzab/5

hataya düştüğü delile dayanarak onu küfür olarak görmez. Öyleyse, bu hatada kasıt şartı ortadan kalkmıştır. Bunun için te'vilde hata yapması, onun tekfirine engel olur. Ona delil getirilip hatası açıklandığında (İkâmetu'l-hucce) bu fiilinde ısrar ederse o zaman kafir olur. Bunun delili ise Kudame İbn-i Maz'un olayıdır. Bu olayda Kudame, içki içmeyi helal saymış (ki içkiyi helal kılması küfürdür) ve buna şu ayeti delil getirmişti:

"İman eden ve salih amel işleyenler için yedikleri ve içtikleri şeylerde kendileri için bir günah yoktur."[1]

Ömer *Radıyallahu Anhu* had uygulamak istediğinde ona bu ayeti delil gösterdi. Ona hatasını açıkladı ve içki için had cezası uyguladı.

Bu olay sahabenin icması ile te'vilde hata etmenin tekfire engel olduğuna delildir. Bu, anlamı genel olan şu ayetin de kapsamına girer:

"Hataya düştüğünüz şeylerde sizin için bir günah yoktur."[2]

Bununla birlikte te'vilde yapılan her hata geçerli bir özür sayılıp tekfire engel değildir. Özür sayılan, şer'i delile bakılıp onu anlamada düşülen hatadır. Özür sayılmayan hata ise, şer'i bir delile dayanmaksızın sadece görüş ve hevadan kaynaklanan hatadır. Aynen İblisin Adem'e secde etmekten kaçınırken "Ben ondan daha hayırlıyım; beni ateşten, onu ise çamurdan yarattın" diye iddiada bulunması gibi. Bu yalnızca görüştür. Te'vilde hata yapılması durumunda, te'vil yapan kimseye hüccet ikame edildiğinde, te'vil engeli ortadan kalkar.

---

[1] 5 Maide/93

[2] 33 Ahzab/5

Cehalet Engeli

Mükellefin küfür fiilini işlerken onun küfür olduğunu bilmemesi gibi. Cehaleti (eğer geçerli sayılabilecek bir cehalet ise) tekfirine engel olur. Bunun delili ise şu ayettir:

"Biz, peygamber gönderinceye kadar hiç bir topluma azap edecek değiliz"[1]

Dünyada ve ahirette azap ancak tebliğ ulaştıktan sonradır. Özür veya engel olarak kabul gören cehalet; mükellefin kendisi veya ilim kaynakları ile ilgili bazı sebeplerden dolayı giderme imkânı bulamadığı cehalettir. Ancak öğrenmeye ve cehaleti gidermeye imkân olduğu halde bunu yapmıyorsa mazur görülmez ve gerçekte bilmiyor olsa dahi hükmen biliyor sayılır (yani bilen bir kişinin hükmündedir).

İkrah Engeli

Bu, mükellefin fiilini kendi iradesi ile yapması şartının zıddıdır. İkrahın tekfire engel kabul edilmesinin delili şu ayettir:

"Kalbi iman ile mutmain olduğu halde zorlanan (ikrah altında olan) hariç, kim iman ettikten sonra Allah'ı inkar ederse..."[2]

Küfre zorlamanın, kişinin tekfirinde geçerli bir engel olarak kabul edilebilmesi için, ölüm ile veya bir organının koparılması ile tehdit, yahut da kişiye çok şiddetli bir işkencenin yapılıyor olması şartı vardır. Bu, çoğunluğun görüşüdür ve tercih edilen de budur.

---

[1] 17 İsra/15

[2] 16 en-Nahl/106

Aklı Gideren Sarhoşluk

Sarhoşluğun tekfire engel olup olmaması konusunda ihtilaf vardır. İbnu'l-Kayyım engel olarak saymıştır. Hanbeliler ve Şafiilerce tercih olunan, sarhoşun riddetinin geçerli olduğu görüşünün aksine İbnu'l-Kayyım sarhoşluğu riddete engel olarak kabul etmiştir ki bu Hanefiler'in görüşüdür.[1]

Başkasından Aktarma Yoluyla Küfür Sözü Söylemek

Örneğin; Allah'ın Kur'an'da bize bildirmiş olduğu kıssalarda geçen kafirlerin sözlerini okumak (ki Allahu Teala bunların okunmasını bizlere emretmiştir), şahidin hakime işitmiş olduğu küfür sözünü aktarması, kafirlerin yazmış oldukları makalelerin içerisinde bulunan fesadı açıklamak ve bunları cevaplandırmak için nakletmek gibi şeylerin hepsi caiz veya vacip olabilir. Söyleyen kişi tekfir edilmez.[2] Burada önemli bir ayrıntı vardır: Yukarıdaki örneklerde de geçtiği gibi küfrü şer'î bir amaçla aktaran kişi için bir sakınca yoktur. Ancak bir kimse bunu beğenerek ve razı olarak aktarırsa o kişi kafir olur. Bu ikisini (aktardığı şeyi onaylayıp onaylamadığını) anlamakta karainu'l-hal'in etkisi vardır. Küfrün şaka ile işlenmesi ilim ehlinin ittifakı ile tekfire engel değildir.

Buraya kadar aktardıklarımızı şöyle özetleyebiliriz:

- Büluğ şarttır; yaşın küçük olması engeli ile bu iptal edilmiş olur.
- Akıl şarttır; delilik, geri zekalılık, sarhoşluk engeli bunu iptal eder.
- İlim şarttır; geçerli sayılan cehalet bunu iptal eder.

---

[1] Bkz: İbnu'l-Kayyım, İ'lâmu'l-Muvakkıîn, 3/5; el-Behvetî, Keşşafu'l-Kına', 6/176 ve İbn-i Kudame, el-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebir, 10/109

[2] Bkz: İbn-i Hazm, el-Fasl, 3/250

- Kasıt şarttır; dil sürçmesi, tevilde hata ve başkalarından aktarma ile iptal olmuş olur.
- İrade şarttır; ikrah engeli bunu iptal eder.

TEKFİRİN ENGELLERİ KONUSUNDA BAZI UYARILAR

1) Engellerin Araştırılması İstitabe Adı Altına Girer:

İstitabe; aslında tevbe etmesini istemek anlamındadır ve ancak kişinin kafir ve mürted olduğuna hüküm verildikten sonra olabilir. *Ancak kişinin kafir ve mürted olduğuna hüküm verilmesinden önce, hükmün şartlarının yerine gelip engellerin bulunup bulunmadığının araştırılmasına da istitabe adı verilir*. İstitabe, hem hüküm meclisinde hüküm verilmeden önce şartların ve engellerin bulunup bulunmaması durumunu araştırma; ve hem de hüküm verildikten sonra tevbe talep etme anlamlarında kullanılır.

2) Engellerin Araştırılması, Buna İmkan Olduğu Taktirde Vacip Olur; İmkan Bulunamadığı Taktirde İse Bu Vaciplik Düşer:

Engellerin araştırılmasının mümkün olmadığı haller şunlardır:

- *Güç Yetirilememe Durumu:* Güç yetirilen kişi, kâdının, kişinin hüküm verilecek olan meclise getirilmesini sağlamasının ve gerektiğinde kendisine had cezası uygulamasının mümkün olduğu kimsedir. Güç yetirilemeyen (mümteni) ise bunun tam tersidir. Güç yetirilen kimse hakkında engellerin araştırılması gerekmektedir. Mümtenide ise engeller araştırılmadan hakkında hüküm verilir.

- *Ölüm:* Eğer ölen kişinin dini konusunda varisleri arasında bir çekişme meydana gelir; kimi Müslüman, kimisi de mürted olarak öldüğünü iddia ederse hüküm vermek için şahitler ile yetinilir.

Bir kimse mürted olur, sonra aklını kaybeder ve tevbeye çağırılmadan ölürse kafir olarak öldüğüne hükmedilir.[1]

Sarhoş bir kimse mürted olur ve sarhoş iken ölürse kafir olarak ölür. Eğer bu sarhoşluğu halinde bir kimse onu öldürürse herhangi bir ceza yoktur. Bu görüş sarhoşluğun riddete engel olmadığını söyleyenlere aittir.[2]

Tüm bu durumlarda engeller araştırılmadan ve istitabe uygulanmadan kişi hakkında riddet hükmü verilir. Mürted olarak ölen bir kimseye Müslüman olan varisleri mirasçı olamaz. Bununla birlikte şahitler, ölen veya güç yetirilemeyen (mümteni) kişi için tekfirine engel olacak şeylerin bulunduğuna şahitlik ederlerse, bu engellere itibar edilmesi vaciptir.

3. Engelin Muteber Sayılması Konusunda Tek Kaynak Şeriattır. Belirli Bir Şahıs Hakkında Engelin Geçerli Sayılıp Sayılmamasında Başvurulacak Merci İse Kadıdır:

Tekfirin engeli; şer'i delil ile engel olduğu açıklanan şeydir. Tekfire engel olduğu şer'an sabit olmayan şey ise; insanlar bunu engel saysalar ve bununla mazeret bildirseler de özür olarak kabul edilmez.

Bazı kimseler şer'an muteber sayılmayan özürlerle tekfirden men etme konusunda çok aşırıya gittiler. İnsanların özür olarak gösterdikleri her şey geçerli değildir. Allahu Teala şöyle der:

"Eğer onlara sorarsan biz dalmış eğleniyorduk derler. De ki; Allah ile, O'nun ayetleri ve Rasulü ile mi alay

---

[1] Bkz: Eş-Şafii, el-Umm

[2] Bkz: eEl-Muğnî Mea Şerhi'l-Kebir, 10/109 ve el-Umm, 6/158

ediyordunuz? Özür beyan etmeyiniz, imanınızdan sonra küfre girdiniz"[1]

Mazeret gösterdiler ancak mazeretleri kabul edilmedi:

"Onlara döndüğünüzde size özür bildirdiler. De ki: Özür bildirmeyiniz, size kesin olarak inanmıyoruz"[2]

Her mazeret engel olarak kabul edilmez.

Batıl olan mazeretlerden birisi de; kafir oluşu kesinleşen bir kimsenin (örneğin Allah'tan başkasına duada bulunmak veya dine hakaret etmek gibi) şehadeti söylemesi veya namaz kılmasını onun tekfirine engel olarak göstermektir.

Kişinin gerçek imana ancak onun tüm özelliklerini üzerinde topladığı zaman girdiği, ondan çıkmanın ise yalnızca bir tek şey ile olabileceği ve kişi hakkında kafir olduğuna dair hüküm verilmesi için kendisinde bulunan imanın şubelerinden tümünü yitirmesinin gerekmediği konusunda daha önce bir uyarıda bulunmuştuk. Böylece bir kişide imanın şubelerinden bazıları bulunmasıyla birlikte o kişi kafir olabilir ve onda bulunan diğer şubeler ona yarar sağlamaz. Allahu Teala şöyle der:

"Onların çoğu şirk koşmaksızın Allah'a iman etmezler"[3]

Allahu Teala bu kimselerde şirk ile birlikte imandan bazı şubelerin bulunduğunu bildirmiştir.

Yine bu geçersiz mazeretlerden birisi de; kafirler için onları saptıran önderlerini mazeret olarak göstermektir. Bunun geçersizliğine Allahu Teala'nın şu ayetleri delalet eder:

---

[1] 9 et-Tevbe/65-66

[2] 9 et-Tevbe/94

[3] 12 Yusuf/106

"Ateşin içerisinde tartışırlarken, zayıf olanlar müstekbirlere derler ki: 'Gerçekten biz, sizlere tâbî olan kimselerdik. Şimdi siz ateşin bir parçasını bile bizden uzaklaştırabilir misiniz?' Büyüklenenler derler ki: 'Biz hepimiz de ateşteyiz. Artık Allah kullar arasında hüküm vermiştir."[1]

"Sen o zalimleri Rableri huzurunda durdurulmuş olarak suçlamayı birbirlerine yöneltirken bir görsen; müstaz'af olanlar müstekbirlere derler ki: 'Eğer sizler olmasaydınız bizler mü'minler olurduk.'

Müstekbirler ise müstaz'aflara şöyle derler: 'Size hidayet geldikten sonra biz mi sizi ondan alıkoyduk? Hayır, siz zaten mücrimlerdiniz."

Müstaz'aflar müstekbirlere; 'Hayır, siz gece-gündüz hîle kurup bize Allah'a karşı küfürde bulunup, Ona denkler koşmamızı emrediyordunuz' derler. Ve azabı gördüklerinde pişmanlıklarını gizlerler. Biz, küfredenlerin boyunlarında halkalar kıldık. Onlar yapmakta olduklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklar?"[2]

Bu nass ile, önde gelenlerin zayıfları saptırdığı, onlara hile kurup küfrü emrettikleri ancak bunun, zayıfların tekfirine ve onların cezalandırılmasına engel olmadığı kesin olarak anlaşılmaktadır. Hatta bazılarının özür zannettiği bu saptırılma olayı, küfür çeşitlerinden birisi olan "Taklit küfrü"dür. Bu ise, Yahudilerin, Hristiyanların ve diğer kafir toplulukların, kendilerini saptıran önderlerini taklit eden avamının küfrüdür. Allahu Teala şöyle buyurur:

---

[1] 40 Mü'min/47-48

[2] 34 es-Sebe/31-33

"De ki: Ey Kitap Ehli, dininizde haksız yere haddi aşmayın. Daha önceden sapan, birçoklarını saptıran ve doğru yoldan sapan bir topluma uymayın."[1]

Geçersiz olan özürlerden birisi de, mürted olan bir kimse için, onun ilim ehli olduğunu mazeret göstermektir. Sanki ilim ehli küfürden korunmuştur! Allahu Teala nebiler hakkında şöyle buyurur:

"Eğer Allah'a ortak koşsalardı, işlemiş oldukları tüm ameller boşa giderdi."[2]

Küfrün, nebiler için mümkün olmaması, onların dışındaki insanlar için mümkün olmamasını gerektirmez. Alim olan bir kimse, belli bir ilme sahip olduğu halde küfre düşebilir: ***"Ameller son durumlarına göredir."*** Bunun bir örneği de Allahu Teala'nın şu ayetidir:

"Onlara, kendisine ayetlerimizden verdiğimiz, fakat onlardan sıyrılıp çıkan, o yüzden de şeytanın takibine uğrayan ve sonunda azgınlardan olan kimsenin haberini oku."[3]

Bunun örnekleri bu ümmette de çoktur. Rasulullah'ın vahiy katiplerinden olan Abdullah İbn-i Sad İbn-i ebi's-Serh gibi, Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hayattayken mürted olan kimseler olduğu gibi, Onun vefatından sonra da mürted olanlar olmuştur.

Küfre götürücü bidatlara çağıran kimselerin çoğu şer'î ilimlere sahip olan kimselerdir. Örneğin Allah'ın ilmini reddeden Kaderiyye'yi buna örnek verebiliriz. Müslim'in "Sahih"inde ilk

---

[1] 5 Maide/77

[2] 6 En'âm/88, Bkz:39 ez-Zümer/65

[3] 7 A'raf/175

hadis olarak rivayet ettiği hadiste İbn-i Ömer bu kimseleri tekfir etmiştir. Onların özellikleri hakkında şöyle bir rivayet gelmiştir:

"Kur'an'ı okurlar ve ilimle uğraşırlar"

Rasulullah'ın şu sözüne binaen sonrakilerin şerri, öncekilerden daha fazladır:

"Hiçbir gününüz yoktur ki, bir sonrası ondan daha şerli olmasın"[1]

Günümüzde çeşitli ülkelerdeki mürted yöneticilerden herbirisinin, kendilerine birtakım hocalar edindiklerini görmekteyiz. Onlar; halkı kandırarak, batıllarına rağbet etmelerini sağlamak için bu hocalara çeşitli ünvanlar verirler. Bunlar ise, kafirlere mü'min sıfatı vererek onlara meşruluk kazandırıp, halkı saptırırlar. Bu ve benzerlerinin kafir ve mürted olduklarında hiçbir şüphe yoktur:

"Sizden kim onları dost edinirse, o da onlardandır."[2]

Bu, küfre rıza gösterdikleri ve kafir oldukları hakkında kesin delil olan kafir yöneticileri tekfir etmedikleri içindir. Abdullah İbn-i Mübarek şöyle der: "Dini ifsad eden melikler, rahipler ve papazlardan başkası mıdır?" Yukarıdaki iki mesele için Nehar er-Raccal İbn-i Unfuve adındaki kişiyi örnek verebiliriz. O, Rasulullah'ın yanında bulunmuş, Rasul kendisine dini öğretip, Müseylemetu'l-Kezzab'ın kavmi olan Yemame halkına öğretmen olarak göndermişti. O ise dinden döndü, Müseyleme'ye tabi olup, onun, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile risalette ortak olduğuna şahitlik etti. İnsanlar da ona inanıp güvenerek Müseyleme'ye tabi oldular. Bu durum sahabeleri, ona uyan kimseleri tekfir edip onlarla savaşmaktan alıkoymadı.

---

[1] Buhari

[2] 5 Maide/51

Taberî 'Tarih'inde onunla ilgili bir rivayeti aktarır ve şöyle der: "Müseyleme herkesi kandırıp etrafında topluyor ve insanların kendisinin çirkinliklerini öğrenmelerine aldırmıyordu. Nehar er-Raccal İbn-i Unfuve de onunla birlikteydi. Nehar, Rasul'e *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hicret etmiş, Kur'an okumuş ve dinde ilim sahibi olmuş birisi idi. Rasul *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onu Yemame halkına öğretmen olarak ve Müseyleme'nin planını bozması, Müslümanların durumunu sağlamlaştırması için göndermişti. Ancak o, Benî Hanîfe için Müseyleme'den daha büyük bir fitne olmuştu. Muhammed'in, *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Müseyleme'nin kendisiyle ortak olduğunu söylediğini işittiğine dair Müseyleme lehine şahitlik ediyordu. İnsanlar da onu tasdik ediyor ve çağrısına uyuyorlardı. Onun Nebi'ye *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yazmasını, eğer Nebî bunu kabul etmezse ona karşı kendisine yardım edeceklerini vadediyorlardı."

Kısacası hükümlerin engelleri (tekfirin engelleri de bunun içindedir) insanların engel zannettikleri şeyler değil, geçerli oldukları, şer'î delillerle belirlenen, yani şer'an muteber sayılan engellerdir.

Engelin belirli bir kimse hakkında geçerli sayılabilmesini ise, dâvaya bakan kâdı belirler. Örneğin cehalet ve ikrahın tekfire engel olduğu şer'i delil ile sabittir; ancak belirli bir şahıs hakkında geçerli olup olmadığına, yani kişinin cahil veya ikrah altında olup olmadığına karar verecek olan kâdıdır.

4. Engel Kalktığı Halde Kişi Küfürde Israr Ederse Kafirdir:

Engel ya kendiliğinden kalkar; yaşın küçük olması gibi. Ya sebebin ortadan kalkmasıyla kalkar; buna ikrah ve sarhoşluğu örnek verebiliriz. Ya da hüccet ikame edilmesiyle ortadan kalkar;

buna da cehalet ve tevilde hata etmeyi örnek olarak verebiliriz. Engel kalktığında kişi hala işlediği fiilde ya da sözünde ısrar ediyorsa, o andan itibaren kafir sayılır.

[7] Tekfirin kuralını verirken kullandığımız ***"Hükmü, buna ehil olan kimse verir"*** ifadesindeki; ***"hükmü ... verir"*** sözüyle, şartlar yerine gelip engeller ortadan kalktığında, kişi hakkında küfre götürücü ameli sebebiyle küfür ve riddet hükmünün verilmesi kastedilmiştir.

"Hüküm vermeye yetkili olan kişi" sözünün anlamı ise; kâdı, müftî veya ilim ehli birisi olmasının gerektiğidir. Müçtehid birisi olması uygun olur. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle der:

"Hakim hüküm verdiğinde içtihad eder ve doğruyu bulursa onun için iki ecir vardır, içtihadında yanılırsa bir ecir vardır."[1]

Eğer müçtehid olan birisi yoksa mukallid olabilir. Alimlerin bildirdiği mertebelere göre, uygun olan bir mukallid hüküm verir.

Daru'l-İslam'da bir kimse irtidat ettiğinde, o kişi hakkındaki hükmü, hüküm verme yetkisine sahip olan kâdı verir. Kâdıların haricinde alimlerden herhangi birisi o kişinin durumu hakkında bir şey söylerse o hüküm değil fetvâ olur.

Daru'l-İslam'da hüküm vermek, müftîye değil kâdıya aittir. Çünkü kâdı yetkisi dolayısıyla şartların yerine gelip engellerin ortadan kalkmasını araştırma imkanına sahiptir. Kâdının hükmü ihtilafı ortadan kaldırır, verdiği hüküm ancak Kitap veya Sünnet'ten bir nassa yahut icmaya muhalif olursa o zaman bozulur.[2]

Bir kimse mürted olup darulharp olan bir yere gitse yahut darulharpte mürted olsa; bu konuda yetkili olan kâdı veya bir başkası bu kimse hakkındaki hükmü verir; hükmü uygulamak ise herkes için caizdir.

---

[1] Muttefekun Aleyhi

[2] Bkz: el-Muğnî Mea Şerhi'l-Kebîr, 11/403-405 ve İ'lamu'l-Muvakkıîn, 4/224

[8] Yine tekfirin kuralında ***"Eğer hüküm verilen kimse, daru'l-İslam'da güç yetirilen bir konumda ise"*** ifadesindeki "güç yetirilen" sözünün anlamı; mürtedin, yöneticinin yahut kâdının gücü altında bulunmasıdır. Bu ya gerçek anlamıyla tutuklu olması, ya da hükmen, engellenemeyecek şekilde her an tutuklama ve soruşturma imkanının bulunmasıdır.

"Daru'l-İslam'da" sözü "güç yetirilen" sözünün bir tefsiri niteliğindedir. Çünkü kişi ancak daru'l-İslam'da bulunduğunda Müslümanların gücü altında bulunabilir. Darulharpte bulunan bir kimse Müslümanların gücü altında değildir. Bu, demek değildir ki; daru'l-İslam'da bulunan herkes güç yetirilebilir durumdadır. Bazen böyle olmaya da bilir. Daru'l-İslam'da güç yetirememek, asilerin baş kaldırması, örneğin yol kesen saldırganların durumunda olduğu gibi silahlanıp çete oluşturmaları gibi durumlarda olabilir.

"Daru'l-İslam" ifadesi; İslam şeriatı uygulanan her ülke anlamında kullanılmıştır.

Ayrıca mümteni olma durumu sadece grup halinde olanlara has değildir; bilakis mümteni bir tek kişi de olabilir, bir grup da olabilir. Aynen Abdullah İbn-i Sa'd İbn-i Ebi's-Serh'in irtidat edip fetihten önce Mekke'ye kaçması olayında olduğu gibi.

Şeriat bu ikisi arasındaki farkı genel bir kuralla bildirmiştir. Hatta eti yenilmesi helal olan hayvanlarda bile güç yetirilen ve güç yetirilemeyen (mümteni') arasındaki fark belirtilmiştir. Güç yetirilen bir hayvanın (velev ki aslı vahşi olan ceylan da olsa) yenilebilmesi için şer'an uygun bir şekilde kesilmesi vaciptir. Ancak güç yetirilemeyen hayvanların, vücudunun herhangi bir yerinden yaralayarak öldürmek suretiyle eti helal olur. Şeriatın getirdiği kural, güç yeten durumlarda şartların daha ağırlaşması, güç yetmediğinde ise hafifletilmesidir.

[9] Tekfirin kuralındaki ***"cezayı uygulamasından önce o kişiye istitabe uygulaması vaciptir"*** sözündeki bu vaciplik ***"güç yetirilen"*** kimse için geçerlidir.

İstitabe, aslında mürtedden tevbe etmesini istemek anlamındadır. Tevbeye çağırma işini yalnızca kişinin riddetine hükmeden kimse yapabilir. Ancak alimlerin sözlerinde istitabe; hüküm verilmeden önce şartların ve engellerin araştırılması anlamında da kullanılmıştır. Buna binaen istitabe; hüküm verilen ortamda hüküm verilmeden önce şartların ve engellerin araştırılması ve hüküm verildikten sonra tevbeye çağırma olaylarının her ikisi için de kullanılır. Bundan da şu sonuç çıkmaktadır: İlim kitaplarında; "şu sözü söyleyen veya şu fiili işleyen kimseye istitabe yapılır" ibaresi okunduğunda, bunları işleyen kimsenin kafir olup, ondan tevbe etmesinin istenmesini ifade etmediğinin anlaşılması gerekir. Bilakis bu ibare, kişinin küfre götürücü bir amel işlediği ve onun durumunun (yani hükmünün) belirlenebilmesi için şartların ve engellerin araştırılmasının gerektiğini ifade eder. Daha sonra bu kişi hakkında ya masum olduğuna hüküm verilir. Ya da mürted olduğuna hüküm verilip tevbe etmesi istenir.

İstitabenin kişi hakkında hüküm verilmeden önce şartların ve engellerin araştırılması anlamında kullanılması sahabenin icması ile sabittir.

Güç yetirilen kimse için bu istitabeyi yapmak vaciptir. Mümteni' için de mümkün olduğu taktirde bu uygulanır. Mümteni' olan mürted hakkında hüküm verecek olan kimseye, bir engelin bulunduğu ulaşırsa buna itibar etmesi gerekir. Ancak böyle bir engelin bulunduğu ulaşmamışsa engel var mıdır, yok mudur diye araştırması ve hükmü ona bağlaması gerekmez. Özellikle de hükmü verme konusunda beklemek Müslümanlara bir zarar getiriyorsa.

Hakkında riddet hükmü verilmiş olan bir kimseden tevbe etmesini istemek anlamındaki "istitabe"ye gelince; bu, ilmî kitaplarda çok meşhur olan bir şeydir ve bunun birçok delili vardır:

"Küfür kelimesini söylediler ve İslamlarından sonra kafir oldular...eğer tevbe ederlerse onlar için daha hayırlı olur."[1]

"İmanlarından sonra kafir olan bir kavme Allah nasıl hidayet eder...ancak bundan sonra tevbe edip kendilerini düzeltenler hariç."[2]

İlim ehlinin çoğuna göre bu istitabe vaciptir. Hanefîler, Zahirîler ve Şevkanî bunun vacip olmadığı görüşündedirler. Tercih edilen görüş ise istitabenin vacip olduğudur.

Mürtedin tevbesi, şehadet getirmesi ve işlemekle küfre girdiği ameli terk etmesi ile olur.[3] Tevbe, batınen ve hükmen olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır:

Batınen Tevbe: Pişmanlık, günahı terk edip bir daha işlememeye azmetme, dil ile istiğfarda bulunma, eğer işlediği günah kulların hakları ile ilgili ise bu hakları yerine getirmedir. Geçerli tevbe ancak bu şekilde olur.

Hükmî Tevbe: Günah işleyen kimsenin bu günahını bırakarak insanların arasında tevbesini ve pişmanlığını açıklamasıdır.

---

[1] 9 et-Tevbe/74

[2] 3 Al-i İmran/86-89

[3] Bkz: Önceki kaynaklar

[10] Tekfirin kuralında ***"Yetkili olan kimsenin cezayı uygulamasından önce"*** sözü; daru'l-İslam'da güç yetirilen kimse için geçerlidir. Mürted eğer tevbe etmezse kanı ve malı helal kılınarak cezalandırılması vaciptir.

Kadın ve erkek bu cezalandırılmada eşittirler. Daru'l-İslam'da yönetimde olan imam yahut onun yardımcısı olan vali, kâdı veya onun yardımcıları olan kişiler cezayı uygular, fertler kendi kendilerine cezalandırma yapamazlar ve hadleri uygulayamazlar.

Bu konuda Müslümanlar ihtilaf etmemişlerdir ve Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* döneminden itibaren İslam devleti ortadan kalkıncaya kadar bu böyle uygulanagelmiştir.

İmamdan başkası mürtedi öldürdüğünde üzerine düşmeyen bir şey yaptığı için ta'zir cezası uygulanır, ancak mürtedin kanına karşılık bir şey gerekmez. Ancak imam hadleri uygulama konusunda gevşeklik gösteren birisi ise, halktan birilerinin bunu yapması vacip olur. Bununla birlikte bu durumu; "Küfrü birçok kimse tarafından bilinen, bunu işlediği sabit olmuş ve tevbe ettiği de bilinmeyen bir kimse için geçerli olduğu" şeklinde algılamak uygun olur.

[11] Tekfirin kuralında şöyle geçmişti: ***"Eğer bir güç arkasında veya daru'l-harbe sığınarak korunuyor (mümteni) ise ona istitabe uygulamadan öldürmek ve malını almak herkes için caizdir. Bu konuda, sonuçta elde edilecek olan maslahat veya mefsedete..."*** Bu; mümtenî olan mürtedin hükmüdür.

Mümteni' olmak şer'i anlamda ikiye ayrılır:

Birincisi: Şeriatın bir kısmı veya tamamıyla amel etmekten kaçınmak anlamındadır (mümteni' ani'ş-Şerîa).

İkincisi: Güç yetirilememek anlamındadır. Yani Müslümanların yöneticisinin, kişiyi tutuklayıp sorgulamaya güç yetirememesidir.

Bu birinci ve ikinci anlamlar arasında herhangi bir ilişki yoktur. Şeriatla amel etmekten kaçınan kimse daru'l-İslam'da güç yetirilen bir kimse olabilir. Mesela; daru'l-İslam'da güç yetirilen bir kimse olup namaz kılmaktan, zekat vermekten kaçınan kimse gibi. (Bu gibi kimselere mümteni' ani'ş-Şerîa denir). Bu iki anlam arasındaki farkı ayırt etmede dikkatli olmak gerekir.

Bizim burada kastettiğimiz anlamdaki mümteni'lik **Müslümanların yöneticisinin güç yetirememesidir** (Mümteni' ani'l-Kudre).

Daru'l-İslam'da güç yetirilememek, Müslümanların hükmü altından daru'l-harbe kaçmakla olabildiği gibi, yol kesen saldırganlar gibi silahlanarak ve çete oluşturarak da olabilir.

Mümteni' olan mürted; daru'l-İslam'da mürted olmuş olup, silahlanarak veya taraftar toplayarak yönetimin güç yetiremediği bir kimse olarak orada kalan veya daru'l-İslam'da mürted olup daru'l-harbe kaçan yahut mürted olduğunda darulharpte ikamet ediyor olup bundan sonra da orada ikamet etmeye devam eden kimsedir.

Mümteni' olan bir kimsenin riddeti, adl sahibi iki kişinin şehadeti veya yaygın olarak onun mürted olduğunun bilinmesi ile şüphe veya ihtimal bırakmayacak şekilde sabit olduğunda (ki bu ancak bir kâdının hükmü veya bir müftînin fetvası ile kesinlik kazanır) istitabe yapmadan onu öldürmek ve malını almak herkes için caizdir. İşte bu mümteni' olan ve mümteni' olmayan arasındaki farklardandır.

Bunun delili ise; Abdullah İbn-i Sa'd İbn-i ebi's-Serh mürted olup fetihten önce Mekke'ye kaçması olayında Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onun kanını helal kılmasıdır. O darulküfre kaçmasıyla Müslümanların güç ve kontrolünden uzaklaşmıştı.

İbn-i Teymiye şöyle der:

"Mürted olan bir kişi mümteni' olsa (bu daru'l-harbe kaçması veya mürtedlerin İslam'ın hükümlerini uygulamama gücüne sahip olmaları suretiyle olabilir) hiç tereddütsüz istitabe yapılmadan öldürülür."[1]

"Mümteni'ye istitabe yoktur. İstitabe ancak mümteni' olmayana (güç yetirilen kimseye) yapılır."[2]

Allah ve Rasulü ile savaşan, İslam'a ve Müslümanlara olan düşmanlıklarını açıkça gösteren; örneğin bugün tüm Müslüman ülkelerde İslam şeriatının dışındaki hükümlerle hükmeden tağutlar, onların askerleri, yazarlardan ve gazetecilerden oluşan destekçileri gibi kimseler bu kategoriye girerler. Küfür hükümleri ile yönetilen bu ülkeler darulharptir. Bu kimseler ise beşerî kanunlar suç saymadığı için riddetten dolayı herhangi bir cezalandırmanın bulunmadığı darulharpte mümteni' olan mürted hükmündedirler. Bu gibi ülkelerde mürted, oranın kanunlarına ve bu kanun-

[1] Age: 322

[2] Age: 325-326

ları savunmakla görevli askerlerine sığınır. Dolayısıyla bu kimse darulharpteki mümteni' durumundadır. Bunun için Müslümanlardan herkese, küfürleri yaygın olarak bilinen ve riddet hükmünün verilmesinde şart olan "küfrün şer'an ispat edilmesi" merhalesi çoktan geçmiş olan bu kimseleri öldürmek caizdir ve bu Allah yolunda cihaddır. Burada bakılacak tek şey onları öldürme sonucunda ortaya çıkacak olan maslahat veya mefsedettir. Aslında mürtedin veya kafirin öldürülmesi başlı başına bir maslahattır. Özellikle küfr, Allah yolundan alıkoyma, Müslümanlara eziyet etme ve onların aralarında fitne yayma gibi şeylerin hepsi bulunuyorsa öldürülmesinde çok büyük maslahatlar vardır. Ancak öldürülmesiyle Müslümanlar için bu maslahattan daha büyük bir zarar doğacaksa, öldürülmesi uygun bir zamana ertelenir. Çünkü; "Mefsedetlerin uzaklaştırılması maslahatların kazanılmasından daha önceliklidir."

Ve yine; "İki mefsedet çatıştığında, zararı az olan tercih edilir." Böyle bir kimsenin öldürülmesiyle elde edilecek olan maslahat, ortaya çıkacak olan mefsedetten daha fazla ise bu tercih edilir. En doğrusunu Allahu Teala bilir.

Buraya kadar tekfirin kuralını açıklamalarıyla vermiş bulunuyoruz. Bunları kısaca özetleyecek olursak; belirli bir kimsenin tekfir edilmesinin kuralında geçen merhaleleri veya adımları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Sebebe Bakılması: Söz ya da fiilin neye delalet ettiğinin açık olması ve bu işlenen fiil ya da sözün şer'i bir delil ile küfre götürücü olduğunun ispatlanmasıyla, tekfirde gerekli olan iki şartın yerine gelmiş olması.

2. Şarta Bakılması: Bu ya faildeki, ya fiilindeki ya da fiilin ispat edilmesi konusundaki şartlara bakılmasıdır.

3. Engele Bakılması: Bu da fail, fiil ya da fiilin ispat edilmesi konusundaki engellere bakılmasıdır.

4. Hüküm: Riddet hükmüdür. Hakimin hüküm verme konusunda yetkili olması da bununla alakalıdır.

5. İstitabe: (İkinci anlamıyla) Riddet hükmü verildikten sonradır. Bu da güç yetirilen kişi için geçerlidir.

6. Cezayı Uygulama: Daru'l-İslam'da güç yetirilen kimseye imam, mümteni'ye ise herkes uygulayabilir.

TEKFİR KONUSUNDA YAYGIN OLAN HATALARDAN BAZILARI

Bu hatalar kelamcıların sözlerinde ve kitaplarında bulunan tekfir konusundaki yaygın hatalardır ki bunlar, çağdaşlarımızda öncekilerden daha fazladır. Tekfir konusunda yapılan bu hatalar, ya Müslümanın tekfir edilmesine ya da kafirin tekfir edilmemesine sevk eder. Bu hatalardan bazıları şunlardır:

KÜFRE DÜŞÜREN AMELİ KASTETMEK İLE KÜFRÜ KASTETMENİN BİRBİRİNE KARIŞTIRILMASI

Bazı kimseler tekfir hükmünü vermede, failin küfrü kastetmiş olmasını şart koşarlar. Bir kişi küfre götürücü bir söz söylediğinde veya bir fiil işlediğinde, bununla küfrü kastetmemişse tekfir edilmeyeceğini söylerler. Şu hadisten dolayı ilk bakışta bu doğru gibi görünebilir: ***"Ameller niyetler iledir ve herkes için de niyet ettiğinin karşılığı vardır."***[1] Ancak niyet veya kastın iki türü arasındaki fark -diğer delillerle birlikte- bu şartın batıl olduğunu ortaya koyar.

[1] Muttefekun Aleyhi

Birinci Tür: İnsanın küfre düşüren bir söz söylerken o söylediği şeyi kastederek söylemesi, yani hatayla değil bilinçli olarak yapmasıdır. Sözünden dolayı söz sahibinin cezalandırılmasında şart koşulması gereken ve muteber olan kasıt budur. Burada karainu'l-hal'e bakmanın, kasıtlı olanı hatayla olandan ayırmada önemli bir etkisi vardır.

İkinci Tür: Kişinin bilinçli olarak söylemiş olduğu sözü ile küfrü kastetmiş olmasıdır. Bu kasıt muteber olmayıp, sözü söyleyen kimseyi tekfir etmede şart değildir.

Küfre delalet ettiği açık olan sözde dil sürçmesi ihtimalinden korunmak için o sözü söylemeyi kastetmek şart koşulmuştur. Küfrü kastetmiş olmak şart değildir. Küfre delalet edişi ihtimal taşıyan amellerle yapılmak istenen şeyi belirleyebilmede dikkate alınan kasıt, küfür kastı değildir, sadece amelin neye delalet ettiğini ayırt etmede etkili olan kasıttır.

Küfre düşüren amellerde küfrü kastetmiş olmayı şart koşanlar şöyle derler:

"Bir kimse Allah'a ve Rasulü'ne hakaret etse, "Allah'ın kabirdekileri dirilteceğini zannetmiyorum" ya da "Kıyametin kopacağını zannetmiyorum" veya "Allah Meryem oğlu Mesihtir" gibi küfür olan sözler söylese ve; "Ben kalben bunlara inanmıyorum, küfre göğüs açmadım, bununla küfrü kastetmedim"dese kafir olmaz. Bu kişinin kafir olmayı amaçlaması gerekir."

Bu fasit bir şarttır. Kafirin kendisini koruması için bunu bir hile olarak kullanması mümkündür. *Doğru olan ise şudur: Kim bu şekilde küfür olan sözler söylerse, bununla küfrü kastetmedim dese dahi kafir olur.* Küfre düşüren amellerde, küfrü kastetmiş olma şartı, şer'i nassların kabul etmediği batıl bir şarttır.

Rasulullah şöyle der: ***"Kim bizim işimiz üzere olmayan bir amel işlerse o reddedilmiştir."***[1]

Küfrü kastetmiş olma şartının batıl olduğunun delilleri şunlardır:

A) "Onlara sorarsan andolsun "biz dalmış eğleniyorduk" derler. De ki: "Allah ile, O'nun ayetleriyle ve Rasulü'yle mi alay etmekteydiniz?"

"Özür bildirmeyiniz. İmanınızdan sonra kafir oldunuz."[2]

Ayette bahsedilenler, küfre düşürücü söz söylemişlerdi (ki bu alay etme idi) ancak bununla küfrü kastetmemişlerdi. Şöyle mazeret gösteriyorlardı: **"Biz dalmış eğleniyorduk."** Allahu Teala onların bu mazeretlerini yalanlamadı. Bu da onların oyalandıklarının ve bu sözleriyle küfrü kastetmediklerinin doğru olduğuna delildir. Ancak bu özür, yalnızca oyalanırken söyledikleri sözleriyle kafir olduklarına hükmedilmesine engel olmadı: **"Özür bildirmeyiniz. İmanınızdan sonra kafir oldunuz."**

B) Kafirlerin çoğunun kendi amelleri ve üzerinde bulundukları itikatları hakkında hüsnü zanda bulunup kendilerinin hayır üzere ve iman edenlerden daha doğru yolda olduklarını zannettikleri Kur'an nassıyla sabittir. Onlar iman edenleri gördüklerinde bunlar sapıktırlar derler, onlarla alay ederler. Bu fasit şartı bu kafirler için geçerli sayıp onlardan birisine: "Bu yaptığın şeyle küfrü mü kastediyorsun" diye sorduğumuzda: "Bilakis biz hidayette olanlarız" veya "Biz Allah'ın oğulları ve sevdikleriyiz" derler. Bu fasit şart onlar için geçerli sayılıp onların sözleri doğrulanacak olursa, Allah'ın ayetleri ve onların (kafirler oldukları) hakkındaki haberi yalanlanmış olur. Bu yalanlamadan dolayı da kişi kafir

---

[1] Müslim

[2] 9 et-Tevbe/65-66

olur. İşte bu da, bu şartın fasit bir şart olduğunu açıklamak için yeterlidir. Allahu Teala şöyle buyurur:

"De ki; ameller bakımından en çok hüsrana uğrayacak olanları size haber vereyim mi?

Onların dünya hayatındaki bütün çabaları boşa gitmişken kendilerini gerçekte güzel iş yapmakta sanırlar.

İşte onlar Rablerinin ayetlerini ve ona kavuşmayı inkar edenlerdir. Artık onların yapıp ettikleri boşa çıkmıştır. Kıyamet günü de onlar için bir tartı tutmayacağız."[1]

İbn-i Cerîr et-Taberî şöyle der: "Bu ayetler bir kimsenin ancak, Allah'ın birliğini bildiği halde küfrü kastederse kafir olacağını iddia edenlerin, yanlış bir şey iddia ettiklerinin en kuvvetli delillerindendir. Allahu Teala ayette sıfatlarını bildirdiği bu kimselerin yapıp ettiklerinin boşa çıktığını, onların ise yaptıkları şeyleri güzel şeyler saydıklarını ve yine onların Rablerinin ayetlerini inkar eden kimseler olduklarını bildirmektedir. Eğer doğru olan, bilerek küfre yönelenlerden başkasının kafir olmayacağını söyleyenlerin sözleri olsaydı, bu şekilde Allahu Teala'nın ayette bildirdiği, kendilerinin iyi bir şeyler yaptıklarını zanneden kimselerin karşılık olarak sevap ve ecir almaları gerekirdi. Ancak gerçek, onların söylediklerinin tam tersidir. Allahu Teala onların Allah'a küfreden kimseler olduklarını ve amellerinin batıl olduğunu haber vermiştir."[2]

Kafirin kendisinin iyi ve hidayette olduğuna veya cennetlik olduğuna inanması, (küfrü delil ile sabit ise) onun tekfirine engel olmaz. Buna ilaveten; bu şekilde kafirin kendisini iyilik

---

[1] 18 Kehf/103-105

[2] Câmiu'l-Beyan, 16/34-35

üzere zannetmesi sapıklığına ve azgınlığına devam etmesi için Allah'ın ona vermiş olduğu bir cezadır:

"Biz onlara bir takım arkadaşlar musallat ettik de, onlar önlerinde ve arkalarında ne varsa hepsini bunlara süslü gösterdiler. Kendilerinden önce gelip geçmiş olan cinler ve insanlar için uygulanan söz (azap) onlara da gerekli olmuştur. Çünkü onlar hüsrana düşenlerdi."[1]

"Kim Rahmanın zikrinden yüz çevirirse ona bir şeytanı arkadaş veririz ve o şeytan artık onun ayrılmaz dostudur. Şüphesiz bu şeytanlar onları doğru yoldan saptırırlar da onlar kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar."[2]

Bu kaderî ceza nasıl olur da onlar hakkında kafir oldukla-rına dair verilecek olan şer'î hükme engel olarak kabul edilebilir?

Buhari *Rahimehullah* **"Sahih"**inde "İman" bölümü, "Mü'minin Farkında Olmadan Amelinin Boşa Çıkmasından Korkması" bâbında, küfür hükmü verilmesi için küfrü kast etmenin şart olmadığı konusunda bâb açmıştır.[3] Haricilerle ilgili hadislerin şerhinde de bu konudan bahsedilir. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu hadisi de bunlar arasındadır: ***"Okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkarlar"*** İbn-i Hacer şöyle der: "Müslümanlardan, dinden çıkmayı ve İslam dininden başka bir din seçmeyi kast etmeksizin dinden çıkanlar bu hadisin kapsamına girerler.[4]

Küfrü kastetmeyi şart koşma hatasına geçmişteki alimlerden bazıları, çağdaşlarımızdan da çoğu düşmüştür.

[1] 41 Fussilet/25

[2] 43 ez-Zuhruf/36-37

[3] Fethu'l-Bârî, 1/109

[4] Fethu'l-Bârî, 12/301

KÜFÜR SEBEPLERİNİ SADECE İTİKADİ KÜFÜR İLE SINIRLAMAK

Daha önce bahsettiğimiz gibi, küfür üç sebepten meydana gelir: Küfre düşürücü söz (bu lisanın amelidir) yahut küfre düşürücü fiil (bu azaların amelidir) ya da küfre düşürücü inanç (bu da kalbin amelidir) ki, bunlardan birisi şek'tir. Bazıları küfrün sadece itikatla oluşacağı, hiç kimsenin amel açısından (bununla dilin söylediklerini ve azaların işlediklerin kastetmektedirler) tekfir edilemeyeceği şeklinde bir görüş benimsemişlerdir. Bu, fasit bir görüştür. Zira Şeriat'ın nassları ve alimlerin icması, belirli sözleri söyleyen, belirli fiilleri işleyen yahut belirli inançları taşıyan kimsenin kafir olacağına delalet etmektedir. Nitekim fıkıh kitaplarının riddetle ilgili bölümleri bunun örnekleri ile doludur. Küfür sebeplerini sadece küfür çeşitleri ile sınırlamak gerçekten büyük bir hatadır.

Buna ilaveten bu geçerliliği olmayan görüşün sahiplerinin çıkmaza düştükleri şey; küfre düşürücü itikat sahibi bir kimsenin, bu itikadını açığa vurmadığı müddetçe dünyevi hükümlerde Müslüman olarak kabul edileceği ve itikadını söz yahut fiille ortaya koymadıkça onun küfrüne hüküm veremeyeceğimizdir. Sabittir ki dünyevi hükümlerde bir kimse söz yahut fiille tekfir edilebilir. Bu da aslında yukarıdaki görüşe sahip olanların ve kişi ancak itikat ile küfre girer diyenlerin inkar ettikleri şeydir. İbareleri farklı da olsa, görüşleri bir tek asla dönüktür. O da; küfre hüküm vermede kalbin inkarının şart koşulmasıdır. Bu inkar yahut helal sayma şeklinde açıklanan kalpteki küfrü, küfre düşürücü günahlarla tekfirde müstakil bir şart olarak kabul eden aşırı Mürcielerin görüşüdür. Aynı zamanda fukahanın Mürcie olanları ve Kelamcılar, küfre düşürücü zahir amellerle tekfir için de kalbin inkarını şart görmüşlerdir.

İNKAR YA DA HELAL SAYMAYI, KÜFRE DÜŞÜREN GÜNAHLAR İLE TEKFİRDE MÜSTAKİL BİR ŞART OLARAK KABUL ETMEK

Daha önce de belirttiğimiz gibi Mürcie, ameli imanın hakikatinin dışında tutan kimselerdir. Böyle bir şey ise, insanları günah işlemeleri için cesaretlendirme sonucunu doğurmaktadır.

İrca bid'atı, Müslümanlardan birçoğunun gidişatını etkilediği gibi, sonrakilerin söylemlerini ve fikirlerini de etkilemiştir. Sonrakilerin bu bid'attan bu kadar etkilenmelerinin sebeplerinden birisi, İslam'ın son asırlarında fetva, yargı, eğitim ve va'z mevkilerinin çoğunda görevi fukahanın ve Eş'arîler'in Mürcie olanlarının üstlenmiş olmalarıdır. Böylece öğretim işini üstlenenler ve yazarlarca bilinen en yaygın görüşler onların görüşleri olmuştur. Onlar için durum bu iken selefin görüşleri bir kenarda unutulan ve dikkate alınmayan görüşler haline gelmişti. Araştırmacı, onların görüşlerine ancak çok gayret sarf ettikten sonra ulaşabilirdi ve belki de onları Mürcie'nin görüşleri ile karışmış olarak bulur veya onları tek olarak bulup, Mürcie'nin görüşleri ile uzlaştırmaya çalışırdı.

Mürcie'ye göre imanın yeri kalptir. Böyle olunca onun zıddı olup onu yok eden küfrün yeri de kalp olmaktadır. Bu görüş, tekfir konusunda, kişinin küfrüne hükmedilebilmesi için kalpte inkarın bulunmasını şart koşmaktan kaynaklanan bir çok hataların meydana gelmesine yol açmaktadır.

Eş'ari'ler ve fakihlerin Mürcie olanları gibi bazıları, zahiri küfrün bulunabilmesi için kalbin inkarının mutlaka bulunacağını kabul ederler. Bazıları ise, kişi ne kadar da küfür sözü veya fiili ortaya koysa da, kalbin inkarını bu kimsenin küfrüne hüküm vermede müstakil bir şart saymışlardır. Bu ise, inkarı yahut helal saymayı dil ile açıklamakla ortaya çıkar. Bu ikinci kısım hata günümüzde bazı yazarlar ve insanların bir çoğu arasında oldukça yaygındır. Bu görüş sahiplerinin bu hataya düşmeleri, "Biz helal

saymadığı müddetçe hiçbir Müslüman'ı herhangi bir günahından ötürü tekfir etmeyiz" kuralını yanlış anlamaları sebebiyledir. Bu fasit görüş sahipleri bunu, küfre düşüren ve düşürmeyen günahlar için genel bir kural olarak belirlemişlerdir. Onlar, Tahâvî'nin, "Kişi imana girdiği şeyi inkar etmedikçe imandan çıkmaz" sözünü alırken de hata etmişler ve bu ibareye Tahâvî'nin kast ettiğinden başka bir mana yüklemişlerdir. Tahâvî ve fakihlerin Mürcie olanları, eğer zahiren kişinin küfrüne hüküm verilmişse, mutlaka inkarın da bulunacağını söylemişler ancak daha sonrakiler inkarı, zahiren küfre hüküm verebilmek için müstakil bir şart olarak kabul etmişlerdir. Onların bu görüşleri Kitap, sünnet ve icma'ya aykırıdır.

Görülecektir ki; küfrü, inkar yahut helal sayma ile kayıtlama hatasına düşenler, başlangıçta küfre düşüren günahlarla küfre düşürmeyen günahları birbirinden ayırmamaları sebebiyle bu hataya düşmüşler ve bunun ardından da bu iki kısımdan her birisinde tekfir için neyin şart olduğu ayırımını yapmamışlardır. Bu, onların sözlerinden de anlaşılmaktadır.

Burada yeri gelmişken, bir çok çağdaş yazarın bu konudaki kitaplarından sakınılmasının gereğine de dikkat çekmek istiyoruz. Zira bu konuda doğru olan bilgiye ulaşmak gerçekten zor elde edilir bir şey haline gelmiştir. Ehl-i Sünnet'le aynı şeyi söylediğini zanneden bir çok kimse, aslında aşırı Mürcie ile aynı şeyi söylemektedir. Onların durumları aynen İbn-i Teymiye'nin ifade ettiği gibidir: "Sonrakilerden bir çoğu, selefin mezhebi ile Mürcie ve Cehmiyye'nin görüşlerini birbirinden ayıramamaktadırlar. Çünkü bu görüşler; selefin ve ehl-i hadisin üstünlüğünü taktir ettikleri halde aslında iman konularında Cehmiyye ve Mürcie'nin görüşlerini taşıyıp, bunların yahut buna benzer görüşlerle selefin görüşlerinin arasını bulduklarını zanneden kimselerin sözlerinde birbirine karışmış durumdadır."[1]

---

[1] Mecmuu'l-Fetâvâ, 7/364

Allah'ın İndirdiklerinden Başka Kanunlarla Baskı Yoluyla Yönetilen Ülkelerdeki Mürted ve Mümteni Yöneticiler Karşısında Desteklememek ve Karşı Çıkmamak Suretiyle

SESSİZ KALANLAR HAKKINDA ÖNEMLİ BİR UYARI

I- İMAN VE KÜFÜR İLE İLGİLİ HÜKÜMLER AÇISINDAN

Bu ülkelerdeki mürted yöneticiler karşısında susan bir kimse için şu üç durumdan birisi söz konusudur:

1. Zahiri halinden kafir olduğunun anlaşılması,
2. Zahiri halinden Müslüman olduğunun anlaşılması,
3. Müslüman veya kafir olduğunu gösteren hiçbir halinin olmaması.

[1] Aslî Kafir Yahut Mürted Olup Zahiri Halinden Kafir Olduğu Anlaşılan Kimse:

Bu kişi, Hristiyan, Yahudi, ateist bir Komünist; namazı terk, dine hakaret etme veya dua, yardım dileme, adakta bulunma, kurban kesme gibi şeylerle ölülere ibadet etme ya da bunlardan başka riddet sebebi olan şeylerle mürted olmuş bir kimse gibi hükmen kafirdir.

[2] Zahiri Halinden Müslüman Olduğu Anlaşılan Kimse:

Bu kimse hükmen Müslümandır. Böyle bir kimse, durumu kapalı olan Müslüman olarak nitelendirilir. Bu, kendisinde Müslümanlık alametlerinden birisi görülüp, İslam'ı bozan herhangi bir davranışına şahit olunmayan kimsedir. Çünkü Müslümanlık alametleri zahiri sebepler olup; şari, sahibine Müslüman hükmünü vermeyi bu sebeplere bağlamıştır. Öyleyse böyle bir kimse için Müslüman hükmü sabit olur. Ancak, İslam'ı bozan bir davranışta bulunmak gibi daha kuvvetli bir zahiri durum, bu zahiri durumla çelişirse hüküm buna göre verilir. İslam'ı bozan bir davranışına şahit olunmayan kimse için İslam hükmü sabittir. Nitekim Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur:

"Kim bizim kıldığımız namazı kılar, bizim kıblemize yönelir ve bizim kestiğimizi yerse bu kimse Müslümandır."[1]

İbn-i Hacer hadisin şerhinde şöyle der: "Hadiste insanların konumlarının zahire göre belirleneceği hükmü mevcuttur. Kim, din alametlerini ortaya koyarsa, İslam'a aykırı bir davranışta

[1] Buhari

bulunmadıkça onun hakkında Müslümanlar için geçerli olan hüküm geçerli olur."[1]

Durumu kapalı olan Müslümanın hükmünde iki kesim hataya düştüler:

Birincisi: Kafir yöneticiler karşısında sessiz kalmaları nedeniyle onları tekfir eden kesim. Bunlar sessiz kalmayı rızaya dair delil kabul ettiler. Geçmişte aynen bunlar gibi düşünen bazı Haricî fırkaları olmuştur (el-Avfiyye ve el-Beyhesiyye). Bunlar şöyle demişlerdi: "İmam kafir olduğunda, orada şahit olan olmayan tüm halk kafir olurlar."[2] Bu fasit bir görüştür. Daha önce de geçtiği gibi, susan kimseye söz nispet edilmez. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözü de buna delildir:

"Sizden kim bir kötülük görürse, onu eli ile değiştirsin, eğer güç yetiremezse dili ile (değiştirsin), eğer buna da güç yetiremezse kalbi ile (inkar etsin). Bu ise imanın en zayıf noktasıdır."[3]

Bu hadis sessiz kalan kimsenin, kötülüğü kalbi ile inkar eden kimse olabileceğini göstermektedir. Bu durumdaki bir kimse ise halen mü'mindir. Bunu ifade eden bir başka hadis ise şöyledir:

"Başınıza birtakım yöneticiler geçer; onların iyi amellerini de görürsünüz kötü amellerini de; kim buğz ederse, o berî olmuştur, kim inkar ederse, o kurtulmuştur. Ancak kim de razı olur ve uyarsa..." Dediler ki: "Ya Rasulallah, onlarla savaşalım mı?." Dedi ki: "Hayır; namaz kıldıkları müddetçe...."[4]

---

[1] Fethu'l-Bârî, 1/497

[2] Bkz: Ebi'l-Hasen el-Eş'arî, Makâlâtu'l-İslâmiyyîn, 1/192 ve 194

[3] Müslim

[4] Müslim

Nevevî, hadisin şerhinde der ki; "Rivayetteki, ***"Kim çirkin karşılarsa berî olmuştur"*** ifadesi apaçıktır. Bu, kim gördüğü bu münkere buğz ederse, onun günahlarından ve bunlar sonucunda çarptırılacağı cezalardan beri olur demektir. Bu, eli ile ve dili ile karşı çıkmaya güç yetiremeyen kimse hakkındadır. Bu kimse kalbi ile buğz etsin ve beri olsun."[1]

Sessiz kalmaya devam eden kimsenin durumu ihtimal taşır. Bu nedenle de tekfiri caiz değildir. Bilakis, durumu kapalı olan bir Müslüman olmaya devam ettiği müddetçe onun konumu daha iyi olan ihtimal yönünde değerlendirilir. Tekfirin kurallarını açıklarken delaleti ihtimal taşıyan şeylerle tekfirin caiz olmadığını belirtmiştik ki bunlardan birisi de burada işaret etmiş olduğumuz sessiz kalma durumudur.

İkincisi: Bu hususta hata yapan ikinci kesim, bu gibi ülkelerde durumu kapalı olan Müslüman hakkında hemen İslam hükmü vermeyen ve bunun için bu kimsenin durumunun ortaya çıkarılmasını ve itikadının sınanmasını şart koşan kesimdir. Bu da, hemen Müslüman hükmü vermeme ve durumunu araştırma hususlarında Hariciler'den "el-Ahnesiyye" denilen grubun görüşüne uymaktadır.[2]

Durumu kapalı olan Müslüman hakkında hemen Müslüman hükmü vermeyip beklemek bid'attır. Bunun bid'at olduğuna delil ise, İslam alameti gösteren kimseye Müslüman hükmü verileceğine delalet eden naslardır. Bu nasların çoğu darulharpte yahut savaş ortamındaki insanların durumu hakkında varid olmuştur. Bu da göstermektedir ki; darulharpte kafirler arasında Müslüman görünümünde olan kimse hakkında Müslüman hükmü verilmesi için beklenilmesi gerekmez. Kişi bu durumda ölürse, Müslüman-

---

[1] Sahih-i Müslim, Nevevî Şerhi, 12/243

[2] Bkz: Ebu'l-Hasen el-Eş'arî, Makâlâtu'l-İslâmiyyîn, 1/180

larla aynı muameleyi görür. Alimler gerek darulharpte gerekse daru'l-İslam'da olsun, kişinin Müslüman olması sebebiyle kanının, malının ve zürriyetinin güvencede olduğu hususunda ihtilaf etmedikleri gibi, bu konuda da ihtilaf etmemişlerdir.[1]

Bu konuya delalet eden naslardan birisi de; ***"La İlahe İllallah dediği halde Onu öldürdün mü?"***[2] şeklindeki Usame İbn-i Zeyd hadisidir.

Bir diğer hadis, Halid İbn-i Velid'in Beni Cüzeyme esirlerini, kendilerince "Müslüman olduk" anlamına gelen, "Saba'nâ, saba'nâ" demeleri üzerine öldürmesi ve Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* buna karşı çıkması olayını anlatan İbn-i Ömer hadisidir.[3] Bunlara benzer başka naslar da vardır.

Hafız İbn-i Receb el-Hanbelî *Rahimehullah* şöyle der: "Bilinmesi zorunlu olan şeylerden birisi de, Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem,* kendisine gelerek İslam'a girmek isteyen herkesin yalnızca şehadeti söylemelerini yeterli kabul ettiği, bununla kanlarının güvencede olduğu ve bununla Müslüman sayıldıklarıdır. Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Selem*, üzerine doğru kılıç kaldırdığında "La İlahe İllallah" diyen kişiyi öldüren Usame İbn-i Zeyd'in bu davranışını şiddetle kınamıştır. Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hiçbir zaman, Müslüman olmak için kendisine gelen bir kimseye herhangi bir şey şart koşmamıştır. Ancak daha sonra o kimse namazı ve zekatı yerine getirmekle yükümlü tutulurdu."[4]

---

[1] Bkz: El-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 9/335

[2] Muttefekun Aleyhi

[3] Buhari

[4] Câmiu'l-Ulûmi ve'l-Hikem, 72

Kişinin Müslüman olduğuna hemen hüküm vermeyip durumunun araştırılması gerektiğini söyleyen kimselere ait bazı şüpheler vardır:

♦ Bunlardan birisi; bir kimsenin Müslüman kabul edilebilmesi için, şehadeti ikrarının yeterli olmadığı, Şeriat'a bağlılığının araştırılmasının da gerekli olduğu görüşüdür. Gerçekte ise bu bağlılık Müslümanlığın sıhhati için gereklidir. Kişi şehadeti ikrar eder ama namaz kılmazsa, Müslüman değildir. Ancak doğru olan ve nasların da delalet etmiş olduğu şey, yalnızca ikrar ile bir kimseye Müslüman olduğu hükmünün verileceği, bu kimsenin namaz kılıp kılmadığını görmek için namaz vaktine kadar beklenilmeyeceğidir. Namaz vakti girdiğinde bu kimse namaza zorlanır fakat kılmazsa, riddetine hükmedilir ve tevbeye çağrılır. Çünkü onun şehadeti ikrarı, hükümlere uyma yükümlülüğünü beraberinde getirir. "İkrar, kalbin tasdikini bildirme ve Şeriat'ın gereklerine uymayı kabulde bir başlangıçtır" diyen selef ile; ikrarı, hükümlere uyma yükümlülüğünü gerektiren bir şey olarak görmeyip, bilakis hükümlere uyulup uyulmadığının araştırılmasını, Müslüman hükmü verebilmek için müstakil bir şart olarak gören çağdaşların görüşleri arsındaki fark budur. Daha yukarıda işaret etmiş olduğumuz naslar ve İbn-i Receb'in sözü selefin görüşünün doğru, çağdaşların sözünün ise yanlış olduğunu ortaya koymaktadır.

Bir başka yerde ise İbn-i Receb şöyle der: "Kim şehadeti ikrar ederse, o kimsenin hükmen Müslüman olduğu kabul edilir. Eğer bu şekilde İslam'a girmişse, İslam'ın gerekleri olan diğer şeylerle yükümlü tutulur."[1]

♦ Bekleme ve araştırmayı öngörenlerin yanılgılarından birisi de; "Bugün durum değişti; insanlar şehadetin manasını

---

[1] Câmiu'l-Ulûmi ve'l-Hikem, 21

bilmeyerek söylüyorlar. Onların şehadetin manasını anlayıp anlamadıkları, nefiy ve ispatın (La İlahe: nefiy, İllallah: İspat) neye delalet ettiğini (yani tağutu inkar ve Allah'a imanı) bilip bilmediklerini anlamak için sınanmaları gerekir" sözüdür. Böyle bir şart için şer'î bir delil olmadığı gibi bu, Nebi'nin ve sahabenin uygulamalarına da aykırıdır. Onlar şehadeti ikrar eden kimsenin Müslümanlığının ispatı için, onun şehadetin manasını anlayıp anlamadığını öğrenene dek beklememişlerdir. Allah Rasul'ü *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle der: ***"Allah'ın Kitabı'nda olmayan her şart batıldır."***[1] Bir başka hadiste; ***"Kim, bizim üzerinde bulunduğumuz şeye uymayan bir amel işlerse, o reddedilmiştir."***[2] Bu konuda doğru olan, şehadetin anlamını bilmenin, Müslim'in rivayet etmiş olduğu Osman İbn-i Afvan hadisinde geçtiği gibi olmasıdır. Buna göre La İlahe İllallah şehadetinin şartlarından olup, itikat kitaplarında zikredilen ihlas ve yakîn gibi şartlar, ahirette sahibine yarar sağlayacak olan hakiki İslam'ın sıhhatinin şartlarındandır.[3]

Dünyevî hükümlerde ise hükmî İslam şehadeti söylemekle sabit olur. Bundan sonra kim dininin gereğini tam olarak yerine getirmezse, onun hakkında küfür ya da fısk, şer'î hüküm şartları ile birlikte neyi gerektiriyorsa o hüküm verilir.

Şeyh Süleyman İbn-i Abdillah İbn-i Muhammed İbn-i Abdilvehhab *Rahimehullah* şöyle der: "İnsanın, manasını bilmeksizin, onunla amel etmeksizin "La İlahe İllallah"ı söylemesi yahut Tevhid'i bilmediği hatta duâ, korku (havf), kurban, adak, tevbe, inabe ve başka ibadet çeşitlerini Allah'tan başkası için yaptığı halde tevhid ehlinden olduğunu iddia etmesi tevhid için yeterli

---

[1] Buhari

[2] Müslim

[3] Ayrıca bkz: Meârîcu'l-Kubûl, 2/377; Fethu'l-Mecîd, "ed-Duâu İlâ Şehâdeti La İlahe İllallah" bâbının şerhi, 88, Dâru'l-Fikr

değildir. Bu durumda böyle bir kimse ancak müşrik olabilir."[1] Şeyh Süleyman burada "Tevhid için yeterli değildir" demiş, "Müslüman olduğuna hüküm vermek için yeterli değildir" dememiştir. Zira hüküm, İslam alametlerinden herhangi birisi ile sabit olur. Hakiki hüküm açısından ise; şayet şehadetin geriye kalan sıhhat şartlarını yerine getirirse, ahirette bundan faydalanır. Aksi taktirde şehadeti söylemenin hiçbir faydasını göremez. Bizim dünyevî olarak bu kimsenin bu şartları yerine getirip getirmediğini öğrenmek için araştırmada bulunmamız gerekmez. Bilakis onun için İslam hükmü sabit olmuş olur. Daha sonra bir kusurda bulunacak olursa, hesaba çekilir. Bazı kimseler kan ve malın güvencede olması, nikah ve mirasın sıhhati gibi dünyevî hükümlerin bağlı olduğu zahirî İslamî hüküm ile, Allah katındaki sevap ve ceza gibi ahiret hükümlerinin bağlı olduğu hakiki İslam'ı birbirinden ayırmama nedeniyle birçok hatalara düşmektedirler.

Şeyh Hafız Hakemî *Rahimehullah* şöyle der: "Ey kardeşim bil ki; Allah'ın bize ve sana göstermiş olduğu hakikat şudur: Dünyevî helakten ve ahiret azabından kurtulmayı sağlayan, kulun bu sayede cenneti elde edip cehennemden uzaklaşacağı dinin gereklerine sarılma işi; gerek Cibrîl hadisinde, gerekse aynı anlamdaki diğer ayet ve hadislerde zikredilen şeylere gerçek anlamda uymadır. Eğer kişi bunlara gerçek anlamda uymuyor fakat bunları bozacak herhangi bir şey de ortaya koymuyorsa, dünyada kendisi için Müslümanların hükümleri geçerlidir. Gizli yönleri ise Allah'a kalmıştır. Nitekim ayette de şöyle geçer: **"Eğer tevbe eder, namazı ikame eder ve zekatı verirlerse serbest bırakın."..** diğer bir ayette ise **"Sizin din kardeşinizdirler"** diye geçmektedir. Bununla ilgili başka ayetler de vardır."[2]

---

[1] Teysîru'l-Azîzi'l-Hamîd, 140, Mektebetu'l-İslâmî

[2] Meârîcu'l-Kubûl, 3/37

Kısacası, durumu kapalı olan Müslüman hakkında ne susulup beklenilir ne araştırma yapılır ve ne de bu kimse hakkında Müslüman hükmü vermek için onun bazı din meselelerini öğrenmesi beklenilir. Tam aksine bu kimsenin Müslüman olduğuna hükmedilir ve daha sonra bu kimseye dini öğrenmek vacip olur. Dini öğrenmesi, onun Müslüman olduğuna hüküm vermek için şart değildir.

♦ Bekleme ve araştırmayı öngörenlere ait olan bir diğer şüphe ise, cariye hadisinde ve Mümtehine Suresi'ndeki ayette olduğu gibi Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* araştırmada bulunduğunun sabit olmasıdır. Bu doğrudur ancak, bunun umum için geçerli olduğuna delalet etmez. Eğer kural bu olmuş olsaydı, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve Ondan sonraki imamlar, bunu İslam'a her yeni giren kimse için uygularlardı. Doğru olan, bu durumlarda araştırmanın belli sebeplere bağlı olmasıdır. Bu, şer'î bir araştırmadır. Durumu kapalı olan Müslümanı araştırmak ise, bid'at olan bir araştırmadır.

♦ Böyle söyleyenlerin bir diğer yanılgıları da, herhangi bir şahıs hakkında Müslüman hükmü verebilmek için belli şartlar koşmalarıdır. Örneğin; herhangi bir İslamî cemaatte bulunup, (-bu cemaat ister belli bir cemaat, iterse genel anlamdaki Müslüman cemaati olsun) liderine biat etmiş olmayı şart koşmaları gibi.

el-Umde isimli kitabımda da belirttiğim gibi bu bazen gereklidir. Ancak, hükmen veya hakiki anlamda Müslümanlığın sıhhati için şart değildir. Bunun delillerinden bazıları şunlardır:

Kişi darulharpte Müslüman olup, (ya acizliği veya dinini orada ikame edebilme imkanına sahip olması nedeniyle) hicret etmemişse, bu kimse herhangi bir cemaate bağlı olmamasına ve bir lidere biat etmemiş olmasına rağmen Müslümandır. Allahu Teala bu durumdaki bir kimseyi iman ile nitelendirmiştir ki bu imandan kasıt, şu ayetlerde bildirilen hükmî imandır:

“Eğer mü’min olduğu halde size düşman olan bir topluluktan ise.”[1]

“Şayet kendilerini tanımadığınız mü’min erkekler ve mü’min kadınlar...”[2]

İkinci bir delil ise, başkaldıran kimsenin mü’min olarak nitelendirilmesidir: Bu kişi Müslümanların cemaatine ve emirine başkaldıran kimsedir. Bu kimse ya emire hiç biat etmemiştir, yahut biat etmiş fakat ona başkaldırarak biatını bozmuş ve isyan ederek itaatinden ayrılmıştır. Bu kimse başkaldırmasına rağmen ayette bildirildiği gibi halen Müslümandır:

“Eğer mü’minlerden iki grup savaşacak olurlarsa aralarını düzeltiniz; Şayet bu iki gruptan birisi diğeri üzerine saldıracak olursa, saldıranla Allah’ın emrine dönene kadar savaşın...”[3]

Ayette, saldıran gurup haksız olmalarına rağmen mü’min olarak nitelendirilmiştir. Buradan da anlaşılmaktadır ki Rasulullah’ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ***“Kim boynunda bey’at bağı olmadan ölürse, cahiliyye ölümü üzere ölmüştür”***[4] sözünden amaç, kafir olarak değil asi olarak ölmüş olmaktır. Zira başkaldıran kimse bu durumdadır ve Müslümandır.

Buna bir delil de Huzeyfe İbnu’l-Yeman hadisidir: O, ***“Eğer onların bir cemaati ve bir imamı yoksa”*** diye sorduğunda Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*; ***“Bu senin bir ağaç kökünü kemirmeni gerektirse de, bu fırkaların tümünden ayrıl ve sana ölüm gelinceye dek bu halde kal”***[5] demiştir.

---

[1] 6 en-Nisa/92

[2] 48 Feth/25

[3] 49 Hucurat/9

[4] Müslim

[5] Muttefekun Aleyhi

Buradan da anlaşılıyor ki, (siyasi şer'î anlamda) Müslümanların cemaati ve imamları olmasa da Müslümanlıkları sahihtir. Nitekim Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Huzeyfe'ye *Radıyallahu Anhu* bu durumda Müslümanlık sahih olmaz dememiştir. Halbuki gereken yerde açıklamayı ertelemek caiz değildir.

Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hayatta iken birçok insan Müslüman olmuşlar fakat Onu ne görmüşler ne biat etmişler ve ne de Medine'de daru'l-İslam'da ikamet etmişlerdir. Bunlardan Habeş kralı Necaşi *Radıyallahu Anhu* gibi Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hayatta iken vefat edenler olmuştur. Bazıları da Onun vefatından sonra, Onu görmeden tabi olan kimseler olarak yaşamışlardır. Bu durum bu iki kesimden hiç birisinin Müslümanlığına bir zarar vermemiştir.

Buraya kadar olan sözlerimiz, durumu kapalı olan Müslüman hakkında, Müslüman hükmünün hemen verilmemesi görüşünde olan kimselerin bazı yanılgılarına cevap niteliğinde idi.

Bazıları durumu kapalı olan Müslüman hakkında hüküm vermeyip beklemeye bağlı olarak, bu kimsenin arkasında namaz kılınmayacağını söylemişlerdir. Bu da diğer bir bid'attır. Nitekim İbn-i Teymiye şunları söyler: "Dört imam ve Müslümanların diğer imamlarının ittifakı ile, durumu kapalı olan her Müslümanın arkasında namaz kılınır. Kim, "Ben sadece batınî akidesini tanıdığım kimsenin arkasında Cuma yahut cemaat namazı kılarım" derse; sahabeye, onlara iyilikle uyanlara, Müslümanların dört imamına ve diğerlerine muhalefet eden bir bid'atçıdır. Allah en iyisini bilir."[1]

Yine şöyle der: "Dört imam ve Müslümanların diğer imamlarının ittifakıyla, bid'atı ve fıskı bilinmeyen kimsenin arkasında beş vakit namaz, Cuma ve başka namazları kılmak caizdir. İmama uyan kimsenin, ne kendisine imamlık eden kimsenin

[1] Mecmuu'l-Fetâvâ, 4/ 542

itikadını bilmesi ve ne de onu sınayarak; “Senin itikadın nedir?” diye sorması imamlığın şartlarından değildir. Bilakis durumu kapalı olanın arkasında namaz kılınır.”[1]

Hatta durumu kapalı bir kimse, gerçekte bazı komünistler, laikler ve Allah ve Rasulü ile savaşanlar gibi kafir birisi de olsa; onda (namaz gibi) bir İslam alameti görülür ve bir kimse bu kişinin zahirî küfür ile kafir olduğunu ve gerçek durumunu bilmeyerek, zahiren İslam alameti gördüğü için Müslüman hükmü verip arkasında namaz kılarsa namazı sahihtir. İbn-i Kudame *Rahimehullah* şöyle demiştir: “Bir kimse, Müslümanlığında yahut çift cinsiyetli (hunsa) olup olmadığı hususunda şüphe bulunan bir kimsenin arkasında namaz kılarsa, bu kişinin küfrü veya çift cinsiyetli olduğu açığa çıkmadığı müddetçe namazı sahihtir. Çünkü namaz kılan kimsenin (özellikle de bu kimse imam olursa) bu davranışından anlaşılan onun Müslüman olduğudur. Çift cinsiyetli olduğundan şüphelenilen kimse ise (özellikle erkeklere imamlık yapıyorsa) onun bu davranışından anlaşılan, böyle bir durumunun olmadığıdır. Ancak namazdan sonra kişinin kafir yahut çift cinsiyetli olduğu ortaya çıkarsa, onun arkasında namaz kılanın, açıkladığımız gibi namazını iade etmesi gerekir. Şayet imam İslam’a bir girip bir çıkıyorsa, onun hangi dinden olduğu öğrenilinceye dek arkasında namaz kılınmaz.”[2] Şu halde, kafir olabileceğine dair hakkında şüphe bulunan bir kimsenin arkasında kılanın namazı sahih oluyorsa, kafir olduğu bilinmeyen bir kimsenin arkasında kılanın namazının sahih olması daha uygundur.

Durumu bilinmeyen Müslüman ile ilgili hükümler bunlardır. Kimde İslam alametleri görülürse ve İslam’ı bozacak herhangi bir şey ortaya koymazsa bu kimsenin Müslüman olduğuna hükmedilir.

---

[1] Age: 23/351

[2] El-Muğnî Mea’ş-Şerhi’l-Kebîr, 2/34

HÜKMÎ İSLAM ALAMETLERİ

Bunlar, bir kimsede görüldüğünde onun Müslüman olduğuna hükmedilmesine sebep olan alametlerdir ve bunlar, İslam'ın hususiyetlerinden olup, başka din mensuplarının ortak olmadığı şeylerdir. Örneğin sadaka, ana babaya iyilik, ihtiyaç sahibine yardım gibi şeyler imanın şubelerindendir. Ancak bunların işlenmesi sadece Müslümanlara has değildir. Bilakis, Müslüman kafir herkesin yapabileceği şeylerdir. Hakim İbn-i Hizam hadisi de buna delalet eder. O, Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle demişti: ***"Cahiliyyede benim sadaka, köle azadı yahut akraba ziyareti gibi, ibadet olarak yaptığım şeyler hakkında ne dersiniz; bunlarda ecir var mıdır?"*** Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: ***"Hayr olarak geçmişte yaptığın ne varsa onun üzerine Müslüman oldun."***[1] Öyleyse, hükmi İslam alametleri, İslam'ın kendine has özelliklerinden olmalıdır.

[1] Muttefekun Aleyhi

SAHİBİ HAKKINDA İSLAM HÜKMÜNÜN İSPATI İÇİN BİZZAT YETERLİ OLAN ALAMETLERDEN BAZILARI

İki Şehadeti Söylemek

Bunun delili şu hadislerdir: ***"İnsanlarla, Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in Allah'ın rasulü olduğuna şehadet edinceye dek savaşmakla emrolundum."***[1]

Usame İbn-i Zeyd hadisi: ***"La İlahe İllallah dedikten sonra onu öldürdün mü?."***[2]

Kişinin "Ben Müslümanım" Demesi

Ahmed ve Ebu Davud'un rivayet ettiği Ferrat İbn-i Hayyan hadisinde olduğu gibi[3] yahut Mikdad İbn-i Esved hadisinde geçtiği gibi kişinin "Ben Allah'a teslim oldum" demesi: ***"Kafirlerden bir kimseyle karşılaşır da onunla savaşırsam ve o, ölüm anında 'Ben Allah'a teslim oldum' derse, buna ne dersiniz?."***[4] Ya da kişinin İslam'a girdiğine delalet eden bir şey söylemesi. Halid İbn-i Velid'in, Benî Cezime esirlerini (kendilerince 'Müslüman olduk' anlamına gelen) "saba'na" demeleri üzerine öldürmesi hadisinde olduğu gibi.[5]

Tek Olarak ya da Cemaat Arasında Namaz Kılmak

Enes hadisinde olduğu gibi: ***"Kim bizim kıldığımız namazı kılar, bizim kıblemize yönelir ve bizim kestiğimizi***

---

[1] Muttefekun Aleyhi

[2] Muttefekun Aleyhi. Bu konuyla ilgili diğer birçok hadis için bkz: Neylu'l-Evtâr, 8/154 ve el-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 10/100-102

[3] Bkz: Neylu'l-Evtar, 8/12

[4] Muttefekun Aleyhi

[5] Bkz: Neylu'l-Evtar, 8/9

yerse o kimse Müslümandır."[1] Kurtubi, İshak İbn-i Raheveyh'den bu hususta icma olduğunu nakleder.[2]

Ezan

Ezan okumak ya da okunduğunda tekrarlamak. Çünkü ezan şehadeti içerir.[3] Bu konuda savaşma ve ezan işitilen kimselerden el çekme hakkındaki Buhari hadisi delil olarak gösterilebilir.[4]

Hac

Bu konuda ihtilaf vardır. Çünkü müşrikler de cahiliyye döneminde hac yapmaktaydılar. Fakat doğru olan bunun alamet olmasıdır. Çünkü Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* dokuzuncu hicri senede müşrikleri hacdan men ederek ***"Bu seneden sonra hiçbir müşrik hac yapmayacak"*** şeklinde duyuru yapmıştır.[5] Bundan sonra da hac İslam'a ait unsurlardan birisi olmuştur.[6]

Müslüman Bir Kimsenin Kişi Hakında Şahitlik Etmesi

Nebi'nin sahabeye Ashame (Necaşi) hakkında, öldüğü gün Ona cenaze namazı kılmak için şahitlik etmesi gibi, ki sahabe o âna kadar Onun Müslüman olduğunu bilmiyorlardı.[7] Yine İbn-i

---

[1] Buhari

[2] Bkz: Tefsiru'l-Kurtubî, 8/207 ve el-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 10/102-103

[3] Bkz: Fethu'l-Bârî, 2/90

[4] Bkz: Neylu'l-Evtar, 8/69

[5] Buhari

[6] Bkz: El-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 107103

[7] Muttefekun Aleyhi

Mes'ud'un, Süheyl İbn-i Beyda'ya şahitlik etmesi gibi. Bu olay, Bedir esirleri ile ilgili olayı anlatan Tirmizî'nin rivayet edip hasen kabul ettiği hadiste geçer.[1]

Ana Babanın Yahut Yalnızca Birisinin Müslüman Olması

Bu durumda büluğ çağına ulaşmamış çocukların Müslüman olduğuna hükmedilir.

[1] Bkz: Neylu'l-Evtar, 8/148

ANCAK ARAŞTIRMADAN SONRA KENDİLERİYLE MÜSLÜMAN HÜKMÜ VERİLEBİLECEK OLAN ALAMETLER

Müslüman Gibi (Esselamu Aleyküm Şeklinde) Selam Vermek

Bu, kişinin Müslüman olduğuna dair sadece bir belirtidir; kesin bir delil değildir. Zira kafir de adeten, takiyye olarak veya nezaket gereği selam veriyor olabilir. Bu durumda araştırma gerekir. Çünkü, Enes hadisinde olduğu gibi, Müslüman olmayan da bunu söyleyebilir: ***"Ehli Kitap size selam verirse onlara 'Ve aleyküm' deyiniz."***[1]

Elbise, Sakal, Saç, Sarık ve Bunun Gibi Dış Görünüşünün Müslüman Olduğu İzlenimi Vermesi

Muhammed İbnu'l-Hasen eş-Şeybânî *Rahimehullah* "es-Siyeru'l-Kebîr" de şöyle der: "Müslümanlar, müşriklere ait bir şehre zorla girdiklerinde, onlardan, karşılaştıkları erkekleri öldürmelerinde sakınca yoktur. Ancak üzerinde Müslüman olduğuna veya zimmet ehlinden olduğuna dair belirti bulunan bir kimse görürlerse, o zaman öncelikle bu kişinin durumunu açığa çıkarmaları gerekir." Kitabın şarihi es-Serahsi şöyle der: "Çünkü dış belirtileri ölçü alarak (hüküm vermek), gerçek durumun bilinemeyeceği zamanlarda asıldır. Allahu Teala şöyle der:

"Onların belirtileri yüzlerindeki secde izleridir."[2]
"Onları simalarından tanırsın."[3]
"Günahkarlar simalarından tanınırlar."[1]

---

[1] Muttefekun Aleyhi

[2] 48 Feth/29

[3] 2 Bakara/273

Öldürmede yapılan yanlışlığın telafisi olanaksızdır. Durum açıklığa kavuşuncaya kadar öldürmeyi ertelemede Müslümanlar için bir kayıp söz konusu değildir. Bu nedenle kişinin durumunu açığa çıkarmak için araştırma yapılması gerekir. Bunu şuna dayanarak söylüyoruz: Dış görünümdeki belirtilerin ihtimal taşıma durumu, fasığın getirdiği haberin durumundan farklı değildir ve biz fasığın getirdiği haberi araştırmakla emrolunduk. Bu meselede araştırma yapmak ise daha uygun bir davranış olacaktır."[2]

Hükmî İslam için delil kabul edilen başka birtakım şeyler daha vardır. Kur'an okumak, emri bi'l-maruf nehyi ani'l-münker ve Allah yolunda cihad gibi birtakım başka şerî görevleri yerine getirmek de bu kabildendir. Bunların herbirisi için farklı açıklamalar mevcuttur. Bu tür alametleri ve belirtileri birden fazla açıdan sınıflandırmak mümkündür.

Mürted yöneticiler tarafından İslam şeriatı dışındaki kanunlarla yönetilen Müslüman ülkelerde sessiz kalan kimselerin ikincisi olan, durumu kapalı kimse ile ilgili hükümler bunlardır.

Durumu kapalı kimse, Müslüman izlenimi veren ve İslam'ı bozacak herhangi bir davranışı görülmeyen kimsedir. Bu kimse, durumu kapalı kimse olarak isimlendirilmiştir; çünkü onun durumunun gerçek yönüne ve görünümünün batınına ne kadar uyduğu bilinmemektedir.

Şimdi de, "Durumu bilinmeyen" ve "Durumu bilinen" ne anlama gelmektedir, bunu açıklığa kavuşturmak için adaletle ilgili hükümleri aşağıda genişçe ele alacağız.

---

[1] 55 er-Rahman/41

[2] Es-Siyeru'l-Kebîr, 4/144

ADALETLE İLGİLİ HÜKÜMLER ETRAFINDA DİKKAT ÇEKİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

Burada iki meseleye değineceğiz:

1) ADALETİN TARİFİ VE ŞARTLARI

Denilmiştir ki; adalet kişinin dinindeki tutumunun düzgün olmasıdır.

Bir başka tarifi ise şöyledir: Kişinin benliğine yerleşmiş olup, büyük günah, yahut düşük ahlaka delalet eden küçük günah işlemekten ya da mübah fakat kişiliği zedeleyici davranıştan alıkoyan melekedir.

Adaletin şartları ve kuralları üçtür. Şöyle ki:

<u>Birincisi</u>

Farzları Müekked Sünnetlerle Birlikte Yerine Getirmek

Sürekli yapılması gereken müekked sünnetleri terke devam eden kimse "Adl sahibi" değildir. Bunları önemsememek, kişinin dininin gereği olan şeyleri yerine getirmede dikkatli davranmadığını gösterir ve belki de onu yavaş yavaş farzları, böylece vacip olan oruç, zekat ve haccı da hafife almaya sevk eder. Rasulullah'ın, nafileleri bırakıp sadece farzlarla yetineceğini söyleyen kimse hakkındaki ***"Eğer doğru söylüyor ise kurtuldu"*** hadisi bu konuda herhangi bir probleme sebep olmaz. Çünkü hadis bu kimsenin kurtuluşunu, bu konuda doğru söylüyor olması ile kayıtlamaktadır. Bu ise her insanın yapabileceği bir şey değildir ve hatta farzları yerine getirmede olan eksiklikler nafilelerle telafi edilir. Nitekim Allahu Teala, haramları işleme tehlikesine karşı mekruhları birer koruyucu; vacipleri terk etme tehlikesine karşı da bazı mendupları birer koruyucu kalkan kılmıştır. Kim, mendup olan fiillerde devamlılık gösterirse, vacip olan fiillere devamda daha dikkatli olacaktır. Mekruhları terkte devamlılık

gösteren kimse ise, haramları terkte daha dikkatli olacaktır. Buna; ***"Haramlar da helaller de apaçıktır…"*** şeklindeki Numan İbn-i Beşîr hadisi delalet eder.[1]

İkincisi

Haramlardan Sakınmak

Bu da büyük günah işlememek ve küçük günahları alışkanlık haline getirmemekle olur:

"Size bir fasık haber getirirse onu araştırın."[2]

Zina iftirasında bulunan için Allahu Teala şöyle der:

"Onların şahitliğini bir daha asla kabul etmeyin. İşte onlar fasıkların ta kendileridir."[3]

Çünkü bu kimse dinini hafife almaktadır ve onun, Allah'a ve insanlara karşı aynı şekilde yalan söylemeyeceğinden emin olunamaz.

Büyük günah; hakkında dünyada had cezası, ahirette ise tehdit bulunan günahlardır. Bu, Ahmed İbn-i Hanbel'in sözüdür. İbn-i Teymiye ise buna şunu ekler: "Hakkında lanet, gazap ve imanın ortadan kalkacağı tehdidi bulunan günahlardır." Bunların tümü de tehdittir. Allah kime lanet etmiş veya gazaplanmışsa, onu azapla tehdit etmiş demektir. Ayrıca ben de diyorum ki; hadislerde geçen ***"Günahların en büyüğü…", "Yedi helak edici şeyden sakının…", "Evet gerçekten bu büyük günahtır…"*** gibi ifadelerle tanımlanan günahlar ve **"İmandan sonra fasıklık ismi ne kadar kötüdür"**[4] ayetindeki gibi sahibinin fıskla nitelendirildiği günahlar da büyük günahlardandır.

---

[1] Muttefekun Aleyhi

[2] 49 Hucurât/6

[3] 24 en-Nûr/4

[4] 49 Hucurât/11

Küçük günah; bunlardan daha aşağı derecede olan günahlardır. Bu tür günahlar çok olarak işlenmedikçe veya alışkanlık haline getirilmedikçe, işlenmesiyle adalet zedelenmez. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurur: **"Küçük günahlar dışında, büyük günah ve kötülüklerden kaçınanlar..."**[1]

Üçüncüsü

Kişilikli Davranmak

Kişiyi üstün ahlak ile bezeyecek fiilleri işlemekle, şer'an değil fakat örfen çirkin karşılanan, kişiliğini zedeleyip lekeleyecek şeyleri terk etmekle olur (Çünkü Şer'an çirkin karşılanan şey, büyük ve küçük günahlara dahildir). Örfe göre hoş karşılanmayan şeylere, açılması haram olmasa dahi adet gereği bedenin örtülmesi gereken bir yerini açmak, adet gereği başın kapatılması gereken ülkelerde başı açmak, bu davranışın hoş karşılanmadığı bazı ülkelerde sokakta yemek, toplumda kabul görmeyen elbise giymek, gülünç fıkralar anlatmak gibi şeyleri örnek verebiliriz.

Kişiliğin adalet şartları içerisinde kabul edilmesinin asıl dayanağı, ***"İnsanların ilk nübüvvet sözlerinden işittikleri şey şudur: Eğer haya etmiyorsan dilediğini yap"***[2] hadisidir. Şayet bir kimse yaşadığı ülkenin örfüne aykırı davranarak kişiliksizlik sergiliyorsa bu, bu kimsenin hayasının olmadığını gösterir ve bir kimse haya etmiyorsa ondan yalan da beklenir. Bunun için hadiste, ***"Eğer haya etmiyorsan dilediğini yap"*** denilmiştir. Tabi ki burada geçerli olan örf, Şeriat'a aykırı olmayan örftür.[3]

---

[1] 53 en-Necm/32

[2] Buhari

[3] Adaletin tarifi için bkz: Mecmuu'l-Fetâvâ, 15/356-358 ve Menâru's-Sebîl, 2/487-489

2) İNSANLARIN ADALET YÖNÜNDEN SINIFLANDIRILMASI

İnsan, adaletinin bilinip bilinmemesi yönünden iki sınıfa ayrılır. Şöyle ki:

Durumu Bilinmeyen Kimse: Bu kimse durumu ve adl sahibi olup olmadığı bilinmeyen kimsedir.

Durumu Bilinen Kimse: Bu da üç kısımdır:

Birinci Kısım

Adl Sahibi Olan Kişi

Bu, adaleti hem dış görünümünden anlaşılan ve hem de batınî durumu bilinen kimsedir. Zaten adl sahibi kimse, adaleti zahiren ve batınen bilinen kimsedir.

İkinci Kısım

Durumu Kapalı Olan Kişi

Durumu kapalı olan kimse; zahiren adl sahibi görünen ancak batınî adaleti bilinmeyen kimsedir.[1]

Unutulmamalıdır ki bir kimse hakkında, yalnızca dış davranışlarına bakılarak hüküm verilir. Bilinmeyen tarafları ise Allah'a bırakılır. Kitap ve Sünnet'in delalet ettiği, Ümmet'in icmasının üzerinde karar kıldığı şey budur. Yukarıda geçen batınî adaletten kasıt, insanların gizli yönlerinin bilinmesi değildir; zira bunu bilmek sadece Allah'a aittir. Bundan amaç arkadaşlık, karşılıklı muamele ve uzun süre birlikte olarak yakınlık kurma yoluyla kişinin durumunun öğrenilmesidir. Süleyman İbn-i Harb'ın rivayet etmiş olduğu haber de buna delalet eder:

---

[1] Edebu'l-Müftî, 107

"Ömer'in yanında bir adam şahitlik etti. Ömer ona dedi ki: "Ben seni tanımıyorum. Fakat benim seni tanımamamın zararı yok. Bana seni tanıyan birisini getir." Bir adam, "Ben onu tanıyorum, ya Emîrel-Mü'minîn" dedi. Ömer, "Onu nasıl tanıyorsun" deyince, "Onu adl sahibi olarak tanıyorum" diye cevap verdi. Bunun üzerine Ömer, "O, senin gecesini ve gündüzünü, girişini ve çıkışını bildiğin en yakın komşun mu?" diye sordu. Adam, "Hayır" karşılığını verdi. Ömer, "Onunla, onun verasını anlamanı sağlayacak olan, dirhem ve dinarla muamelede bulundun mu?" diye sordu. Adam, "Hayır" diye karşılık verdi. Ömer, "Onunla, onun üstün ahlakını tanımanı sağlayacak bir yolculuk yaptın mı?" diye sorduğunda adam yine "Hayır" cevabını verince, "O zaman sen onu tanımıyorsun" diye karşılık verdi ve diğerine dönerek, "Bana, seni tanıyan birisini getir" dedi.[1]

Bu, batınî adaletle neyin kastedildiğini ve bir kimsenin sadece zahirine göre değil, ancak durumu araştırıldıktan sonra adl sahibi olduğuna hüküm verilebileceğini gayet açık biçimde beyan eden bir haberdir. Öyleyse, zahiren adl sahibi olmak batınen de adl sahibi olmayı gerektirmez. Bazen kişi zahiren adl sahibi, batınen ise fasık olabilir. Nebi'nin Hariciler'in nitelikleri hakkında söylemiş olduğu hadis de buna delildir:

"Sizden biriniz, onun namazı yanında namazını, orucu yanında orucunu küçümser. Onlar okun yaydan fırladığı gibi dinden çıkarlar."[2]

İbn-i Hacer hadisin şerhinde der ki: "Hadise göre, kendisine şahitlik edilen kimse son derece ibadet eden, zühd ve vera sahibi birisi olsa da, batınî durumu öğrenilinceye dek, sadece

---

[1] İbn-i Hacer'in "Telhîsu'l-Habîr" de bildirdiğine göre, bu haberi Ebu Cafer el-Ukaylî tahric etmiş, Ebu Ali ibni's-Seken sahihlemiştir.

[2] Buhari

zahirî duruma bakarak bir kimsenin adl sahibi olduğunu söylemek yeterli değildir."[1]

Üçüncü Kısım

Fasık

Kendisindeki adalet şartları zedelenen kimsedir. Örneğin, farzları eksik yerine getiren, müekked sünnetlere dikkat etmeyen, büyük günah işleyen, küçük günahları alışkanlık haline getiren, kişilik sahibi olmanın gerekleri olan şeyleri gözetmeyen kimse gibi.

Durumu kapalı olan kimse hakkında söylenilenler bunlar. Şimdi bu kimsenin batınî adaletini araştırmak gerekir mi? sorusunun cevabını verelim:

Kâdı karşısında şahidin tezkiyesi gibi, batınî adaletin şart koşulduğu durumlarda araştırma gereklidir. Bu durumlardan birisi, büyük imamet (el-İmametu'l-Kübrâ) ve yargı makamı gibi velayeti ilgilendiren durumlardır.[2] Batınî adaletin olup olmadığını anlamanın yolu İbn-i Teymiye'nin söylediği gibidir: "İnsanların durumları şöyle bilinir: Ya başka insanların şahitlik etmeleriyle, ya cerh ve ta'dil[*] yoluyla ya da sınama ve imtihan yoluyla."[3]

Bu konuda dikkat çekmek istediğimiz noktalar bundan ibarettir.

Böylece tağutlar karşısında sessiz kalan ikinci kısım insanlarla ilgili bölümü noktalamış bulunuyoruz. Şimdi üçüncü kısma geçebiliriz:

---

[1] Fethu'l-Bârî, 12/302

[2] Bkz: Suyûtî, el-Eşbahu ve'n-Nazâir, 612-616 ve 750, Daru'l-Kütübi'l-Arabî

[*] Cerh: Adaletini zedeleyecek kusurlarının araştırılarak ortaya konması. Ta'dil: Adaleti zedeleyecek kusurlarının bulunmadığının ispatlanması.

[3] Mecmuu'l-Fetâvâ, 15/330

[3] Zahirî Halinden Müslüman Ya Da Kafir Olduğu Anlaşılmayan Kimse:

Bu kimse, "Durumu bilinmeyen kişi" olarak isimlendirilir; "Durumu bilinmeyen Müslüman" olarak değil. Nitekim ikinci kısma girenlere "Durumu kapalı olan Müslüman" demiştik. Çünkü biz, "Müslüman" dediğimiz zaman bu kimsenin Müslümanlığına hükmetmiş oluyoruz ve böylece bilinmemezlik de ortadan kalkmış oluyor.

BU GİBİ ÜLKELERDE DURUMU BİLİNMEYEN KİMSENİN HÜKMÜ

Bu kişi hakkında hemen hüküm verilmeyerek beklenir. Belli bir asla göre, "İstishab"da[*] bulunularak hüküm verilmez ve durumu araştırılmaz. Ancak herhangi bir sebepten ötürü hükmünü bilmeye gerek duyulursa, kişinin durumu araştırılır ve hakkında sadece zahire göre hüküm verilir. Zahirine bakılarak tespitte bulunmak tamamen imkansız olursa, bu durumda bulunduğu ülkede (Dâr) yaşayanların durumu gözönüne alınarak bu kişi hakkında da aynı hüküm verilir.

Şimdi bu ibareyi kısaca açalım:

Hemen Hüküm Verilmeyip Beklenilir: Çünkü Şari' İslam'a yahut küfre dair hüküm vermeyi zahirî sebeplere bağlamıştır. Bu gibi bir kimse, durumunu belirleyici hiçbir davranış sergilemediği için, kendisi hakkında hüküm sabit olmaz. Nitekim

[*] İstishabu'l-Asl: Bir ülke hakkında hüküm verirken, orada yaşayanların dininin esas alınmasıdır. Yukarıda kastedilen, durumu bilinmeyen kişiye, içinde yaşadığı ülkenin dinine göre hüküm verilmesidir.

Allahu Teala şöyle der: **"Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme."**[1]

Kişi Hakkında, Belli Bir Asla Göre İstishabda Bulunularak Hüküm Verilmez: Çünkü istishab, delillerin en zayıfıdır. Bununla hüküm belirlemek sadece hüküm vermeyi sağlayacak olan zahirî durumun tespitinin mümkün olmadığı zamanlarda olur. Hayatta olup, durumu bilinmeyen kimsenin zahirî durumunun tespiti araştırma ile mümkündür; öyleyse bu durumda "İstishabu'l-Asl" ile hüküm verilmez.

Bunu açacak olursak; fakihlerin bahsettikleri, durumu bilinmeyen kimse için asla bakarak hüküm vermek (İstishabu'l-asl); içinde yaşayanların dinini dikkate alarak bir ülke hakkında hüküm vermedir. Öyleyse, daru'l-İslam'da durumu bilinmeyen kimsenin Müslüman olduğuna hükmedilir. Bununla birlikte, daru'l-İslam'da zimmet ehlinin yaşadığı bir bölgede bulunan kimsesiz bir çocuğun kafir olduğuna hüküm verilir; çünkü çocuğun onlardan olma ihtimali daha fazladır.

Darulküfürde ise durumu bilinmeyen kimsenin kafir olduğuna hükmedilir. Bununla birlikte bazı Müslümanların yaşadığı darulküfürde bulunan kimsesiz bir çocuğun Müslümanlık hükmüne ağırlık tanınarak, bir açıdan Müslüman olduğuna hükmedilmiştir.

Durumu bilinmeyen kimse hakkında hüküm vermede istishabda bulunma, içinde yaşayanların dini esas alınarak o ülke hakkında hüküm verme anlamındadır.[2] Bununla birlikte alimlerden hiçbirisi istishabla amel edileceğini söylememişlerdir. Ancak, gereğince uygulamada bulunabilmek için, zahirî bir alametin

---

[1] 17 İsra/36

[2] Bkz: El-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 6/375 ve İbnu'l-Kayyım, Ahkâmu Ehli'z-Zimme, 2/518-519

tespitinin tamamen imkansız olduğu durumlarda, sadece kimsesiz çocuk ve tanınmayıp, üzerinde hiçbir alamet bulunmayan ölü hakkında istishabla hüküm verilir.

Ölünün dinine delil olabilecek, sünnetli olmak ve dış görünüm gibi alametlere gelince; onun hükmü sünnetli olup olmadığına ve elbisesine bakılarak verilir. İslam ve küfre hükmetme ile ilgili olan bu gibi konularda dış belirtilerin hükümde etkili olacağı muhakkaktır.[1]

Burada, ölü hakkında hüküm vermede dış belirtilerin asıldan önce dikkate alındığı görülmektedir. Oysa dış belirtiler müstakil alametler değil, araştırılması gereken işaretlerdir. Aynı şekilde sünnetli olmak sadece Müslümanlara has bir şey değildir. Hirakl hadisinde de rivayet edildiği gibi cahiliye döneminde Araplar ve Yahudiler sünnet olmaktaydılar. Hadisin içerisinde şöyle geçer: ***."..Bu ümmetten hıtanda bulunanlar kimlerdir? Dediler ki: 'Yahudilerden başkası hıtanda bulunmaz... Araplar hakkında sorduğunda dedi ki: Onlar da hıtanda bulunurlar."***[2]

Alimler, sadece zahire göre tespitin mümkün olmadığı zamanlarda istishabda bulunularak, kimsesiz çocuk ve üzerinde dinine dair herhangi bir alamet bulunmayan kimsede olduğu gibi, yaşanılan ülkenin aslî durumuna göre hüküm verilebileceğini; bunun dışında istishabla hüküm verilemeyeceğini söylemişlerdir. Eğer ölünün üzerinde sünnetli olmak ve dış belirtiler gibi işaretler mevcutsa, zahir asla tercih edilerek hüküm verilir.

İstishab ile şer'î bir delil olarak amel edilse bile, ancak başka deliller bulunup bulunmadığı araştırıldıktan sonra, istishab ile mübahlığa yahut haramlığa hüküm verilir. Çünkü istishab

---

[1] El-Furu', 6/168

[2] Muttefekun Aleyhi

delillerin en zayıfıdır ve kendisi dışındaki her delil kendisine tercih edilir. İslam ya da küfrün tespitinde içinde yaşanılan ülkenin asıl konumuna bakılarak (istishabla) hüküm verilmez. Ancak aslın yerine geçecek olan dış alametlerin bulunup bulunmadığı araştırıldıktan sonra istishaba başvurulabilir. Çünkü bu alametler, Şari'in, hükümlerin bunlara bağlı olarak verilmesi maksadıyla koymuş olduğu şer'î sebeplerdir. İstishab ise kendisinin yerine geçecek başka bir delil bulunmaması durumunda, asıl konuma göre amel etmektir. En küçük bir delilin bulunması durumunda bile bu, istishaba tercih edilir. Bu nedenle iman ya da küfrün tespiti için istishab uygulanacak olan bir durumda herhangi bir delile rastlanırsa, istishaba tercih edilir ve hüküm buna göre verilir.

Sadece Hükmünün Bilinmesine Gerek Duyulduğu Zaman Durumu Araştırılarak Açıklığa Kavuşturulur: Durumu bilinmeyen kimse hakkında araştırma yapılmaz; çünkü Müslümanlar arasında böyle bir uygulama olmamıştır ve Müslümanlar her durumu bilinmeyen kimsenin yolunu kesip durumunu araştırmamışlardır. Bu husus, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözünün umum manası içerisine girer: ***"Kendisini ilgilendirmeyen şeyi terk etmesi, kişinin İslam'ının güzelliğindendir."***[1]

"Sadece gerek duyulduğunda..." sözümüze gelince, amelin yani ihtiyaçtan ötürü araştırmanın bağlı olduğu şey budur ve deliller de bu yöndedir. Bilindiği gibi buradaki araştırmadan maksat, durumu bilinmeyen kişinin dinini araştırmaktır. Buna gerek duyulan durumlar ise şunlardır:

- **Köle Azadı:** Çünkü Allahu Teala çeşitli durumlarda köle azadını vacip kılmıştır: **"..Mü'min bir köle azad edilmesi-**

[1] Nevevî hadisin hasen olduğunu bildirmiştir.

dir."[1] Kafir köle azadı ise bu durumlarda geçerli değildir ve zaten bu genel olarak mekruh kabul edilmiştir.

Köle azadı, azad edilecek olan kölenin durumunun araştırılarak ortaya çıkarılmasının vacip olduğu durumlardan birisidir. Muaviye İbn-i Hakem es-Sülemî'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Dedim ki; 'Ya Rasulallah, benim bir cariyem var; ben Onu dövdüm'. Bu, Rasulullah'a ağır geldi. Bunun üzerine, 'Onu azad edeyim mi?' diye sordum. Rasulullah, 'Onu buraya getir' dedi. Onu getirdim; Ona, 'Allah nerededir?' diye sordu; 'Semadadır' karşılığın verdi. 'Ben kimim' diye sordu; 'Sen Allah'ın Rasulü'sün' karşılığını verdi. Bunun üzerine Rasulullah şöyle dedi: 'Onu azad et; zira o mü'mindir'."[2]

Bu cariye hadisi ancak ihtiyaç durumunda araştırma yapılacağına ve bu cariyenin ikrar ettiğini ikrar edenin Müslüman olduğuna hükmolunacağına delildir. Ancak bu hadisi delil getirmede iki kesim hata etmiştir. Bir kesim bu hadisi mutlak anlamda, insanların geneli için araştırmanın gerekli olduğuna ve bir kimsenin ancak sınandıktan sonra Müslüman olduğuna hükmedileceğine delil göstermişlerdir. Bu hatadır; çünkü hadisteki araştırma bir sebebe dayanmaktadır. Diğer kesim ise (bunlar Mürce'den bir gruptur) hadisi imanın ikrardan ibaret olduğuna delil göstermişlerdir. Çünkü Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, ikrarı sonucunda bu cariyenin mü'min olduğuna hükmetmiştir. Oysa hadisteki imandan kasıt, hakiki iman değil, "Hükmî İslam"la eş anlamlı olan "Hükmî iman"dır.

• **Kâdı Karşısında Şahitlerin Müslüman Olduğunun İspatlanması Durumu:** Bu da, durumu bilinmeyen kimsenin

[1] 4 en-Nisa/92

[2] Müslim

dininin araştırılmasının gerekli olduğu durumlardan birisidir. Çünkü Müslümanlık şahitliğin geçerliliği için şarttır. Eğer kâdı bu hususta ihmalkar davranırsa kendisi suçlu duruma düşer ve hatanın sorumluluğu ona ait olur.

Kısaca, dinin bilinmesinin şart olduğu durumların hepsinde, durumu bilinmeyen kimsenin dininin araştırılması gerekir. Örneğin vakfedilen ve sadece Müslümanlara ödenilmesi gereken şeyler ve diyet gereken durumlar gibi. Diyet gereken duruma örnek verecek olursak; trafik kazası sonucu hata ile birini öldürme gibi bir durum söz konusu olsa ve ölen kimsenin durumu bilinmiyor olsa, ölünün ve yakınlarının dininin araştırılması gerekir. Eğer ölünün Müslüman olduğu tespit edilirse, öldürenin veya yakınlarının, ölünün yakınlarına diyet ödemesi gerekir. Dilerlese ölünün yakınları bunu bağışlayabilirler fakat yine de keffaret gereklidir. Eğer Müslüman ölünün yakınları kafir iseler diyet gerekmez, sadece keffaret ödenir. Zira ayet-i kerimede şöyle geçer: **"..Eğer, (öldürülen) mü'min olduğu halde size düşman olan bir topluluktan ise, (keffaret olarak) mü'min bir köle azad etmesi gerekir."**[1] Öldürülen kişi Hristiyan veya mürted veya evli bir zânî ise ne diyet ve ne de keffaret gerekmez çünkü bunların kanı zaten hederdir. Diyetin, sadece vacip olduğu durumlarda ödenmesi gerekir. Beşeri kanunlarla yönetilen birçok ülkede olduğu gibi, hakim diyete hüküm vermese bile katil Allah katında bundan sorumludur. Buna göre; hiç kimse için bir zarar söz konusu olmaması nedenliyle, cenaze namazı ve defin işlemlerinde, hakkında asla göre istishabda bulunulan durumu bilinmeyen ölünün aksine, hata ile öldürülen kimsede çeşitli tartışmalar ve yerine getirilmesi gereken haklar gündeme geleceği için, asla göre istishabda bulunmak yeterli değildir.

---

[1] 4 en-Nisa/92. Bkz: Tefsîru İbn-i Kesîr, 10/535; Tefsîru'l-Kurtubî, 5/324 ve el-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 9/340

Durumu bilinmeyen kimsenin dininin araştırılmasına gerek duyulan bu gibi durumlardaki bu araştırma, daha önce belirttiğimiz bid'at olan araştırmaya karşın, şer'î bir araştırmadır.

Durumu bilinmeyen kimse ile ilgili meselelerden birisi de, bu günlerde tartışılmakta olan et kesimi meselesidir. Zira beşeri kanunlarla yönetilen bu ülkelerde dinden çıkan mürtedlerin serbest olmaları nedeniyle, hayvanı kesen kimsenin durumu bilinmediği taktirde, mürted olma ihtimali bulunmaktadır. Öyleyse bu ülkelerde et yemede tereddüt mü edilmelidir ve et satın almak isteyen kimsenin, eti kesen kişinin (ki bu çoğu kez satıcıdan başka birisi olmaktadır) durumunu araştırması vacip midir?

Bu meseledeki tartışma mürtedin kestiğinin haram oluşuna dayalıdır ki doğru olan da budur. Mürted, ister Ehli Kitap'ın dinine dönmüş olsun, ister Mecusi, putperest veya zındık olmuş olsun ya da Dürziliğe, Teyamine'ye veya Şam Nusayriliği'ne dönmüş olsun, kestiği helal değildir. Zira Allahu Teala şöyle buyurur: **"Ehli Kitap'ın yiyeceği size helal kılınmıştır."**[1] Ayetten anlaşılan, Ehli Kitap dışındaki kafirlerin yiyeceğinin haram kılınmış olmasıdır.[2] Öyleyse, bu ülkelerde kesilen hayvanlar üç kısımdır:

- Hayvanı kesenin, durumu kapalı bir Müslüman yahut Ehli Kitap (Yahudi ve Hristiyan) olduğu bilinirse bu helaldir.

- Kesenin mürted veya putperest bir kafir olduğu bilinirse, bu da kesinlikle haramdır ve haramlığı aynen ölü etinin haramlığı gibidir.

- Kesenin durumu bilinmiyorsa (ki asıl sorun da bununla ilgilidir); şayet bulunulan yer daru'l-İslam ise, çarşıda bulunan etin

[1] 5 Maide/5

[2] Keşşafu'l-Kına', 6/205

helalliği soruşturulmaksızın satın alınabileceği hususunda alimler icma etmişlerdir.

Bizim sözünü etmiş olduğumuz, kesenlerden bazılarının mürted olması ihtimali bulunan ülkelere gelince; buralarda haramlık ve helallik, şüphenin kuvvet ve zayıflığına göredir: Herhangi bir yerde mürtedler çok sayıda ise, durumu bilinmeyen etlerle ilgili şüphe kuvvet kazanır ve yasaklık tercih edilir; burada et satın alınmaz. Herhangi bir yerde mürtedler az sayıda iseler, bilinmeyen etlerdeki şüphe durumu zayıflar; çünkü burada mürtedlerin kesmiş oldukları, mübah olan etlerle seçilemeyecek şekilde karışmış olan ölü eti gibidir. Dolayısıyla burada et satın almak caizdir.

Bu ülkelerde Müslümanlara vacip olan şey şudur: Et satın alırken, kesen kimseler içerisinden, dininden emin olunan birisini arayıp bulmak. Bu yapılamazsa, et satın alınan kimseden kesenin durumunun ve dininin sorulması. Bu da mümkün olmazsa, haramın sayılı ve sayısız helalle karışması yani haram olma ihtimalinin yüksek veya düşük olması kuralı ile amel edilmesi. Araştırma yapılmaksızın sadece et yeme anında Allah'ın adının anılması yeterli değildir; ***"..Onun üzerine siz besmele çekiniz ve yeyiniz"*** hadisi, kesen kimsenin Müslüman olduğu bilinip de kesim anında Allah'ın adının anılıp anılmadığının şüpheli olması durumu için söylenmiştir. Yoksa hadisin, kesenin durumunun bilinmemesi ile bir ilgisi yoktur.

Aişe *Radıyallahu Anha*'dan şöyle rivayet olunmuştur:

"Bir grup insan Nebi'ye Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle dediler: 'Birtakım kimseler bize et getiriyorlar; biz ise üzerine Allah'ın adının anılıp anılmadığını bilmiyoruz'. Dedi ki: 'Üzerine besmele çekiniz ve yeyiniz'" Aişe *Radıyallahu Anha* demiştir ki; ***"Bu kimseler küfürden İslam'a***

yeni dönmüşlerdi."[1] Yani belki de kesim anında besmele çekmenin vacipliğini bilmiyor olabilirlerdi.[2]

Durumu bilinmeyen etler ve bunlardan yeyip yememe konusu, Müslümanlar arasında tartışma va anlaşmazlık konusu olmamalıdır. Çünkü bu içtihadî bir meseledir. Bir kimse bir bölgede şüphenin kuvvetli olduğunu düşünerek et yemeyebilir. Bir diğerinin görüşü de bunun aksi olabilir. İhtimal durumu devam ettiği müddetçe insanlar kınanmaz; zira ihtimal bulunan konularda kınama olmaz. Kınama ancak sarih ve net olan şeylerde olur. Örneğin bir kimse, apaçık mürted olan bir kişinin kestiğini yerse, bu ölü eti yemek gibidir ve bu kimse kınanır.

Bir kimse hakında ancak zahire göre hüküm verilir. Eğer zahire göre tespit hiçbir şekilde mümkün olmazsa, bu kişi hakkında içinde yaşayanların durumu dikkate alınarak, ülkenin hükmü neyse ona göre hüküm verilir: Daha önce açıklamış olduğumuz bu söz, hakkında hiçbir tartışma söz konusu olmayan bulunmuş çocuk ve ölüde olduğu gibi, zahiren tespitin mümkün olmadığı durumlar dışında, istishabla hüküm verilemeyeceği sözümüzü destekler mahiyettedir. Bunların dışındaki durumlarda ise, durumu bilinmeyen kimsenin dininin tespitinde zahire göre hüküm verilir. Nitekim Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* cariye hakkında, onun ikrarına bakarak hüküm vermiş, belirli bir asla göre istishabda bulunmamıştır.

---

[1] Buhari

[2] Mecmuu'l-Fetâvâ, 35/240

II- SAVAŞ HÜKÜMLERİ AÇISINDAN

Müslüman gerek daru'l-İslam'da gerekse darulharpte; nerede bulunursa bulunsun, Müslüman olması sebebiyle kanı ve malı güvencededir.[1] Kafirlerin arasına karışmış olup, ayırt edilmesi mümkün olan Müslüman kimsenin kafirlerle savaş esnasında öldürülmesi caiz değildir. Ancak zaruret durumu hariçtir ki bu da kafirlerin Müslümanları kalkan olarak kullanması durumudur. Eğer kafirler arasına karışmış olan Müslümanın, herhangi bir alamet ile ayırt edilmesi mümkün değilse, bu durumda kasten öldürmekten ötürü herhangi bir sorumluluk yoktur. Ancak bir Müslüman kafirlerle karışmamış ve ayırt edilebilir durumda ise, hiçbir şekilde öldürülemez. Allahu Teala en doğrusunu bilir.

Davetimizin sonu; hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.

[1] Bkz: El-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 9/335

İÇİNDEKİLER

DAVET SERİSİ – BİRİNCİ ADIM		
1.	Müslümanların Birliğini Sağlayacak Temel Esaslar	Abdu'l-Mun'im Mustafa
2.	Taifetu'l Mansura'nın Özellikleri	Abdu'l-Mun'im Mustafa
3.	Ehl-i Sünnet'in Menheci ve Cihadın Esasları	Abdulkadir bin Abdulaziz
4.	Millet-i İbrahim	Ebu Muhammed Âsım
DAVET SERİSİ – İKİNCİ ADIM		
1.	İman ve Küfür	Abdulkadir bin Abdulaziz
2.	Cehalet Özrü	Abdulkadir bin Abdulaziz
3.	Demokrasi Dindir	Ebu Muhammed Âsım
4.	Tağut ve Destekçileri	Abdulkadir bin Abdulaziz
5.	Tağutların Destekçileri Hakkındaki Şüphelerin Aydınlatılması	Ebu Muhammed Âsım
6.	Dostluk ve Düşmanlık	Abdulkadir bin Abdulaziz
7.	Ülkelerin Hükümleri	Abdulkadir bin Abdulaziz
8.	Cihada Teşvik	Ebu Kuteybe eş-Şâmi
9.	İslam Erlerine Nasihatler	Süleyman Davud
ARAŞTIRMA SERİSİ		
1.	El-Umde Fi İ'dadi'l-Udde	Abdulkadir bin Abdulaziz
2.	El-Cihad ve'l-İctihad	Ebu Katade
3.	Tekfirde Aşırılıktan Sakındırma Konusunda Otuz Risale 1-2	Ebu Muhammed Âsım El-Makdisi
4.	Akidemiz	Ebu Muhammed Âsım
5.	İslam'da Şehadet Operasyonları	Derleme

NOTLAR

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

NASİHAT

Müslüman kardeşim! Bu kitapçık, Allahu Teala'nın izniyle faydalı bilgiler içermektedir. Allah'a hamd olsun ki biz, şer'i delili olmayan hiçbir söz söylemiyoruz. Senden de, şer'i bir delili olmadıkça hiçbir sözü kabul etmemeni istiyoruz. Böylece yol kesen eşkıyaların, Allah'a davet adı altında seni aldatmasına izin verme. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, "Bir ayet dahi olsa benden ulaştırın"[1] ve yine "Şahit olanlar, olmayanlara duyursun"[2] vasiyeti gereğince bu kitapçığın, kardeşlerinin, tanıdıklarının ve diğer Müslümanların arasında yayılması için gayret et. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Allah'ın senin elinle bir kişiyi hidayete ulaştırması, kızıl develere sahip olmandan daha hayırlıdır."[3]

Kardeşim, bil ki bu ve buna benzer yayınları Müslümanlar arasında yayman, Allahu Teala'nın yolunda bir cihaddır. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Müşriklere karşı mallarınız, canlarınız ve dillerinizle cihad edin."[4]

Allahu Teala, bu ve buna benzer yayınların Müslümanlar arasında yayılması için gayret eden herkesi birçok hayır ile mükafatlandırsın, Allahumme Amin.

www.davetvecihad.com

[1] Buhari

[2] Müttefekun Aleyhi

[3] Müttefekun Aleyhi

[4] Ebu Davud, sahih bir senedle rivayet etmiştir.

İman ve küfür konuları tüm din konularının en önemlileridir dersek, bu konularla ilgili dünyevî ve uhrevî hükümlerin çokluğu nedeniyle, mübalağa etmiş olmayız. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurur:

"Kötülükleri kazananlar, yoksa onları, iman edip salih amellerde bulunanlar gibi kılacağımızı, hayat ve ölümlerinin bir olacağını mı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar." (45 Casiye/21)

Ahirette, varlıkların sonunun cennet ya da cehennem olması, iman ve küfre dayanır. Dünyada ise, bu konuyla ilgili hükümler pek çoktur...

Her birisine Allah'ın şeriatına göre hak ettiği şekilde muamele edebilmek için, mü'mini kafirden ayırmak her Müslümana vaciptir. Ayrıca, kafirin ya da mürtedin, kendisinin kafir olduğunu bilmesi onun yararınadır. Böylece tevbe etmek ve yeniden İslam'a dönmek için acele eder. Bu da kendisi için dünyada da ahirette de hayra sebeptir. Kafirlerin çoğunun durumu şu ayette bildirildiği gibidir:

"Kendilerinin güzel işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatındaki çabaları boşa gidenler..." (18 Kehf/104)

TAĞUT VE DESTEKÇİLERİ

Abdulkadir bin Abdulaziz

www.davetvecihad.com

TAĞUT

VE

DESTEKÇİLERİ

Abdulkadir Bin Abdulaziz

www.davetvecihad.com

Davet Serisi

İkinci Adım

4. Kitap

İrtibat Adreslerimiz

davetvecihad@gawab.com

davetvecihad@maktoob.com

elhadid@gawab.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KİTAP HAKKINDA BİR AÇIKLAMA

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. Allahu Teala'nın salat ve selamı son peygamber olan Muhammed'in, onun âlinin ve ashabının üzerine olsun.

Bu kitap, Şeyh Abdulkadir bin Abdulaziz'e ait olan "El-Câmi' Fi Talebi İlmi'ş-Şerif" isimli eserin sadece bir bölümüdür. El-Câmi' oldukça geniş bir şekilde ilim, ilim tahsili, iman ve küfür konuları ile ilgili olarak hazırlanmıştır. Daha önce kitabın bir kısmı, bazı kardeşlerimiz tarafından tercüme edilmiş ve "İman ve Küfür Hükümleri" ismiyle yayınlanmıştı. Biz konuların daha kolay anlaşılması açısından, kitabı kısımlara ayırdık ve tekrar gibi algılanabilen bazı bölümleri çıkardık. Böyle bir yöntemi tercih etmemizdeki amacımız ise; konuları daha akıcı bir hale getirip anlamayı kolaylaştırmaktır. Dileriz ki Rabbimiz bu kararımızı isabetli eyler.

Şüphesiz Tağut'u inkar kopması mümkün olmayan sağlam kulpa tutunmuş olmanın iki şartından biridir. Bu şartı ihlal eden kişi asla sağlam kulpa tutunmuş olamaz. Tağut'u tanımak, onu inkar etmenin, ondan uzaklaşmanın ve ona karşı mücadele etmenin başıdır. Tağut kimi zaman bir taş, kimi zaman bir kitap, kimi zaman bir şahıs ve kimi zaman da bir yönetim olabilir. Tağut'un belli vasıfları bulunmaktadır. Bu vasıfları taşıyan herşey tağut hükmünü alır. Şüphesiz müminler tağutlardan uzak oldukları gibi, tağutların destekçilerinden de uzaktırlar. Zira kendisi de bir tağut olan Firavun, Musa'ya karşı en büyük destekçileri olan sihirbazlarını kullanmak istemiştir.

Tek ve Kahhar olan alemlerin Rabbi Allahu Teala, bizleri kendisine ibadet etmemiz için yaratmıştır. Tağutlar ise bu ibadete başkaldırdıkları gibi, kendilerinden başkalarını da Allahu Teala'ya

ibadet etmekten alıkoymak isterler. Bu isteklerini gerçekleştirme konusunda kendilerinin en büyük yardımcıları ise etrafındaki destekçileridir.

Şüphesiz Firavun ile birlikte, tağut Firavun'un destekçilerini de suda boğan Allahu Teala, her dönemdeki tağut ve onların destekçilerini de suda boğmaya kadirdir. Buna kadir olan Rabbimiz bizlere tağut ve tağutların destekçilerine karşı Musa *Aleyhisselam* ve beraberindeki müminlerin durumlarını aktarmıştır. Şüphesiz bu kıssada nice ibretler bulunmaktadır. Bu ibretlerin belki de en önemlisi, tağutlara uygulanan muamelenin aynısının, o tağutların destekçilerine de uygulanmış olmasıdır.

Tağut'u tanımak, onu inkar etmenin ve ona karşı durmanın olmazsa olmaz şartlarındandır. Bizler de bu çalışma ile "Tağut" kavramı ve tağutun, inkar edilmesi gereken en önemli parçası olan destekçileri üzerinde durmaya çalıştık. Başarı Allahu Teala'dandır.

www.davetvecihad.com

TÂĞUT VE TÂĞUTU DESTEKLEYENİN TANIMI

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. O'ndan yardım diler ve O'na istiğfar ederiz. Nefİslerimizin şerlerinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allahu Teala kime hidayet ederse onu saptıracak ve kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Allah'tan başka ilah olmadığına, tek olup ortağının bulunmadığına, Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* O'nun kulu ve Rasulü olduğuna şehadet ederim.

"Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin."[1]

"Ey İnsanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok erkek ve kadınlar meydana getiren Rabbinizden sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'ın ve akrabanın haklarına riayetsizlikten de sakının. Allah şüphesiz hepinizi görüp gözetmektedir."[2]

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının, dürüst söz söyleyin de Allah işlerinizi kendinize yararlı kılsın ve günahlarınızı size bağışlasın. Kim Allah'a ve Rasulü'ne itaat ederse, şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş olur."[3]

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: ***"Ameller ancak niyetlerledir. Herkes niyetinin karşılığını alır. Kim Allah'a ve Rasulü'ne hicret ediyorsa, hicreti onlara olur. Ama kim bir dünyalık elde etmek veya bir***

---

[1] 3 Ali İmran/102

[2] 4 Nisa/1

[3] 33 Ahzab/70-71

kadınla evlenmek için hicret ediyorsa, onun hicreti onadır."[1]

Kişi tâğutu inkar etmedikçe imanı sahih olmaz. Allahu Teala şöyle buyurmaktadır: **"Kim tâğutu inkar eder ve Allah'a iman ederse, şüphesiz en sağlam kulpa tutunmuş olur."**[2] Bu âyet-i kerime, nefiy ve isbatı kapsayan "La İlahe İllallah" şehadetini açıklamaktadır.

Nefiy; uluhiyyeti, Allahu Teala'dan başka ibadet edilen şeylerin tümünden kaldırmaktır. Kişi bunu; Allah'tan başkasına ibadetin batıllığına inanmakla, bu ibadeti terk etmekle, bundan nefret etmekle, bunu yapanları tekfir etmekle ve onlara düşmanlıkta bulunmakla gerçekleştirir. Tâğutu inkardan amaç da budur.

İsbat ise; kulun tüm ibadet türlerini yalnızca Allahu Teala'ya yönelterek, uluhiyyeti sadece O'na has kılmasıdır. Âyette geçen Allah'a imandan amaç budur.

İbn-i Kesîr *Rahimehullah* **"Kim tâğutu inkar eder ve Allah'a iman ederse, en sağlam kulpa tutunmuştur; onun kopması yoktur"** âyeti hakkında şöyle der: "Kim Allah'a denk tutulan şeyleri, putları ve şeytanın davet etmiş olduğu Allah'tan başkasına yapılan ibadeti bütünüyle terkederek Allah'ı birler, yalnızca O'na ibadet eder ve O'ndan başka ilah olmadığına şehadet ederse **"En sağlam kulpa tutunmuştur"** yani işinde sabitleşmiş, en ideal yola ve sıratu'l-mustakîme yönelmiştir."

Yine İbn-i Kesir *Rahimehullah* Allahu Teâlâ'nın, **"Sana indirilene ve senden önce indirilenlere iman ettiklerini söyleyenleri görmedin mi? Onlar tâğuttan hüküm almak istiyorlar; halbuki onu tanımamakla emrolundular.."**[3] ayeti hakkında da şöyle der: "Bu ayet-i kerime, Kitap ve Sün-

[1] Buhari ve Müslim

[2] 2 Bakara/256

[3] 4 Nisa/60

net'ten yüzçeviren, bu ikisi dışında batıl şeylerin hükmünü isteyen herkesi kınamaktadır. Buradaki tâğuttan amaç da budur."[1]

İbnu'l-Kayyım *Rahimehullah* şöyle der: "Tâğut, kulun kendisiyle haddi aştığı, ibadet edilen, tâbi olunan ve itaat edilen her şeydir. Her toplumun tâğutu, Allah ve Rasulü'nü bırakarak kendisinden hüküm aldıkları, Allah'a değil de kendisine ibadet ettikleri, Allah tarafından herhangi bir delil olmaksızın tâbi oldukları, yahut Allah'a itaat olmadığını bildikleri bir hususta kendisine itaat ettikleri kimsedir. İşte yeryüzünün tâğutları bunlardır. Bunlara ve insanların bunlarla olan ilişkilerine bakıldığında, insanların çoğunun Allah'a ibadetten yüzçevirerek tâğuta ibadete, Allah ve Rasulü'nden hüküm istemekten yüzçevirerek tâğuttan hüküm istemeye, Allah'a ve Rasulü'ne uymaktan yüzçevirerek tâğuta uymaya yöneldikleri görülecektir."[2]

Şeyh Muhammed bin Abdilvehhab *Rahimehullah* ise şöyle der: "Tâğutun anlamı geneldir. Allah'tan başka kendisine ibadet edilen ve bundan razı olan her mabud, kendisine tâbi olunan ya da Allah ve Rasulü'ne değil de kendisine itaat edilen her varlık tâğuttur. Pek çok tâğut vardır; bunların önde gelenleri ise beş tanedir. Şöyle ki:

Allah'tan başkasına ibadete çağıran şeytan. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Ey ademoğulları, ben size and vermedim mi ki; şeytana ibadet etmeyin, gerçekten O sizin için apaçık bir düşmandır."[3]

Allah'ın hükümlerini değiştiren zorba yönetici. Allahu Teala şöyle buyurur:

---

[1] Tefsîru İbn-i Kesîr, 1/519
[2] İ'lâmu'l-Muvakkıîn, 1/50
[3] 36 Yâsîn/60

"Sana ve senden önce indirilenlere iman ettikleri-ni iddia edenleri görmedin mi? Onlar tâğuttan hüküm almak istemekteler. Halbuki onu tanımamakla emrolundular. Şeytan ise onları uzak bir sapıklığa sürüklemek ister."[1]

Allah'ın indirdiklerinden başkası ile hükmeden. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Allah'ın indirdikleri ile hükmetmeyenler; işte onlar kâfirlerin ta kendileridir."[2]

Allah dışında kendisinin de gaybı bildiğini iddia eden. Allahu Teala şöyle buyurur:

"O, gaybı bilendir. Gaybını kimseye açmaz."[3]

"Ancak rasulleri içinden razı olduğu müstesna. Çünkü O, önüne ve arkasına gözetleyiciler dizer."[4]

Allah dışında kendisine ibadet edilen ve kendisi de bu ibadetten razı olan kimse. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Onlardan her kim; 'Gerçekten ben O'nun dışında bir ilahım' diyecek olsa, bu durumda biz onu cehennemle cezalandırırız. Zalimleri işte böyle cezalandırırız."[5]

Şeyh Muhammed Hâmid el-Fakî tâğutun tarifinde şöyle der: "Selefin *Radıyallahu Anhum* sözlerinden özetle tâğutu şöyle tanımlayabiliriz: "Kulu Allah'a ibadetten, dini ve itaati yalnızca Allah'a ve Rasulü'ne has kılmaktan çeviren ve alıkoyan her şeydir. Bu, cinlerden olan şeytan da olabilir, insanlardan olan şeytan da olabilir; ağaçlar, taşlar ve diğer başka şeyler de olabilir. Şüphe-

---

[1] 4 Nisa/60
[2] 5 Maide/44
[3] 6 En'âm/59
[4] 72 Cin/27
[5] 21el-Enbiya/29. Mecmuatu't-Tevhîd, 260

siz buna kanlar, mallar ve ırzlar hususunda insanların koymuş olduğu, İslam'a ve İslam Şeriatı'na uymayan kanunlarla hükmetme de dahildir. Bu yolla hadlerin ikamesi, faizin, zinanın, içkinin haram kılınması gibi Allah'ın Şeriatı'ndan olan şeyler geçersiz kılınmış olur ve insanların koymuş oldukları bu kanunlar, kendi yaptırım güçleri ve onları uygulayanların yetkisi ile yasallaşarak korunurlar. Dolayısıyla kanunların kendisi bizzat tâğuttur, bu kanunları koyanlar ve propagandasını yapanlar tâğutturlar, gerek kasıtlı gerekse kasıtsız olarak Rasulullah'ın getirmiş olduğu gerçeklere uymaktan insanları alıkoymak için insan aklının icad etmiş olduğu her türlü yazılı metin ve buna benzer şeylerin tamamı tâğuttur."[1]

Yukarıdakileri özetleyecek olursak, "Allah dışında ibadet edilen herşey tâğuttur" ve "Tâğut şeytandır." Bu ikisi dışındaki ifadeler ise bunları açıklayıcı mahiyettedir. Bu iki ifade, bir zahirî bir de hakikî anlam taşıyan bir tek asılda birleşirler. Zahirî anlam açısından tâğut; "Allah dışında ibadet edilen herşey"dir. Hakiki anlam açısından ise tâğut; "şeytan"dır. Bunlar bir tek asılda birleşirler dedik. Çünkü her türlü küfre çağıran şeytan olduğu gibi, Allah'tan başkasına ibadete çağıran da şeytandır. Allahu Teala şöyle buyurur: **"Bizim, şeytanları kâfirler üzerine gönderdiğimizi görmedin mi? Onları tahrik ederek kışkırtırlar."**[2]

Küfürde bulunan ve Allah'tan başkasına ibadet eden herkes bunu şeytanın aldatması ile yapar ve Allah'tan başkasına ibadet eden kimse gerçekte şeytana ibadet etmektedir. Allahu Teala şöyle buyurur: **"Ey ademoğulları, ben size and vermedim mi ki; şeytana ibadet etmeyin. Çünkü o,sizin için apaçık bir düşmandır."**[3]

---

[1] Fethu'l-Mecîd Şerhu Kitabi't-Tevhîd, 287

[2] 19 Meryem/83

[3] 36 Yâsîn/60

Allahu Teâlâ İbrahim'den *Aleyhisselâm* naklen şöyle buyurur: **"Ey babacığım, şeytana ibadet etme."**[1] Halbuki babası putlara ibadet ediyordu. Zira Allahu Teala bunu şöyle haber vermektedir: **"Hani İbrahim babası Âzer'e şöyle demişti: Putları kendine ilahlar mı ediniyorsun?"**[2]

En büyük tâğut şeytandır. Gerek taş, gerek ağaç, gerek insan olsun, puta tapan herkes aslında sadece şeytana ibadet etmektedir. Allah'ı bırakıp herhangi bir insana, kanuna veya anayasaya hüküm almak için başvuran herkes aslında şeytandan hüküm almaktadır. Tâğuttan hüküm almanın anlamı işte budur.

Tâğutu zahirî açıdan ayrıntılı olarak açıklayan İbnu'l-Kayyım'ın şu sözüdür: "Allah dışında ibadet edilen, tâbi olunan, itaat edilen yahut kendisinden hüküm alınan herkestir." Bu sözdeki ifadelerin hepsi ibadetin anlamına dönüktür. Tâbi olma (uyma), itaat ve hüküm alma, Allah'tan başkası için yapılmaması gereken ibadet çeşitleridir.

Tâbi olma hakkında Allahu Teala şöyle buyurur:

"Rabbinizden size indirilene uyun, O'nun dışında veliler edinip de onlara uymayın."[3]

İtaat konusunda ise şöyle buyurur:

"De ki: Allah'a ve Rasul'e itaat edin. Eğer yüzçevirirlerse muhakkak ki Allah kâfirleri sevmez."[4]

Hüküm alma konusunda da şöyle buyurur:

"O, hiç kimseyi hükmünde ortak kılmaz."[5]

---

[1] 19 Meryem/44

[2] 6 En'âm/74

[3] 7 A'raf/3

[4] 3 Âl-i İmran/32

[5] 18 Kehf/26

Allahu Teâlâ'yı tâbi olmada, itaat etmede ve hüküm almada birlemek, O'nu ibadette birlemek demektir ki, bu ulûhiyyet tevhîdidir. Aynen namaz, dua ve kurbanda olduğu gibi. Bunların tümü ibadettir. Nitekim Allahu Teâlâ şöyle buyurmuştur: **"Senden önce gönderdiğimiz her bir peygambere mutlaka şunu vahyederdik: 'Benden başka ilah yoktur, o halde yalnız Bana ibadet edin."**[1] İbadet, Allah'ın sevdiği ve razı olduğu zahirî ve batınî amellerin tümünü kapsayan bir kavramdır.

"Tâğut Allah dışında ibadet edilen herşeydir" tanımı, tâğutun anlamıyla ilgili en kapsamlı sözdür. Bunu açacak olursak; Kitap ve Sünnet'teki nasslar, ibadette ve hükümde olmak üzere iki tür tâğuttan bahsetmektedir.

İbadette tâğut, şu âyette bahsedilendir: **"Tâğuta ibadetten kaçınanlar.."**[2] Tâğut ise, Allah dışında ibadet edilen şeytan, diri veya ölü insan yahut hayvan ya da ağaç, taş veya herhangi bir yıldız gibi cansız varlıklardır. Bunlara kurbanlar sunularak, dua edilerek, namaz kılınarak ibadet edilmiş olması ile, Allah'ın Şeriatı'na aykırı olan şeylerde onlara itaat etmek ve tâbi olmak suretiyle ibadet edilmiş olması arasında herhangi bir fark yoktur.

"Allah dışında ibadet edilen herşey" ifadesi, "İbadet edilen bu varlığın kendisi bundan razı olduğu halde" ifadesi ile kayıtlanmıştır. Böylece İsa bin Meryem *Aleyhisselam*, diğer peygamberler, melekler ve salihler bunun dışında kalır. Zira bunlar kabullenmedikleri halde Allah dışında kendilerine ibadet edilen kimselerdir ve hiçbirisi tâğut olarak isimlendirilmemiştir.

Allahu Teâlâ şöyle buyurur: **"O gün onların hepsini birarada toplar sonra meleklere şöyle der: 'Size ibadet etmekte olanlar bunlar mıydı?' Derler ki: 'Seni tenzih ederiz, bizim velimiz onlar değil sensin. Bilakis onlar**

---

[1] 21 Enbiya/25

[2] 39 Zümer/17

cinlere ibadet etmekteydiler; onların çoğu onlara iman etmişlerdi.”[1] Yani onlara bunu melekler emretmemiş, farklı şeylerde şekillenen şeytanlara ibadet etmeleri için cinler emretmiştir. Örneğin putların şeytanları olduğu gibi, yıldızlara tapan ve onları gözetleyen bazı kimseler üzerine de şeytanlar iner; bunlara bir şekil görünür ve onlarla konuşur. İşte bu herhangi bir şeytandır. Bu nedenle Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

“Ey ademoğuları ‘Şeytana tapmayın, O sizin için apaçık bir düşmandır’ diye tavsiye etmedim mi? Bana kulluk edin işte dosdoğru olan yol budur. Andolsun O sizden bir çok kuşağı saptırmıştı. Yine de aklınızı kullanmıyor musunuz?”[2]

“Beni bırakıp onu ve onun soyunu veliler mi edineceksiniz? Oysa onlar sizin düşmanlarınızdır.”[3]

Hükümde tâğut ise, **“Tâğuttan hüküm almak istiyorlar”**[4] âyetinde bildirilmiştir. Allah’ı bırakıp kendisinden hüküm alınan beşeri anayasalar ve kanunlar hükümde tâğut kapsamına girdiği gibi, devlet başkanı, hâkim veya bunların dışında Allah’ın indirdiklerinden başka kanunlarla hükmeden herkes de tâğutun bu türüne dahildir.

Tâğuta iman, herhangi bir ibadet türünü onun için yapmakla veya ondan hüküm almakla olur. Tâğutu inkar ise, tâğuta kulluğu terk etmek ve bu kulluğun geçersizliğine inanmak, ondan hüküm almayı terk etmek ve onun hükmünün geçersizliğine inanmak ve tâğuta kulluk edenlere düşmanlık ederek onları tekfir etmekle olur.

[1] 34 Sebe/40-41
[2] 36 Yâsîn60-62
[3] 18el-Kehf/50. Mecmuu’l-Fetâvâ, 4/135-136
[4] 4 Nisa/60

Tâğutu inkar ve Allah'a iman, tüm peygamberlerin *Aleyhimisselam* getirmiş oldukları Tevhid'in ta kendisidir. Onların ilk çağırdıkları şey bu olmuştur. Allahu Teala şöyle buyurur: **"Biz her ümmete, 'Allah'a ibadet edin ve tâğuttan sakının' diye bir rasul gönderdik."**[1]

İnşaallah bizim burada sözünü edeceğimiz tâğut, hükümde tâğuttur ki bunlar, Allah dışında kendilerinden hüküm alınan beşeri anayasalar, kanunlar ve Allah'ın indirdiklerinden başkasıyla hükmeden kâfir yöneticilerdir.

Bu tâğutların destekçileri ise sözle ve fiille onların uğruna savaşmaya varana dek onları savunup destekleyenlerdir. Sözlü olarak ya da fiilen onları destekleyen herkes tâğutların yardımcılarından sayılır. Çünkü savaş (kıtal) sözle veya fiille olur. İbn-i Teymiye aslî kâfirlerle savaş hakkındaki sözlerinde bunu belirterek şöyle der: "Savaşma iki çeşittir: El ile olan savaşma ve dil ile olan savaşma. Aynı şekilde ifsad da bazen el ile bazen dil ile olur. Dinlerin dil ile tahrifi el ile tahrifinden kat kat fazla olmuştur."[2]

Buna göre burada bizim sözünü ettiğimiz tâğutların yardımcıları şunlardır:

Sözlü Olarak Destekleyenler: Bunların başında kâfir yöneticilere meşruluk kılıfı giydiren ve onlardan kâfirlik suçlamasını bertaraf eden, onlara karşı çıkan mücahid Müslümanları küçümseyerek dinden çıkma ve sapıklıkla suçlayan, yöneticileri onlara karşı kışkırtan sapık alimler ve alim geçinenler gelmektedir. Ayrıca bizzat bu işi yürüten bazı yazar, gazeteci ve yayıncılar da buna dahildir.

---

[1] 16 Nahl/36

[2] Es-Sârimu'l-Meslûl, 385

Fiilen Destekleyenler: Bunların başında ise, kâfir yöneticilerin askerleri gelir. Bu noktada asker ile polis arasında ve bunların bizzat savaşanları ile destekleyenleri arasında herhangi bir fark yoktur.

Bunlar, bu ülkelerin anayasaları gereğince birtakım görevleri yerine getirmek için oluşturulmuşlardır. Bu görevlerden bazıları şunlardır:

Devlete ait genel sistemi korumak; yani beşeri ve küfrî anayasa ve kanunların işlerliğinin devamını sağlamak, bunlara karşıt olan veya bunları değiştirmeye çalışan herkesi cezalandırmak.

Yasal iktidarı koruma. Bu da bizzat kâfir yöneticiyi korumadan ibarettir. Zîra onlara göre anayasa gereğince bu yönetici meşru bir yöneticidir. Çünkü onun bu makama yerleşmesi beşeri anayasa ile açaklanan uygulamalar çerçevesinde gerçekleşmiştir.

Kanun otoritesini sağlamlaştırmak. Bu da, anayasa ve kanunların gereğini uygulamakla olur. Beşerî tâğutî mahkemelerden çıkan hükümlerin uygulaması da bunun içerisine girer.

Burada bahsettiklerimizin dışında sözlü ve fiili olarak tâğutları destekleyen herkes, onların yardımcıları arasına girer. Hatta bu destekçi bir diğer devletin yönetimi de olsa aynı hüküm, onun için de geçerlidir.

TÂĞUTLARI DESTEKLEYENLER NASIL BİR SUÇ İŞMEKTEDİRLER

Şu bir gerçektir ki, hiçbir kâfir, zulmünde ve ifsâdında kendisine destek olacak, kendisini cezalandırmak isteyenlere engel olacak yardımcıları olmaksızın yeryüzünde bozgunculuk yapamaz ve herhangi bir insan topluluğuna zulmedemez. Kâfir, destekçileri ve yardımcıları olmaksızın ne ayakta kalabilir, ne de ifsâdına devam edebilir. Bu nedenle Allahu Teâlâ şöyle buyurmuştur: **"Zulmedenlere sakın meyletmeyin; yoksa size de ateş dokunur."**[1] Alimler demişlerdir ki, âyette geçen meyletme (rükûn); azıcık meyletme anlamındadır. İbn-i Teymiye şöyle der: "Rivâyette şöyle geçer: ***"Kıyamet günü geldiğinde; 'Zulmedenler ve onların yardımcıları neredeler?' yahut 'Onların benzerleri neredeler?' denilir ve ateşten tabutlar içerisinde toplanırlar. Ardından da ateşe atılırlar."*** Seleften bazıları şöyle demişlerdir: "Zalimlerin yardımcıları, hokkalarına mürekkep doldurmak yahut kalemlerini yontmak kadar bir şey dahi olsa onlara yardım edenlerdir." Bazıları da şöyle demişlerdir: "Onların elbiselerini yıkayan dahi yardımcılarından sayılır."

Bir iyilik ve takvada yardımlaşanlar, bir de günah ve düşmanlıkta yardımlaşanlar vardır. Allahu Teala şöyle buyurur: **"Kim güzel bir şefaatte (yardımda) bulunursa, bundan kendisine de bir pay vardır. Kim de kötü bir şefaatte (yardımda) bulunursa, bundan kendisi için bir pay vardır."**[2] "Güzel bir yardım" mü'minlere cihadda yardım, "kötü bir yardım" ise, mü'minler ile savaşta kâfirlere yardım olarak açıklanmıştır."[3]

---

[1] 11 Hûd/113

[2] 4 Nisa/ 85

[3] Mecmuu'l-Fetâvâ, 7/64

Bu tâğutları sözlü olarak destekleyerek insanları saptıran, onları hakla batılı ayıramaz hale getiren destekçilerle, onları fiilî olarak destekleyerek onları ve yasaları koruyan, cezalandırmak isteyenlere karşı onları savunarak, bu kimseler aleyhine onlara yardım eden kimseler arasında hiçbir fark yoktur. Bu nedenle Allahu Teâlâ'nın, kâfir yöneticilerin askerlerini "kazıklar" olarak isimlendirmesine şaşmamak gerekir. Çünkü bu askerler, onun egemenliğini ve hâkimiyetini sağlamlaştırmaktadırlar. Küfrün ayakta kalmasını sağlayanlar da onlardır. Bunun için Allahu Teâlâ âyetinde **"Ve kazıklar sahibi Fir'avn'a"**[1] buyurmuştur.

Fesadın devamlılığını sağlayan gerçek sebep, tağutların destekçileri olan bu kimselerdir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, ***"Ben, müşriklerin ortasında duran her Müslümandan beriyim"*** demişken, onların küfürlerine destek verenin, Müslümanlara eziyet etmede ve Müslümanlarla mücadelede onlara yardım edenin durumu acaba nasıl olur?

Olaya doğru bir açıdan baktığımızda görmekteyiz ki; Müslümanların onları bulundukları yerden indirmek ve yerine Müslüman bir yönetici geçirmek için tâğut yöneticilere karşı vermiş oldukları savaş, aslında onların askerlerine ve diğer yardımcılarına karşı yapılan bir savaştır. İşte bu nedenle tâğutlara yardım edenlerin hükmünün bilinmesi Müslümanlar üzerine vaciptir.

[1] 89 Fecr/10

TÂĞUTLARI DESTEKLEYENLERİN HÜKMÜ

Bundan amaç, bugün çeşitli İslam ülkelerinde Allah'ın indirdiklerinden başkasıyla hükmeden mürted yöneticilerin yardımcılarıdır. Bunlar tâğutları indirmek isteyen mücahid Müslümanlara karşı onları koruyan, savunan ve destekleyenler, sözlü olarak ya da silahla savaşarak onları müdafaa edenlerdir. Daha önce de açıklamış olduğumuz gibi bu ülkelerde küfür hükümlerinin devamlılığını sağlayanlar bunlardır.

Tâğutlara yardım edenlerin hükmü, tâğutlar hakkındaki hükmün bir parçasıdır. Allah'ın indirdiklerinden başkasıyla hükmeden bu yöneticilerin hükmü ise mürted olduklarıdır.

Tâğutların destekleyicileri olan sapık alimler, yayıncılar, askerler ve diğerlerinin her birisi zahirî hükme göre kâfirdirler. Bu konudaki delileri şöyle sıralayabiliriz:

Birinci Delil: Allahu Teâlâ'nın şu ayet-i kerimesi:

"İman edenler Allah yolunda savaşırlar, küfredenler ise tâğut yolunda savaşırlar. Öyleyse şeytanın dostlarıyla savaşın. Muhakkak ki şeytanın hilesi zayıftır."[1]

Allah'ın dışında kendisinden hüküm alınan her şey tâğuttur. Kâfir olan yöneticiyi ya da küfür anayasa ve kanunlarını savunmak ve korumak için savaşan herkes tâğut yolunda savaşmış olur. Tâğut yolunda savaşan herkes ise, kâfirdir ve bunun içerisine söz veya fiil ile savaşmak da dahildir.

Delil olarak aldığımız bu ayet, çeşitli sınıflarıyla askerler gibi fiilen olsun veya medya ve sapık alimler gibi söz ile olsun, mürted yöneticilerin yardımcıları olanların küfrünün delillerinden en açık olanıdır. Kâfir olduklarına hükmetmek için onlardan her birinin fiilen savaşa katılmaları veya savaşın vuku bulması gerek-

[1] 4 Nisa/76

mez. Bilakis bu yöneticiler vasıtasıyla onları ve küfür düzenlerini savunmak için hazır duruma getirilmiş olan herkes kâfirdir. Allahu Teâlâ tâğuttan hüküm isteyenin küfrüne hükmetmişken, tâğut yolunda savaşanın durumu acaba nasıl olur?

İkinci Delil: Allahu Teâlâ'nın şu ayet-i kerimesi:

"Her kim Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cibrîl'e ve Mîkâil'e düşmansa; artık şüphesiz Allah da kâfirlerin düşmanıdır."[1]

Bu âyetin nüzul sebebi hakkında müfessirler şöyle derler: "Yahudiler Cibrîl'in, Nebi'ye *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* vahyi indirdiğini öğrendiklerinde şöyle dediler: "Cibrîl azabı ve gazabı indirmektedir. O bizim düşmanımızdır." Bunun üzerine Allahu Teâlâ rasullerinden birisine düşmanlık edenin meleklerden ve insanlardan olan tüm rasullerine düşmanlık etmiş olacağını açıklayıcı bu ve önceki âyetleri indirdi. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Allah meleklerden rasuller seçer ve insanlardan da."[2]

Kim de Rasulü'ne düşmanlık ederse Allah'a düşmanlık etmiştir ve kâfirlerden olur."[3]

Allah'a, Rasulü'ne ve dinine olan hangi düşmanlık O'nun şeriatının hükümlerini terk etmek ve bu şeriatı küfür kanunlarıyla değiştirmekten daha büyük olabilir?

Allah'a, Rasulü'ne ve dinine yapılan hangi düşmanlık bu tâğutların medyasının yaptığı gibi, sakal, örtü ve buna benzer dinin şiarı olan şeylerle alay etmekten daha büyük olabilir?

Allah'a, Rasulü'ne ve dinine yapılan hangi düşmanlık dinlerine sarılan Allah'ın dostlarına düşmanlık etmek, onları hapset-

---

[1] 2 Bakara/98

[2] 22 Hacc/75

[3] Bkz: Tefsîru İbn-i Kesîr, 1/131-133

mek, işkence etmek, öldürmek ve rızık konusunda onlar için her türlü engeli koymaktan daha büyüktür?

Ve hangi düşmanlık kâfir laik düzenlere söz ve fiil ile yardımdan, bu düzenlerin devamı, bekası ve bu düzenlere hükmeden küfrün liderlerini korumak için savaşmaktan daha büyüktür?

Tüm bunlar mürted olan yöneticilerin, onların yardımcılarının ve askerlerinin yaptığı şeyler değil midir? Onların bu yaptıkları Allah'a, Rasulü'ne ve dinine düşmanlığı apaçık göstermek değil midir? Kim Allah'a, Rasulü'ne ve dinine düşman olursa o kâfirdir. **"Allah da kâfirlerin düşmanıdır."**

Üçüncü Delil: Allahu Teâlâ'nın şu ayet-i kerimesi:

"Ey iman edenler, Yahudi ve Hristiyanları dostlar edinmeyiniz. Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onları dost edinirse kuşkusuz o onlardandır. Şüphesiz Allah zalimler topluluğuna hidâyet vermez.

İşte kalplerinde hastalık olanların: "Felaketlerin başımıza gelmesinden korkuyoruz" diyerek aralarında çabalar yürüttüklerini görürsün. Umulur ki Allah bir fetih ya da katından bir emir getirecek de, onlar nefislerinde gizli tuttuklarından dolayı pişman olacaklardır.

İman edenler de; "Olanca yeminleriyle elbette sizlerle birlik olduklarına ilişkin Allah'a yemin edenler bunlar mıdır? Onların bütün yapıp ettikleri boşa çıkmıştır, böylece hüsrana uğrayanlar olmuşlardır" derler.

Ey iman edenler, içinizden kim dininden geri dönerse Allah, yerine kendisinin onları sevdiği, onların da kendisini sevdiği, müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı ise güçlü ve onurlu, Allah yolunda cihad eden ve kınayıcının kınamasından korkmayan bir topluluk getirir.

Bu Allah'ın bir fazlıdır, onu dilediğine verir. Allah bol verendir, bilendir."[1]

Taberi, âyetin delalet ettiği genel anlamı şu sözleriyle açıklar: "Allahu Teâlâ âyette müminlerin hepsinin, Yahudi ve Hristiyanları müminlere karşı yardımcı ve dost edinmelerini yasaklamış ve kim onları Allah'ın, Rasulü'nün ve müminlerin dışında yardımcı ve dost edinirse; Allah'a, Rasulü'ne ve müminlere karşı taraftarlıkta onlardan olmuş olur. Allah ve Rasul'ü onlardan beridirler... Kim onları dost edinir ve müminlere karşı onlara yardım ederse, o onların dinindendir. Bir kimseyi dost edinen ancak ondan, dininden ve onun üzerinde bulunduğu şeyden razı ise dost edinir. Ondan ve dininden razı olduğunda da, onun muhaliflerine ve onu öfkelendiren şeye düşman olur. Böylece hükmü de onun hükmü gibi olmuştur."[2]

İbn-i Teymiye şöyle der: "Yahudi ve Hristiyanlarla dostluktan nehiy ile muhatap olanlar, riddetle ilgili âyetle muhatap olanların kendileridir. Ve bu, ümmetin her dönemini kapsar."[3]

Bu âyetler, genel olarak tüm kâfirlerle dostluğu yasaklama hakkındadır. Yalnızca Yahudi ve Hristiyanlarla dostluk kurmayı yasaklayıcı değildir. Çünkü, Yahudi ve Hristiyan kelimeleri lakaptır. Dostluğu yasaklama Yahudi ve Hristiyanlarda olduğu gibi diğer kâfirler için de geçerlidir. Şu âyetlerde geçtiği gibi:

"Müminler müminlerin dışında kâfirleri dostlar edinmesinler."[4]

"Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dostlar edinmeyiniz."[5]

---

[1] 5 Maide/51-54

[2] Tefsîru't-Taberî, 6/276-277

[3] Mecmuu'l-Fetâvâ, 18/300 ve Bkz: 28/193

[4] 3 Âli İmran/28

[5] 60 Mümtehine/1

Bunun içerisine mürted yöneticilerle dostluk kurulması da girer. Zira onlar da kâfirdirler.

Allahu Teala'nın şu ayeti de bu kabildendir: **"Müminler, müminleri bırakıp kâfirleri dostlar edinmesinler. Kim bunu yaparsa Allah'tan hiçbir şey (yardım) yoktur."**[1] Taberî âyetin tefsirinde şöyle der: "Bunun manası; Ey iman edenler, kâfirleri destek ve yardımcı edinerek dinleri üzere onlarla dostluk kurmayın, Müslümanlara karşı onlara yardımcı olmayın, Müslümanların zayıf noktalarını onlara göstermeyin. Kim bunu yaparsa, artık Allah ile bağı kopmuştur. Dininden dönerek küfre girmesi dolayısıyla Allah ondan, o da Allah'tan beridir."[2]

Maide Suresi'ndeki bu âyetler, küfür hükmünün genel olduğunu ifade ederler. Kâfirleri dost edinen her Müslüman için geçerlidir. Çünkü bu hükmü kapsayan âyet geneli ifade eden siğalardandır. Şart edatı olan "men" ile başlamaktadır.

Allahu Teâlâ müminler üzerine kâfirlere düşmanlık etmeyi, onlara buğz etmeyi ve güç yetirebildikleri kadarıyla onlarla savaşmayı vacip kılmıştır. Kim bunun aksine bir şey yapar, kâfirlere itaat eder veya onları sever ya da onlara yardımda bulunursa onları dost edinmiş olur. Kim de onları dost edinirse delil olarak yukarıda verdiğimiz **"sizden kim onları dost edinirse muhakkak o, onlardandır"** âyetine göre kâfir olmuştur.

Böylece açıkça anlaşılmaktadır ki bu hüküm, söz ve fiilleri ile mürted yöneticilere yardım eden kimseler için geçerlidir. Çünkü bunun kâfirlerle dostluk olduğu şüphe götürmez. Onlar bu nassın genel olan hükmüne girmektedirler ve kesinlikle kâfirdirler.

---

[1] 3 Âli İmran/28

[2] Tefsîru't-Taberî, 6/313

<u>Dördüncü Delil:</u> Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Bedir günü kâfirlerle birlikte savaşa çıktığı için amcası Abbas bin Abdulmuttalib'e kâfirlerin hükmünü uygulamasıdır.

Hadisin aslı Buharî'de, Enes'ten *Radıyallahu Anhu* şöyle rivâyet edilmiştir: "Ensar'dan bazı şahıslar Rasulullah'tan *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* izin isteyerek şöyle dediler: "Bize izin ver, kız kardeşimizin oğlu Abbas'tan fidye almayalım. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle dedi: "Vallahi bir dirhem bile eksik olmaz."[1]

Ensar'ın kız kardeşimizin oğlu demelerinin sebebi, Abbas'ın büyük annesinin yani Abdulmuttalib'in annesinin Yesrib'li olması idi.

İbn-i Hacer şöyle der: "İbn-i İshak, İbn-i Abbas'ın rivâyet ettiği hadiste Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle dediğini rivâyet eder: ***"Ey Abbas, kendin, kardeşinin oğlu Ukayl bin Ebi Talib, Nevfel bin Haris ve dostun Utbe bin Amr için fidye ver. Sen mal sahibi birisin."*** Abbas *Radıyallahu Anhu* dedi ki: "Muhakkak ki ben Müslüman idim. Ancak topluluk beni zorlamıştı (ikrahta bulunmuşlardı)." Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle cevap verdi: ***"Söylediğin şeyi Allah daha iyi bilir. Eğer söylediğin doğruysa, Allah karşılığını verecektir. Ancak görünürdeki durumun bize karşı olduğundur."***[2]

Hadis, Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* esirlerden fidye alma hususunda kâfirlerin saflarında Müslümanlara karşı savaşa çıktığı için Abbas'a kâfirlerin hükümlerini uyguladığına, zahiri hükümde onu kâfir saydığına ve onun ikrah altında bulunduğu iddiasını, hakkında kâfirlerin hükmünün uygulanmasına engel olarak kabul etmediğine delildir.

---

[1] Buharî; Kitabu'l-Meğâzî

[2] Fethu'l-Bârî, 7/322

Hadis ve delalet ettiği hüküm tartışmayı sona erdirir. Ve yine mürted ve kâfir olan yöneticilerin yardımcılarının, zahiri hükme göre her birinin kâfir oldukları sözümüze de delil oluşturmaktadır. Verdiğimiz ilk delilde, sahabenin bu hükümde icması olduğunu aktarmıştık.

Şeyhu'l-İslâm İbn-i Teymiye, gerçekte ikrah altında olan bir mümin dahi olsa, kâfirlerle savaşa çıkan herkesin kâfir olduğuna hükmetme konusunda yukarıdaki Abbas hadisini delil getirir ve şöyle der: "Savaşanların arasında mümin olup imanını gizleyen, onlarla birlikte savaşta bulunan, hicret imkanı olmayan ve savaşa zorlanmış olan kişiler vardır. Kıyamet günü niyeti üzere diriltilir. Buharî'de geçen hadiste Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle der: ***"Bir ordu Kâbe'ye saldırır. Çöle geldiklerinde yerin dibine geçirilirler. Denildi ki; Ya Rasulallah, onların arasında zorlananlar varsa? Dedi ki: "Niyetleri üzere diriltilirler."***

Zahiri durum böyledir. Her ne kadar öldürülse ve hakkında kâfirlere verilen hüküm verilse de, Allahu Teâlâ onu niyetine göre diriltir. Aynen aramızdaki münafıkların zahirlerine göre İslam hükmü verilip, diriltilişlerinin niyetlerine göre olduğu gibi. Kıyamet günü verilecek olan karşılık sadece görünüşe göre değil, kalplerde olana göredir."[1]

Burada ikrahın, Müslümanların öldürülmesini veya onlarla savaşılmasını serbest bırakmadığına dikkat çekilmesi gerekir. İbn-i Teymiye kâfirlerin safında savaşmaya zorlanan kişi hakkında şöyle der: "Şüphesiz kişi savaşta bulunmaya zorlandığında, Müslümanlar onu öldürseler de onun savaşmaması gerekir. Aynı şekilde kâfirler bir kimseyi Müslümanlarla savaşması için kendi saflarında bulunmasına zorlasalar ve yine bir kişi başkasını suçsuz bir Müslümanı öldürmesi için zorlasa, ölüm tehdidinde bulunsa

[1] Mecmuu'l-Fetâvâ, 19/224-225. Yine Bkz: Minhacu's-Sünne, 5/121-122

dahi Müslümanların ittifakıyla onu öldürmesi caiz değildir. Bu suçsuz kişiyi öldürerek kendisini koruması daha öncelikli değildir."[1]

Kurtubî *Rahimehullah* şöyle der: "Alimler başkasını öldürmeye zorlanan bir kimsenin, bu kimseyi ne öldürme, ne dayak, ne de başka bir şeyle can emniyetini çiğneyemeyeceği, bu konuda başına gelecek olan belalara sabretmesi gerektiği ve kişinin başkasını feda ederek kendisini kurtarmasının helal olmadığı konusunda icma etmişlerdir. Dünya ve ahirette kendisi için Allah'tan afiyet dilemelidir."[2]

Kâfirlerin safında savaşan veya söz ve fiille onlara yardım eden herkesin küfrüne hükmedilmiştir. İbn-i Hazm *Rahimehullah* şöyle der: "Küfrünü açıklayan kâfir, İslam ülkelerinden birinde üstünlüğü elde etse, Müslümanları olduğu gibi bıraksa ancak ülke düzeninde tek başına kendisi yönetici olsa ve İslam'dan başka bir din ilan etse, onun yanında olan, ona yardım eden herkes, Müslüman olduğunu iddia etse dahi kâfir olmuştur."[3]

Beşinci Delil: Sahabenin İcması:

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hayatta iken mümteni olan mürtedlerle savaşmamıştı. Bunlarla, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* vefatından sonra Ebu Bekir'in hilafeti döneminde sahabeler savaşmışlardır. Bu mesele ile ilgili hükümlerin detayları Ebu Bekir'den ve sahabeden öğrenilmektedir. Nitekim Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmaktadır:

"Sizden kimin ömrü yeterse, ileride pek çok ihtilaflara tanık olacaktır. Bu durumda size düşen benim ve doğru yolu gösteren halifelerimin sünnetine sarılmaktır. Azı dişlerinizle buna sımsıkı sarılın ve sonradan ortaya

---

[1] Mecmuu'l-Fetâvâ, 28/539

[2] Tefsîru'l-Kurtubi, 10/183

[3] El-Muhallâ1, 1/200

çıkan şeylerden sakının. Zira her sonradan uydurulan bid'attır, her bid'at sapıklıktır ve her sapıklık da ateştedir."[1]

Sahabe, peygamberlik iddiasında bulunan Müseylemetu'l-Kezzâb ve Tuleyhatu'l-Esedî gibi önde gelen mürtedlere yardım eden kimselerin kâfir olduklarında icma etmişlerdir. Bu nedenle de onların mallarını ganimet olarak almışlar, kadınlarını köleleştirmişler ve ölülerinin cehennemlik olduklarına şahitlik etmişlerdir. Bu durum onların bu kimselerden her birini tekfir ettikleri anlamına gelir. Bu konudaki delil ise Tarık bin Şihab'ın şu rivâyetidir:

"Esed ve Gatafân kabilelerinden Buzâha heyeti Ebu Bekir'e gelerek ondan barış istediler. Ebu Bekir ise onları yok edici bir savaş, ya da alçaltıcı bir barışı tercih etme noktasında serbest bıraktı. Bunun üzerine dediler ki: "Yok edici savaşı anladık; peki ya alçaltıcı barış ne demektir?" Ebu Bekir dedi ki: "Silahlarınız ve atlarınız elinizden alınır. Sizden elde ettiğimiz şeyleri ganimet olarak kullanırız, siz ise bizden elde ettiklerinizi iade edersiniz, ölülerimizin diyetini ödersiniz, sizin ölüleriniz ise ateşte olur. Allah, Rasulü'nün halifesine ve muhacirlere, sizi bu durumdan çıkaracak bir şey gösterene dek develerin peşinde gezen bir topluluk olmaya devam edersiniz."

Ebu Bekir bu topluluğa söylediği şeyleri sahabenin görüşüne sununca, Ömer kalkarak şöyle dedi: "Sana bu konudaki görüşümü bildirmek istiyorum. Yok edici savaş ve alçaltıcı barış hakkında söylediklerin güzel. Sizden elde ettiklerimizi ganimet olarak alırız, siz ise bizden elde ettiklerinizi iade edersiniz demen de güzel. Ancak siz bizim ölülerimize diyet ödersiniz, sizin ise ölüleriniz ateşte olur demene gelince; hiç şüphe yok ki bizim ölülerimiz Allah'ın emri gereğince savaştı ve öldürüldüler. Bu nedenle mükafatları Allah'a aittir. Onlar için diyet gerekmez."

---

[1] Tirmizî, hasen-sahih

Bunun üzerine orada bulunan sahabe topluluğu Ömer'in sözlerini peşpeşe onayladılar."[1]

Buzâha heyeti, Tuleyhatu'l-Esedî ile birlikte savaşan, onun taraftarı olan bir topluluktur. Sahabe onları yenilgiye uğrattıklarında, Ebu Bekir'e bir heyet göndermişlerdir.

Burada delil, Ebu Bekir'in mürtedlere söylemiş olduğu "O zaman sizin ölüleriniz ateşte olur" sözü ve Ömer ve diğer sahabelerin *Radıyallahu Anhum* onu bu konuda onaylamalarıdır. Bu da onların, başı çeken mürtedlere yardım edenleri ve onların askerlerinin her birisini tekfir ettiklerine dair icmalarıdır. Zira ölülerin belirli şahıslar olduğunda ihtilaf olmadığı gibi, küfrü kesin olan kimse dışında belirli bir şahsın cehennemlik olduğuna şahitlik edilemeyeceği hususunda da Ehl-i Sünnet arasında ihtilaf yoktur. Ancak kim kâfir olarak ölürse, cehennemlik olduğuna şahitlik edilir. Çünkü o, cehennem ehlindendir. Nitekim Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ***"Benim babam da, senin baban da cehennemdedir"***[2] demiştir. Amcası Ebu Tâlib'den bahseden bir sözünde, ***"O, hafif bir ateş içerisindedir"***[3] demiş, başka bir sözünde ise ***"Nerede bir kâfirin kabrine rastlarsan, ona cehennemi müjdele"***[4] demiştir.

Bu, mürtedlerin yardımcılarının ve askerlerinin bir güç arkasında olmaları sebebiyle, haklarında gerekli şartların oluşup oluşmadığına ve engellerin ortadan kalkıp kalkmadığına bakmak-

---

[1] Berkânî, Buharî'nin şartına uygun olarak rivâyet etmiştir. Bkz: Neylu'l-Evtâr, 8/22. İbn-i Hacer, el-Feth'de bu haberi zikrederek şöyle der: "Humeydî der ki: Buharî hadisi özetleyerek sadece bir kısmını zikretmiştir ki o da Ebu Bekir'in onlara şu sözüdür: "Allah, Rasulü'nün halifesine ve muhacirlere sizi bu durumdan çıkaracak bir şey gösterene dek develerin peşini takip eden bir topluluk olmaya devam edersiniz." Berkânî ise hadisin tamamını Buharî'nin bu kadarını rivâyet etmiş olduğu isnadın aynısı ile rivâyet eder. Bkz: Fethu'l-Bârî, 13/210

[2] Müslim

[3] Buharî

[4] Mecmeu'z-Zevâid, 1/118

sızın tekfir edileceklerine dair sahabenin apaçık icma ettiklerini gösteren sahih bir nakildir. Zira bunlar binlerce kişi idiler. İbn-i Teymiye Müseyleme'yi destekleyenlerin sayısının yüz bin ya da daha fazla olduğunu belirtir.[1]

Tekfirin şartlarının ve engellerinin araştırılması mümteni olan kimse için değil, sadece güç yetirilebilen kimse için geçerlidir. Delili ise burada zikretmiş olduğumuz sahabe icmasıdır.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Şâyet mürted dâru'l-harbe kaçmak suretiyle, yahut İslam otoritesinden kendisini koruyacak olan bir güce sahip olmak suretiyle mümteni olacak olursa, hiç tereddüt etmeksizin istitabesiz öldürülür."[2]

Şartların ve engellerin araştırılması istitabeye dahildir.

Altıncı Delil: "Güç yetirilemeyen mümteni bir grup içerisinde, tek bir kişinin hükmü o grubun liderinin hükmü gibidir" şeklindeki fıkıh kuralıdır.

Mümteni olmak, şer'i olarak iki anlama gelir:

Birincisi: İslam'ın kurallarından, yapılması vacip olan şeyleri yapmaktan kaçınmaktır. Namaz, zekat ve buna benzer şeyleri terk etmek gibi. Şer'i kurallardan kaçınan, kaçındığı şeye göre bazen kâfir bazen de fasık olabilir.

İkincisi: Şeriata göre kişi hakkında soruşturma yapılması konusunda kişiye güç yetirilememesi anlamındadır. Güç yetirememek ise ya Müslümanların otoritesinden uzak olan dâru'l-harbe kaçmak ya da bir grup ve güç; yani yandaş ve silah ile korunmak suretiyle olur.

Şeriatın hükmünü işlemekten kaçınan mümteni, namazı terk eden bir kişi gibi tek bir şahıs ya da zekatı vermeyenlerde olduğu gibi bir grup da olabilir. Yine kendisine güç yetirilemeyen

[1] Bkz: Minhâcu's-Sünneti'n-Nebeviyye, 7/217
[2] Es-Sârimu'l-Meslûl, 322

mümteni de Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hayatta iken dinden dönüp, Fetih'ten önce dâru'l-harp olan Mekke'ye kaçarak mümteni olan Abdullah bin Sa'd bin Ebi's-Serh gibi tek kişi olabileceği gibi, bir grup da olabilir.

Şeriatın emrini işlemekten kaçınmak şeklindeki mümtenilik ile güç yetirilememesi şeklindeki mümtenilik arasında bir bağlantı yoktur. Şeriatın emrini işlemekten kaçınan her mümteninin güç yetirilemeyen mümteni olması gerekmez. Örneğin; namazı terk eden ancak güç yetirilen bir kimse gibi.

Ancak güç yetirilemeyen mümteninin şeriatın emrini işlemekten kaçınan mümteni olması gerekir. Çünkü güç yetirilemeyen mümteni olarak isimlendirilmesi ancak kendisi üzerinde Allah'ın yahut kulların hakkı bulunup bu hak istendiğinde, mümteni durumuna gelmesiyle veya bu hak kendisine vacip olduğunda bununla cezalandırılmamak için kendisinden bu hak istenilmeden önce mümteni olmasıyla olur.

Mümteniliğin çeşitlerini açıkladıktan sonra diyoruz ki; güç yetirilemeyen mümteniler arasındaki tek kişinin hükmü şeriattan kaçınan kimselerden oluşan o grubun hükmündedir. Grubun hükmü ise liderinin ve yöneticisinin hükmündedir.

Buna binaen bir grubun lideri mürted ise (örneğin Müseyleme ve Tuleyha gibi), grubu da mürtedler olarak isimlendirilir. Onlardan her ferdin mürted olduğuna hükmedilir. Eğer grubun lideri isyancı (bâğî) ise; grubu da isyancılar (bâğîler) olarak isimlendirilir.

Güç yetirilemeyen mümteniler arasındaki tek bir kişinin hükmünün içinde bulunduğu grubun hükmünde olması; Kitap, sünnet ve icmanın delalet ettiği bir hükümdür ve delilleri şunlardır:

Kitap'tan Delili:

"Firavn, Haman ve askerleri günahkardılar."[1]

"Firavn, Haman ve askerlerine onlardan çekinmekte oldukları şeyi gösterelim."[2]

"Onu ve askerlerini tutuverip suya attık. Böylelikle zulmedenlerin nasıl bir sona uğradıklarına bir bak."[3]

"Biz onları ateşe çağıran önderler kıldık, kıyamet günü yardım görmezler."[4]

Âyetler açıkça ortaya koymaktadır ki; tabi olanlara (askerlere) tabi oldukları kimselerin hükmü vardır. Allahu Teâlâ günahta **"günahkarlardı"** ifadesiyle, tehditte **"sakındıkları şey"**, dünyadaki cezalandırmada **"onları tutuverip suya attık"** ve ahiretteki azapta **"kıyamet günü yardım olunmazlar"** diyerek hepsini eşit kılmıştır. Ve yine hepsini **"ateşe çağıran önderler"** diye vasıflandırmış, tâbi olan ile tâbi olunanı farklı tutmamıştır. Tâbi olanları, tâbi oldukları kimselerin askerleri diye vasıflandırmıştır. Onlar günah ve fesatlarında bu kimselere tâbi oldukları için, tâbi oldukları kimselerin hükümlerini hak etmişlerdir. Çünkü tâbi olunan, suçlarını ancak kendisine itaat eden ve isteklerini yerine getiren askerleriyle işleme imkanı bulur. Aynı şekilde tüm zaman ve mekanlarda tâğutun askerleri de bu hükümdedir.

Eğer; "Bu âyetlerde mürted yöneticilerin askerlerinin tekfiri konusunda her hangi bir delil yoktur. Çünkü Firavun'un askerleri aslî kâfirdiler" denilirse, şu şekilde cevap verilir:

Mürted yöneticilerin askerlerinin kâfir olması konusundaki nass, yukarıda geçen Kitap, sünnet ve icma delillerinden çıkarılmıştır. Bazılarının Müslüman olduklarını açıklamasının bu hü-

---

[1] 28 Kasas/8

[2] 28el-Kasas/6

[3] 28 Kasas/40

[4] 28 Kasas/41

kümde bir etkisi olamaz. Çünkü İslam alametlerini taşıyan bir kişiye, ancak bu alametlerle birlikte kişiyi İslam'dan çıkaran şeyler bulunmaması halinde Müslüman hükmü verilebilir. Bu askerlerin bazılarında İslam alametlerinin görülmesiyle birlikte bulunan ve kişiyi İslam'dan çıkaran şey ise; kâfirlere, küfürlerinde veya Müslümanlara karşı yardımdır.

Yukarıda verdiğimiz âyetlere gelince; bunlarla mürtedlerin askerlerinin kâfir olmaları hususunda delil getirilen yön; bu âyetlerin tâbi olanla tâbi olunanın her yönden eşit olduğuna delalet etmesidir. Allahu Teâlâ bu eşitliğin sebebini, tabi olanın itikadının tabi olunanın itikadına benzemesi kılmamış, bilakis âyetler tabi olanların itikadlarına en küçük bir işarette dahi bulunmamıştır. Allahu Teâlâ bu eşitliğin sebebini itikadda değil, yalnızca fiilde tabi olmak kılmıştır. Bu âyetlerin tümünde Allahu Teâlâ onları yalnızca Firavun'un askerleri olarak vasıflandırmıştır. Tekfiri yalnızca itikadla küfür olarak sınırlandırmak, Mürcie mezhebinin görüşüdür. Küfür; söz ile, fiil ile ve itikad ile meydana gelir. Mürted yöneticiye söz ve fiil ile yardımda bulunan askerler, itikadlarına bakılmaksızın söz ve fiil ile kâfir olmuşlardır.

Sahabe *Radıyallahu Anhum* riddetin öncülerinin tabilerini mürtedler olarak isimlendirmiş ve kâfir olduklarına hükmetmişlerdi. Bu hükmü yalnızca bu kimselere tabi oldukları, onlara söz ve fiil ile yardım ettikleri ve onlarla birlikte savaştıkları için vermişlerdi, yoksa onların itikadlarını araştırdıkları için değil. Böyle bir şey ne meydana gelmiş ne de naklen sabit olmuştur. Müseyleme'ye tabi olanların sayısı yüz bin veya daha fazla idi.[1] Güç yetirilemez durumda olmalarına rağmen bu kadar sayıda kimsenin itikadları nasıl araştırılabilir? Buna ek olarak Tuleyha, Seccâh, Anesî ve diğerlerinin tabileri de vardı. Eğer hüküm onların itikadlarının araştırılmasına bağlı olsaydı bu, cihadın iptal olmasına götürürdü.

[1] Minhâcu's-Sünne, 7/217

Sünnetten Delili:

Mümteniler arasındaki tek bir kişi için grubun hükmünün geçerli olduğunun sünnetten delili ise; Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* amcası Abbas'a, Müslüman olduğunu ve ikrah altında bulunduğunu söylemesine rağmen, Bedir günü müşriklerin ordusuyla birlikte savaşa çıktığı için kâfirlerin hükmünü uygulamasıdır. O bu hükmü yalnızca fiilinden dolayı vermiş, itikadına bakmamıştır.

İcmadan Delili:

Ebu Bekr *Radıyallahu Anhu* döneminde, riddetin öncülerinin yardımcılarının tekfiri konusunda sahabe icma etmiştir. Bu konuda tâbi olanla tâbi olunanın arasını ayırmamışlardır.

Böylece anlaşılmaktadır ki; mümteniler arasındaki tek bir fert için grubun hükmü, grup için de liderin hükmü geçerlidir. Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

"Her insan grubunu, öncüleri (imamları) ile çağıracağımız gün.."[1]

Günümüzde İslam şeriatının dışındaki hükümlerle hükmeden mürted yöneticilerin yardımcıları da mürteddirler. Onların hükmü de önderlerinin hükmü gibidir.

Yukarıda, mürted yöneticilerin yardımcılarının kâfir olduklarına dair altı delil zikrettik. Yukarıdaki delillerden, tâğutların yardımcılarının tekfiri konusunda bir çok sebebin bir arada toplandığı ortaya çıkmaktadır. Bunlardan her biri bizzat küfre düşüren sebeplerdir. Şöyle ki:

---

[1] 17 İsra/71

Kâfir Yöneticilerle Dostlukları: Bu, İslam'la ve Müslümanlarla savaşta onlara yardımda bulunmaları şeklinde olmaktadır. Allahu Teala şöyle buyurur: **"Sizden kim onları dost edinirse şüphesiz o, onlardandır**."[1]

Tâğut Yolunda Savaşmaları: Bu Allah'tan başka kendisine başvurulan hüküm tâğutudur. Burada; beşeri kanunlar, anayasalar ve kâfir yöneticilerdir. Şu âyete göre bu da küfre düşüren bir sebeptir: **"Küfredenler tâğut yolunda savaşırlar."**[2]

Allah'a, Rasulü'ne ve Dinine Düşmanlıkları: İslam'la ve Müslümanlarla savaşmaları, Allah'ın şeriatını kaldırıp küfür şeriat ve kanunlarını yüceltmeleri suretiyledir. Bu da şu âyete göre küfre düşürücü bir sebeptir: **"Kim Allah'a, meleklerine, rasullerine, Cibrîl'e ve Mikâil'e düşman olursa, muhakkak ki Allah kâfirlerin düşmanıdır."**[3]

[1] 5 Maide/51

[2] 4en-Nisa/76

[3] 2 Bakara/98

GÜÇ YETİRİLEMEYEN MÜMTENİYE İSTİTABE UYGULANMAKSIZIN HÜKÜM VERİLECEĞİ

İstitabe; kendisi hakkında küfre dair hüküm verildikten sonra, mürtedden tevbe etmesinin istenmesi anlamına geldiği gibi; küfre dair hüküm vermeden önce şartların oluşup oluşmadığının ve engellerin ortadan kalkıp kalkmadığının araştırılması anlamına da gelir.

İstitabenin, sadece kendisine güç yetirilebilen kimseye uygulanması gereklidir, kendisine güç yetirilemeyen mümteniye istitabe uygulanmasına gerek yoktur. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Şâyet mürted dâru'l-harbe kaçmak suretiyle, yahut İslam otoritesinden kendisini koruyacak olan bir güce sahip olmak suretiyle mümteni olacak olursa, hiç tereddüt etmeksizin istitabesiz öldürülür."[1]

Bunun delilleri ise şunlardır:

Sünnetten Delil:

Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Abdullah bin Sa'd bin Ebi's-Serh'in riddetine hükmetmiş ve onun, istitabe uygulanmaksızın öldürülmesini emretmiştir. Çünkü o, küfür işlemiş ve sonra da Medîne'den, Fetih'ten önce henüz dâru'l-harp iken Mekke'ye kaçmakla mümteni olmuştu.

Aynı şekilde Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* amcası Abbas'a kâfirler için uyguladığı hükmü uygulamış ve onun özrünü kabul etmemiştir.

Sahabenin İcmasından Delil:

Sahabe, mürtedlerden önde gelenlerin ve onları destekleyenlerinin tekfirinde icma etmişlerdir ve onların bu icmaları mürtedlerle, onlara istitabe uygulanmaksızın savaşılacağına dairdir.

---

[1] Es-Sârimu'l-Meslûl, 322

TEK BAŞINA OLAN İLE GÜÇ YETİRİLEBİLEN ARASINDAKİ FARK

Mürted askerler içerisinden bir tek kişi kamplarından veya vazifeli olduğu yerden uzaklaşmış olursa, bu onu güç yetirilebilen kimse hükmünde kılmaz. Bu kimse sadece "münferit" (tek başına) olan kimse olarak isimlendirilir ki buna "şâz" da denilir. Kampından ayrılan asker şâz anlamında tek başına olandır. Bununla birlikte o, halen güç yetirilemeyen mümteni konumundadır. Çünkü grubunun kendisinin yardımına koşmaları, saldıran kişiye karşı koymaları ve bu kişiyi cezalandırmak suretiyle intikam almaları mümkündür. Mümteni olma durumu devam ettiği müddetçe bu kişi hakkında hüküm verirken şartlar ve engeller araştırılmaz. Kendisine güç yetirilebilen kimse Müslümanların hakimiyeti altında olup, yönetimde olan kişinin yahut vekillerinin kendisine had uygulamak veya cezalandırmak için yakalatmaları mümkün olan ve onlara karşı herhangi bir güce sahip olmayan kimsedir.[1] Öyleyse mürtedlerin askerlerinin Müslümanlar arasında bulunmaları ve kendi kampları dışına çıkıp bazen Müslümanlarla karışmaları onların hükmünü güç yetirilebilen kimsenin hükmüne dönüştürmez.

[1] Bkz: Mecmuu'l-Fetâvâ, 28/317 ve Es-Sârimu'l-Meslûl, 507

MÜRTEDLERİ DESTEKLEYENLERİN KÜFÜRLERİNE DAİR VERİLEN HÜKÜM ZAHİRE GÖRE MİDİR, YOKSA HAKİKATE GÖRE MİDİR?

Yani bu kimseler sadece dünyada verilen dünyevî zahirî hükme göre mi kâfirdirler, yoksa dünyada zahiren hakikatte ise batınen kâfir olup ahirette azapta mı olacaklardır?

Küfür işleyen ve hakkında tekfir için hiçbir engel bulunmayan herkes zahiren ve batınen kâfir olur. Bunu daha önce Allahu Teâlâ'nın bu konudaki haberini tasdik ederek açıklamıştık ki Allahu Teâlâ'nın bildirmiş olduğu bu haber hakikat ifade eder. Mümteniler hakkında şartlar ve engeller araştırılmaksızın küfre hüküm verildiğinde ise bu hüküm sadece zahire göredir. Bu engellerin araştırılmasının üzerimize vacip olmadığını hatırlatmakla birlikte, bazıları hakkında tekfir için herhangi bir engelin bulunabileceği ihtimali sebebiyle bunların hakikatte kâfir olduklarını kesin şekilde söyleyemeyiz. Bunlar hakkındaki hüküm, İbn-i Teymiye'nin daha önce de aktarmış olduğumuz şu sözünde belirttiği gibi zahire göredir: "Bazen içlerinde imanını gizleyip savaşta onlarla birlikte bulunan ve hicret etmeleri mümkün olmayan kimseler olabilir. Bu gibi kimseler ikrah altında savaşa katılan kimselerdir. Böyle birisi kıyamet günü niyetine göre diriltilir. Nitekim Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle demiştir: ***"Bir ordu bu eve karşı savaşır. Bir çöle geldiklerinde yere batırılırlar." Denildi ki: "Ya Rasulallah, ya içlerinde bu orduya katılmaya zorlananlar varsa?" "Niyetleri üzere diriltilirler" diye cevap verdi."***

İşin zahirinde böyledir. Böyle bir kimse öldürülecek olursa, kâfirler için geçerli olan hüküm onun için de geçerlidir; fakat Allahu Teâlâ onu niyetine göre diriltir. Aynen aramızdaki münafıkların zahiren Müslümanlıkla hükmolunmaları, ahirette ise niyet-

lerine göre diriltilmeleri gibi. Kıyamet günündeki karşılık yalnızca zahire göre değil, kalplerde olana göredir." Daha sonra İbn-i Teymiye sözlerine Abbas hadisini, onun Bedir günü müşriklerin safında savaşa çıkışını ve Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onun hakkındaki hükmünü delil gösterir.[1]

Onun, "İşin zahirinde böyledir.... Fakat Allahu Teâlâ onu niyetine göre diriltir" sözü, bu kişinin küfrüne verilen hükmün hakikate göre değil zahire göre olduğuna delalet eder. Çünkü hakkında herhangi bir engelin bulunması ihtimali vardır. Eğer bir engel bulunuyor ise bu kimse hükmen kâfir, gerçekte ise Müslümandır. Şâyet herhangi bir engel bulunmuyor ise bu kimse hem zahiren hem de batınen kâfirdir.

Bu noktadaki görüş ayrılığını, yani "bu kimse gerçek anlamda mı kâfirdir, yoksa hükmen, yani zahiren mi kâfirdir?" tartışması yalnızca ahiret hükümleri açısından değil aynı zamanda dünyevi hükümler açısındandır. Dünyevi hükümler açısından baktığımızda, mürtedlerin mümteni konumunda olan destekçilerinin tekfiri ve onlarla savaşmanın vacipliği hususunda herhangi bir görüş ayrılığı yoktur. Bunlar ister hükmen kâfir olsunlar, ister gerçek anlamda kâfir olsunlar fark etmez. Bilakis onların tekfiri ve onlarla savaşma hususu, hakkında icma olan bir husustur.

Dünyevi hükümlerle ilgili görüş ayrılığını yalnızca şu şekilde algılamamız gerekir: Birçok ülkede bu mürted askerlerin Müslümanların aralarına karışmaları sebebiyle, iki taraf arasında miras ve nikah gibi din konularının bilinmesinin etkili olduğu birçok ilişkiler gündeme gelmektedir. Şâyet bir kimse ile bu askerlerden birisi arasında bu gibi herhangi bir ilişki gündeme gelir de, tekfir şartlarını taşıyıp taşımaması ve engellerin bulunup bulunmaması açısından bu kişinin durumunu araştırma imkanına sahip olur ve tekfirine şer'an geçerli bir engelin bulunduğunu tespit ederse, ona Müslüman muamelesi yapar. Eğer herhangi bir geçerli engel

[1] Bkz: Mecmuu'l-Fetâvâ, 19/225

bulamazsa bu kimse zahiren ve batınen kâfirdir. Engellerin araştırılması sadece bu amaçla, yani karışıklıktan ötürü herhangi özel bir ilişkinin gündeme gelmesinden ötürü durumu açığa çıkarma amacıyla olur. Yoksa tekfirlerine hüküm vermek ve bunlarla savaşmak için araştırma yapmak gerekmez. Zira bu kimseler mümtenidirler.

Şâyet, "Bir tek kişi hakkında aynı anda hem kâfir hem Müslüman denilmesi ve ona bazı Müslümanların zahiren kâfir olmasına bakarak, bazılarının ise batınen Müslüman olmasına bakarak muamelede bulunması caiz midir?" şeklinde bir soru sorulacak olursa şu cevabı veririz: Evet bu caizdir. Buna hükümlerin bölünmesi denir. Yani bir tek konuda birbirine zıt iki hüküm biraraya gelir. Örneğin; süt kız çocuğu haramlık ve mahremiyet açısından kişinin kendi çocuğu gibidir. Nafaka ve miras açısından ise böyle değildir.

Hükümlerin bölünmesine dair iman konusunda bir örnek verecek olursak; fasık, kendisini küfürden kurtaracak olan imanın aslının kendisinde bulunması sebebiyle Allahu Teâlâ'nın **"Ey iman edenler"** sözü gereğince teklife muhatap olma açısından mü'min olarak isimlendirilir. Fakat kendisini azaptan kurtaracak olan vacip imanı yerine getirmemesi açısından mü'min olarak isimlendirilmez. Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözü bu anlamdadır: ***"Zânî, mü'min olarak zinâ etmez."***[1]

Buradaki amacımız, bu hükümlerden her birisine yönelten sebeplerin bulunması açısından, aynı anda iki zıt hükmün bir tek kişi hakkında verilebileceğini açıklamaktır. Mürted yöneticilerin destekçileri için de aynı durum geçerlidir. Bunların her birisi hükmen kâfirdir. Fakat tekfiri için herhangi bir engelin bulunduğunu bilen kimse için bunlardan bazılarının Müslüman olması mümkündür.

[1] Bkz: Mecmuu'l-Fetâvâ, 240-241

TEKFİR HUSUSUNDA ŞER'AN GEÇERLİ OLAN ENGELLER

Şunu tekrar belirtmek istiyorum; mürtedleri destekleyen mümteniler hakkında bu engellerin araştırılması üzerimize vacip değildir. Onların her birisine istitabe uygulanmaksızın küfür hükmü verilir. Ancak bunlardan birisi ile özel bir ilişki durumu ortaya çıkan kimsenin bu kişinin durumunu araştırması mümkündür. Bu engellerin bulunup bulunmadığına bakılır. Eğer bazıları hakkında herhangi bir engele rastlanırsa Müslüman muamelesi yapılır. Bu engellerden bazıları şunlardır:

MÜRTEDLERİN ORDUSUNA, ÇÖKERTMEK AMACIYLA KATILMAK

Bundan amaç; mürted liderleri öldürmek, askerî devrim gerçekleştirmek ve bunun gibi şeylerdir. Kişi başlangıçtan itibaren, yani orduya katılması esnasında böyle bir kasıt taşıyor olabileceği gibi, böyle bir amaç daha sonradan da oluşmuş olabilir. Bu durumda kastının değişmesine göre hükmü de değişmiş olur. Böyle bir kastın tekfire engel olmasına delil, ***"Ameller niyetlere göredir"*** hadisi değildir. Çünkü bu kitabın başında da açıkladığımız gibi, İslam'a davet etme ve başka güzel ameller işleme niyeti gibi, bu konuda sadece iyi niyetin bulunması bir ruhsat sağlamaz. Bu konuda sadece bir tek niyet ruhsat sağlayabilir ki, bu da onların aralarına sızıp onları çökertme kastıdır. Deliller ile caizliği sabit olan tek kasıt budur. Nitekim günahlar sadece iyi niyet ile mübah olmaz. Bunların mübah sayılması yahut işlenmelerine ruhsat verilmesi için, her mesele ile ilgili özel şer'î delillerin bulunması gerekir.

Buna göre, burada böyle bir kastın tekfire engel olduğuna delil Feyrûz ed-Deylemî *Radıyallahu Anhu* olayıdır. Esved el-Ansî peygamberlik iddia ettiğinde Yemen halkından bir grup irtidat ederek ona uydular ve savaşıp San'a'yı ele geçirdiler. O zaman Feyrûz ed-Deylemî, Esved'i öldürene kadar hile yaparak onun adamı ve destekçisi gibi göründü. Sahih-i Buhari'de şöyle geçer: "Ubeydullah bin Abdullah şöyle demiştir: "Abdullah bin Abbas'a, Rasulullah'ın anlatmış olduğu rüyasını sordum. İbn-i Abbas şöyle dedi: "Bana Rasulullah'ın şöyle söylediği anlatıldı: ***"Uykuda iken elime iki altın bilezik takıldığını gördüm. Bunları parçaladım ve bunlardan hoşlanmadım. Bana izin verildi bunlara üfledim ve uçup gittiler. Bu iki bileziği ortaya çıkan iki yalancı olarak yorumladım."*** Ubeydullah der ki: "Bunlardan birisi Yemen'de Feyrûz'un öldürdüğü el-Ansî, diğeri ise Müseylemetu'l-Kezzab'dır."

İbn-i Teymiye şöyle der: "Daha sonra Feyrûz ed-Deylemî, Esved el-Ansî'ye karşı koymuş ve onu öldürmüştür. Bu haber Rasul'e *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ölümüne sebep olan hastalığı esnasında ulaşmıştır. Bunun üzerine çıkarak ashabına bu haberi vermiş ve şöyle demiştir: ***"Esved el-Ansî bu gece öldürüldü. O'nu, salih bir topluluktan salih bir kişi öldürdü."*** Bu kişinin hikayesi meşhurdur."[1]

Taberî, Tarîhi'nde Feyrûz'un kıssasını ve onun, Nebi'nin Yemen'de kalıp bu şahsı öldürme fırsatını değerlendirmesi yolundaki emrine uyduğunu ve el-Ansî'nin adamı gibi görünerek gerekeni yaptığını belirtir. Çünkü Nebi'nin bazı adamları el-Ansî hakkında istişare için Medîne'ye dönmüşlerdi. Taberî Dahhâk bin Feyrûz'a dayandırarak şöyle rivâyet eder: "Veber bin Yuhannes bize Nebi'den bir mektup getirdi. İçerisinde dinimiz üzere kalıp savaşmamız, Esved'e ya suikast düzenlenmesi ya da onunla çarpışılması ve mertlik ve din sahibi olduğunu bildiğimiz herkese bunu ulaştırmamızı emrediliyordu. Biz de bunu yaptık."[2] Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Feyrûz'u övmüştür. Bunların haberinin Nebi'ye, Esved'in öldürüldüğü gece vahiyle bildirildiği söylenilmektedir.[3]

Bu kimselerin Esved el-Ansî'ye tâbî gibi görünmelerinin, onu öldürebilmek için olduğu çeşitli siyer kitaplarında sabittir. Bu da benzeri şeylerin caiz olduğunu gösterir. Burada bu olayın hüccet olması ya takrîrî sünnet olması ya da sahabenin icmasının bulunması açısındandır. Zira sahabe bu olayı öğrenmiş fakat karşı çıkmamışlardır. Her hâlukarda bu uygulama Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ***"Harp hiledir"***[4] sözünün kapsamına girer.

---

[1] El-Cevabu's-Sahîh Limen Beddele Dîne'l-Mesîh, 1/ 109
[2] Târîhu't-Taberî, 2/248
[3] Bkz: Age: 2/247 ve Fethu'l-Bârî, 8/ 93
[4] Muttefekun Aleyhi

Bu noktada ben diyorum ki, mürtedlerin ordusuna, çökertme amacıyla girmek caizdir ve şer'an caiz olma durumu devam ettiği müddetçe, bu durum tekfir hususunda geçerli bir engeldir. Böyle bir işe yönelen kimsenin ise bu konuda nerede ruhsat kullanmasının caiz olduğunu ve nerelerde olmadığını bilmesi gerekir. Hiçbir şekilde ruhsat kullanmanın caiz olmadığı durumlardan birisi; bir Müslümanı öldürmek ya da öldürülmesini emretmektir.

CEHALET

Hükümlerin gerçekleşmesinde cehaletin geçerli bir özür ve engel kabul edilmesindeki kural, cehaletin mükellef tarafından giderilmesi mümkün olmayan bir cehalet olmasıdır. Bilgi edinme imkanına sahip olma suretiyle giderilmesi mümkün olan cehalet ise ne özür sayılır ve ne de engel. Şâyet bilgi edinmek mümkün olduğu halde kişi buna çaba sarf etmiyorsa bu kimse hidâyetten yüz çeviren birisidir.

Hüccetin ikame edilmiş sayılması için bilginin her mükellefe gerçek anlamda ulaşmış olması şart değildir. Bilakis mükellefin hükmen biliyor kabul edilmesi için, bilgiye ulaşma imkanının bulunuyor olması yeterlidir. Yani bu durumda mükellef gerçekte bilmiyor olsa bile, bilen kimse hükmünde sayılır.

Günümüzde birçok ülkede Allahu Teala'nın indirdiklerinden başkasıyla hükmeden yöneticilerin kâfirler olduklarının, her yerde söylenen yaygın sözler olduğu bilinmektedir. Bu sözlere karşı çıkan, bu yöneticilerin kâfirler olduklarını söyleyenleri aşağılayan ve sapıklıkla suçlayanlar olsa da bu, hüccetin yerine getirilmiş olması için yeterlidir. Daha önce peygamberlere *Aleyhimisselam* karşı çıkanlar, onları sapıklıkla suçlayanlar ve onlarla alay edenler de olmuştu. Fakat bunların varlığı hüccetin yerine gelmesine engel olmamıştı. Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

"Yazıklar olsun o kullara ki, onlara bir peygamber geldiğinde onunla sadece alay ederler."[1]

"İşte böyle; onlardan öncekilere de herhangi bir peygamber geldiğinde, onlar da 'büyücü' veya 'deli' derlerdi."[2]

[1] 36 Yâsîn/30

[2] 51 Zâriyât/52

"Böylece biz, her peygamber için günahkarlardan bir düşman kıldık."[1]

"Böylece biz, her ülkenin önde gelenlerini (orada hileli) düzenler kursunlar diye, oranın günahkarları kıldık."[2]

Bu, gerçekleşmesi kesin kaderî bir durumdur. Hakkın her tezahür edişinde; mücrimlerin, alaya alanların, karşı çıkanların ve saptıranların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Fakat tüm bunlar hüccetin yerine gelmiş olmasını engellemez. Nitekim bu gibi kimselerin bulunmalarına rağmen peygamberler yolu ile hüccet yerine gelmiştir.

Allah'ın indirdiklerinden başkasıyla hükmeden yöneticilerin kâfirler olduklarını söyleyen kimseler bulunduğu taktirde, bunlara karşı çıkan ve alay eden kimseler olsa bile hüccet ikame edilmiş demektir. Bu durumda bunu işiten kimsenin hakkı araştırıp ortaya çıkarmak için çaba sarfetmesi gerekir.

Bugün ise değişik ülkelerdeki yöneticilerin, davette bulunmaları sebebiyle dindar Müslümanları cezalandırdıkları yaygın olarak bilinmektedir. Artık bu durum günümüzde hemen hemen hiç kimseye gizli değildir.

Bu konuda şunları da belirtmek isterim ki, belirli bir şahsa hüccet ikamesi, sadece güç yetirilebilen kimse için vaciptir. Mümteni olana bu şekilde hüccet ikame edilmesi vacip değildir. Çünkü hüccet ikamesi ona uygulanacak olan istitabeye dahildir.

Ayrıca mümtenilerden oluşan gruba tek tek hüccet ikame etmek gerekmez. Onlar sadece kendileriyle savaşılmadan önce, daha önce onlara davetin ulaşmamış olması ve onlarla yapılan savaşın savunma savaşı olmaması halinde, davet edilirler. Davet edilecek olanlarsa, mümteni grubun başını çekenlerdir.

---

[1] 25Furkan/31

[2] 6 En'âm/123

Anlaşılacağı üzere bugün mürted ve mümteni olan yöneticileri İslam'a ve İslam'ın kanunlarıyla yönetmeye davet vacip değildir. Zira onlar kendilerinden istenenin ne olduğunu gâyet iyi bilmekteler ve zaten sürekli olarak Müslümanları katletmelerinin sebebi de budur. Aynı şekilde onlarla yapılan savaş savunma savaşıdır ki bunda da davet gerekmez.

İKRAH

İkrah bir başkasını, istemediği şeye zorlamaktır.[1] İkrahın geçerli olabilmesinin bazı şartları bulunmaktadır. İbn-i Hacer *Rahimehullah* bunları şöyle açıklar:

Birincisi: İkrahta bulunanın, tehdit ettiği şeyi yerine getirebilme gücüne sahip olması. Tehditle bir şeyi yapması emredilen kişinin ise kaçmakla bile olsa bundan kurtulmaktan aciz olması.

İkincisi: İkrah altında olanın, yapmamakta direttiği taktirde tehdit edildiği şeyin başına geleceğine dair zannının ağır basması.

Üçüncüsü: Tehdidin hemen yerine getirilecek olması. Eğer tehdit eden, "Şâyet bunu yapmazsan, seni yarın döveceğim" derse, bu kimse ikrah altında sayılmaz. Ancak çok yakın bir zaman vermesi yahut sözünden dönmediği bilinen birisi olması müstesnadır.

Dördüncüsü: İkrah altında olanın, yaptığını kendi iradesiyle yaptığını gösteren bir şeyin olmaması.

Beşincisi: Tehdidin çeşidi yahut ikrahın sınırı. Tehdit hakkında görüş ayrılığı vardır. Öldürme, herhangi bir organı telef etme, şiddetli dayak ve uzun süreli hapis konusunda görüş birliğine varılmış; hafifçe dövme, bir veya iki gün hapsetme konusunda ise ihtilaf edilmiştir.

Alimlerin çoğunluğunun mezhebine göre, küfre yalnızca can veya organın telefi korkusunu gündeme getirecek şekilde ölümle, bir uzvu kesme ve dayakla tehdit (İkrahu mülcî) söz konusuysa ruhsat verilmiştir. Alimlerin tamamı ise küfre zorlanıp

[1] Fethu'l-Bâri, 12/ 311

da ölümü tercih eden kimsenin Allah katındaki ecrinin, ruhsatı tercih edenden daha büyük olduğu hususunda icma etmişlerdir.[1]

Alimlerin çoğunluğunun görüşüne delil, Ammar bin Yâsir hakkında inen âyetin nüzul sebebidir. Ammar bin Yâsir müşrikler kendisine işkence edinceye dek küfür sözü söylememiştir. Meşhur olarak bilinen, âyetin nüzul sebebinin bu olduğudur.

"Kim imanından sonra kâfir olursa; baskı altında -kalbi imanla dolu olduğu halde (küfür kelimesini söyleyen) hariç- kim küfre göğüs açarsa; işte onların üzerinde Allah'tan bir gazap vardır ve büyük azap da onlaradır."[2]

Buharî *Rahimehullah* adeti gereği, açıklama yapmaksızın îmâ ederek, küfür hususunda ruhsat verilen ikrahın sınırının ne olduğuna işaret etmiştir. Bu, Sahihi'nin İkrah bölümünde "Dayağı, Öldürmeyi ve Aşağılamayı Küfre Tercih Etmek" babındadır. Burada üç hadis zikreder. Birincisi merfu' olarak rivâyet edilen Enes hadisidir: ***"Kimde üç şey bulunursa imanın tadını bulmuştur.... (Üçüncüsü:) küfre tekrar dönmeyi ateşe atılmayı kerih gördüğü gibi kerih görmek."*** Hadiste küfre dönmenin ateşe girmekle, yani helakle eşit olduğuna işaret vardır. Öyleyse küfre yalnızca helak korkusu ve can telefi söz konusu olduğunda ruhsat vardır ki bu çoğunluğun görüşüdür. İkinci hadis Saîd bin Zeyd'dendir: ***"Öyle günler geçirdim ki, Ömer beni Müslüman olmamdan dolayı bağlıyordu."*** Ömer İbnu'l-Hattab'ın Müslüman olmadan önce Saîd bin Zeyd'i İslam'dan dönmesi için bağlaması, bu konuda ona bir ruhsat sağlamamıştı. Daha sonra Buharî, merfu' olarak rivâyet edilen Habbab hadisini zikreder: ***"Sizden önce bir kimse alınır, onun için yerde bir çukur kazılarak bu çukura konulurdu. Daha sonra bir testere getirilip başının üzerine konularak başı ikiye***

[1] Bunu İbn-i Hacer, İbn-i Battal'dan nakleder. Bkz: Fethu'l-Bârî, 12/317. Bu konuda icma bulunduğunu Kurtubî de tefsirinde nakleder, 10/ 188.

[2] 16 Nahl/106

bölünürdü; demir taraklarla taranarak eti kemiğinden ayrılırdı. Yine de bu, onu dîninden döndürmezdi." Bu hadiste de, öldürülmeyi ve işkenceyi küfre tercih eden kimselere Nebi'nin övgüsü vardır. Buharî bununla, öldürülmeyi küfre tercih eden kimsenin daha büyük ecir alacağı hususundaki icmaya uygun bir delile işarette bulunur.

Mürted yöneticileri destekleyenler ise, ikrahın oluşması için geçerli olan şartları taşımamaktadırlar. Çünkü nakletmiş olduğum bu şartlar içerisinde, emredilen kişinin kendi iradesini kullandığını gösterir bir şeyin bulunmaması da vardır. İkrahın, hükümlerin ve cezaların gerçekleşmesinde şer'î bir engel olarak kabul edilmesi, iradeyi ortadan kaldırdığı içindir. Mükellefin kendi iradesini kullandığını gösteren bir şey ortaya çıkacak olursa, o zaman görünüşte var gibi olsa da ikrah durumu yok demektir. Mürted yöneticileri destekleyenlerin durumunun buna uyup uymadığına baktığımızda, onların her ne yapıyor iseler kendi iradeleriyle yaptıklarını görürüz.

Mürted yönetimleri sözle destekleyenler, söyledikleri şeyin batıl olduğunu bilseler bile, bunu kendi iradeleriyle makam ve mal arzusu ile söylemektedirler. Bunlar Allahu Teala'nın âyette belirttiği gibi ikrah olmaksızın kendi iradeleri ile küfrü seçenlerdir: **"Ancak kim küfre göğüs açarsa, onlara Allah tarafından bir gazap vardır ve büyük bir azap onlar içindir. İşte bu, onların dünya hayatını âhirete tercih etmeleri ve şüphesiz Allah'ın kâfir topluluğu doğru yola ulaştırmaması nedeniyledir."**[1] Onları bu yaptıklarına sevk eden şey ikrah değil, dünya sevgisidir.

Mürted yönetimleri fiilî olarak destekleyenlerin durumu da böyledir. Bunlardan olup mürted yönetimin ordusuna kendi

[1] 16 Nahl/106-107

iradesi ile katılanlar, yaptıkları şeyleri kendi iradeleriyle yapmaktadırlar.

Mürted yönetimlerin ordusuna zorunlu askerlik adı altında katılanlara gelince, şâyet kişi bunu yapmayacak olursa, dünyevî olarak çeşitli zararlara uğrar. Örneğin; resmî işyerlerinde çalışamaz, yolculuk yapamaz, hapis cezasına maruz kalır. Bu tür zararlar ise, mürted ordusuna katıldığı taktirde düşeceği küfürde, ruhsat sağlayacak olan ikrahı mülcî derecesine ulaşmaz. Görüldüğü gibi bu kimseler hakkında da burada geçerli bir ikrah yoktur.

Şâyet geçerli ikrah bulunsa bile bu onların Müslümanları öldürmelerine ve onlarla savaşmalarına ruhsat sağlamaz. Bu nokta icma konusudur. Bilakis eğer Müslüman olduklarını iddia ediyorlarsa bu insanlara düşen şey, İbn-i Teymiye'nin şu sözünde geçtiği gibi davranmalarıdır: "Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* fitne savaşında ikrah altında olan kimseye kılıcını kırmasını, öldürülecek olsa bile savaşmamasını emretmiştir... Öyleyse zekat vermeyi kabul etmeyenler ve buna benzer mürtedler gibi İslam Şeriatı'na karşı çıkan bir grubun yanında savaşa zorlanan kimsenin durumu hakkında ne söylenebilir? Şüphe yok ki böyle bir kimseye vacip olan şey, savaşa katılmaya zorlandığı taktirde kendisini Müslümanlar öldürseler bile savaşmamaktır."[1]

Yine geçerli olan ikrah bulunsa bile, bu onların küfrüne hükmetmeyi engellemez. Zira daha önce de belirttiğimiz gibi mümteniler hakkında istitabe uygulanmaksızın hüküm verilir. Bu, sahabenin icmasıdır. Aynı zamanda buna Abbas hadisi de delalet eder.

Geçerli olan ikrahın bulunması, onların öldürülmesini ve onlarla savaşılmasını da engellemez. Bu, onların hükmen kâfir olmalarından ötürüdür. Kâfirin ise öldürülmesi ve onunla savaş

[1] Mecmuu'l-Fetâvâ, 28/538-539

caizdir. Bu kimse batınen ikrah altında bir Müslüman olsa bile bu böyledir.

İbn-i Teymiye şöyle der: "Allahu Teâlâ, onun (Kabe'nin) hürmetini çiğnemek isteyen orduyu, baskı altında olan ve olmayanıyla birlikte, onları ayırt etme kudretine sahip olduğu halde, her birini niyetlerine göre diriltmek üzere hepsini birden helak etti. Öyleyse Müslüman mücahidlere, bilmedikleri halde zorlanan ile zorlanmayanın arasını ayırt etmek nasıl vacip olabilir? Hatta içlerinden birisi baskı altında savaşa çıktığını iddia etse bile sırf bu iddiası ona bir yarar sağlamaz. Zira Abbas bin Abdi'l-Muttalib, Bedir günü Müslümanlar kendisini esir aldıklarında Nebi'ye *Sallallahu Aleyhi ve Sellem,* "Yâ Rasulallah, ben baskı altında idim" demiş, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ise ona, "Bizi ilgilendiren senin gösterdiğin tutumdur; gizli olan yönün ise Allah'a kalmıştır" diye karşılık vermiştir. Ve hatta aralarında insanların seçkinlerinden olan salih bir grup bulunsa ve diğerleriyle savaşmak ancak bunları öldürmekle mümkün olsa, yine bunlar öldürülürler. İmamlar, kâfirler Müslümanları kalkan edinirlerse ve bunlarla savaşılmadığı taktirde Müslümanlar için tehlike söz konusu ise, kâfirler hedeflenerek onlara ateş edilmesinin caiz olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Bir kimse aslında mazlum olduğu halde Allah ve Rasulü'nün emretmiş olduğu cihad sebebiyle öldürülürse şehittir ve niyeti üzere diriltilir. Onun öldürülmesi fesat yönünden mü'min mücahidlerden birisinin öldürülmesinden daha önemli değildir. Cihad vacip olduğunda Allah'ın dilediği kadar Müslüman öldürülmektedir, müşriklerin safında bulunan Müslümanların ise yine cihad için öldürülmeleri bundan daha önemli değildir."[1]

İkrah engeli ile ilgili olan konular bunlardır. Bir kimse, mürtedlerin askerlerinden birisi hakkında geçerli bir ikrah (ikrâhu'l-mülcî) bulunduğunu bilirse ona Müslüman muamelesi yapar. Fakat bu tek kişi hakkında verilen hüküm, bu kimse

[1] Mecmuu'l-Fetâvâ, 28/535-538 ve 546-547

mürtedlerin safında olmaya devam ettiği müddetçe bizim onun hükmen kâfir olduğuna hükmetmemizi engellemez. Özel bir ilişki sebebiyle bunları araştırma ihtiyacı duyup ta bu imkana sahip olan kimse için, bazı mürted askerlerde bulunduğu taktirde, onların batınen tekfîrini engelleyecek olan en önemli şer'î engeller bunlardır. Aksi taktirde, yukarıda da belirttiğimiz gibi onların her birisi hükmen kâfirdirler.

ASLINDA ENGEL SAYILMADIĞI HALDE, BAZILARINCA TEKFİRE ENGEL ZANNEDİLEN ŞEYLER

Bunlardan bazıları şunlardır:

Mürtedlerin destekleyecilerinin, kendilerinin mü'min olduklarına yahut mürted yöneticileri desteklemekle ve Müslümanlara karşı savaşmakla doğru olanı yaptıklarına inanıyor olmaları:

Küfür sebebi olan söz ya da fiili işlemeye devam ettikleri müddetçe bu durumları, onların tekfîrine engel olmaz. Buna delil Allahu Teâlâ'nın şu âyetleridir:

"De ki: Size amelleri boşa gidenleri haber vereyim mi? Onların dünya hayatındaki çabaları boşunadır. Halbuki onlar kendilerinin iyi işler yaptıklarını zannetmektedirler."[1]

"Kimine hidayet verdi, kimi de sapıklığı haketti. Çünkü bunlar, Allah'ı bırakıp şeytanları veli edinmişlerdi. Ve gerçekten onları doğru yolda saymaktaydılar."[2]

"Dediler ki: cennete Yahudi ve Hristiyan olandan başkası asla giremeyecek."[3]

Bu anlamda pek çok âyet vardır. Dünyada iken küfre hüküm verme zahirî sözlere ve amellere bağlıdır. Kafirin kendisi hakkında güzel düşünmesi, haktan yüzçevirmesi nedeniyle Allah'ın vermiş olduğu bir cezadır. O, böylece kendisini doğru yolda zanneder ve küfürde sonuna kadar devam eder. Onun sapıklığı Allahu Teâlâ'nın, şu ayetinde bildirdiği gibidir:

---

[1] 18 Kehf/103-104

[2] 7 A'raf/30

[3] 2 Bakara/ 111

"Kim Rahman'ın zikrini görmezlikten gelirse, ona bir şeytan musallat ederiz; artık o, ona arkadaştır. Gerçekten bunlar (şeytanlar) onları yoldan alıkoyarlar. Onlar ise kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar."[1]

"Kötü amelleri kendisine süslenip de onu güzel görenler mi?"[2]

"Onlar kayınca, Allah da onların kalplerini kaydırdı."[3]

Mürtedlerin askerlerini saptıran ve bizzat kendileri de sapık olan bazı ilim ehlinin varlığı ve bu askerlerin, bunları din önderleri olarak taklit etmeleri de yine tekfire engel olan şeylerden değildir.

Saptıranların, karşıtların ve alay edenlerin varlığı, Allah'ın sünneti olan imtihan ve sıkıntının oluşmasına sebep olan kaderî bir sünnettir. Nitekim Allahu Teâlâ, **"İnsanlar inandık demekle, imtihana tabi tutulmaksızın bırakılıverileceklerini mi sandılar?"**[4] buyurmaktadır.

Kafirlerin çoğunun küfrü Allahu Teâlâ'nın da onları nitelendirdiği gibi önderlerini taklit küfrüdür:

"Onlara, 'Allah'ın indirdiğine uyun' denildiğinde; 'Bilakis biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız' derler."[5]

Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ise kabir azabını anlatırken şöyle der: ***"Kâfire (yahut münafığa) gelince der ki: 'Bilemiyorum; insanların söylediği şeyi ben de söyledim.' Denilir***

[1] 43 Zuhruf/36-37

[2] 35 Fâtır/8

[3] 61 Saff/5

[4] 29 Ankebut/2

[5] 2 Bakara/170

ki: 'Bilmez olaydın, okumaz olaydın.' Sonra demir bir çekiçle iki kulağı arasına bir darbe indirilir. Öyle bir çığlık atar ki, bunu insanlar ve cinler dışındaki bütün varlıklar işitir."[1]

Buna göre onun başkasını taklit ediyor olması azap gören bir kafir olmasını engellememiştir.

Mürtedlerin askerlerinin şehadeti ikrar ediyor yahut namaz kılıyor olmaları da tekfirin engellerinden değildir.

Onlar ikrarı veya namazı yerine getirmemeleri sebebiyle değil, kâfir yöneticiyi desteklemekten ötürü küfre düşmektedirler. Buna göre, şayet bunlardan birisi öldürüleceği yahut kendisiyle savaşıldığı esnada şehadeti söyleyecek olsa, bu onun öldürülmesine engel olmaz. Çünkü bu kimseyle şehadet kelimesi için değil, başka bir sebeple küfre düşmüş olması nedeniyle savaşılmaktadır. Kişi imanın şubelerinden oluşan birçok özelliğin birarada bulunmasıyla iman etmiş sayılır. Ancak küfre düşmesi için, büyük küfrün şubelerinden olan bir tek özelliğin bulunması yeterlidir. Bu konuya açıklık getiren âyetlerden birisi şudur: **"De ki: Allah ile, O'nun âyetleri ile ve Rasulü ile mi alay etmekteydiniz? Özür bildirmeyiniz; siz imanınızdan sonra küfre düştünüz."**[2]

Bu ayetlerin haklarında inmiş olduğu kişiler Tebük Seferi'nde Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile birlikte olan kişilerdir. Onlar o zaman cihad ediyor ve namaz kılıyor idiler. Bu nedenle Allahu Teâlâ onlarda imanın bulunduğunu belirtmiştir: **"Siz, imanınızda sonra küfre düştünüz."** Ancak onların küfür sözü söylemekle kâfir olduklarını belirtmiştir ki, bu da alay etmeleridir. Bir başka âyette de, **"Küfür kelimesini söylemişler ve iman-**

[1] Buhari

[2] 9 Tevbe/65-66

larından sonra küfre düşmüşlerdir"[1] buyurulmaktadır. Allahu Teâlâ onların Müslüman olduklarını belirtmiştir. Bu ise iki şehadeti ikrar, namazın ikamesi, zekatın verilmesi ve dînin diğer gerekleri ile olur. Buna rağmen Allahu Teâlâ onları söylemiş oldukları bir tek söz ile tekfir etmiştir; **"Küfür kelimesini söylemişler ve... küfre düşmüşlerdir"** Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Usâme bin Zeyd'e, ***"Lâ İlâhe İllallah dedikten sonra onu öldürdün mü?"*** sözü aslî kâfir içindir. Böyle bir durumda bu kişiden el çekilir ve sonra söylemiş olduğu bu şehadetin gerektirdiği şeylere bağlı kalıyor mu, kalmıyor mu diye duruma bakılır. Bu, Allahu Teâlâ'nın şu sözünden anlaşılmaktadır:

"Allah yolunda cihada çıktığınız zaman gerekli araştırmayı yapın."[2]

Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözü de bu anlamdadır: ***"İnsanlarla Lâ İlâhe İllallah diyene kadar savaşmakla emrolundum. Bunu söyledikleri zaman kanlarını ve mallarını korumuş olurlar. Ancak İslam'ın hakkı müstesna."***[3]

"İslâm'ın hakkı müstesna" cümlesinden kastedilen tâğutu inkar, farzları yerine getirme ve yasaklananlardan sakınmaktır. Bunları gereği gibi yerine getirmeyen kimsenin, yerine göre küfrüne yahut fasıklığına hükmedilir.

Kim "Lâ İlâhe İllallah" der ve küfre düşürücü şeyler işlerse, Lâ İlâhe İlallah'tan amaçlananı yerine getirmemiş demektir. Bu durumda bu kimsenin küfrüne hükmolunur ve Nebi'nin de *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* belirttiği gibi kanı ve malı helâl olur:

---

[1] 9 Tevbe/74

[2] 4 Nisâ/94

[3] Müslim

"Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim Allah'ın Rasulü olduğuma şehadet eden kimsenin kanı üç şey dışında helâl değildir: Evli olup da zina eden kimse, kısas olarak öldürülmeyi hak eden kimse, dinini terk edip cemaatten ayrılan kimse."[1]

Dinini terk edenden kasıt mürteddir. Hadis, şehadeti ikrar eden bir Müslümanın, herhangi bir riddet sebebini işlemekle dinden çıkacağını göstermektedir.

Özetle, söz ya da fiil türünden olan herhangi bir küfür sebebini işleyen kimse; namaz kılan, zekât veren, oruç tutan ve cihad eden bir kimse de olsa bununla kâfir olur. Bu konuda İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Kısacası kim küfür olan bir söz söyler veya bir fiil işlerse, kâfir olmayı kastetmese bile bununla kâfir olur. Zira Allah'ın dilediği dışında kimse küfrü kast etmez."[2]

Mürted askerlerin müstaz'af olmaları, yöneticiler karşısında herhangi bir güçlerinin olmaması da tekfîre engel olan şeylerden değildir.

Mustaz'aflık, kâfirleri desteklemek ve onların safında Müslümanlara karşı savaşmak için herhangi bir meşrûiyet sağlamaz. Bilakis ikrahu mülcî şartları gerçekleşmiş olsa bile bu, Müslümanları öldürmek veya onlarla savaşmak için herhangi bir ruhsat sağlamaz. Mücrimlerin yaptıkları da zaten budur.

Müstaz'af durumunda olmak, mürted yöneticilere karşı kalple inkar etmekle birlikte el ve dil ile karşı koymayı terk gibi bir durum için veya kâfirlere karşı mudârâtta[3] bulunma ve yumuşak

---

[1] Muttefekun Aleyhi

[2] Es-Sârimu'l-Meslûl, 177-178

[3] İbn-i Hacer şöyle der: "İbn-i Battâl der ki: Mudârât mü'minlerin ahlakındandır. Bu, insanlara kanat germe, yumuşak söz söyleme ve onlara karşı kabalığı bırakmadır. Bu ise yakınlık kurmanın en önemli araçlarından biridir. Bazıları mudârâtı mudâhane zannetmişlerdir ki bu bir yanılgıdır. Mudârât menduptur,

davranma için ruhsat sağlar; onları desteklemek (muvâlât) için değil. Nitekim müstaz'aflık, acizlikten ötürü kâfirler arasından hicreti terk gibi durumlarda da ruhsat sağlar.

Kâfirler arasındaki her müstaz'af ise mazur değildir. Mazur olanlar ve suçlu sayılmayanlar, Allahu Teala'nın kendisini kâfirlerden kurtarması için ve mücahid dostlarına yardım etmesi için dua ederek, hakla batılı ayırt eden mü'min kimselerdir. İfsadlarında kâfirlere uyan müstaz'af ise, ateş halkından olan bir mücrimdir. Allahu Teala, aziz Kitabı'nda bu her iki tür müstaz'afı da zikretmiştir:

Mü'min müstaz'afların özellikleri âyette şöyle geçer:

"Size ne oluyor ki; Allah yolunda ve 'Rabbimiz! Bizi halkı zalim olan bu ülkeden çıkar; bize katından bir velî gönder; bize katından bir yardımcı kıl' diyen müstaz'af erkekler, kadınlar ve çocuklar adına savaşmıyorsunuz?"[1]

Mücrim müstaz'afların özelliklerini ise şöyle geçer:

"Ateşin içerisinde tartışırlarken, zayıf olanlar müstekbirlere derler ki: 'Gerçekten biz, sizlere tâbî olan kimselerdik. Şimdi siz ateşin bir parçasını bile bizden uzaklaştırabilir misiniz?' Büyüklenenler derler ki: 'Biz

---

Mudâhane haramdır. Aradaki fark şudur: Mudâhane, "dihân" (ikiyüzlülük)'dan alınmadır. Bunun anlamı ise, farklı bir görüntü vererek işin aslını gizlemektir. Buna göre alimler mudâhaneyi, kendisine karşı çıkmaksızın, fasıkla yakınlık kurmak ve onun içinde bulunduğu durumdan hoşnut görünmek olarak yorumlamışlardır. Mudârât ise cahile bilmediğini öğretirken, fasığı da yaptığından nehyederken (özellikle de onun yakınlığına ihtiyacı varsa) yumuşak davranmak, içinde bulunduğu durumu yüzüne vurmaksızın ve tenkit etmeksizin, incelik taşıyan söz ve davranışla muamele ederek kaba davranmamaktır." Nitekim Buhari mudârâtın caiz olduğuna dair deliller saymıştır.

[1] 4 Nisâ/ 75

hepimiz de ateşteyiz. Artık Allah kullar arasında hüküm vermiştir."[1]

"Sen o zalimleri Rableri huzurunda durdurulmuş olarak suçlamayı birbirlerine yöneltirken bir görsen; müstaz'af olanlar müstekbirlere derler ki: 'Eğer sizler olmasaydınız bizler mü'minler olurduk.'

Müstekbirler ise müstaz'aflara şöyle derler: 'Size hidâyet geldikten sonra biz mi sizi ondan alıkoyduk? Hayır, siz zaten mücrimlerdiniz.'

Müstaz'aflar müstekbirlere; 'Hayır, siz gece-gündüz hile kurup bize Allah'a karşı küfürde bulunup, O'na denkler koşmamızı emrediyordunuz' derler. Ve azabı gördüklerinde pişmanlıklarını gizlerler. Biz, küfredenlerin boyunlarında halkalar kıldık. Onlar yapmakta olduklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklar?"[2]

Görüldüğü gibi müstaz'af olmak, müstekbir yöneticiler ve diğer kâfirlere uymak ve içerisinde Müslümanlara karşı mücadelenin de bulunduğu türlü türlü küfürlerde onlara itaat etmek için herhangi bir ruhsat sağlamamaktadır. Tam aksine bu durumlarda onlara itaat eden, kendisine hidayet ulaştığı ve onu işittiği müddetçe, o da onlar gibi küfre düşer ve cehennem ehlinden olur.

Müslümanlar hicretten önce Mekke'de iken Allahu Teâlâ'nın nitelendirdiği gibi müstaz'af idiler:

"Hatırlayın; hani siz yeryüzünde sayıca azdınız ve zayıf bırakılmışlardınız. İnsanların sizi kapıp yakalayıvermelerinden korkuyordunuz. İşte O, sizi barındırdı; sizi yardımı ile destekledi ve sizi temiz şeylerden rızıklandırdı. Umulur ki şükredersiniz."[3]

---

[1] 40 Mü'min/47-48

[2] 34 Sebe/31-33

[3] 8 Enfâl/26

Buna rağmen Allahu Teâlâ o gün onlara, kâfirlere itaat noktasında herhangi bir şeye izin vermedi:

"Sakın yalanlayanlara itaat etme. Onlar istediler ki; sen onlara ikiyüzlülük edesin de, onlar da sana ikiyüzlülük etsinler."[1]

Onlara hiçbir küfür için ruhsat tanımadı:

"Ancak kalbi imanla dopdolu olduğu halde küfre zorlanan hariç.."[2]

Dolayısıyla her müstaz'af mazur değildir ve müstaz'aflık, işledikleri cürümlerde kâfirlere uymak için herhangi bir ruhsat sağlamaz. Müstaz'aflar çeşitlidir; içlerinde mü'min olanlar da vardır, mücrim olanlar da.

[1] 68 Kalem/8-9

[2] 16 Nahl/106

TAĞUTLARI DESTEKLEYENLERİN HÜKMÜ KONUSUNDA SÖYLEMEK İSTEDİĞİMİZ ŞEY ÖZETLE ŞUDUR

Mürted yöneticileri destekleyen ve onlara İslâm ve Müslümanlarla savaşmada sözle ya da fiilî olarak yardım eden herkes zahirî hükme göre kâfirdir. Bunların içerisinde, doğrudan savaşanlarla geride bekleyenlerin durumu aynıdır. Eğer böyle olmasaydı, mürted yöneticilerin askerlerinden yalnızca Müslümanlarla doğrudan savaşanların kâfir olduklarını söylememiz gerekirdi. Ancak şer'î kurallar, mümteniler içerisinde bulunan her fert için bulunduğu grubun hükmünün geçerli olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla geri planda olan kimse için de, savaşa bizzat katılanın hükmü geçerlidir. Bunlar içerisinde bazen tekfirleri için geçerli bir engel bulunup da bâtınen Müslüman olanlar olabilir. Ancak bunlar kendisine güç yetirilemeyen mümteni konumunda oldukları için, kendileri hakkında bu engelleri araştırma zorunluluğumuz yoktur. Yalnızca aynı ülkede Müslümanlar arasına karışmış olmaları sebebiyle herhangi bir Müslümanın, bunlardan bazıları ile özel bir ilişkisi gündeme gelecek olursa, o zaman bu kimse bu engellerin bulunup bulunmadığını araştırır. Şâyet içlerinden birisi hakkında geçerli bir engel tespit ederse, ona Müslüman muamelesi yapar.

"Mürted Yöneticileri Destekleyenlerin Hükmü" konusu ile ilgili bilginin Müslüman halk arasında yayılması gereklidir. Bu bilginin yayılmasında Allahu Teâlâ'nın izni ile büyük bir hayır vardır. Bunun yayılması, mürted yöneticilerin batışını, güçlerinin zayıflamasını çabuklaştıracaktır. Mürtedlere asker olanların çoğunluğu, ne kendilerinin ve ne de yöneticilerinin şeriattaki hükmünü bilmemektedirler. Halbuki bunlar kâfirlerdir. Şâyet bunu bilecek olsalar, bu askerlerden birçoğu bundan dönerek yöneticilere karşı çıkacaklar veya onlara karşı çıkanlara yardım edeceklerdir.

"Göklerin ve yerin askerleri Allah'a aittir. Allah Azîzdir, Hakîmdir."[1]

"Rabbinin askerlerini kendisinden başkası bilmez."[2]

Bu meseleyle ilgili bilgiyi yaymak bunu bilen her Müslümanın, özellikle de davetçi ve ilim sahibi olanların görevidir.

Davetimizin sonu; Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.

[1] 48 Feth/4

[2] 74 Müddessir/ 31

İÇİNDEKİLER

DAVET SERİSİ – BİRİNCİ ADIM		
1.	Müslümanların Birliğini Sağlayacak Temel Esaslar	Abdu'l-Mun'im Mustafa
2.	Taifetu'l Mansura'nın Özellikleri	Abdu'l-Mun'im Mustafa
3.	Ehl-i Sünnet'in Menheci ve Cihadın Esasları	Abdulkadir bin Abdulaziz
4.	Millet-i İbrahim	Ebu Muhammed Âsım
DAVET SERİSİ – İKİNCİ ADIM		
1.	İman ve Küfür	Abdulkadir bin Abdulaziz
2.	Cehalet Özrü	Abdulkadir bin Abdulaziz
3.	Demokrasi Dindir	Ebu Muhammed Âsım
4.	Tağut ve Destekçileri	Abdulkadir bin Abdulaziz
5.	Tağutların Destekçileri Hakkındaki Şüphelerin Aydınlatılması	Ebu Muhammed Âsım
6.	Dostluk ve Düşmanlık	Abdulkadir bin Abdulaziz
7.	Ülkelerin Hükümleri	Abdulkadir bin Abdulaziz
8.	Cihada Teşvik	Ebu Kuteybe eş-Şâmi
9.	İslam Erlerine Nasihatler	Süleyman Davud
ARAŞTIRMA SERİSİ		
1.	El-Umde Fi İ'dadi'l-Udde	Abdulkadir bin Abdulaziz
2.	El-Cihad ve'l-İctihad	Ebu Katade
3.	Tekfirde Aşırılıktan Sakındırma Konusunda Otuz Risale 1-2	Ebu Muhammed Âsım El-Makdisi
4.	Akidemiz	Ebu Muhammed Âsım
5.	İslam'da Şehadet Operasyonları	Derleme

NOTLAR

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

NASİHAT

Müslüman kardeşim! Bu kitapçık, Allahu Teala'nın izniyle faydalı bilgiler içermektedir. Allah'a hamd olsun ki biz, şer'i delili olmayan hiçbir söz söylemiyoruz. Senden de, şer'i bir delili olmadıkça hiçbir sözü kabul etmemeni istiyoruz. Böylece yol kesen eşkıyaların, Allah'a davet adı altında seni aldatmasına izin verme. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, "Bir ayet dahi olsa benden ulaştırın"[1] ve yine "Şahit olanlar, olmayanlara duyursun"[2] vasiyeti gereğince bu kitapçığın, kardeşlerinin, tanıdıklarının ve diğer Müslümanların arasında yayılması için gayret et. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Allah'ın senin elinle bir kişiyi hidayete ulaştırması, kızıl develere sahip olmandan daha hayırlıdır."[3]

Kardeşim, bil ki bu ve buna benzer yayınları Müslümanlar arasında yayman, Allahu Teala'nın yolunda bir cihaddır. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Müşriklere karşı mallarınız, canlarınız ve dillerinizle cihad edin."[4]

Allahu Teala, bu ve buna benzer yayınların Müslümanlar arasında yayılması için gayret eden herkesi birçok hayır ile mükafatlandırsın, Allahumme Amin.

www.davetvecihad.com

[1] Buhari

[2] Müttefekun Aleyhi

[3] Müttefekun Aleyhi

[4] Ebu Davud, sahih bir senedle rivayet etmiştir.

Tâğutu inkar ve Allah'a iman, tüm peygamberlerin getirmiş oldukları Tevhid'in ta kendisidir. Onların ilk çağırdıkları şey bu olmuştur. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Biz her ümmete, 'Allah'a ibadet edin ve tâğuttan sakının' diye bir rasul gönderdik." (16 Nahl/36)

İnşaallah bizim burada sözünü edeceğimiz tâğut, hükümde tâğuttur ki bunlar, Allah dışında kendilerinden hüküm alınan beşeri anayasalar, kanunlar ve Allah'ın indirdiklerinden başkasıyla hükmeden kâfir yöneticilerdir.

Bu tâğutların destekçileri ise sözle ve fiille onların uğruna savaşmaya varana dek onları savunup destekleyenlerdir. Sözlü olarak ya da fiilen onları destekleyen herkes tâğutların yardımcılarından sayılır. Çünkü savaş (kıtal) sözle veya fiille olur. İbn-i Teymiye aslî kâfirlerle savaş hakkındaki sözlerinde bunu belirterek şöyle der: "Savaşma iki çeşittir: El ile olan savaşma ve dil ile olan savaşma. Aynı şekilde ifsad da bazen el ile bazen dil ile olur. Dinlerin dil ile tahrifi el ile tahrifinden kat kat fazla olmuştur."

DOSTLUK VE DÜŞMANLIK

Abdulkadir bin Abdulaziz

DOSTLUK VE DÜŞMANLIK

Abdulkadir Bin Abdulaziz

www.davetvecihad.com

Davet Serisi
İkinci Adım
6. Kitap

İrtibat Adreslerimiz

davetvecihad@gawab.com
davetvecihad@maktoob.com
elhadid@gawab.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KİTAP HAKKINDA BİR AÇIKLAMA

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. Allahu Teala'nın salat ve selamı son peygamber olan Muhammed'in, onun âlinin ve ashabının üzerine olsun.

Bu kitap, Şeyh Abdulkadir bin Abdulaziz'e ait olan "El-Câmi' Fi Talebi İlmi'ş-Şerif" isimli eserin sadece bir bölümüdür. El-Câmi' oldukça geniş bir şekilde ilim, ilim tahsili, iman ve küfür konuları ile ilgili olarak hazırlanmıştır. Daha önce kitabın bir kısmı, bazı kardeşlerimiz tarafından tercüme edilmiş ve "İman ve Küfür Hükümleri" ismiyle yayınlanmıştı. Biz konuların daha kolay anlaşılması açısından, kitabı kısımlara ayırdık ve tekrar gibi algılanabilen bazı bölümleri çıkardık. Böyle bir yöntemi tercih etmemizdeki amacımız ise; konuları daha akıcı bir hale getirip anlamayı kolaylaştırmaktır.

Hazırlamış olduğumuz bu kısım asıl olarak "Er-Risaletu'l-Lîmâniyye Fi'l-Muvâlât" isimli başka bir kitaba reddiye mahiyetinde yazılmış ve bu reddiye içerisinde dostluk ve düşmanlık konusuna değinilmiştir. Arzumuz konunun işlenişini reddiye üslûbundan çıkarıp başlı başlına dostluk ve düşmanlık konusunda bir kitapçık haline getirmekti. Ancak bu ayrıştırmanın orijinal metne bir hayli zarar vereceğini görünce bundan vazgeçtik ve olduğu hali ile bırakmayı uygun gördük. Dileriz ki Rabbimiz bu kararımızı isabetli eyler.

Dostluk ve düşmanlık konusu, iman ve küfür hükümlerinin en başta gelen konularındandır. Nebilerin davetine bakıldığında, bu konunun daima vurgulandığı, kafir ve Müslüman safların hayatın her alanında ayrıştırıldığı ve dinin birçok hükmü için uygun zeminlerin, Allah için dostluk ve Allah için düşmanlık ile hazırlandığı görülür. Müslüman ve kafir ayırımının yapılması,

Müslümana karşı Allah için dostluk ve kafire karşı ise Allah için düşmanlık beslenilmesi Allah ve Rasulü'nün en önemli emirlerinden biridir. Zira müminler birbirlerinin kardeşleri ve velileridirler. Kafirlerin ise şeytandan başka hiçbir velileri yoktur. Bizler de bu çalışma ile bu konu üzerinde durmaya gayret ettik. Rabbimizden dileğimiz; bizleri ve tüm Müslümanları sırat-ı müstakim üzere sabit kılmasıdır.

Başarı Allahu Teala'dandır.

www.davetvecihad.com

MUKADDİME

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. O'ndan yardım diler ve O'na istiğfar ederiz. Nefislerimizin şerlerinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allahu Teala kime hidayet ederse onu saptıracak ve kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Allah'tan başka ilah olmadığına, tek olup ortağının bulunmadığına, Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* O'nun kulu ve Rasulü olduğuna şehadet ederim.

"Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin."[1]

"Ey İnsanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok erkek ve kadınlar meydana getiren Rabbinizden sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'ın ve akrabanın haklarına riayetsizlikten de sakının. Allah şüphesiz hepinizi görüp gözetmektedir."[2]

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının, dürüst söz söyleyin de Allah işlerinizi kendinize yararlı kılsın ve günahlarınızı size bağışlasın. Kim Allah'a ve Rasulü'ne itaat ederse, şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş olur."[3]

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: ***"Ameller ancak niyetlerledir. Herkes niyetinin karşılığını alır. Kim Allah'a ve Rasulü'ne hicret ediyorsa, hicreti onlara olur. Ama kim bir dünyalık elde etmek veya bir kadınla evlenmek için hicret ediyorsa, onun hicreti onadır."***[4]

---

[1] 3 Ali İmran/102

[2] 4 Nisa/1

[3] 33 Ahzab/70-71

[4] Buhari ve Müslim

Üzerinde durmak istediğimiz "Er-Risaletü'l-Limâniyye" isimli kitabın yazarı Fuat Talat Kasım'dır. Bu kitap Mısır'daki "el-Cemâatu'l İslâmiyye"nin şer'i ve fikri prensiplerini içerir.

"Er-Risaletü'l-Limâniyye" ismindeki bu kitap, mürted yöneticiye destek veren ve ona yardım eden grup fertlerinin hükmünü araştırma maksadıyla yazılmıştır. Ancak yazar bu konuda kesin bir hüküm ortaya koymamakta ve fertlerin durumları teker teker incelenmeden haklarında hüküm verilmeyeceği sonucuna varmaktadır. Nitekim şöyle der: "Kendisini insanlar hakkında hüküm veren bir hakem sayan herkesin, öncelikle buradaki dostluğun hangi tür olduğuna bakması gerekir. Bu yanlızca zahiri bir dostluk mudur? Yoksa bâtınî bir dostluk mudur? Eğer zahiri dostluk ise ve bu dostluğu göstermede belli bir maslahat yoksa, dostlukta bulunan kişi bu fiilin derecesi nispetince günahkar ve asi olur. Ancak dostluk bâtınî ise, bu durum küfürdür ve bunun failine hüccet ikame edilmek sûretiyle, kafir olup olmadığı tespit edilir. Buna göre, dostlukta bulunan her ferdin kâfir olduğuna hüküm veremeyiz. Zira böyle yapmamız doğru olmaz. Bir kimsenin kâfirlere dostluk gösteriyor olması ile herhangi kâfir bir sistem veya ideolojiye dostluk gösteriyor olması arasında fark gözetmeksizin, öncelikle vermiş olduğumuz kuralların dikkate alınması gerekir. Bir fiilin küfür fiili olduğunu veya bir sistemin kâfir bir sistem olduğunu mutlak ve genel anlamda söyleriz. Ancak belirtmiş olduğumuz kurallar dikkate alınmadan hükmü fertlere indirgemek doğru değildir. Örneğin Mısır'ın şimdiki devlet sistemi kâfir bir sistemdir. Ancak (devlet başkanı hariç) yönetim grubunu oluşturan fertlerden herhangi birisinin tekfirine hüküm vermeden önce belirtmiş olduğumuz kuralların dikkate alınması gerekir. Devlet başkanını bunun dışında tuttuk, çünkü onun küfrü, dostluk dışında başka bir küfürdür ve o burada kendisine dostlukta bulunulandır. Ancak küfrünü araştırma durumunda onun Batı ile veya Yahudilerle olan dostluğunu dikkate aldığımızda onun için de bu kurallar söz konusu olur. Şimdiki Mısır Devleti'nin güvenlik organ-

ları hakkında da aynı şey geçerlidir. Bunlar da kâfir kurumlardır. Ancak bu kurumlarda çalışan ve ne durumunu ne de dostluğunun türünü bilmediğimiz kimse hakkında, vermiş olduğumuz kuralları dikkate almaksızın tekfir hükmü vermeyiz."

DOSTLUĞUN (MUVÂLÂT) LÜGAT VE ŞERİATTAKİ ANLAMI

Lügat Anlamı: Muvâlât kelimesi yakınlık anlamındadır. Yine iki şeyin arasının ayrılmaması, birbirini takip etmesi anlamına da gelir. Örneğin abdest amellerinde muvâlât kelimesi kullanılır. Yani, abdest alırken yapılanların arasını ayırmadan peşpeşe yapmak demektir.

Muvâlât (dostluk) kelimesinin aslı, yakınlık ve takip etmedir. Zıddı ise Muâdât (düşmanlık)'tır. Bu da; uzak ve karşı olma anlamına gelir.

Velî kelimesi şu anlamlara da gelir: Yardımcı, destek, müttefik, seven, arkadaş, soyca yakın olan, köle azad eden, azad edilen, köle ve bir işi üstlenen kimse; örneğin veliyyu'l-emr, kadının nikahta velisi ve yetimin velisi gibi.

"Filan kişi filanı veli edindi" dediğimizde, bu; ona tabi oldu, itaat etti, yakınlaştı ve ona yardım etti anlamındadır.

Şer'i Anlamı: Muvâlât kelimesi birçok anlamda kullanılır. Kastedilen şey, sözün akışına göre anlaşılır. Muvâlât kelimesinin şer'i anlamlarının tümü lügat anlamına dönüktür. O da yakınlık anlamıdır. Bunlardan bazıları şöyledir:

Yardım Anlamında Dostluk:

Bu; Kitap ve Sünnet'te geçen muvâlât kelimesinin anlamlarının en belirgin olanıdır:

"Onların Allah'ın dışında kendilerine yardım edecek velileri yoktur."[5] Âyet delildir ki; dost yardımcıdır ve dostluk da şüphesiz yardımdır.

[5] 42 Şûrâ/46

"Hayır, sizin mevlanız Allah'tır. O yardım edenlerin en hayırlısıdır."[6] Yani yardımcınız Allah'tır ve O, yardım edenlerin en hayırlısıdır.

"Bizim mevlâmız sensin. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et."[7]

"Allah'a sarılın. Mevlânız O'dur. İşte, ne güzel mevlâ ve ne güzel yardımcı."[8]

"Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin velileridirler."[9] Yani birbirlerinin yardımcılarıdırlar.

"Küfredenler birbirlerinin velileridirler."[10] Yani birbirlerinin yardımcılarıdırlar ve kendi aralarında yardımlaşırlar.

"Sizden onları kim dost (velî) edinirse şüphesiz o, onlardandır"[11]

İtaat ve Tâbî Olma Anlamındaki Dostluk:

Şu âyetler buna örnektir:

"Kim de kendisine hidâyet apaçık belli olduktan sonra peygambere muhalefet ederse ve müminlerin yolundan başka bir yola uyarsa, onu tabi olduğu şeyde bırakırız."[12] Âyette açıklanmaktadır ki; müminlerin yolundan başka bir yola uymak da bunun çeşitlerindendir.

"Rabbinizden size indirilene uyun, O'ndan başka velilere uymayın."[13] Âyet delildir ki; bir kimseye tâbi olan onu

[6] 3 Âli İmran/150
[7] 2 Bakara/286
[8] 22 Hac/78
[9] 9 Tevbe/71
[10] 8 Enfâl/73
[11] 5 Maide/51
[12] 4 Nisa/115
[13] 7 Âraf/3

veli edinmiş olur. Allah'tan başkasına ibadet de buna girer. Şu âyet buna delildir:

"Allah'tan başka veliler edinenler: "Biz bunlara, bizi Allah'a daha fazla yakınlaştırsınlar diye ibadet ediyoruz" (derler)."[14]

Sevgi ve Muhabbet Anlamında Dostluk:

"Ey iman edenler, benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanlara karşı sevgi yönelterek onları veliler edinmeyin."[15] Burada sevgi, dostluktan (muvâlâttan) sayılmıştır.

"Ey iman edenler, eğer imana karşı küfrü sevip tercih ediyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi veliler edinmeyin. Sizden kim onları veliler edinirse işte zulme sapanlar bunlardır. De ki; eğer babalarınız, çocuklarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşunuza giden evler, sizlere Allah'tan, O'nun Rasulü'nden ve O'nun yolunda cihad etmekten daha sevgili ise, o halde Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyedurun. Allah fasıklar topluluğunu hidayete erdirmez."[16]

Kardeşlik Anlamındaki Dostluk:

Muhacir ve Ensar birbirlerine mirasçı olmaktaydılar. Ta ki bu, miras için kan bağının olması gerektiği hükmü ile neshedilinceye kadar. İşte bu dostluk şu âyette geçen dostluktur:

"Gerçek şu ki; iman edenler, hicret edenler ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenler ile (hicret edenleri) barındıranlar ve yardım edenler; işte

---

[14] 39 Zümer/3

[15] 60 Mümtehine/1

[16] 9 Tevbe/23-24

birbirlerinin velisi bunlardır. İman edip hicret etmeyenler; onlar hicret edinceye kadar sizin onlarla hiçbir şeyle velâyetiniz yoktur. Ama din konusunda sizden yardım isterlerse, yardım sizin üzerinize bir yükümlülüktür. Ancak sizlerle onlar arasında bir anlaşma bulunan topluluğun aleyhine değil. Allah yapmakta olduklarınızı görendir."[17]

Birbirlerinin velisidirler ifadesinin anlamı; ahitleşmeye göre miras dağılımıdır. Şu âyette geçtiği gibi:

"Yeminlerinizin bağladığı kimselere de kendi paylarını verin."[18]

"Onlar hicret edinceye kadar sizin onlar üzerinde hiçbir velâyetiniz yoktur" yani hicret edenle etmeyen arasında velev ki akrabalık bulunsa da miras yoktur.

Sonra Allahu Teâlâ şöyle buyurur: **"Eğer din konusunda sizden yardım isterlerse."** Allahu Teâlâ onlarla miras velâyetini kaldırdı, ancak yardım velâyetini koydu. Daha sonra miras velâyeti ile ilgili bu bölüm şu âyet ile neshedildi:

"Akrabalar Allah'ın Kitabı'nda, (mirasta) birbirlerine önceliklidir."[19]

Dostlara mirastan bir şey vermek ise; âyette de geçtiği gibi müstehap olarak kaldı.

"Akrabalar Allah'ın Kitabı'na göre birbirlerine öteki müminlerden ve muhacirlerden daha yakındır. Ancak dostlarınıza maruf üzere yapacaklarınız başka."[20]

---

[17] 8 Enfâl/72
[18] 4 Nisa33
[19] 8 Enfâl/75
[20] 33 Ahzab/6

Soy Velâyeti:

Bunlar akrabalardan olan bir gruptur. Bu velayet, veraseti gerektirir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: ***"Mirasları hak edenlere ulaştırın. Eğer kalırsa bu soyca en yakın olan erkeğedir."***

Akrabalık velâyeti haksız yere öldürülen kişinin kanı konusunda da velâyettir:

"Kim mazlum olarak öldürülmüşse, onun velisine yetki vermişizdir."[21]

Yine akrabalık velâyeti nikah konusunda da geçerlidir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: ***"Velisinin izni olmadan evlenen kadının nikahı batıldır."***[22]

Azad Etme Anlamındaki Dostluk:

Azad eden ve azad edilen "mevlâ" olarak isimlendirilir. Bazı şartlarda bu veraset oluşturur. Kölesini azad eden kimse ölmüş ve arkasında hiçbir mirasçı bırakmamışsa azad ettiği kölesi mirasçı olur. Bu şu hadiste geçmektedir: ***"Velâyet ancak azad edenedir."***[23]

İslam Velâyeti:

Bir kişinin eliyle İslam'a giren kimseye onun mevlâsı denir. Tercih edilen görüşe göre bu velâyet hiçbir hükmü gerektirmez.

Yukarıda geçenlerden anlaşılmaktadır ki; muvâlât kelimesi yardımlaşma, uyum, tâbi olma, itaat, sevgi ve muhabbet için

---

[21] 17 İsra/33

[22] Nesai hariç dört sünende geçmektedir. Ebu Avâne, İbn-i Hıbban ve Hakîm sahih olduğunu söylemişlerdir.

[23] Muttefekun Aleyhi

kullanılır. Bunlardan her biri, muvâlât (dostluk) olarak isimlendirilir.

Şer'an vacip olan muvâlât (dostluk) Müslümanın tüm bu hasletleri Allah'a, Rasulü'ne ve müminlere yöneltmesidir. Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

"Kim Allah'ı, Rasulü'nü ve müminleri veli edinirse (dost edinirse) hiç şüphe yok ki, galip gelecek olanlar Allah'ın taraftarlarıdır."[24]

Şer'an haram olan muvâlât (dostluk) ise; Müslümanın bunlardan birisini kâfirlere yöneltmesidir. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Ey iman edenler, benim de düşmanım sizin de düşmanınız olanları dostlar edinmeyiniz."[25]

Allahu Teâlâ müminler üzerine kâfirlere düşmanlık etmeyi, onlara buğz etmeyi ve güç yetirebildikleri kadarıyla onlarla savaşmayı vacip kılmıştır:

"İbrahim ve onunla birlikte olanlarda sizin için güzel bir örnek vardır. Hani onlar kendi kavimlerine demişlerdi ki; "Biz sizlerden ve sizin taptıklarınızdan beriyiz. Sizi artık tanımayıp inkar ettik. Sizinle bizim aramızda, siz Allah'a bir olarak iman edinceye kadar ebedi bir düşmanlık baş göstermiştir."[26]

"Ey peygamber, kâfirlere ve münafıklara karşı cihad et ve onlara karşı sert davran. Onların barınma yerleri cehennemdir, ne kötü varış yeridir o."[27]

---

[24] 5 Maide/56

[25] 60 Mümtehine/1

[26] 60 Mümtehine/4

[27] 9 Tevbe/73

Kim bunun aksine bir şey yapar, kâfirlere itaat eder veya onları sever ya da onlara yardımda bulunursa onları dost edinmiş olur. Kim de onları dost edinirse delil olarak yukarıda verdiğimiz **"sizden kim onları dost edinirse muhakkak o onlardandır"** âyetine göre kâfir olmuştur.

"ER-RİSALETÜ'L-LİMÂNİYYE" YAZARININ, RİSALESİNDE TAKİP ETTİĞİ YÖNTEM VE BUNUN AYRINTILI TENKİDİ

Yazar Talât Fuat Kâsım, mürted yöneticiye yardım edenler hakkındaki hükmün illetini bir tek şeyle sınırlar, bu da; onların bu yöneticiye dostlukta (muvâlât) bulunmalarıdır. Yazar, "Muvâlât"ın sözlük anlamını ve şer'î tanımını verdikten sonra dostlukta bulunmayı zahirî ve batınî olarak ikiye ayırarak, zahirî dostluğun yardım etme, tâbi olma ve bunlar dışında Müslümanın kafir için yaptığı diğer şeyler yoluyla olacağını, bunun küfür değil sadece masiyet teşkil edeceğini, failinin ise ancak "kalbî rıza", "doğrulama" ve "muhabbet" olarak nitelendirdiği batınî dostluğun da beraberinde bulunmasıyla kafir olacağını belirtir. Daha sonra bazı alimlere ait olup, kendi bakış açısını desteklediğini düşündüğü sözler ve bir takım şer'î deliller sıralamaya başlar.

Biz burada Allah'ın yardımıyla risalesindeki tenkit edilmesi gereken önemli konuları ardarda sıralayacağız. Şöyle ki:

BİRİNCİ OLARAK

Yazar sayfa 9'da şöyle der: "Istılah olarak muvâlât; yardım etmek, sevmek, değer vermek, saygı göstermek ve zahiren ve batınen sevilen kimselerin yanında olmak manasındadır." Yazar bu tarifi sözlüklerden veya şeriatla ilgili kitaplardan herhangi bir kaynağa dayandırmamış olduğu gibi, bu tarifin doğruluğuna dair şer'î bir delil de zikretmemiştir. Araştırma sonucunda yazarın bu tarifi, kaynağını belirtmeksizin Muhammed bin Saîd elKahtânî'nin, "el-Velâ ve'l-Berâ" isimli kitabından[28] naklettiğini anlıyoruz. Hatta o, zikrettiği tüm tarifleri bu kitaptan almıştır.[29] Muvâlâtın bu ıstılâhî tanımını, Kahtânî herhangi bir kaynağa dayandırmamıştır ve büyük ihtimalle bu, kendisine ait bir tanımlamadır. Bu tanım muvâlâtın "tâbî olma" gibi bazı önemli anlamlarını içermediği için eksiktir. Bunun yanısıra değer verme, saygı gösterme gibi bazı şeyleri muvâlâta dahil etmek hatadır. Zira kâfir anne ve babaya yardım etmek, değer vermek, saygı göstermek caizdir ve muvâlât değildir. İsimlendirmenin doğru olabilmesi için, muvâlâta ait olan ıstılahî tüm manaların aynı anda bir arada bulunması şart değildir. Bilakis ayette belirtildiği gibi, "yardım" tek başına dostluktur. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Ve sizin Allah'ın dışında ne bir veliniz vardır, ne bir yardımcınız."[30]

Uyma da tek başına dostluktur. Allahu Teala şöyle buyurur:

"İnsanlardan, hiçbir bilgisi olmaksızın Allah hakkında tartışanlar ve her inatçı şeytana uyanlar vardır.

---

[28] Bkz: Sayfa: 90

[29] Bkz: Sayfa: 87-91

[30] 42 Şûrâ/31

Ona yazılmıştır ki: "Kim onu dost edinirse, o (şeytan) onu saptırır ve onu çılgın ateşin azabına yöneltir."[31]

Yazar, bu ıstılahi tanımı özellikle şu ifadeden ötürü seçmiştir; "Zahiren ve batınen sevilen kişilerin yanında olmak." Çünkü bu ifade, kişinin ancak, zahirî dostlukla birlikte batınî dostluk da bulunursa kafir olacağı yönündeki görüşünü desteklemektedir. Aşağıda inşaallah onun tercih ettiği bu görüşün yanlış olduğunu açıklayacağız.

[31] 22 Hac/3-4

İKİNCİ OLARAK

Sayfa 10'da yazar şöyle der: "Allah düşmanlarına dostlukta bulunmanın hükmü, duruma göre farklılık gösterir. Bazısı riddeti gerektirir ve tamamen İslam'ı ortadan kaldırır. Bazısı bundan daha aşağı derecede olup, büyük günahlardan ve haramlardan sayılır." Yazar bu sözü, "Er-Rasâilu'l-Müfîde" isimli kitabın yazarı Şeyh Abdullatîf bin Abdirrahman bin Hasen ve "Fethu'l-Mecîd Şerhu Kitabi't-Tevhîd"in yazarı olan babası Abdurrahman'a dayandırmaktadır. Bu ibare de yine Kahtani'ye ait olan "el-Velâ ve'l-Berâ" adlı kitaptan naklolunmuştur. Zira Şeyh Abdullatif'in "Er-Rasâilu'l-Müfîde" isimli kitabındaki ifadesi bundan biraz daha farklıdır. Şeyh Abdullatif aynı manayı kitabının[32] 23-24. sayfalarında diğer bir lafızla tekrar etmiş ve Hâtıb bin Ebî Beltea *Radıyallahu Anhu* hadisini delil getirerek, kafirlerle dostlukta bulunmanın bazen küfre düşürücü olmayacağını, zira onun kafirlerle dostlukta bulunduğunu ancak kafir olmadığını belirtmiştir.

Bizim buna iki noktada eleştirimiz olacaktır:

Birincisi: Hâtıb'ın dostlukta bulunduğu ancak küfre düşmediği doğrudur. Fakat bundan, onun göstermiş olduğu dostluğun küfre düşürücü olmadığı sonucu çıkmaz. Bilakis onun gösterdiği dostluk ve kafirlere gösterilen her dostluk küfürdür. Hâtıb'ın küfre düşmemesi, hakkında engellerin bulunması sebebiyledir. Bu da mutlak tekfir ile muayyen tekfir arasındaki ayırıma bir örnektir.

Müslümanın kafire gösterdiği dostluğun hepsi küfürdür. Kâfirlerle dostluk Allah'ın Kitabı'nda küfürden başka bir şeyle nitelendirilmemiştir. Allahu Teala şöyle buyurur: **"Sizden kim**

[32] Derleyen: Şeyh Süleyman bin Sehman

onlara dostluk gösterirse o da onlardandır"[33] Bu ayet, kâfirlere dostluk gösteren herkesin genel olarak tekfirine dair muhkem bir nasstır ve tekfir etmeme ihtimali taşıyan diğer tüm nassların, dostluk göstermekle kişinin tekfir edilmeyeceğine dair sarih bir nass bulununcaya kadar, bu muhkem nassa hamledilmesi gerekir. Böyle bir nass ise ne Kitap ve ne de sünnette bulunmamaktadır.

İkincisi: Bazı alimleri, "Kafirlere olan dostluk içerisinde, Müslümanı küfre düşürecek olanı olduğu gibi, küfre düşürücü olmayıp sadece masiyet türünden olanı da vardır" görüşüne sevk eden iki şey vardır:

Bunlardan birisi; bazılarının Hâtıb'ın yapmış olduğunun küfre düşürmeyen dostluk olduğunu zannetmeleridir.

Diğeri ise şudur: Görünüşte veya sözlük anlamında dostluğa benzeyen (ki bu da yakınlık göstermektir) bazı şeyler vardır ki, bunlar şer'î ıstılahî anlamda dostluk değildir. Aksine Şeriat'ta başka adlar alırlar. Bunlar içerisinde şer'an caiz olanlar da vardır, olmayanlar da vardır. Ancak bazı alimler bunların tümünü dostluğa dahil etmişler, bundan ötürü de karışıklığa düşerek dostluğu küfre düşüren ve küfre düşürmeyen olarak ikiye ayırmışlardır. Buna örnek olarak Şeyh Muhammed bin Abdulvehhâb'ın, "Evsaku Ura'l-Îman" adlı risalesinde dostluk şekilleri içerisinde saydığı şeyleri verebiliriz. Bunların çoğunu Kahtânî "el-Verâ ve'l-Berâ" adlı kitabında kendi düzenlemesi ile aktarmıştır.[34]

Muhammed bin Abdilvehhâb'ın zikretmiş olduğu bu şekillerden bazılarını kendi sıralamasına göre aktaralım:

"**Dördüncü Şekil:** Kafirlere "müdâhane" ve "mudârât" ta bulunmak."

---

[33] 5 Maide/51

[34] Bkz: Sayfa: 231-247

Bunlar dostluğa dahil değildirler ve ikisi arasında fark vardır. Müdâhane haramdır; mudârât ise caizdir. İbn-i Hacer şöyle der: "Kurtubî der ki: Mudârât ile müdâhane arasındaki fark şudur: Mudârât dünyanın ya da dinin veya her ikisinin birden yararına olarak dünyadan bir şeyler feda etmektir. Bu ise mübah ve belki de müstehaptır. Müdâhane ise dünyanın yararına olarak dini terk etmektir."[35]

Yine İbn-i Hacer şöyle der: "İbn-i Battâl der ki: Mudârât mü'minlerin ahlakındandır. Bu, insanlara kanat germe, yumuşak söz söyleme ve onlara karşı kabalığı bırakmadır. Bu ise yakınlık kurmanın en önemli araçlarından biridir. Bazıları mudârâtı müdâhane zannetmişlerdir ki bu bir yanılgıdır. Mudârât menduptur, müdâhane ise haramdır. Aradaki fark şudur: Müdâhane, "dihân" (ikiyüzlülük)'den alınmadır. Bunun anlamı ise, farklı bir görüntü vererek işin aslını gizlemektir. Buna göre alimler müdâhaneyi, kendisine karşı çıkmaksızın, fasıkla yakınlık kurmak ve onun içinde bulunduğu durumdan hoşnut görünmek olarak yorumlamışlardır. Mudârât ise cahile bilmediğini öğretirken, fasığı da yaptığından nehyederken (özellikle de onun yakınlığına ihtiyacı varsa) yumuşak davranmak, içinde bulunduğu durumu yüzüne vurmaksızın ve tenkit etmeksizin, incelik taşıyan söz ve davranışla muamele ederek kaba davranmamaktır."[36] Nitekim Buhari mudârâtın caiz olduğuna dair deliller saymıştır. Mudârât kelimesi, "mudâraet" şeklinde hemzeli olarak da yazılabilir. Çünkü bu kelime "ed-der'" kelimesinden türemiştir ki bu "def'" yani uzaklaştırmak anlamındadır. Bu nedenle şu ayetin kapsamına girer:

---

[35] Fethu'l-Bârî, 10/ 454

[36] Fethu'l-Bârî, 10/ 527

"Sen kötülüğe en güzel şekilde karşılık ver (def'). O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimsenin sanki sıcak bir dost olduğunu (görürsün)."[37]

"**Sekizinci Şekil:** Müslümanları ilgilendiren herhangi bir işte onların kullanılması."

Bu mutlak anlamda değildir. Çünkü kafirlerin çeşitli durumlarda kullanılmaları caizdir. Buhari Sahihi'nin "İcâre" bölümünde bu durumlar için "Müşriklerin zaruret durumunda veya Müslüman kimse bulunmadığında ücretle tutulması; nitekim Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Hayber Yahudileriyle böyle bir uygulamada bulunmuştur" adı altında bir bâb açmış ve Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve Ebu Bekir'in hicret esnasında kendilerine yol göstermesi için müşrik birisini kiraladıklarını bildiren hadisi zikretmiştir.

"**Onuncu Şekil:** Onlarla aynı ortamda oturmak, ziyaretleşmek ve yanlarına girmek."

Tüm bunların dostluk olması gerekmez. Zira Müslümanın, Hristiyan ya da Yahudi bir kadınla evlenmesi caizdir. Bu da o kadına ve ailesine iyilikle muamelede bulunmasını gerektirir. Müslümanın, kafir bir hastayı ziyaret etmesi de caizdir. Nitekim Buhari, Sahih'inin "Hastalar" bölümünde, "Müşrik Hastayı Ziyaret" adı altında bir bâb açmış ve burada Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Yahudi çocuğu ziyareti ile ilgili hadisi zikretmiştir. Tüm bunlar birlikte oturma ve ziyaretleşmedir.[38]

"**Onbirinci Şekil:** Onlara güleryüzlülük gösterme."

Bu da mudârâta girer ve dostluk olması gerekmez. Kafir ana-baba hakkında Allahu Teala şöyle buyurur:

---

[37] 41 Fussilet/34

[38] Bkz: İbnu'l-Kayyım, Ahkâmu Ehli'z-Zimme, 1/ 200-202

“Onlar (anne ve baban), hakkında bilgin olmayan şeyi bana şirk koşman için sana baskı yapacak olurlarsa onlara itaat etme ve dünya işlerinde onlarla iyi geçin.”[39]

Bununla birlikte Allahu Teala onlara dostlukta bulunmayı nehyetmiştir:

“Şayet küfrü imana tercih edecek olurlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi dostlar edinmeyin.”[40]

“**Onüçüncü Şekil:** Allah onların güvenilmez olduklarını bildirdiği halde onlara güvenmek.”

Nebevî hicret esnasında müşrik bir rehber tutulmuştur. Ücretle tutulan kimse ise kendisine güvenilerek tutulur. Hatta Nebi’nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ve Ebu Bekir’in *Radıyallahu Anhu* ona güvendiklerine dair nass bulunmaktadır. Bununla ilgili rivayet edilmiş olan hadiste şöyle geçer: ***“O, Kureyş kafirlerinin dini üzereydi. Onlar ona güvenerek bineklerini teslim ettiler ve üç gece sonra Sevr Mağarası’nda buluşmak üzere sözleştiler.”***[41] Nitekim kafir veya müşrikle ortaklıkta bulunmak da caizdir. Ortağa ise güvenilir. Buhari Sahih’inin “Şirket” bölümünde bu konuda “Ziraatte, Zımmîlerle ve Müşriklerle Ortaklık Kurma” adı altında bir bâb açmıştır. Burada Nebi’nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Hayber Yahudileriyle olan ilişkisinden bahseder. Yine aynı şekilde Müslüman ve kafir arasında vekalet caizdir ve vekile güvenilir. Buhari bu konuda da Sahih’inin “Vekâlet” bölümünde “Müslüman’ın Daru’l-harpte veya Daru’l-İslam’da Harbîyi Vekil Tayin Etmesi Caizdir” adı altında bâb açarak burada Abdurrahman bin Avf *Radıyallahu Anhu* ve Mekke kafirlerinden Umeyye bin Halef arasındaki vekaletle ilgili hadisi zikretmiştir.

---

[39] 31 Lokman/15

[40] 9 Tevbe/23

[41] Buhari

“**Ondördüncü Şekil:** Az bir şeyle de olsa onlara yardım etmek.”

Alimler müşriklerle alışverişte bulunmanın caiz olduğu hususunda icma etmişlerdir. Ancak bu konuda Müslümanların maslahatı dikkate alınır. Bunun karşılığında ise müşrikler de mutlaka çıkar sağlayacaklardır. Buhari aynı konuda Sahih’inin “Alışveriş” bölümünde “Müşriklerle ve Harbîlerle Alışveriş” adı altında bâb açmıştır.

“**Onyedinci Şekil:** Arkadaşlık ve Sosyal İlişki Kurma.”

Kafir ana-babaya dostluk göstermek nehyedildiği halde, onlarla iyi geçinmek vaciptir. Bu şekilde bir yakınlık kurma dostluğa girmez. Allahu Teala şu ayette bu iki durumu birbirinden ayırmıştır:

“Allah, sizinle din hususunda savaşmayıp sizi ülkelerinizden çıkarmayan kimselere iyilikte bulunup, onlara adaletli davranmanızı nehyetmez. Hiç şüphe yok ki Allah adaleti gözetenleri sever. Allah, ancak sizinle din hususunda savaşan, sizi ülkelerinizden çıkaran ve sizin çıkarılmanız için birbirlerine destek olanları dost edinmenizi nehyeder. Onları dost edinenler zalimlerin ta kendileridir.”[42]

Böylece Allahu Teala iyilik ve adalet ile velayet ve dostluğu birbirinden ayırmıştır. Müşriğin hediyesini kabul etmek ve ona hediye vermek caizdir. Bu, iyilikle ilişkide bulunmadır.

Bu saymış olduğumuz şekilleri Muhammed bin Abdilvehhâb ve başkalarının yaptığı gibi, bazen caiz olmalarına rağmen dostluğa dahil etmek, isabetli bir yaklaşım değildir. Bunlar kafirlere yakınlaşma açısından dostluğa benziyor olsalar da aslında dostluk bunun ötesinde bir durumdur.

---

[42] 60 Mümtehine/8-9

"Er-Risaletu'l-Lîmâniyye" yazarının yaptığı gibi bazı zahirî işlerde kafirlere benzemeyi dostluk türleri içerisine sokmak için de aynı şeyleri söyleyebiliriz. Yazar sayfa 15'de şöyle der: "İbn-i Teymiye *Rahimehullah* kafirlere, bunun benzemek olduğunu bildiği halde adet gereği benzeyen kimse ile diğer kimsenin arasını ayırmıştır."

Yazar burada benzemeyi dostluk şekillerinden birisi saymıştır. Halbuki İbn-i Teymiye'nin söylediği şey bu değildir. O, benzemeyi dostluk saymamış ancak dostluğa götürebilecek bir araç olarak kabul etmiştir. Bir şeyin bizzat kendisi ile vasıta ve sebepleri arasında büyük fark vardır. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Zahiren onlara benzeme eğer dostluk ve sevginin herhangi bir türüne yakın ya da uzak bir vasıta veya sebep değilse, belli bir ilişkiye sebep olmasına rağmen, burada ilişkiyi koparma ve uzaklaşmadan doğan bir maslahat söz konusu değildir."[43]

Kısacası, şer'î ıstılah açısından dostluk sayılmayan durumları dostluk tanımı içerisine sokmak, bazılarını dostluğu küfre düşürücü ve küfre düşürmeyici olarak ikiye ayırmaya sevk etmiştir. Halbuki Allahu Teala kafirlerle dostluğu küfürden başka bir şeyle nitelendirmemiştir: **"Sizden kim onları dost edinirse, o da onlardandır."**[44] Dostluk olmayan birçok şeyi dostluk adı altına sokanlar Necidli davetçi alimlerden bazılarının yapmış oldukları gibi, "muvâlât" ile "tevellî"yi birbirinden ayırmışlar, muvâlâtı küfür olmayan büyük günah, tevelliyi ise küfür olarak nitelendirmişlerdir. Bu ayırıma ne şer'î anlamı, ne de sözlük anlamı açısından hiçbir delil yoktur. Her iki kelime de aynı köktendir ve yakınlaşma anlamındadırlar. Bu nedenle Necid alimlerinden Şeyh Abdurrahman bin Nâsır bin Sa'dî gibi diğer bazıları, bunlar arasında bir ayırım yapmamışlardır.

---

[43] İktidâu's-Sırâtı'l-Mustakîm, 48

[44] 5 Maide/51

ÜÇÜNCÜ OLARAK

Sayfa 11'de yazar şöyle der: "Dostluk iki çeşittir: Birincisi; zahirî dostluk. Bunlar, kalp ve akidenin selîm olmasıyla birlikte, yasak olan dostluğun tanımına giren zahirî sözler ve fiillerdir. İkincisi ise; batınî dostluktur. Bu da, bu fiillerin ve sözlerin kalbî rıza, doğrulama ve sevgi ile birlikte olmasıdır." Sayfa 13'de şöyle der: "Dostluk olan fiilin kendisine bakmak gerekir; bu fiil, kalbin ve akidenin temiz olmasıyla birlikte, yalnızca zahiren olan bir dostluk mudur? Yoksa hem zahiren hem batınen olan bir dostluk mudur? Birincisi, dostluk açısından küfrü gerektirmez. İkincisi ise, birinci kural göz önünde bulundurulduğu taktirde failini dinden çıkaran büyük küfrü gerektirir." Dikkat çekmiş olduğu birinci kural, şartlar ve engeller açısından dostlukta bulunanın durumunun araştırılması ve kendisiyle dostlukta bulunulan kimsenin kafir olup olmadığının araştırılmasıdır.

Aslında bu, küfre düşürücü günahlarla tekfirde kalbin inkarını başlıbaşına bir şart kabul eden aşırı Mürcie'nin görüşüdür. Yazarın, dostluğu sözler ve fiillerle olan zahiri dostluk ve kalple olan batınî dostluk olarak ayırmasına gelince; bu doğrudur. Ancak kişinin, kalbî rıza ve sevgi bulunmadıkça sadece zahirî dostlukla kâfir olmayacağı sözü fasit bir sözdür. Bu görüş, "Beraberinde küfre düşürücü itikat bulunmadığı müddetçe, kişi zahir amelle kafir olmaz" diyen aşırı Mürcie'ye aittir. Şu ayet bu görüşe cevap verir ve geçersizliğini ortaya koyar:

"Ey iman edenler, Yahudi ve Hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdırlar. Sizden kim onları dost edinirse o da onlardandır. Allah zalimler topluluğuna hidayet etmez. Kalplerinde hastalık olanların 'başımıza bir felaket gelmesinden korkuyoruz' diyerek aralarında koşuşturduklarını görürsün. Umulur ki Allah, katından bir fetih veya bir emir getirir de bunun üzerine

onlar içlerinde gizledikleri şeyden ötürü pişman olurlar."[45]

Bu nassta Allahu Teala, kafirlerle dostlukta bulunanın küfrüne hükmetmiştir: **"Sizden kim onları dost edinirse o da onlardandır."** Yardım hiç tartışmasız dostluktur ve Allah'ın Kitabı'nda dostluğa verilen anlamlardan en bariz olanıdır:

"Ve sizin Allah'ın dışında ne bir veliniz vardır, ne bir yardımcınız."[46]

Bunlardan çıkan sonuca göre kafirlere yardım eden de onlardandır. Yani o da kafirdir. Şayet yazarın da söylediği gibi bu kimsenin kafir olmasının, onun kafirlere yapmış olduğu yardımın onlara sevgi duymak ve küfürlerinden hoşnut olmakla kayıtlı olduğu söylenecek olursa şöyle deriz: Yukarıda vermiş olduğumuz nass, Allah'ın küfürlerine hükmettiği kimselerin kafirlere olan dostluklarının hoşnutluk ve sevgi içermediğini belirlemektedir. Onlar sadece kendileri için korkmaları sebebiyle dostlukta bulunmuşlardır: **"Başımıza bir felaketin geleceğinden korkuyoruz."** Korku ve haşyet kalp amellerindendir ve ne sözlük anlamı ne de ıstılah olarak dostluğun tanımına girmezler. Bu korku, sahibini kafirlerle zahiren dostluğa sevk etmiş ve bu kişi de bu dostluk sebebiyle kafir olmuştur: **"Sizden kim onları dost edinirse, o da onlardandır."** Böylece zahirî dostlukla tekfir için, sevgi ve hoşnutluktan oluşan kalbî dostluğun şart koşulması şeklinde, yazarın koymuş olduğu şartların geçersizliği de anlaşılmış olmaktadır. İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der; "Müfessirler bu ayetin, kalplerinde hastalık olduğu halde Müslüman görünen, Müslümanlar karşısında yenilmekten korkan ve Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yalancı, Yahudi ve Hristiyanların doğru olduklarına inandıkları için değil, kalplerin-

---

[45] 5 Maide/51-52

[46] 42 Şûrâ/31

deki bu korkudan ötürü dostlukta bulunan bir topluluk sebebiyle indiği hususunda ittifak etmişlerdir."[47]

Bu nedenle alimler bu ayeti, kafirlere yardım eden, özellikle de onlara Müslümanlara karşı yardım eden kimsenin küfrüne delil getirmişlerdir.

Muhammed bin Abdilvehhâb, kendisinden naklettiğimiz gibi bu ayeti delil getirerek, kafirleri destekleyip Müslümanlara karşı onlara yardım etmeyi, İslam'ı bozan şeylerden saymıştır. Alimlerden hiçbirisi buradaki tekfiri, kalbî dostluğun şart koşulmasıyla kayıtlamamışlardır. Bilakis zahirî dostluğu tek başına küfre düşürücü olarak yeterli görmüşlerdir. Nassın zahiri de bunu ifade etmektedir. Taberî'nin, "Onlarla dostlukta bulunursa, mutlaka dinlerinden razıdır"[48] sözü, Taberî'nin kendine ait bir yorumdur. Ki bu yorumu, ayetlerin haklarında inmiş olduğu kimseleri kafirlerle dostluğa iten etkenin, kafirlerin bulunduğu duruma rıza göstermek değil, başlarına felaket getirmesinden korkmaları olduğunu belirleyen nassla çatışmaktadır. Taberî'nin buradaki sözü, "Küfür ameli işleyen kimsenin bu ameli onun kalben yalanlayıcı olduğuna dair bir alamettir" diyen fukahadan olan Mürcie'nin ve Kelamcıların sözlerine benzemektedir. Bu her iki söz de fasittir ve nasslar bunları reddetmektedir.

Zahirî dostluğun, kalbî dostluğa bakılmaksızın bizzat küfre düşürücü olduğunu tekit eden şeylerden birisi de; Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem,* Müslümanlara karşı kafirlere yardım etmesi ve Bedir Savaşı'nda onların yanında yer alması sebebiyle, amcası Abbas'a, kafirlere verilmiş olan hükmün aynısını uygulaması ve "Sen müşrikleri sevdiğin için mi onların yanında yer aldın?" veya "Sen onların dinlerinden razı mısın? Onların dinini ve onları doğrulamakta mısın?" demeksizin, sırf zahirî fiilinden ötürü onu herhangi bir esir gibi fidye vermek zorunda bırakması-

[47] Mecmuu'l-Fetâvâ, 7/193-194
[48] Tefsîru't-Taberî, 6/277

dır. Bilakis Abbas, aslında Müslüman olduğunu ve ikrah altında böyle davrandığını iddia etmiş, fakat iddiası kabul edilmemiştir. Çünkü onun zahiri bunun aksini göstermektedir. Kısacası mürted yöneticilerin askerlerinin ve onları destekleyenlerin yaptıkları gibi, Müslümanlara karşı kafirlere yardım etmek ve desteklemek suretiyle onlarla zahiren dostlukta bulunmak, kalbî dostluğun varlığına ve yokluğuna bakılmaksızın bizzat küfre düşürücüdür.

Ehl-i Sünnet şöyle der: "Kim küfür olan bir söz söyler veya bir fiil işlerse, sırf bu sözü ya da fiili nedeniyle, zahiren ve batınen kafir olur."[49]

Aşırı Mürcie ise şöyle der: "Küfür sözü söyleyen veya küfür fiili işleyen kimse inkar ya da helal sayma gibi, kalben inkar ettiğini gösteren bir şey ortaya koymadıkça kafir olmaz." Onların bu sözleri, küfre düşürücü herhangi bir amel işleyen kimsenin kafir olacağına delil teşkil eden nassları yalanlamadır.[50] Aşırı Mürcie'nin söylemiş olduğu bu sözün aynısını "Er-Risaletu'l-Lîmâniyye" yazarı da söylemektedir. Halbuki Allahu Teala kafirleri dost edinenin kafir olduğunu bildirmiştir: **"Sizden kim onları dost edinirse, o da onlardandır."** Dostluk ise, zahire göre verilen dünyevî hükümlerde yalnızca zahirî söz ve fiil ile tespit edilir. Yazar ise, kişinin yalnızca kalbî dostluk ile kafir olacağını söylemektedir. Yeryüzünde, günümüzdeki mürted yöneticiler gibi bozgunculuk yapan, Allah ve Rasulü ile savaşan, Müslümanlara öldürme, işkence ve sürgün gibi en kötü muameleleri reva gören bir kafir düşünelim; bu kâfir, yine küfür olan bir kanun çıkarsa, Müslümanların kanları, malları ve ırzları hususunda bu kanunla hükmetse, bir grup kimse ise ona yardımcı olsalar, sözlü ve fiilli olarak onu destekleseler, onunla savaşmak isteyen kimselerle savaşsalar, Müslümanlara onun emri gereğince muamele ederek hapsetseler, aşağılasalar, işkence etseler ve öldürseler; "er-

[49] Bkz: İbn-i Teymiye, Es-Sârimu'l-Meslûl, 177-178 ve 512

[50] Age: 7/205 ve 209

Risaletu'l-Lîmâniyye" kitabının yazarına göre bu gruptan hiç kimse, kafirleri ve onların küfrünü sevdiklerini ve bundan hoşnut olduklarını açıklamadıkça, zahirî dostluk olan bu fiillerinden ötürü kafir olmazlar. Bu nedenle diyoruz ki: "Er-Risaletu'l-Lîmâniyye" yazarının görüşü, Cehmiyye'ye ait olan ve İbn-i Teymiye'nin zikretmiş olduğu şu görüşten daha bozuktur: "Cehm bin Safvân ve ona uyanlar, imanın sadece kalbin tasdiki ve bilgisi olduğunu zannetmişlerdir ve kalp amellerini imandan kabul etmemişlerdir. Ve zannetmişlerdir ki; insan Allah ve Rasulü'ne hakaret ettiği, Allah'a, Rasulü'ne ve dostlarına düşmanlıkta bulunduğu, Allah'ın düşmanlarına dostluk gösterdiği, peygamberleri öldürdüğü, mescidleri yıktığı, mushafları aşağıladığı, kafirlere son derece hürmet edip, mü'minleri son derece hor gördüğü halde kamil iman sahibi bir mü'min olabilir. Demişlerdir ki: "Bunların tümü ma'siyetlerdir ve kişinin kalbindeki imanı ortadan kaldırmazlar. Bilakis kişi bunları işler ancak batınen Allah katında mü'mindir." Şâyet Kitap, sünnet ve icma bu kimselerden herhangi birisinin durumundaki bir kişinin kafir olacağını ve ahirette azapta olacağını bildirmişse şöyle derler: "Bu da tasdik ve bilginin kişinin kalbinden kalktığına delildir." Onlara göre küfür bir tek şeydir ve bu da; cehalettir. İman ise yine bir tek şeydir, yani ilimdir. Bir başka deyişle küfür ve iman, kalbin yalanlaması ve kalbin tasdikidirler. Bu görüş, iman hakkında ortaya konulmuş olan en bozuk görüştür."[51]

[51] Age: 7/188-189

DÖRDÜNCÜ OLARAK

Yazar sayfa 14-15'de şöyle der: "Durumun netliği ve parlaklığı Ebu's-Suûd'un *Rahimehullah* **"Ancak onlardan korunmak için sakınmanız müstesna"**[52] âyetinin tefsirinde söylemiş olduğu şu sözlerle tamamlanır: "Sanki âyette denilmektedir ki; 'Onlardan korunma durumu hariç, hiçbir durumda onları zahiren veya batınen dost edinmeyin.' Çünkü korunma halinde kişinin, kalbi düşmanlık ve buğzla dolu bir şekilde, engelin ortadan kalkmasını bekleyerek zahiren dostlukta bulunması caizdir." Burada Ebu's-Suûd *Rahimehullah* zahirî dostlukla batınî dostluk arasındaki farkı açıklamıştır. Eğer aralarında fark olmasaydı, "zahiren veya batınen" demezdi. Ayrıca Allahu Teala'nın, korunma durumunda sadece birinci tür olan zahirî dostluğu mübah kıldığını belirtmiştir. Zira Allah'ın batınî dostluğu mübah kılması mümkün değildir. Daha önce de açıkladığımız gibi bu takiyye durumunda bile küfürdür."

Yazar takiyyenin zahirî dostluk olduğunu, kâfirlerden korunma durumunda caiz olduğunu ve caizliğinin de onun küfür olmadığına delil olduğunu sanmıştır. Bu nedenle, akidenin selîm olması durumunda zahirî dostluğun küfre düşürücü olmadığına dair getirmiş olduğu şer'î deliller içerisinde bunu da saymıştır. Sayfa 24'de şöyle der: "İkinci delil Allahu Teala'nın şu sözüdür: **"Mü'minler mü'minleri bırakıp da kafirleri dost edinmesinler. Kim böyle yaparsa, Allah'la ilişiğini kesmiştir. Ancak onlardan korunmak için sakınmanız (takiyye) müstesna. Allah sizi kendisinden sakındırır ve dönüş de Allah'adır."**[53] Bu ayet bizim, 'Müslüman, korku veya ikrah etkisi altında ya da geçerli herhangi bir maslahattan ötürü zahirî dostlukta bulunacak olursa, kalbi bundan selîm olduğu müddetçe

[52] 3 Âl-i İmran/28
[53] 3 Âl-i İmran/28

kâfir olmaz. Zira bu durumda sahibinin küfrünü gerektiren kalbî dostluk bulunmamaktadır' şeklindeki sözümüze delildir."

Biz de diyoruz ki; kâfirlere zahiren dostluk gösterme, Allahu Teeala'nın, **"Sizden kim onları dost edinirse, o da onlardandır"** ayeti kerimesinin ve Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Abbas hakkında vermiş olduğu hükmün delalet ettiği gibi küfürdür. Zahirî olarak küfür işlemek, yazarın söylemiş olduğu gibi ne sırf korku sebebiyle ne de herhangi bir maslahattan ötürü değil, ancak geçerli ikrah söz konusu olursa caizdir. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurur: **"Kim imanından sonra, Allah'a karşı küfürde bulunursa (onun için Allah'ın gazabı ve büyük bir azab vardır). Ancak kalbi imanla dolu olduğu halde küfre zorlanan bundan müstesnadır. Kim de küfre göğüs açarsa; işte onların üzerine Allah'tan bir gazap vardır ve büyük azap da onlaradır. Bu, onların dünya hayatını ahirete tercih etmeleri ve şüphesiz Allah'ın inkar eden bir topluluğu hidayete erdirmemesi nedeniyledir."**[54] İkrah olmadan onlara uyum göstermek küfürdür. Yazarın yapmış olduğu hataya gelince; o, takiyyenin korkudan ötürü caiz olan zahiri dostluk olduğunu kabul etmekte ve bununla mürted yöneticilere yardım edenlerin ve onların askerlerinin, bu yöneticilerle olan zahirî dostluklarında onların otoriteleri altında olup onlardan korktukları için mazur oldukları sonucuna varmak istemektedir. Bu fasit bir düşüncedir.

Yazarın bu hataya düşmesine sebep olan şey, takiyyenin dostluk olduğunu zannetmesidir. Böylece korkudan ötürü takiyye caiz olunca dostluk da caiz olmuş olmaktadır. Doğru olan ise takiyyenin gerek sözlük anlamında gerekse şer'î anlamda dostluktan başka bir şey olduğudur.

---

[54] 16 Nahl/106-107

Muvâlât (dostluk) kelimesinin aslı, yakınlık ve takip etmedir. Zıddı ise Muâdât (düşmanlık)'tır. Bu da; uzak ve karşı olma anlamına gelir. Takiyye kelimesinin kökü ise sözlükte; sakınma, önlem anlamındadır. Sakınma başka şeydir, yakınlık başka şeydir.[55]

Takiyyenin şer'î anlamı: Takiyye, güçlü olmaları sebebiyle kâfirlerden korkma durumunda onlardan sakınmaktır. Takiyye ya onlara karşı düşmanlığı gizlemekle veya yumuşak söz söyleme ve güzel muamele gösterme yoluyla mudârâtta bulunma şeklinde olur. Korku durumunda bu şekilde davranmak caizdir. Ancak bunun ötesinde, kâfirleri savunmak veya onlara yardım etmek ve uğurlarında savaşmak küfre düşürücü zahirî dostluktur. Bunlar (ikrahın haksız yere Müslümanın öldürülmesini caiz kılmayacağına dair olan icmayı dikkate almakla birlikte) sadece "ikrahu mülcî"nin gündeme gelmesiyle caiz olurlar. Bazı tefsirciler bu konuda müsamahakar davranarak, takiyyenin gerektirdiği mudârâtı zahiri dostluk olarak adlandırmışlardır. Bu bir yanlışlıktır.

İbn-i Hacer *Rahimehullah* şöyle der: "Takiyye, içte olan itikat ve diğer şeyleri başkalarına karşı açığa çıkarmaktan sakınmaktır."[56] Bu söz takiyyenin dostluk değil sadece sakınma olduğunu açıklamaktadır.

İbnu'l-Kayyım *Rahimehullah* şöyle der: "Bilindiği gibi takiyye dostluk değildir. Allahu Teala Müslümanları kafirlerle dostlukta bulunmaktan nehyettiğinde bu, onlara düşmanlıkta bulunmayı, onlardan beraet etmeyi ve her durumda onlara karşı düşmanlığı açığa vurmayı gerekli kıldı. Ancak korku durumu müstesnadır. Bu durumda Müslümanlar için takiyye mübahtır ve

---

[55] Bkz: İbn-i Manzûr, Lisânu'l-Arab, 15/ 402-404

[56] Fethu'l-Bârî, 12/314

bu dostluk değildir."[57] Bu söz, takiyyenin dostluktan başka bir şey olduğunu net olarak ifade eder.

Beğavî *Rahimehullah* şöyle der: "Allahu Teala mü'minleri kâfirlerle dostluktan, müdâhaneden ve onlarla iç içe olmaktan nehyetmiştir. Ancak kâfirlerin üstün durumda olmaları veya mü'minlerin kâfir bir toplum içerisinde yaşıyor olup onlardan korkmaları nedeniyle kalpleri imanla dolu olduğu halde kendilerini korumak için, haram olan bir kanı ya da malı helâl kılmaksızın yahut Müslümanların sırlarını kâfirlere açmaksızın sadece dil ile mudârâtta bulunmaları bunun dışındadır. Takiyye ancak ölüm korkusu durumunda ve niyetin de selîm olmasıyla birlikte caizdir. Ayrıca bu bir ruhsattır. Kişi ölene dek sabredecek olursa, onun için büyük mükafat vardır."[58]

Korku (kafirlerden gelmesi beklenilen eziyet), kâfirlere karşı düşmanlığı gizlemek ya da onların yüzlerine karşı yumuşak davranmak (mudârât) hususunda ruhsat sağlar. İkrah (yani kâfirler tarafından fiilen uygulanan eziyet) ise büyük küfrün bir türü olan zahirî dostluğa, kalbin imanla dolu olması kaydıyla ruhsat sağlar. İkrahu'l-mülcî olmaksızın kâfirlere dostluk gösteren kimsenin ise küfrüne hükmedilir.

---

[57] İbnu'l-Kayyım, Bedâiu'l-Fevâid, 3/ 69

[58] Tefsîru'l-Beğavî, 1/334

BEŞİNCİ OLARAK

Yazar, sayfa 17 ve 18'de Hâtıb Bin Ebî Beltea hadisini zikrederek şöyle der: "Bu hadis Hâtıb'ın *Radıyallahu Anhu*, müşriklerle dostluk olan fiillerden birisini işlediğine delâlet eder. **"Ey iman edenler, benim de sizin de düşmanınız olan kimseleri dost edinmeyin"**[59] âyeti bunu göstermektedir. Bu âyet onun hakkında inmiştir. Ancak hadis aynı zamanda onun bu dostluk sebebiyle kâfir olmadığına da delâlet etmektedir. Bunun da, Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Ömer'e, "O size doğruyu söylüyor" yani "Bunu ne kâfir olduğum ve ne de dinimden döndüğüm için yapmış değilim" sözünde samimidir, demesinden anlıyoruz.

Bu delilden Hâtıb'ın dostluğunun, kalbi imanla dolu olduğu halde dünyevî bir amaçla yapılmış olan zahiri dostluk olduğu sonucu çıkmaktadır. Şâyet batınî dostluk olmuş olsaydı kâfir olurdu. Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, "doğru söyledi" sözü bunu ihtimal dışına çıkarmaktadır. Allahu Teala'nın, **"Ey iman edenler, benim de sizin de düşmanınız olan kimseleri dost edinmeyin"** sözü de iman isminin ondan kalkmadığını gösterir."

Sayfa 21'de de şöyle der: "Çünkü Hâtıb, akidesi selîm olarak dostluk fiillerinden birisini işlemiştir ve küfrüne hüküm verilmemiştir. Bunun sebebi batınında bir bozukluğun olmamasıdır. Yani buradaki dostluk, beraberinde batınî dostluk bulunmayan zahirî dostluktur. Şâyet fiili ile birlikte bu fiile kalbî rıza da bulunuyor olsaydı, bu durumda göstermiş olduğu dostluk, zahir ile bâtının bir arada bulunduğu ve kişinin hali gözden geçirildikten sonra kâfir olduğuna dair hüküm verilen bâtınî dostluk olurdu."

---

[59] 60 Mümtehine/1

Hâtıb Bin Ebî Beltea *Radıyallahu Anhu* ile ilgili rivayet olunan hadis Muttefekun Aleyh'dir. Buhari'ye ait bir rivâyette şöyle geçer: "Humeydî bize Süfyan'dan, o da Amr bin Dînâr'dan şöyle dediğini anlattı: Hasen bin Muhammed bin Ali, Ali'nin katibi Ubeydullah bin Ebî Rafi'yi şöyle derken işitmiştir: 'Ali'nin *Radıyallahu Anhu* şöyle dediğini duydum: ***'Rasulullah beni, Zübeyr'i ve Mikdâd'ı göndererek şöyle dedi: "Hâh bahçesine kadar gidin. Orada Mahfe içerisinde bir kadın ve beraberinde bir mektup bulunmakta; mektubu o kadından alın." Hemen yola çıktık. Bizi bahçeye ulaştırana dek atlarımızı koşturduk. Oraya ulaştığımızda kadınla karşılaştık ve hemen "mektubu çıkar" dedik. Kadın, "yanımda herhangi bir mektup yok" diye cevap verdi. Bizde "ya mektubu verirsin ya da üzerini biz ararız" dedik. Bunun üzerine mektubu saçının topuzu arasından çıkardı. Mektubu Nebi'ye Sallallahu Aleyhi ve Sellem getirdik. Gördük ki mektub Hâtıb bin Ebî Beltea tarafından Mekke'deki müşriklerden bazı kimselere Nebi'nin Sallallahu Aleyhi ve Sellem bazı planlarını haber vermek üzere yazılmış. Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, "Hâtıb, bu da nedir?" diye sorunca, dedi ki: "Hakkımda hüküm vermede acele etme ya Rasulallah. Ben Kureyşli olan fakat onların nesebinden olmayan birisiyim. Senin çevrendeki muhacirlerin ise, Mekke'deki yakınlarını ve mallarını koruyan akrabaları bulunmakta. Ben de onların arasında nesebim olmadığı için akrabalarımı korusunlar diye kendilerine bir iyilikte bulunmak istedim. Bunu ne kâfir olduğum için ve ne de dinden döndüğüm için yapmış değilim." Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem; "O size doğruyu söylüyor" deyince Ömer: "Ya Rasulallah, izin ver onun boynunu vurayım" dedi. Rasulullah ise şöyle buyurdu: "O, Bedir'de bulunmuştur. Nereden biliyorsun; belki de Allah Azze ve Celle Bedir ehline baktı ve onlara; "Ne yaparsanız yapın sizi affettim"***

dedi." Ömer der ki: "Onun hakkında şu âyet inmiştir: **"Ey iman edenler, benim de sizin de düşmanınız olan kimseleri dost edinmeyin."** Hadisin Müslim'e ait bir rivâyetinde ise şöyle geçer: ***"Bunu ne kâfir olduğum, ne dinimden döndüğüm ve ne de İslam'dan sonra küfre razı olduğum için yapmış değilim."***

Yazarın, Hâtıb'ın müşriklerle zahirî dostlukta bulunduğu ve bundan ötürü kâfir olmadığı sözü doğrudur. Fakat kâfir olmamasını kalbi dostluk bulunmaksızın dünyevî bir maksatla yalnızca zahirî dostlukta bulunmuş olmasına bağlaması ve batınî dostluktan soyutlanmış olan zahirî dostluğun küfre düşürücü olmadığını söylemesi yanlıştır.

Mümtehine Suresi'nin başındaki **"Ey iman edenler"** hitabının onun kâfir olmadığına delâlet ettiğini söylemesi de aynı şekilde hatadır. Yazar bunu Şeyh Süleyman bin Sehman'a nisbet etmektedir ki bu konuda o da hata etmiştir. Çünkü iman adıyla hitapta bulunmak, muhatap olanların kâfir olmadıklarını göstermez. Bilakis kişi başka bir duruma geçmiş olsa da, onu önceki durumu ile nitelendirmek caizdir. Örnek verecek olursak:

• Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözü: ***"Şu üç şey dışında mü'minin kanı helal olmaz...."*** Bunlardan birisi ***"dinini terk eden"***dir.[60] Dinini terk eden kimse mürteddir. Bu kimsenin hadisin başında Müslümanlıkla nitelendirilmesi önceki halinin dikkate alınmasıyladır.

• Rasulullah'ın şu sözü: ***"Üç sınıf kimse vardır ki, onların ecirleri iki kat olarak verilir..."*** Bunlar arasında şunu zikreder: ***"Ehl-i Kitap'tan olup, peygamberine ve bana iman eden."***[61] Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* **"bana iman eden"** sözünün delâletine göre, Müslüman olmasına rağmen,

---

[60] Muttefekun Aleyhi

[61] Muttefekun Aleyhi

onu Ehl-i Kitap olarak nitelendirmiştir. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ***"Ehl-i Kitap'tan olup..."*** sözü, önceki durumuna göre isimlendirme bâbındandır. Allah'ın Kitabı'ndan ise bu hadisi şu ayet doğrular: **"Ehl-i Kitap'tan Allah'a ve size indirilene iman edenler vardır"**[62]

• Allahu Teala'nın şu sözü: **"Ey iman edenler, sizden kim dininden dönerse.."**[63] Buradaki iman vasfıyla hitap, onlardan bazılarının mürtedliklerini engellemez. Mümtehine Suresi'ndeki şu âyet de bunun gibidir: **"Ey iman edenler, benim de sizin de düşmanınız olan kimseleri dostlar edinmeyin."**[64] Buradaki iman ismiyle hitap, muhataplardan bazılarının küfrünü engellemez. Bununla birlikte, Hâtıb'ın kâfir olmadığına dair ittifak vardır. Fakat bizim amacımız, onun kâfir olmayışına iman ismiyle hitap edilmesini delil getirmenin yanlış olduğuna dikkat çekmektir. Burada buna dair özel bir delil yoktur ve bu genel bir hitaptır. Zira **"Ey iman edenler"** siğası lafzî umum (genellik bildiren) siğalarındandır.

Hâtıb'ın yaptığı şeyin, Allahu Teala'nın şu âyetine göre müşriklerle zahirî dostluk olduğunun aksini gösteren bir şey yoktur: **"Ey iman edenler, benim de düşmanım olan, sizin de düşmanınız olan kimseleri, kendilerine sevgi göstererek dost edinmeyin."**[65]

Müşriklerle, kalbî dostluk olmaksızın zahiren dostlukta bulunmanın büyük küfür olduğu noktasında da bunun aksini gösteren bir şey yoktur. Hâtıb'ın bizzat kendisi de yaptığının küfür olduğunu biliyordu. Bu nedenle Müslim'in rivâyetindeki şekliyle, "Ben bunu ne küfür, ne dinimden dönme ve ne de İslam'dan

---

[62] 3 Âl-i İmrân/199

[63] 5 Maide/54

[64] 60 Mümtehine/1

[65] 60 Mümtehine/1

sonra küfre rıza olarak yapmış değilim" diyerek kendisini savunmuştur. Ayrıca Ömer de onu bu şekilde nitelendirmiştir.

Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* "O doğru söylüyor" sözünde Hâtıb'ın yaptığının küfür olmadığına dair bir delil yoktur. Onun yaptığı Kitap, sünnet ve Müslümanlara karşı kâfirlere yardım edenin kâfir olacağı hususundaki icmaya göre küfürdür. Bu durumda Rasul'ün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onu doğrulamasını başka bir şeye hamletmek gerekir ki, bu da Hâtıb'ın sözünün meydana gelen olaya ve gerçeğe değil, (zira Kitap, sünnet ve icma bunun aksini göstermektedir) inancına uygun olduğudur.

Bu söylediklerimizi açacak olursak:

Doğruluk, bazen heber verenin sözünün inancına uygunluğu anlamında, bazen olaya uygunluğu anlamında bazen de hem inanca hem olaya uygunluğu anlamında kullanılır. Bu ise tam bir doğruluktur. Burada kastedilen anlamı belirleyecek olan şey siyak ve karinelerdir. Âyet-i kerimelerden buna dair delil olanlar şunlardır:

• **"Münafıklar sana geldiklerinde dediler ki: 'Biz senin gerçekten Allah'ın Rasulü olduğuna şahitlik ederiz.' Allah da biliyor ki, sen O'nun gerçekten Rasulü'sün. Ve Allah münafıkların gerçekten yalancılar olduklarına şahitlik eder."**[66] Allahu Teala, münafıkların sözleri her ne kadar O'nun Allah'ın Rasulü olduğu gerçeğine uygun olsa da; sözlerinin inançlarına aykırı olması açısından onları yalanlamıştır. Çünkü münafıklar O'nun Allah'ın Rasulü olduğuna inanmamaktaydılar. Buradan da anlaşılıyor ki, bu örnekteki doğruluk ve yalancılık, haber verenin sözünün olaya ve gerçeğe uygunluğu ile değil inancına uygunluğu ile ilgilidir.

• Süleyman'ın *Aleyhisselam* Hüdhüd'e söylediği şu söz: **"Bekleyip göreceğiz; doğruyu mu söyledin yoksa yalancı-**

[66] 63 Münafikûn/1

lardan mısın."[67] Burada doğruluktan amaç, onun sözünün haber verilen olaya uygunluğudur. Nitekim âyetin siyakı bunu göstermektedir.

• Şu âyet-i kerime de bu kabildendir: **"De ki: 'Ey insanlar, ben sizin tamamınıza birden gönderilmiş olan Allah'ın Rasulü'yüm."**[68] Bu da Rasul *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* tarafından bildirilen doğru bir haberdir ve doğruluğu hem sözün inanca uyması açısından ve hem de gerçeğe uyması açısındandır. Rasul *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendisinin Allah'ın Rasulü olduğuna inanıyordu; bu inanç açısından doğruluğudur. Ve gerçekten Allah'ın Rasulü idi; bu da olayın gerçekliği açısından doğruluğudur.

Bu örnekler haber verenin sözünün inancına uygunluğu açısından doğrulanması ile, sözünün olaya uygunluğu açısından doğrulanması arasındaki farkı göstermektedir. Bu iki açının birarada bulunması şart değildir. Bazen her ikisi birden bulunur, bazen sadece bir tanesi bulunur.

Bunu Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Hâtıb'ı *Radıyallahu Anhu* doğrulaması olayına tatbik ettiğimizde iki şey görürüz: Onun, yaptığı şeyi küfür kastıyla değil Mekke'de olan yakınlarını korumak için yaptığı ve Nebi'nin onun doğru söylediğini bildirmesi. Şu halde, acaba onun doğruluğu, sözünün inancına uygunluğu açısından mıydı? Olaya uygunluğu açısından mıydı? Yoksa her iki açıdan mıydı? Burada bunu belirleyecek olan şey, diğer işaretlere ve delillere bakılmasıdır.

Onun, kâfirlere göstermiş olduğu dostluğu, küfür olarak ve dinden dönme olarak yapmadığını, yani küfür kastıyla yapmadığını belirten sözündeki doğruluğu, sözünün kâfirlerle olan dostluğun küfür olmaması olayına uygunluğu açısından değil, inancına

[67] 27 Neml/27
[68] 7 A'raf/158

uygunluğu ve küfrü kastetmemiş olması açısındandır. Onun doğruluğunun ikinci değil birinci açıdan olmasına Kitap, sünnet ve Hâtıb'ın yaptığı gibi Müslümanlara karşı kâfirlere yardım ederek onlarla dostlukta bulunmanın küfür olduğuna dair olan icma delâlet etmektedir. Böylelikle onun sözünün, itikadına uygun olsa da olaya ve gerçeğe aykırı olduğu sabit olmuştur.

Onun yaptığı şeyi, akrabalığının bozulmasından korktuğu için yaptığına dair mazeret bildirmesine gelince; o bu konuda doğru söylemekteydi ve yaptığı şeye dair mazereti bu idi. Buradaki doğruluğu ise, sözünün olaya ve gerçeğe uygunluğu açısından değil, inancına uygunluğu açısındandı. Zira ikrâh-ı mülcî olmaksızın, sadece korkunun küfre ruhsat sağlamayacağına dair delil bulunmaktadır. Buradaki küfür ise, kâfirlerle dostlukta bulunmadır.

Birtakım işaretlere ve diğer delillere bakıldığında Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Hâtıb'ı tasdikinin, sözünün olaya uygunluğu açısından değil, inancına uygunluğu açısından olduğu görülür. Buna göre Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onu tasdiki, söylemiş olduğu şeyi tasvip ettiği anlamına gelmez. Ayrıca bu onun özrünün şer'an geçerli sahih bir özür olduğunu göstermeyeceği gibi, yaptığının küfür olmadığını da göstermez.

Buraya kadar anlattıklarımız Hâtıb'ın *Radıyallahu Anhu* yaptığının küfür olduğuna dair açıklamalardı. Yardım etmek, Abbas'ın *Radıyallahu Anhu* yaptığı gibi kafirlerle birlikte savaşmakla veya Hâtıb'ın yaptığı gibi Müslümanların sırlarını onlara bildirmekle olur. Bu nedenle Ömer, Hatıb'ı şu şekilde nitelendirmiştir: "Ancak o döndü ve sana karşı düşmanlarına yardım etti."[69]

Hâtıb'ın mazeret olarak gösterdiği şey onun Mekke'deki ailesi ve malı hakkındaki korkusudur. Hâtıb bu mazeretin, cür'et ettiği davranışına ruhsat sağlayacağını zannetti. Onun bu mazereti

---

[69] Fethu'l-Bârî, 12/309. Haris'in bu rivayetini Taberi ve İbn-i Ebî Hâtim tahric etmişlerdir.

ise şer'an geçerli değildir. Daha önce açıkladığımız gibi, ikrah olmaksızın yalnızca korku, işlenilen küfre düşürücü dostluğa ruhsat sağlamaz. Bu nedenle de Allahu Teala aynı suredeki şu âyette onları azarlamıştır: **"Ne yakınlarınız ne de evlatlarınız kıyamet günü size bir fayda sağlamaz, Allah sizi birbirinizden ayıracak. Allah yaptıklarınızı görendir."**[70]

Onun tekfirine engel olan şey ise, te'vilde yapmış olduğu bu hatadır. Nitekim yine Bedir'e katılanlardan olup, Allahu Teala'nın, **"Allah'tan sakınıp iman eden ve salih amellerde bulunan kimselere, sakındıkları ve iman edip salih amellerde bulundukları müddetçe, yeyip içtikleri şeyler hususunda herhangi bir günah yoktur"**[71] ayetini yorumlamak suretiyle içkinin mübah olduğunu zannederek içki içen Kudâme bin Maz'ûn tekfirine engel olan şey de te'vilde yapılan hatadır. Ömer *Radıyallahu Anhu* ona, "Hata ettin, yanlış çukura oturdun" ve "Eğer sen Allah'tan sakınmış olsaydın o içkiyi içmezdin" demiştir. Te'vilde hata Kudame'nin tekfirini engellediği gibi, Hâtıb'ın tekfirini de engellemiştir. Her ikisi de Bedir ehlindendir. Nitekim Allahu Teala, **"Hata ettiğiniz şeylerde size bir günah yoktur"**[72] buyurmaktadır.

Hâtıb'ın mazeretiyle ilgil olarak İbn-i Hacer ve İbn-i Teymiye de aynı şeye işaret ederler.[73]

Te'vilde hata eden kimse (bu te'vili ile küfre düşürücü bir fiil işleme cür'etini göstermişse) kendisine bu durum açıklanana dek tekfir edilmez. Açıklamadan sonra halen ısrar ederse küfrüne hükmedilir.

Şayet "Hata eden te'vilciye istitabe uygulamak ve ona durumu açıklamak gerekiyorsa, neden Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve*

---

[70] 60 Mümtehine/3

[71] 5 Maide/93

[72] 33 Ahzâb/5

[73] Bkz: Mecmuu'l-Fetâvâ, 35/ 67

Sellem Hâtıb'a istitabe uyguladığına dair herhangi bir şey sabit olmamıştır?" denilecek olursa, şöyle cevap veririz: İstitabenin asıl anlamı, riddetine ve küfrüne hükmedilen kişiden tevbe etmesini istemek olsa da, alimlerin örfünde, küfür fiili işleyen belirli bir şahsın riddetine hükmetmeden önce şartların ve engellerin araştırılması anlamında da kullanılmaktadır. Nitekim Nebi'nin, Hâtıb'ın durumunu araştırdığı ve "Hâtıb bu da nedir?" diye sorduğu, onun da tekfirine engel kabul edilen mazeretini açıkladığı sabittir.

Şayet "Te'vil ederek küfür fiili işleyen kimsenin, te'vilinden ötürü mazur sayıldığı için küfrüne hükmedilmemesine rağmen o kimseye herhangi bir ceza uygulanması gerekir mi?" denilecek olursa, şöyle cevap veririz: Bu kimsenin cezası, işlediği günahın türüne bağlıdır. Eğer had gerektiren, yani hakkında herhangi bir had cezası bulunan günahlardan ise, (ki had cezası Allahu Teala'nın hakkı olarak şer'an belirlenmiş bir cezadır) haddin uygulanması gerekir. Eğer had gerekmeyen günahlardan ise, bu gibi günahlara ta'zîr cezası verilir. Bunun da, kınamadan öldürmeye kadar, şer ve fesadı giderecek miktarda dereceleri vardır. Bu ceza imamın ya da hâkimin içtihadıyla belirlenir.

Bu iki tür arasındaki fark, her birisi için vereceğimiz örnekle daha iyi anlaşılacaktır:

Kudame bin Maz'ûn ve Hâtıb bin Ebî Beltea, her ikisi de te'vil yoluyla küfür olan birer amel işlemişler fakat kâfir olmamışlardır. Kudâme, **"İman edip salih amellerde bulunanlara, yeyip içtiklerinde herhangi bir günah yoktur"**[74] âyetini te'vil ederek içkiyi helâl saymış. Hâtıb ise, kendisinin bu hususta mazur olduğu ve Müslümanlara zarar vermeyeceği yorumunu yaparak kâfirlere dostluk göstermiş ve Müslümanlara karşı onlara yardım etmiştir. Ancak Kudâme'ye içki içme haddi uygulanmış,

[74] 5 Maide/93

Hâtıb ise bağışlanmıştır. İkisi de Bedir'de bulunduklarına göre aradaki fark nedir?

Kudâme'nin işlediği günah (içki içme) haddi gerektiren bir günahtı. Dolayısıyla Bedir'de bulunmuş olmasıyla had cezasından muaf tutulmamıştır. Ömer ona, kendi hilafeti döneminde had uygulamıştır. Nitekim Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Bedir'de bulunmuş olan Mustah bin Usâse'ye, ifk olayına katılmış olması sebebiyle kazf (iftira) haddi uygulamıştı. Hâtıb'ın işlemiş olduğu ise ta'ziri gerektiren ve imam tarafından bağışlanması ve cezasının düşmesi mümkün olan bir günahtı. Nitekim Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onun önceki durumunu ve Bedir'e katılmış olmasını gözönünde bulundurarak cezasını düşürmüştü. Bu, Nebi'den rivayet edilen şu hadiste bildirilen mesele türündendir: ***"İslam'da iyi geçmişleri olan insanların hadler dışındaki hatalarını kapatın."***[75] İyi geçmişleri olan kimseler ise, şerle tanınmayanlardır.

Fıkıh ve hadis kitaplarında görüleceği gibi, casusun öldürülmesi gerektiğini söyleyenlerle öldürülmemesi gerektiğini söyleyenlerden oluşan her iki kesim de Hâtıb hadisini delil getirmekteler. Hatta çağdaşımız olanlardan Muhammed Hayr Heykel, sadece Müslüman olduğunu gösterir davranışta bulunmanın casusun öldürülmesine engel olacağını söyleyerek, Hâtıb'ın öldürülmesini engelleyen şeyin Bedir'e katılmış olması olduğunu söylemiştir. Bu kimse sözüne Furât bin Hayyân hadisini delil getirmektedir. Hadiste şöyle geçer: ***"Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem onun öldürülmesini emretti. Zira o Ebu Süfyan'ın casusu idi. Ensardan bir adamın da himayesinde idi. Ensardan bir topluluğa rastladığında "ben Müslümanım" dedi. İçlerinden birisi "Ya Rasulallah, bu adam 'ben Müslümanım' diyor" dediğinde Rasulullah Sallallahu Aleyhi***

---

[75] Ahmed, Ebû Dâvûd, Nesâî ve Beyhakî Âişe'den *Radıyallahu Anha* rivayet etmişlerdir.

ve Sellem şöyle karşılık verdi: "Sizden öyle kimseler var ki, onların imanlarına bırakıyoruz. Bunlardan birisi de Furât bin Hayyan'dır."[76]

Biz de diyoruz ki: Durum bu yazarın zannettiği gibi değildir. Bahsi geçen Furât hadisi, anlaşmalı olup Müslümanlar hakkında casusluk yapan kâfir hakkındadır. Bu nedenle de Ebu Davud bu hadisi "Zımmî Olan Casus" bâbında aktarır. Böyle birisi casusluk yaptığında anlaşmasını bozmuş ve ölümü hak etmiş olur. Sonra Müslüman olduğunda ise, Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* hadisi gereği kanını korumuş olur: ***"İslam, kendinden önceki (günahları) yok eder."***[77] Furât olayında olan da budur. Onun daha önce Müslüman olduğu bilinmemektedir. Müslüman olduğunda ise, Müslümanlığı yaptıklarını silmiştir. Müslümanlığı bilinen birisinin casusluk yapması halinde ise durum bunun aksinedir. Bu konuyla ilgili olarak Hâtıb hadisinden başka hadis de yoktur. Dolayısıyla Hâtıb hadisinin ilgili olduğu mesele başkadır, Furât hadisinin ilgili olduğu mesele başkadır.

Hâtıb olayına bakılarak yapılan yanlış delillendirmelerden birisi de, Müslümanların sırlarını kâfirlere açan kimsenin bunu dünyevî bir amaçla yaptığında kâfir olmayacağının söylenmesidir.

Kâfirlerin çoğunluğu sadece dünyevî maksatlar için dünya hayatını ahirete tercih ederek kâfir olmaktadırlar. Allahu Teala şöyle buyurur: **"Şiddetli azabdan ötürü kâfirlerin vay haline! Onlar dünya hayatını ahirete tercih edenlerdir."**[78] Allahu Teala Ehl-i Kitap'tan olan kâfirleri şöyle niteler: **"İşte bunlar dünya hayatını ahirete tercih eden kimselerdir.**

---

[76] Ebu Davud sahih bir senetle rivayet etmiştir.

[77] Müslim

[78] 14 İbrahim/2-3

Onlara azap hafifletilmez ve onlar yardım da olunmazlar."[79]

Hırakl'in kâfir olmasına ve Müslüman olmaktan kaçınmasına sebep olan şey, saltanatını kaybetme endişesinden başka bir şey değildir. Nitekim İbn-i Abbas'ın, Ebu Süfyan'dan rivayet etmiş olduğu hadiste[80] açıkça görüldüğü üzere, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendisini İslam'a davet etmek için mektup gönderdiğinde Mukavkıs'ın Müslüman olmaktan kaçınmasına sebep de yine dünya sevgisinden ve saltanatını kaybetme korkusundan başka bir şey değildi.

Bugün Müslümanların yaşadıkları ülkeleri İslam dışı kanunlarla yöneten kâfir kralları ve idarecileri, İslam'ın hükümleriyle yönetmekten alıkoyan şey; dünya sevgisi, onun zevklerinden faydalanma arzusu, saltanatlarını yitirme korkusu yahut nüfuzlarını sağlamlaştırma endişesinden başka bir şey değildir. İşte bu, bir tür körlüktür ki, Allahu Teala yüzçevirmelerine karşılık onları böyle cezalandırmıştır.

Kısacası Hâtıb'ın yaptığı küfürdür. İkrahtan başka bir şey, yani ne dünyevî maksatlar ne de ikrahın söz konusu olmadığı bir korku küfre ruhsat sağlamaz. Ve kim de ikrah altında olmaksızın kendi iradesiyle küfür işlerse göğsünü küfre açmış demektir. Küfür işleyenlerin çoğunluğu bunu dünyevî bir amaçla yapmaktadır. Allahu Teala'nın şu âyetleri tüm bunlara delildir:

"Kim imanından sonra Allah'a karşı küfürde bulunuyorsa, (onun için Allah'ın gazabı ve büyük bir azap vardır). Ancak kalbi imanla dolu olduğu halde küfre zorlanan bundan müstesnadır. Kim de küfre göğüs açarsa; işte onların üzerinde Allah'tan bir gazap vardır ve büyük azap da onlaradır. Bu onların, dünya hayatını

---

[79] 2 Bakara/86

[80] Muttefekun Aleyhi

ahirete tercih etmelerinden ve şüphesiz Allah'ın kafir topluluğu hidayete erdirmemesi nedeniyledir."[81]

Allah bu kimselerden, sadece kalbi imanla dolu olmakla birlikte küfre zorlananı müstesna tutmuştur. Bunun dışındakiler imanlarından sonra kâfir olmuşlardır. Bunu ister korku sebebiyle veya mudârât olarak işlemiş olsunlar, ister vatana, aileye, kavme ya da mala düşkünlük sebebiyle işlemiş olsunlar, ister şaka yoluyla veya başka bir amaçla işlemiş olsunlar farketmez.

Böylece, dünyevi maksatlar için küfre kesinlikle ruhsat olmadığı ve bunun geçersiz bir mazeret olduğu açıklık kazanmış olmaktadır. Bundan daha geçersiz olanı ise, böyle bir şeye Hâtıb hadisini delil getirmektir. Zira kâfirlerin çoğunluğu sadece dünya makamları, liderlikleri ve mal sevgisi sebebiyle kâfir olmuşlardır.

Bu nedenle Allahu Teala onları imandan alıkoyan mallarını, (ganimet ve fey olarak) ellerinden çekip almaları ve kibire kapılarak Allah'a boyun eğmeyen cesetlerini de öldürmekle ve köleleştirmekle zelil kılmaları için Müslümanları onların üzerlerine göndermiştir. Bu da Allah yolunda cihadın meyvelerindendir.

Yazarın Hâtıb hadisi ile delillendirmede bulunurken düştüğü asıl önemli hata; hadisten anladığı şeyi ve çıkardığı sonucu, günümüzde mürted yöneticileri yardım edenlere ve onların askerlerine uyarlamasıdır. Sayfa 30'da şöyle der: "Bu teşkilatlarda çalışmak kâfir yönetime, bu yönetimin küfrüne ve zulmüne doğrudan yardımdır. Günümüz Mısır polis teşkilatı içerisinde çalışmayı buna örnek olarak verebiliriz. Fakat bu ve bunun gibi durumlarla ilgili dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Şöyle ki:

Kişi bunu, bu yöneticinin küfründen hoşlanarak ve razı olarak yapıyorsa, burada bu kişinin tekfirine herhangi bir engel yok demektir ve dolayısıyla bu kimse kâfirdir.

---

[81] 16 Nahl/106-107

Şâyet bunu kalbi selîm bir halde, onun küfründen hoşlanmayarak ve yok olmasını dileyerek, sadece dünyevî bir amaçla yapıyorsa, bu kişi işlediği bu fiilin derecesi miktarınca günahkardır. Dostlukta bulunma açısından, Hâtıb'ın fiilinde olduğu gibi akidesinin selîm olmasından ötürü kâfir olmaz. Ancak bunu açık bir küfür olarak yaparsa, dostluk açısından değil sadece bu açıdan tekfir edilir.

Şâyet bunu, geçerli şer'î bir maslahatı gerçekleştirmek veya daha büyük bir mefsedeti gidermek için yapıyorsa hiçbir mahzuru yoktur. Hatta bu fiilinden ötürü sevap bile alır. Şu veya bu maslahatın geçerliliğine ise sadece bir müçtehidin karar verebileceği meselesi bilinen bir konudur."

Hâtıb *Radıyallahu Anhu* kâfirlerin ordusunda onlardan emir alan, onların itaatinden çıkmayan, Müslümanları öldüren, işkence eden ve onların yaptıkları her şeyi takip eden bir asker miydi ki, onunla ilgili hadis kâfir askerlerin hükmü için delil gösterilebilsin? Yoksa o, Müslümanların ordusunda bulunan bir asker miydi? Ayrıca hangi hadis bu askerlere uyarlanmak ve onların hükmüne indirgenmek için daha uygundur? Müslümanların tarafında bulunan Hâtıb'la ilgili hadis mi? Yoksa kâfirlerin tarafında bulunan ve Nebi'nin kendisine kâfirlerin hükmünün aynısını uygulamış olduğu Abbas'la ilgili hadis mi?

Sahabenin *Radıyallahu Anhum* hadisle bu şekilde delil getirerek amel etmedikleri, mürted askerlerin durumlarını araştırmadıkları, bilakis tümüne birden kâfir hükmü verdikleri, ölülerinin cehennemde olduklarına hükmettikleri anlaşılınca yazarın hadisi yanlış anlamasının yanısıra, hadisle konumu dışında delillendirmede bulunduğu da görülecektir. Dolayısıyla o, hem anlamada hem delillendirmede hatada bulunarak işi karmakarışık hale getirmiş ve bu yaptığıyla burada selefin icmasının dışına çıkmıştır.

Şâtıbî şöyle der: “Şer’î delil için şu durumlardan birisi mutlaka vardır: Selef arasında bu delil ile sürekli olarak ya da çoğunlukla amel edilmiş olması veya az ya da herhangi bir zamanda amel edilmiş olması yahut hiç amel edilmemiş olması. Şöyle ki:

Birincisi: Delille sürekli olarak veya çoğunlukla amel edilmiş olması. Bu durumda onu delil getirmede ve ona uygun amel etmede herhangi bir müşkile yok demektir. Uyulan sünnet ve doğru olan yöntem de budur.

İkincisi: Kendisiyle çok az veya herhangi bir zamanda ya da herhangi bir durumda amel edilmiş olması, kendisi dışında ise başka bir delil tercih edilip, onunla sürekli olarak yahut çoğunlukla amel edilmiş olması. Bu durumda, uyulan sünnet ve takip edilen yol bu diğer delili almaktır. Kendisiyle çok az amel edilmiş olan delil ve bu delil doğrultusunda amel için araştırmada bulunmak, kendisiyle daha genel olarak ve çoğunlukla amel edilmiş olan diğer delil üzerinde ise ısrar etmek gerekir.

Üçüncüsü: Öncekilerin bu delille herhangi bir durumda amel ettiklerine dair hiçbir şeyin bulunmaması. Bundaki olumsuzluk öncekine göre daha fazladır. Yukarıda geçen deliller burada daha uygun biçimde geçerlidirler. Sonrakiler, bunun öne sürdükleri herhangi bir şeye delil olduğunu zannetseler de hiç şüphesiz bu bir delil değildir. Eğer böyle olmuş olsa, bu durum sahabenin ve tabiûnun anlayışlarından uzak kalmış olup bunu daha sonra bu kimseler anlamış olamazlar. Selefin ilk nesline muhalefet eden hatadadır. Bid’atçı ve sapıklar, çoğu kez Kitap ve Sünnet’le delil getirerek mezheplerini bu ikisi ile doldururlar ve bir de müteşabihleri kullanarak, bunları halkın içinden çıkamayacağı bir hale getirirler. Halk da onların bir şeyler üzere olduklarını zannederler.”[82]

[82] El-Muvâfakât, 3/ 56-57

Yazara göre bu askerler hakkında hüküm verirken bazı ayırımların yapılması gerekir. Yazarın bahsettiği bu ayırım, şartların araştırılmasını ve engellerin kaldırılmasını içermektedir. Aynı şeyi risalesinin bir başka yerinde daha tekrarlar ve fertler hakkında şartların yerine gelip engellerin ortadan kalkıp kalkmadığını araştırmadan önce hüküm vermenin caiz olmadığını belirtir.

"Er-Risaletu'l-Lîmâniyye" yazarının bu gibi hükümlerde, kendisine güç yetirilen ile mümteni olan arasında fark olduğunu bilmediği açıkça görülmektedir. İbn-i Teymiye şöyle der: "Mürted, şayet (daru'l-harbe sığınmakla yahut İslam otoritesinden korunacak bir güce sahip olmakla) mümteni olmuşsa, hiç tereddütsüz istitabe uygulanmadan öldürülür."[83]

Şeyhu'l-İslâm'ın bahsetmiş olduğu mümteniliğin tüm nitelikleri, söz konusu olan mürted yöneticilerin askerlerinde bulunmaktadır. Onların hem ülkeleri daru'l-harptir hem de bir güç arkasında korunmaktadırlar. Hiçbir zaman bu askerlerin hükmünden bahsedilirken istitabe söz konusu edilmemiştir. Abdullah bin Ebi Serh olayı ve sahabenin mürtedlere yardım edenleri, istitabe uygulamaksızın tekfir etme hususundaki icmaları bunun delillerindendir.

[83] Es-Sârimu'l-Meslûl, 322

ALTINCI OLARAK

Yazar, sayfa 27'de, beraberinde kalbî dostluk olmaksızın, zahiri dostluğun küfre düşürücü olmadığına dair üçüncü delilini zikrederek şöyle der: "Herhangi geçerli bir maslahatın gerçekleşmesi yahut daha önemli bir mefsedetin giderilmesi için, kâfir ya da zalim yönetici yanında birtakım görevleri üstlenmenin caizliğinin açıklanmasını içerir ki, bu şu âyeti kerimedir: **"Onunla konuştuğunda şöyle dedi: 'Sen bugün bizim yanımızda önemli bir yer sahibisin, güven içindesin.' (Yusuf) dedi ki: 'Beni bu yerin hazineleri üzerinde sorumlu kişi olarak ata. Çünkü ben güvenilirim, bilenim."**[84]

Ayetler Yusuf'un *Aleyhisselam* kâfir bir kralın yönetiminde olan ülkenin hazinelerinin sorumluluğunu üstlendiğine işaret etmektedir. Bu da, kâfir yönetici yanında bazı işleri üstlenmenin caiz olduğunu gösterir. Bu, belirli bir maslahatın gerçekleştirilmesi veya şer'î hükümlerin uygulanmasını sağlamak ya da önemli bir mefsedeti gidermek içindir. Bir tür yardım gibi görünse ve yasak olan dostluk gibi algılansa da, kâfirin yanında çalışmanın belli durumlarda ve belli şartlarla caiz olabileceğini ortaya koyan bu durum, görünüşte dostluk şekillerinden birisi olarak algılanan her şeyin, hükümde eşit olmalarının gerekmediği kuralını destekler. Bu nedenle alimler bu meseleyi açıklarken, zalimin yanında çalışmakla kâfirin yanında çalışmak arasında, severek ve razı olarak çalışanla, hoşlanmaksızın ve buğz ederek, sadece mudârât olarak çalışan arasında fark gözetmişlerdir."

Biz ise diyoruz ki: İlk iki delil, yani Hâtıb hadisi ve takiyye âyeti, dostluk konusunda birer nasstırlar. Yusuf'un *Aleyhisselam* Mısır kralının yanında çalışması ise dostluk konusunda bir nass değildir. Fakat yazar zahirî dostluğun tek başına küfre düşürücü

---

[84] 12 Yusuf/54-55

olmadığına dair delilleri çoğaltmak için bunu da zorlamayla konuya dahil etmiştir.

Bunun bu mesele için delil olarak sunulması peygamberlere *Aleyhimisselam* karşı bir saygısızlıktır. Yusuf'un *Aleyhisselam* kâfirlerle dostlukta bulunduğunu söylemesi (bunu zahiri dostluk olarak isimlendirse de) peygamberleri küçümesemektir. Nitekim Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: ***"Kul ne içerdiğini anlayamadığı bir söz söyler ve bu söz nedeni ile cehennemin, doğu ile batı arasındaki mesafeden daha uzak bir yerine kayar."***[85]

Yazarın bu yaptığı günümüzde Müslüman sıfatı taşıyan bazı kimseler arasında yaygındır. Bunlardan birisi bir kral ya da devlet başkanına bakan olduğunda "Bunu Yusuf da *Aleyhisselam* yapmıştır" der. Halbuki Yusuf *Aleyhisselam* ve diğer peygamberler, tâğutlara saygı göstereceklerine, buna uygun davranışta bulunacaklarına ve onlar için çalışacaklarına dair yemin etmedikçe, bakan olamayacak veya millet meclisine giremeyecek olan bu kimselerden berîdirler. Yusuf *Aleyhisselam* ve diğer peygamberler ancak tağuttan sakınma ve onu tanımama emrini getirmişlerdir. Allahu Teala şöyle buyurur: **"Muhakkak ki biz her ümmete, Allah'a ibadet edin ve tâğuttan kaçının diye bir peygamber göndermişizdir."**[86] Şu halde Yusuf *Aleyhisselam* tâğuttan kaçınmamış mıdır? Allahu Teala Yusuf'tan *Aleyhisselam* naklederek şöyle buyurur: **"Babalarım olan İbrahim, İshak ve Yakub'un dinine uydum. Bizim için, Allah'a herhangi bir şeyi ortak koşmak söz konusu olamaz."**[87] Peygamberlerin şirkten ve büyük günahlardan korunmuş oldukları üzerinde icma sağlanmış, küçük günahlardan korunmuş olma hususunda ise

[85] Muttefekun Aleyhi
[86] 16 Nahl/36
[87] 12 Yusuf/38

ihtilaf edilmiştir. Cumhur, bunlardan da korunmuş oldukları görüşündedirler.

Yusuf'un *Aleyhisselam* Mısır kralının yanında çalışması kesinlikle dostluk değildir. Çünkü Allahu Teala, **"Ey iman edenler, benim de sizin de düşmanınız olan kimseleri dost edinmeyin"**[88] sözü ile Müslümanları kâfirlerle dostluktan nehyettiğinde, onlara İbrahim'i *Aleyhisselam* ideal bir örnek olarak göstererek şöyle buyurmuştur: **"Sizin için İbrahim'de ve O'nun beraberinde olanlarda güzel bir örnek vardır; Kavimlerine demişlerdi ki: 'Biz, kesin olarak sizden ve sizin Allah dışında ibadet etmekte olduğunuz şeylerden beriyiz. Sizi tanımıyoruz; artık sizinle bizim aramızda, siz yalnızca Allah'a iman edinceye kadar ebedi bir düşmanlık ve buğz başgöstermiştir."**[89]

Kâfirlere karşı dostluğun aksi olan bu düşmanlık ve onlardan bu beraet, İbrahim'in, Yusuf'un ve diğer peygamberlerin *Aleyhimisselam* dininin ta kendisidir. Zira Allahu Teala Yusuf'tan *Aleyhisselam* aktararak şöyle buyurur: **"Babalarım İbrahim'in, İshak ve Yakub'un dinine uydum."**[90]

Yusuf *Aleyhisselam* geçen âyette de görüldüğü gibi kâfirlerin benimsedikleri şeyi küçümseyip, onlardan ve onların küfürlerinden beraetini ilan ederek Tevhid'e çağıran birisi olmakla, dinini açıkça ortaya koyuyordu. O bunu hapisteyken bile yaptı. Allahu Teala bunu şöyle haber verir: **"Ey zindan arkadaşlarım, ayrı ayrı birçok ilah mı daha iyidir? Yoksa bir ve kahhar olan Allah mı? Ondan başka ibadet ettiğiniz ne varsa, sizin ve babalarınızın getirdiği birtakım adlandırmalardan başka bir şey değildir. Allah bunlara dair herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm ancak Allah'ındır; O'ndan başka-**

[88] 60 Mümtehine/1
[89] 60 Mümtehine/4
[90] 12 Yusuf/38

sına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru olan din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler”[91]

Yusuf'un *Aleyhisselam*, Tevhîd'in apaçık ilanı ve ona davet ve dostluğun aksine kâfirlere düşmanlık göstererek onlardan beraet demek olan İbrahim'in *Aleyhisselam* dini üzere olduğu anlaşılınca, onun kâfirlere zahirî ya da bâtınî herhangi bir dostluk gösteremeyeceği de anlaşılacaktır. Onun, Mısır kralının yanında çalışmasının dostlukla uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktur. Nitekim bu, kâfirlere ve zalimlere bir eğilim olarak da nitelendirilemez. Zira böyle bir eğilim şu âyetteki tehdide göre büyük günahlardandır: **“Zulmedenlere eğilim göstermeyin; yoksa size ateş dokunur.”**[92] Peygamberlerin ise büyük günahlardan korunmuş olduklarına dair icma olduğunu belirtmiştik.

Mısır kralının bir Müslüman olduğunu ya da Yusuf'un *Aleyhisselam* eliyle İslam'a girdiğini söyleyenler de olmuştur.[93] Bunun doğru olması durumunda meseledeki problem temelinden kalkacaktır. Fakat bu, güvenilir sahih bir nakille gelmediği gibi, Yusuf'un sözlerine bakıldığında uzak bir ihtimal olduğu görülmektedir: **“Ondan başka ibadet ettiğiniz ne varsa, sizin ve babalarınızın getirdiği birtakım adlandırmalardan başka bir şey değildir. Allah bunlara dair herhangi bir delil indirmemiştir.”** Ayrıca Musa *Aleyhisselam* bundan asırlar sonra şöyle demiştir:

“Size bundan önce Yusuf apaçık deliller getirmişti. Siz ise onun getirdiği şeyden daima şüphe ettiniz.”[94]

Şayet “Yusuf'un *Aleyhisselam* kâfir kralın yanında çalışması ona bir tür yardımdır” denilecek olursa, şöyle cevap veririz:

---

[91] 12 Yusuf/39-40

[92] 11 Hud/113

[93] Kurtubî bunu tefsîrinde zikreder ve Mücahid'e nisbet eder; 9/120 ve 159. Yine İbn-i Kesir de bunu tefsirinde zikreder; 2/472.

[94] 40 Mü'min/34

Kâfire yardım haram olan bir şey için olursa, bu yardım haramdır. Kâfire yardım küfür hususunda veya Müslümanların aleyhinde olursa, buradaki yardım küfre düşürücü dostluk olur. Yazar yardım ile dostluğu birbirine karıştırmış ve her yardımı dostluk kabul etmiştir. Bizim şeriatımız ve tüm peygamberlerin şeriatları kâfirlerle dostluktan nehyeden hükümler getirmekle birlikte, onlarla alışveriş, ortaklık, kiralama gibi ilişkileri serbest bırakmıştır. Bunların hepsi, kâfirler için bir tür yardımı içerisinde barındırır. Ancak bu yardım, küfür olan şeyler için ya da Müslümanlar aleyhine değil, dünya işleri hususundadır. Örneğin Mekke kâfirleri Yemame'den buğday ithal ediyorlardı. Yemame'nin önde gelenlerinden olan Semame bin Esâl Müslüman olunca, onlara buğdayı yasakladı. Ta ki Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* buna izin verinceye kadar.[95] Bu bir yardımdır, fakat dünyevî bir yardımdır.

"Bizim şeriatımızda, Müslümanın kâfirin yanında çalışması caiz midir?" diye sorulacak olursa, bunun cevabı şudur: Selefin geneli ve fakihlerin çoğunluğuna göre bizden öncekilerin şeriatı bizim için de şeriattır fakat iki şartla:

Birincisi: Bunun, öncekiler için bir şeriat olduğunun güvenilir bir nakille sabit olması. Bu da Kur'an, sünnet ya da tevatür yoluyla olur. Kitapları tahrif edilmiş olan Ehl-i Kitap'ın aktardıkları bunun dışındadır.

İkincisi: Bizim şeriatımızda mesele hakkında özel bir açıklamanın gelmemiş olması. Eğer meseleyi destekler mahiyette bir açıklama gelmişse, bizim şeriatımız uyulmaya daha layıktır. Şâyet muhalif bir açıklama veya nesh gelmişse, bununla amel vacip olur ve bu konuda öncekilere ait şeriatla amel caiz olmaz. Üçüncü bir durum ise, bu konuda Şeriat'ın hiçbir şey bildirmemiş olup, ne destekler mahiyette ne de muhalif olan bir şeyin gelme-

---

[95] Buhari. İbn-i Hacer *Rahimehullah*, hadisin şerhinde İbn-i Hişam'dan rivayet ederek, Nebi'nin Sallallahu Aleyhi ve Sellem buna izin verdiğini söyler. Bkz: Fethu'l-Bârî, 8/ 88

miş olmasıdır. İşte bu durumda, bizden öncekilerin şeriatında herhangi bir şey varsa bununla amel caizdir.

Müslümanın bir kâfirin yanında çalışması konusunda, bizim şeriatımızda olumlu ya da olumsuz herhangi bir açıklamanın bulunup bulunmadığına bakacak olursak, buna cevaz veren bir açıklamanın bulunduğunu görürüz. Buhari'nin *Rahimehullah* Sahihi'nin "İcare" bölümünde, "Bir Müslüman Daru'l-Harpte Bir Müşriğin Yanında Çalışabilir Mi?" adlı bâbda Habbâb bin Eret'ten *Radıyallahu Anhu* rivayet etmiş olduğu hadis buna delâlet eder. Habbâb der ki: "Ben demircilik yapan birisi idim ve Âs bin Vâil'in yanında çalıştım. Bana ödemesi gereken ücret birikti. Bunu ödemesi için yanına gittiğimde bana dedi ki: 'Hayır, vallahi sen Muhammed'i inkar edinceye kadar ödemeyeceğim.' Bunun üzerine ben: 'Vallahi ben de sen ölüp tekrar dirilmedikçe asla böyle bir şey yapmayacağım.' dedim. Dedi ki: 'Ölüp de tekrar dirilecek miyim?' Ben, 'Evet' dedim. O, 'Kuşkusuz ben orada mal ve evlatlara sahip olacağım; borcumu o zaman öderim' diye karşılık verdi. Bunun üzerine Allahu Teala, **"Bizim ayetlerimizi inkar edeni ve 'bana mal ve evlat verilecek' diyeni gördün mü?"**[96] ayetini indirdi."

İbn-i Hacer *Rahimehullah* hadisin şerhinde şöyle der: "Buhari'nin, bu bâbı "Bir Müslüman Daru'l-Harpte Bir Müşriğin Yanında Çalışabilir Mi?" diye isimlendirmesi ve Habbâb hadisini burada rivayet etmesinden anlaşılıyor ki, Habbab müşrik olan Âs bin Vâil'in yanında çalışırken Müslümandı. Bu olay Mekke'de olmuştur ki, Mekke o zaman daru'l-harpti. Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ise bu durumu öğrenmiş ve onaylamıştır."[97]

Müslümanın bir kâfirin yanında çalışması şu üç şartla caizdir:

---

[96] 19 Meryem/77
[97] Fethu'l-Bârî, 4/ 452

Birincisi: Bunun zaruret nedeniyle olması. Çünkü burada, Müslümana karşı kâfiri yüceltmek durumu söz konusudur ki, bu nehyedilmiştir. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Allah Mü'minler aleyhinde kâfirlere kesinlikle fırsat tanımayacaktır"[98]

Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* de şöyle der:

"İslam üstündür; Ona üstün gelecek yoktur."[99]

Buradaki zaruret rızık ihtiyacı olabilir ya da sadece bu yolla ulaşılabilecek bir maslahatı gerçekleştirmek veya sadece bu yolla giderilebilecek bir mefsedeti gidermek olabilir.

İkincisi: Yapılan işin, Müslümanlara helâl olan türden bir iş olması. Bu da kâfirin yanında çiftçilik ya da zanaatkarlık yapmak olabilir. Bunlar helâl olan türden işlerdir. Haram olabilecek türden ise pek çok iş vardır. Bunlara günümüzden örnek verecek olursak; faize dayalı bankalarda, harama dayalı alışverişlerde ve ticarette çalışmak, içki ve sigara fabrikalarında çalışmak, medya ve kültür kurumları olarak adlandırılan çeşitli saptırıcı kurumlarda çalışmak gibi işleri sayabiliriz.

Üçüncüsü: Müslümanlara zarar verecek bir şeyde kâfire yardım etmiş olmamak. Aksi takdirde bu, küfre düşürücü dostluğa girer. Nitekim Allahu Teala **"Sizden kim onları dost edinirse o, onlardandır"**[100] buyurmaktadır. Bunlar, kâfirin yanında, polis olarak veya asker olarak çalışmaktır. Rasul *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur:

"Ahirzamanda zalim başkanlar, fasık bakanlar, hain kâdılar ve yalancı fakihler olur. Bunlara kim erişirse,

[98] 4 Nisa/141

[99] Buhari muallak olarak rivayet eder.

[100] 5 Maide/51

onlara ne danışman, ne vergi memuru, ne veznedar ve ne de polis olsun."[101]

Burada bahsedilen ise sadece zalim olan başkandır. Kâfir olursa durumun ne olacağını düşünmek gerekir. Müslümanların aleyhine zarar olarak dönecek olan herşey haramdır. Bazen bu, küfre bile götürebilir. Yusuf'un *Aleyhisselam* kâfir kralın yanında çalışmasında ise bu üç şart bulunmaktaydı. Onun çalışması bir maslahatı gerçekleştirmek içindi, yaptığı iş mübah olan bir işti, kâfire Müslümanlar aleyhinde yardım etmemişti ve herhangi bir Müslümana zarar vermemişti.

Şâyet kâfire mal tahsil etmek de haram olan işler arasındadır ve Yusuf'un *Aleyhisselam* yaptığı da buydu; öyleyse nasıl mübah olabilir?" denilecek olursa, şöyle cevap veririz: Haram olan, kâfirin koyduğu kurallara uygun biçimde ve onun zulümle dolup taşan beşerî kanunlarına göre mal tahsil etmektir. Ancak tahsil işi, tahsildarlığı üstlenmiş olan Müslümanın içtihadına uygun olursa bu, adalet ve ıslahtır. Yusuf'un durumu ise böyle idi. O, görevi tüm işleri kendi kararlarına göre yerine getirecek biçimde üstlenmişti. Buna kralın ona söylemiş olduğu şu söz delâlet eder: **"Bugün sen bizim yanımızda önemli bir yer sahibisin, güvenilirsin."**[102] Allahu Teala şöyle buyurur:

"Böylece biz Yusuf'a yeryüzünde güç ve imkan verdik. Onda dilediği yerde konakladı."[103]

Yine Allahu Teala Yusuf'tan şöyle aktarır:

"Rabbim, bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin."[104]

---

[101] Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu'l-Bağdâd, 10/ 284 ve 12/ 63. İbn-i Hibbân, Ebu Ya'lâ ve Taberânî "Es-Sağîr" da rivayet ederler. Hadis tarîklerrinin çokluğuyla sıhhat kazanmıştır.

[102] 12 Yusuf/54

[103] 12 Yusuf/56

Şevkani şöyle der: "Allahu Teala'nın **"Onda dilediği yerde konaklar"** sözü "dilediği yere yerleşir" anlamında gücünün tam olduğunu ifade eden bir tâbirdir."[105] Onun yetki sahibi olduğunun delili, kendi şeriatına göre amel etmesidir. Çünkü o, âyette bildirildiği gibi hırsızın köleleştirilmesi işinde kendi şeriatı ile amel etmiştir: **"Eşyamızı kendisinde bulduğumuz dışında bir kimseyi alıkoymaktan Allah korusun."**[106] Bu, İbn-i Teymiye'nin de belirttiği gibi onun şeriatı idi.[107] Yusuf *Aleyhisselam* mal toplama ve harcama yetkisine sahip olmuşsa, bunu kâfirin seçimine uygun olarak değil kendi kararı ile yerine getirmek üzere üstlenmiştir. Bu, günümüzde de caizdir. Şayet kâfir bir yönetici bir Müslümana mâlî işlerde, yargı alanında ya da başka bir alanda bağımsız olarak çalışması için bir görev vermiş olsa, bu görevde çalışması caizdir.

Böylece Yusuf'un *Aleyhisselam* üstlendiği görev ile, günümüzde kâfir yöneticiler yanında bakanlık görevi üstlenme arasındaki fark açığa çıkmaktadır. Kâfirlerin şeriatı olduğu halde, anayasa ve kanunlarına saygılı olacağına ve onlara göre amel edeceğine yemin ederek bakanlık görevini üstlenen kimse kâfirdir. Ayrıca onların bu anayasaları, devletin genel politikasını uygulamada bakanlığın bir dayanışma sorumluluğu olmasını öngörür. Bu politika ise, ülkede küfrü tam olarak yerleştirme, İslam'ın ise kökünü kazıma politikasıdır. Bu dayanışma yükümlülüğü, kendisi doğrudan yapmasa da her bakanın bu uygulamadan sorumlu olduğu anlamındadır.

Şâyet, "Allahu Teâlâ'nın Yusuf'tan *Aleyhisselam* bahsederken, **"Kral'ın dinine göre kardeşini alıkoyamazdı. Ancak**

---

[104] 12 Yusuf/101

[105] Fethu'l-Kadîr, 3/ 35

[106] 12 Yusuf/79

[107] Mecmuu'l-Fetâvâ, 15/ 118

Allah'ın dilemesi başka"[108] demesi ne anlama gelmektedir?" diye sorulacak olursa, şöyle cevap verilir: Burada kralın dininden kastedilen onun otoritesidir; yoksa küfür dini değildir. Aksi taktirde Yusuf *Aleyhisselam* ne tâğuttan sakınmış ve ne de İbrahim'in *Aleyhisselam* dinine uymuş olurdu. Bu ise imkansızdır.

[108] 12 Yusuf/76

YEDİNCİ OLARAK

Yazar zahiri dostluğun, beraberinde kalbî dostluk olmadıkça küfre düşürücü olmadığına dördüncü delil olarak şu âyeti verir: "İman edip de hicret etmeyenler, onlar hicret edinceye kadar sizin üzerinizde hiçbir velâyet hakları yoktur. Eğer din hususunda sizden yardım isterlerse, yardım etmekten sorumlusunuz."[109] Allahu Teala mü'minlerin onlara velâyetini nefyetmiş, yardımı ise emretmiştir. Onlar hicreti terk etmelerine rağmen hâlâ mü'mindiler.

Yazar bu delili de dostluk konusuna katmıştır. Halbuki hicret etmemekle dostluk arasında fark vardır. Bunu delil göstermek, ancak hicret etmeyi her terk edenin kâfirlerle zahirî dostlukta bulunmuş olduğunu gösteren başka bir delilin bulunması durumunda doğru olabilir ki, bundan sonra kalbî dostluğun da zahirî dostlukla birlikte bulunması gerektiği kuralı uygulanabilsin. Fakat hicreti terk edenin, kâfirlerle zahirî dostlukta bulunmuş olacağını gösteren herhangi bir delil bulunmamaktadır.

Daru'l-küfürden, daru'l-İslâm'a hicret asıl olarak vaciptir, ancak bazı durumlarda müstehap olabileceği gibi, bazen de mazeret nedeniyle vacipliği düşebilir. Buna göre, hicreti terk eden kimse hicret kendisine vacip olduğu zaman günahkâr olup, müstehap olduğu zaman günahkâr olmaz. Bundan aciz olduğunda ise mazur olmuş olur ve kâfirlerle dostlukta bulunmuş olmakla nitelendirilmez.

Birinci sınıfa giren, bunu yapacak gücü olmasına rağmen ve daru'l-küfürde dinini açıkça uygulamaktan aciz olmasına rağmen hicreti terk etmekle günahkâr olan kimse hakkında en fazla söylenebilecek olan şey, onun hicreti terk etmesinin küfre düşürücü dostluk ihtimali taşımasıdır. Eğer onun hicret etmemesi,

---

[109] 8 Enfal/72

kendisi için daru'l-küfürde bulunan bir çıkar sebebiyle ise ve dinini uygulamadaki acizliği, namaz kılmamak gibi küfür derecesine ulaşan bir noktada değilse, bu kimse fasıktır. Ancak hicret etmemek kişinin kâfir olan toplumuna olan sevgiden ve onlarla yaşamayı tercihten ötürü olursa, bu küfre düşürücü dostluktur.

SEKİZİNCİ OLARAK

Yazar risalesinin sonunda şöyle der: "Şâyet dostluk batınî ise küfürdür ve faile bunun küfür olduğu hüccet ikame edilerek bildirilir. Mısır Devleti'nin emniyet teşkilatı hakkında da aynı şeyi söyleyebiliriz. Bu da kâfir bir kurumdur. Ancak burada çalışan, durumunu ve dostluk çeşidini bilmediğimiz fertler hakkındaki hükme gelince, bahsetmiş olduğumuz şeyleri dikkate almadan önce bu kimselerin küfrüne hüküm vermeyiz." Burada üzerinde durmak istediğimiz "hüccet ikame edilerek" sözüdür.

Hüccet ikamesi, fakihlerin örfünde istitabe olarak bilinir. İstitabe ise sadece kendisine güç yetirilen kimseye uygulanır. Örnek verilen kimseler gibi mümteni olanlara gelince, onlara istitabe uygulamak gerekmeyip haklarında istitabesiz hüküm verilir.

Mümteniler hakkında gündeme gelen bir diğer durum ise, savaştan önce onlara davette bulunma meselesidir. Fakat Müslümanların yaşadıkları ülkeleri yöneten yöneticiler ve onlara yardım edenler için böyle bir şeye gerek yoktur.

Kendisine davet ulaşmış olan kimseye davette bulunmak vacip değildir. Bu yöneticiler ise, kendilerinden istenilenin ne olduğunu gâyet iyi bilmektedirler. Senelerce, kendilerini hakka çağıran kimseleri öldürmekten, işkence etmekten ve hapsetmekten bir an olsun geri durmamaktadırlar. Hatta ordularından, medya ve eğitim araçlarından dindarlık kokusu aldıkları herkesi uzaklaştırırlar. Ülkede İslam'ın kökünün kazınması, küfrün ve fücûrun yayılması için hiç durmadan plan üzerine plan kurarlar. Medya araçlarını, organize bir saptırmayı gerçekleştirmek için kullanırlar. İslam'dan alıkoymak için hiç durmadan devletlerarası ve bölgesel anlaşmalar yaparlar. Dolayısıyla davetin, mümteni grubun tek tek tüm fertlerine değil, yalnızca liderlerine yöneltileceği bilinen bir durumdur. Nitekim Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*

Kisra'ya, Kayser'e, Mukavkıs'a ve Necaşi'ye elçiler göndermiştir. Onlara gönderdiği şey, her kim yüz çevirirse, kendisine tâbi olanların günahlarının da kendisine ait olacağını bildiren tek bir mektuptu. Dolayısıyla bu mürted yöneticilere davet ulaşmıştır. İşte bu, onlar ve onlara uyanlar için bir hüccettir. Bu bilgi, tâbileri arasında bile yaygınken onlar nasıl olur da bunu bilmiyor olabilirler. Kendisine davet ulaşmış olan herkesle, davette bulunmaksızın savaşılır. Aynen Nebi'nin, Beni Mustalık üzerine onlar habersizken saldırmış olması gibi.[110]

Ayrıca Müslümanların bu yöneticilerle olan savaşı savunma savaşıdır. Zira bu yöneticiler ve yardımcıları Müslümanların yaşadığı ülkeleri kontrolleri altına almışlar ve buralarda güç ve galibiyetle küfrü dayatmaktadırlar. Öldürmek, işkence etmek, hapse atmak ve evine barkına giremez hale getirmek suretiyle Müslümanlara her türlü eziyeti reva görmektedirler. Müslümanların ülkelerine yerleşmiş olan düşmanın özelliği budur ve onlara karşı yapılan savaş bir savunma savaşıdır. Savunma savaşında ise davet söz konusu olmaz. Davet ancak bir saldırı savaşında olur ki, bu da Müslümanların, ülkelerinde bulunan kâfirlerin üzerine yürümeleridir. Bu durumda, daha önceden onlara tebliğ ulaşmamışsa davet etmek vaciptir. Savunma savaşında ise davet yoktur.

Sonuç olarak şunu belirtmek istiyoruz ki; "Er-Risaletu'l-Lîmâniyye" isimli bu kitabın Mısır'da bir cemâate ait olduğu, onların bu kitabı "Mısır'daki Cemâatu'l-İslâmî'nin şer'î ve fıkhî öğretileri" olarak yayınladıkları, bununla birlikte bu kitaplar içerisinde pek çok şer'î aykırılıklar olduğunu öğrendikten sonra, bunlara "İhvânu'l-Müslimîn" adlı cemâatın başvuru kaynağı olan "Duâtun Lâ Kudâtun"[111] adlı kitabı, ayrıca görüşleri yeni bir

---

[110] Muttefekun Aleyhi

[111] Bu kitap Hasan el-Hudeybi'ye ait olup, "İnancımız" başlığı altında Türkçe'ye tercüme edilmiştir.

ekolü temsil eden ve tâbileri bulunan el-Bânî'nin itikattaki aykırılıklarını ve fıkıhtaki şâz görüşlerini de eklediğimizde, bazı İslâmî cemâatlerin kendi tâbilerini ve diğer Müslümanları, çarpık itikadlar ve kural dışı fıkhî metodlar üzere yetiştirmekle nasıl bir cinâyet işledikleri anlaşılacaktır. Genç bir insan hangi düşünce üzere yetişmişse genellikle buna bağlı kalır ve onu bundan vazgeçirmek zordur. Görüldüğü gibi problem kapsamlı, tehlike ise büyüktür. Bugün Müslümanlar, özellikle de gençler, bu çarpık akideler ve kural dışı görüşler etrafında gruplaşmaktadırlar. Bu da geçmişteki fırkaların doğuşu gibi yeni yeni fırkaların oluşmasına sebep olmaktadır. Nitekim Azîz ve Celîl olan Allah şöyle buyurur: **"Onun emrinden uzaklaşanlar, kendilerine bir fitne isabet etmesinden, yahut acıklı bir azaba uğramaktan sakınsınlar."**[112] Bugün yeryüzünün doğusunda ve batısında Müslümanların uğradıkları zayıflık, parçalanmışlık, alçalmışlık, değersizlik, İslâm devletinin kaybedilmiş olması ve Müslümanlar üzerinde kâfirlerin otorite kurmuş olmaları gibi şeyler bu âyette geçen fitne ve acıklı azabın kapsamına girer. Bunların tümü Müslümanların ilim ve amel olarak şeriatlarından uzaklaşmalarına dönüktür. Allahu Teala şöyle buyurur: **"Sana bir kötülük isabet ettiğinde bu kendindendir."**[113]

"Size isabet eden her musibet, ellerinizin kazanmış olduklarından dolayıdır. Allah çoğunu da affetmiştir."[114]

Bu hastalıkların çaresi ise Allahu Teâlâ'nın şu âyetinde zikrettiği şeydir: **"Allah, kendilerinde olanı değiştirmedikçe bir kavmin durumunu değiştirmez."**[115] Kendinde olanı değiştirmek, nefisle mücadele olmaksızın mümkün değildir. Kim bu

[112] 24 Nûr/63
[113] 4 Nisâ/79
[114] 42 Şûrâ/30
[115] 13 Ra'd/11

konuda sadık olursa, Allahu Teala da sadık va'di gereğince onun adımlarını düzeltir. Allahu Teala şöyle buyurur: **"Uğrumuzda gayret sarfedenleri elbette yollarımıza ulaştırırız. Şüphe yok ki, Allah muhsinlerle beraberdir."**[116]

Davetimizin sonu; Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.

[116] 29 Ankebut/69

İÇİNDEKİLER

DAVET SERİSİ – BİRİNCİ ADIM		
1.	Müslümanların Birliğini Sağlayacak Temel Esaslar	Abdu'l-Mun'im Mustafa
2.	Taifetu'l Mansura'nın Özellikleri	Abdu'l-Mun'im Mustafa
3.	Ehl-i Sünnet'in Menheci ve Cihadın Esasları	Abdulkadir bin Abdulaziz
4.	Millet-i İbrahim	Ebu Muhammed Âsım
DAVET SERİSİ – İKİNCİ ADIM		
1.	İman ve Küfür	Abdulkadir bin Abdulaziz
2.	Cehalet Özrü	Abdulkadir bin Abdulaziz
3.	Demokrasi Dindir	Ebu Muhammed Âsım
4.	Tağut ve Destekçileri	Abdulkadir bin Abdulaziz
5.	Tağutların Destekçileri Hakkındaki Şüphelerin Aydınlatılması	Ebu Muhammed Âsım
6.	Dostluk ve Düşmanlık	Abdulkadir bin Abdulaziz
7.	Ülkelerin Hükümleri	Abdulkadir bin Abdulaziz
8.	Cihada Teşvik	Ebu Kuteybe eş-Şâmi
9.	İslam Erlerine Nasihatler	Süleyman Davud
ARAŞTIRMA SERİSİ		
1.	El-Umde Fi İ'dadi'l-Udde	Abdulkadir bin Abdulaziz
2.	El-Cihad ve'l-İctihad	Ebu Katade
3.	Tekfirde Aşırılıktan Sakındırma Konusunda Otuz Risale 1-2	Ebu Muhammed Âsım El-Makdisi
4.	Akidemiz	Ebu Muhammed Âsım
5.	İslam'da Şehadet Operasyonları	Derleme

NASİHAT

Müslüman kardeşim! Bu kitapçık, Allahu Teala'nın izniyle faydalı bilgiler içermektedir. Allah'a hamd olsun ki biz, şer'i delili olmayan hiçbir söz söylemiyoruz. Senden de, şer'i bir delili olmadıkça hiçbir sözü kabul etmemeni istiyoruz. Böylece yol kesen eşkıyaların, Allah'a davet adı altında seni aldatmasına izin verme. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, "Bir ayet dahi olsa benden ulaştırın"[117] ve yine "Şahit olanlar, olmayanlara duyursun"[118] vasiyeti gereğince bu kitapçığın, kardeşlerinin, tanıdıklarının ve diğer Müslümanların arasında yayılması için gayret et. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Allah'ın senin elinle bir kişiyi hidayete ulaştırması, kızıl develere sahip olmandan daha hayırlıdır."[119]

Kardeşim, bil ki bu ve buna benzer yayınları Müslümanlar arasında yayman, Allahu Teala'nın yolunda bir cihaddır. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Müşriklere karşı mallarınız, canlarınız ve dillerinizle cihad edin."[120]

Allahu Teala, bu ve buna benzer yayınların Müslümanlar arasında yayılması için gayret eden herkesi birçok hayır ile mükafatlandırsın, Allahumme Amin.

www.davetvecihad.com

---

[117] Buhari

[118] Müttefekun Aleyhi

[119] Müttefekun Aleyhi

[120] Ebu Davud, sahih bir senedle rivayet etmiştir.

Bugün Müslümanlar,
özellikle de gençler, çarpık akideler ve
kural dışı görüşler etrafında gruplaşmaktadırlar. Bu
da geçmişteki fırkaların doğuşu gibi yeni yeni fırkaların
oluşmasına sebep olmaktadır. Nitekim Azîz ve Celîl olan Allah
şöyle buyurur:

"Onun emrinden uzaklaşanlar, kendilerine bir fitne isabet etmesinden,
yahut acıklı bir azaba uğramaktan sakınsınlar." (24 Nûr/63)

Bugün yeryüzünün doğusunda ve batısında Müslümanların uğradıkları
zayıflık, parçalanmışlık, alçalmışlık, değersizlik, İslâm devletinin kaybedilmiş
olması ve Müslümanlar üzerinde kâfirlerin otorite kurmuş olmaları gibi şeyler
bu âyette geçen fitne ve acıklı azabın kapsamına girer. Bunların tümü
Müslümanların ilim ve amel olarak şeriatlarından uzaklaşmalarına dönüktür.
Allahu Teala şöyle buyurur:

"Sana bir kötülük isabet ettiğinde bu kendindendir." (4 Nisâ/79)

"Size isabet eden her musibet, ellerinizin kazanmış olduklarından
dolayıdır. Allah çoğunu da affetmiştir." (42 Şûrâ/30)

Bu hastalıkların çaresi ise Allahu Teâlâ'nın şu âyetinde
zikrettiği şeydir:

"Allah, kendilerinde olanı değiştirmedikçe bir
kavmin durumunu değiştirmez."
(13 Ra'd/11)

ÜLKELERİN HÜKÜMLERİ

Abdulkadir bin Abdulaziz

www.davetvecihad.com

ÜLKELERİN HÜKÜMLERİ

Abdulkadir Bin Abdulaziz

www.davetvecihad.com

D a v e t   S e r i s i

İ k i n c i   A d ı m

7. Kitap

İrtibat Adreslerimiz

davetvecihad@gawab.com

davetvecihad@maktoob.com

elhadid@gawab.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KİTAP HAKKINDA BİR AÇIKLAMA

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. Allahu Teala'nın salat ve selamı son peygamber olan Muhammed'in, onun âlinin ve ashabının üzerine olsun.

Bu kitap, Şeyh Abdulkadir bin Abdulaziz'e ait olan "El-Câmi' Fi Talebi İlmi'ş-Şerif" isimli eserin sadece bir bölümüdür. El-Câmi' oldukça geniş bir şekilde ilim, ilim tahsili, iman ve küfür konuları ile ilgili olarak hazırlanmıştır. Daha önce kitabın bir kısmı, bazı kardeşlerimiz tarafından tercüme edilmiş ve "İman ve Küfür Hükümleri" ismiyle yayınlanmıştı. Biz konuların daha kolay anlaşılması açısından, kitabı kısımlara ayırdık ve tekrar gibi algılanabilen bazı bölümleri çıkardık. Böyle bir yöntemi tercih etmemizdeki amacımız ise; konuları daha akıcı bir hale getirip anlamayı kolaylaştırmaktır. Dileriz ki Rabbimiz bu kararımızı isabetli eyler.

İman ve küfür konularına direk bağlı olan ve Müslümanlar arasında oldukça meşhur olan konulardan biri de ülkelerin hükümleri meselesidir. Bu nedenle bizler de kısa ama Allahu Teala'nın izni ile oldukça açık ve anlaşılır olan bu kitapçığı Müslüman kardeşlerimize ulaştırmak istedik. Rabbimizden dileğimiz, çalışmanın bereketini artırmasıdır. Şüphesiz Allahu Teala herşeye kadirdir.

Başarı Allahu Teala'dandır.

www.davetvecihad.com

ÜLKELERİ İKİ KISMA AYIRMANIN TEMELİ

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. O'ndan yardım diler ve O'na istiğfar ederiz. Nefislerimizin şerlerinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allahu Teala kime hidayet ederse onu saptıracak ve kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Allah'tan başka ilah olmadığına, tek olup ortağının bulunmadığına, Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* O'nun kulu ve Rasulü olduğuna şehadet ederim.

"Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin."[1]

"Ey İnsanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok erkek ve kadınlar meydana getiren Rabbinizden sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'ın ve akrabanın haklarına riayetsizlikten de sakının. Allah şüphesiz hepinizi görüp gözetmektedir."[2]

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının, dürüst söz söyleyin de Allah işlerinizi kendinize yararlı kılsın ve günahlarınızı size bağışlasın. Kim Allah'a ve Rasulü'ne itaat ederse, şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş olur."[3]

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: ***"Ameller ancak niyetlerledir. Herkes niyetinin karşılığını alır. Kim Allah'a ve Rasulü'ne hicret ediyorsa, hicreti onlara olur. Ama kim bir dünyalık elde etmek veya bir kadınla evlenmek için hicret ediyorsa, onun hicreti onadır."***[4]

---

[1] 3 Ali İmran/102

[2] 4 Nisa/1

[3] 33 Ahzab/70-71

[4] Buhari ve Müslim

Ülkeleri dâru'l-İslâm ve dâru'l-küfür olarak ikiye ayırmanın temelinde; Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* tüm insanlara gönderilmesi, peygamberliğinin mekan olarak tüm yeryüzü halkını ve zaman olarak da gönderildiği günden kıyamet gününe dek olan bütün zamanı kapsayıcı olması yatar.

O'nun peygamberliğinin genel oluşu ve davetinin yayılmasıyla birlikte, insanlar da mümin ve kâfir olmak üzere ikiye ayrıldılar. Sonra Allahu Teâlâ müminlere kâfirlerin arasından ayrılıp hicret etmelerini farz kıldı ve Medîne'de onlar için yardımcılar (ensar) takdir etti. Orası hicret ülkesi ve muhacirler toplumu oldu. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* İslam devletini orada kurdu. Medîne'ye hicretin farziyeti, Mekke'nin fethine kadar sürdü. Bundan sonra da kâfirlerin arasında yaşayan her Müslüman için, hicret etmenin farziyeti devam etti.

Böylece ülkeler, Müslümanların toplumu olan, onların hüküm ve yönetimde oldukları İslam ülkesi (dâru'l-İslâm) veya kâfirlerin toplumu olan, onların hüküm ve yönetimde oldukları küfür ülkesi (dâru'l-küfür) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Allahu Teâlâ kıyamete kadar, kâfirlerle savaşmayı müminler üzerine farz kılmış ve onların ülkesi de dâru'l-harb olarak isimlendirilmiştir. Bunların delilleri sırasıyla şöyledir:

Peygamberliğin Genel Olduğuna Dair Deliller:

"Alemlere uyarıcı olsun diye kuluna Furkan'ı indiren (Allah) ne yücedir."[1]

"De ki ey insanlar, ben Allah'ın sizin hepinize gönderdiği bir elçisiyim.."[2]

"Biz seni ancak bütün insanlara bir müjde verici ve uyarıcı olarak gönderdik. Ancak insanların çoğu bilmiyorlar."[1]

[1] 25 Furkan/1

[2] 7 A'râf/158

"...Kendilerine kitap verilenlere ve ümmîlere de ki; 'İslam'a girdiniz mi?' Eğer İslam'a girdilerse, gerçekten hidâyete ermişlerdir. Fakat yüz çevirdilerse artık yalnızca sana düşen tebliğdir. Allah, kulları hakkıyla görendir."[2]

"Kim İslam'dan başka bir din ararsa, asla ondan kabul olunmaz. O ahirette de kayba uğrayanlardandır."[3]

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur:

"Benden önce peygamberlerden hiçbirine verilmemiş olan beş şey bana verildi. Bir aylık yoldan (düşmana) korku vermekle yardım olundum. Yeryüzü benim için mescit kılındı ve temiz sayıldı. Ümmetimden her kime bir namaz vakti ulaşırsa namazını kılsın. Ganîmetler bana helâl kılındı. Her peygamber kendi kavmine gönderildi; ben ise tüm insanlara gönderildim. Ve bana şefaat hakkı verildi."[4]

Peygamberliğin tüm insanlığı kapsaması, dinde kaçınılmaz olarak bilinen şeylerdendir.

Rasul'ün *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* daveti ile insanların mümin ve kâfir olarak ayrılmasına gelince, bu bütün rasullerle birlikte tüm insanlık için takdir edilmiş olan bir sünnetullahtır. Kıyametten hemen önceki rüzgar esinceye kadar mümin ve kâfir olmak üzere iki grup mutlaka bulunacaktır. Bu da imtihan kanununun gerçekleşmesi içindir.

"Andolsun biz her ümmete; "Allah'a kulluk edin ve tâğuttan kaçının" diye (tebliğ etmesi için) bir peygamber gönderdik. Böylelikle, onlardan kimine Allah hidâyet verdi, onlardan kiminin üzerine de sapıklık hak

---

[1] 34 Sebe/28
[2] 3 Âl-i İmran/20
[3] 3 Âl-i İmran/85
[4] Buhârî, Câbir'den rivâyet etmiştir.

oldu. Artık yeryüzünde dolaşın da yalanlayanların uğradıkları sonu görün."[1]

"Biz her peygambere günahkarlardan bir düşman kıldık."[2]

"Eğer Rabb'in dileseydi insanları elbette tek bir ümmet kılardı. Oysa onlar ayrılmakta devam ediyorlar. Ancak Rabb'inin rahmet ettikleri müstesna. Onları bunun için yarattı ve Rabb'inin şu sözü tamam oldu: "Andolsun cehennemi cinlerden ve insanlardan tümüyle dolduracağım."[3]

Hadiste şöyle geçer: ***"Muhammed insanların arasını ayırdı."***[4]

Kutsî bir hadiste de şöyle geçmektedir:

"Sana itaat edenlerle birlikte sana isyan edenlere karşı savaş."[5]

İmtihan kanununun yerine gelebilmesi için yaratılmışlar arasında kâfir olanın da mümin olanın da bulunması gereklidir.

"..Allah dilemiş olsaydı elbette onlardan intikam alırdı. Ancak sizleri birbirinizle denemesi içindir.."[6]

"Biz sizin bir kısmınızı bir kısmınız için deneme konusu yaptık; bakalım sabredecek misiniz? Senin Rabb'in görendir."[7]

[1] 16 Nahl/36
[2] 25 Furkan/31
[3] 11 Hûd/118-119
[4] Buhârî, Câbir'den rivâyet etmiştir.
[5] Müslim, İyâd bin Hımâr'dan rivâyet etmiştir.
[6] 47 Muhammed/4
[7] 25 Furkan/20

Yine bir kutsî hadiste Allah *Azze ve Celle*, Nebi'ye *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle demiştir:

"Şüphesiz seni, hem seni imtihan etmek ve hem de seninle başkalarını imtihan etmek için gönderdim."[1]

Müslümanın kâfirler arasından hicret etmesinin farz oluşuna gelince, bunun delilleri şunlardır:

"Melekler kendi kendilerine zulmedenlerin hayatlarına son verecekleri zaman derler ki: "Ne halde idiniz?" Onlar: "Biz yeryüzünde zayıf bırakılmıştık" derler. (Melekler): "Hicret etmeniz için Allah'ın arzı geniş değil miydi?" derler. İşte onların barınma yerleri cehennemdir. Ne kötü dönüş yeridir o."[2]

Hicretin terk edilmesi üzerine âyette gelen tehdit, onun vücubuna delildir. Çünkü terk edilmesi üzerine azap tehdidi olan şey vaciptir. Ancak biraz sonra gelecek olan âyetlerde de geçtiği gibi, bir özürden dolayı olması bunun dışındadır.

Hicreti emreden hadislerde geçen azap tehdidi de hicretin vacipliğine delildir: ***"Müşriklerin arasında bulunan her Müslümandan beriyim. Ateşleri birbirlerine görünmesin."***[3]

"Savaşılacak düşman oldukça hicret de kesilmeyecektir."[4]

Kâfirlerle savaşın Müslümanların üzerine farz olduğuna dair deliller bilinen şeylerdir. Bunlardan bazıları şöyledir:

"...müşrikleri nerede bulursanız öldürün.."[5]

---

[1] Müslim, İyad bin Hımâr'dan rivâyet etmiştir.

[2] 4 Nisa/97

[3] Ebu Dâvud ve Tirmizî sahih bir isnadla Mürsel olarak rivâyet etmişlerdir.

[4] Ahmed rivâyet etmiş, Heysemî de "Ravileri Buhârî'nin ravileridir" demiştir.

[5] 9 Tevbe/5

"...müşriklerin hepsi sizinle savaştığı gibi siz de onların hepsiyle savaşın.."[1]

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur:

"İnsanlar La İlahe İllallah şehadetini söyleyinceye kadar onlarla savaşmakla emrolundum."[2]

"Kıyamete yakın bir zamanda, yalnız Allah'a ibadet edilmesi için kılıçla gönderildim."[3]

Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta vardır; risaletin genel oluşu, ülkelerin iki kısma ayrılmasının temelini oluşturmaktadır. Ancak bu, dünyada sürekli iki çeşit ülkenin var olmasını gerektirmez. Bir ülkenin küfür ülkesi olarak vasıflandırılmasının doğru olabilmesi için, dünyada İslam ülkesinin de mutlaka bulunması şart değildir. İleride açıklanacağı gibi bu, ülkeler hakkında verilen hükümlerin sebepleri arasında değildir. Bilakis belli bir dönem yeryüzünde İslam ülkesi (dâru'l-İslâm) bulunmayıp yalnızca küfür ülkesi (dâru'l-küfür) bulunabilir. Aynen İslam'ın ilk dönemlerinde Medine'ye hicretten önce ve yine günümüzde olduğu gibi.

Huzeyfe İbnu'l-Yemân'ın fitneler hakkındaki hadisi de buna işaret eder: ***"...Eğer o döneme ulaşırsam ne yapmamı emredersiniz?" Rasulullah şöyle dedi: "Müslümanların cemâatine ve imamına bağlan." Dedim ki: "Onların ne bir cemâati ne de bir imamı yoksa?" Rasulullah: "Bir ağaç kökünü ısıracak olsan bile tüm bu fırkalardan ayrıl, ölüm gelinceye kadar bu hal üzere kal."***[4]

Dünyadaki ülkelerin ikiye ayrılmasının temelini bu anlattıklarımız oluşturmaktadır.

---

[1] 9 Tevbe/36

[2] Muttefekun Aleyhi

[3] Ahmed rivâyet etmiştir.

[4] Muttefekun Aleyhi

BU AYIRIM İLE İLGİLİ DELİLLER

Çağdaşlarımızdan bazıları (Vehbe Zuhaylî'nin ***"İslamî Fıkıhta Savaş Sonuçları"*** isimli kitabında söylediği gibi), ülkelerin ikiye ayrılması konusunda Kitap ve Sünnet'ten bir delil olmayıp, bunun ancak peygamber ve sahabe döneminden sonraki fakihlerin bir içtihadı olduğu görüşüne gitmişlerdir.

Bilinmesi gerekir ki, bu ayırım ümmetin alimlerinin (öncekiler olsun, sonrakiler olsun) icma ettikleri bir konudur. Ve icmanın da İbn-i Teymiye'nin söylediği gibi Kitap veya Sünnet'ten bir delile dayanması gerekir.[1] Şimdi bu ayırım ile ilgili delilleri aktaralım:

1- Allahu Teala'nın Kitabı'ndan Deliller:

"Küfredenler kendilerine gönderilen rasullere dediler ki: "Muhakkak sizi ülkemizden çıkarırız ya da bizim dinimize dönersiniz.."[2]

"Kavmin müstekbir ileri gelenleri dediler ki: "Ey Şuayb! Seni ve seninle birlikte iman edenleri ya ülkemizden sürüp çıkaracağız, ya da bizim dinimize dönersiniz.."[3]

"Ülkemize" anlamında olan "Ardinâ" ve "Karyetinâ" kelimelerine ek olarak gelen "nâ" zamiri sahip olma anlamı verir. Bu iki kelimeyle de kâfirlerin elinde olup, emir, nehiy ve yönetimde onların hüküm sahibi oldukları ülke kastedilmiştir. Bunun için rasulleri tehdit etmişlerdir. İşte küfür ülkesinin özelliği budur.

"Melekler kendilerine zulmedenlerin hayatlarına son verecekleri zaman derler ki: "Ne halde idiniz?" On-

[1] Mecmuu'l-Fetâvâ, 7/39

[2] 14 İbrahim/13

[3] 7 A'râf/88

lar: “Biz yeryüzünde zayıf bırakılmıştık” derler. (Melekler:) “Onda hicret etmeniz için Allah’ın arzı geniş değil miydi?” derler. İşte onların barınma yerleri cehennemdir. Ne kötü dönüş yeridir o.”[1]

“Ey iman edenler, hicret eden mümin kadınlar size geldiklerinde, onları imtihan edin. Allah onların imanlarını daha iyi bilendir. Şâyet onların mümin kadınlar olduklarını bilip öğrenirseniz, artık sakın onları kâfirlere geri çevirmeyin..”[2]

“..İman edip hicret etmeyenler, onlar hicret edinceye kadar sizin onlara hiçbir şeyle velâyetiniz yoktur..”[3]

İşte özel olarak hicretten bahseden bu âyetler, dâru’l-İslâm ve dâru’l-küfür olmak üzere iki tür ülkenin olduğuna apaçık delildir. Çünkü şer’î nasslarda hicret mutlak anlamda kullanıldığında dâru’l-küfürden dâru’l-İslâm’a göç etmeyi ifade eder. Yine bu konudaki nasslardan birisi de şu âyettir:

“..Size fasıkların yurdunu pek yakında göstereceğiz.”[4]

2- Sünnetten Deliller:

Hicretin vacip oluşu konusundaki hadislerdir ki, bunlar da ülkelerin iki kısma ayrıldığına delâlet eder. İlk konuda geçen hadisleri bunlar arasında sayabiliriz. Şu hadis de bununla ilgilidir:

“Her Müslüman diğer Müslüman için haramdır. Birbirini desteklemeleri gereken iki kardeştirler. Allahu Teâlâ bir müşrik İslam’a girdikten sonra müşrikleri bıra-

---

[1] 4 Nisa/97
[2] 60 Mümtehine/10
[3] 8 Enfal/72
[4] 7 A’râf/145

kıp Müslümanların yanına gelmediği sürece onun hiçbir amelini kabul etmez.."[1]

Hicretin vacip oluşuna delâlet eden bu hadislerin yanı sıra ülkelerle ilgili ayırıma delâlet eden nasslardan bazıları da şunlardır:

İbn-i Ömer'den *Radıyallahu Anhu* şöyle rivayet edilmiştir: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* düşmanların ülkesine Kuran'la gitmeyi yasakladı."[2]

İbn-i Abbas'tan gelen Recm konusundaki uzunca hadisin içerisinde, Abdurrahman İbn-i Avf'ın, Ömer İbnu'l-Hattab'a Mina'da şöyle dediği geçmektedir: "Medine'ye kadar bekle, çünkü orası hicret ve peygamberin sünnetinin diyarıdır."[3]

Nesâi sahih bir isnadla İbn-i Abbas'tan şöyle rivâyet eder: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, Ebu Bekr ve Ömer *Radıyallahu Anhuma* muhacirlerdendi. Çünkü onlar müşriklerden uzaklaştılar. Ensardan da muhacirler vardı. Çünkü Medine bir zamanlar şirk diyarıydı ve onlar Akabe gecesi Peygamber'e *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* gelmişlerdi."

Ebu Hureyre'nin hicret edişini anlatan hadiste şöyle geçer: "Nebi'ye *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* gelirken şöyle dedim:

Ne uzun, ne yorucu bir gece,
Fakat beni küfür diyarından kurtardı.

Yolculuk esnasında kölem kaçmıştı. Nebi'ye *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* gelip biat ettim. Henüz yanından ayrılmadan kölem çıkageldi. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle dedi: "Ey Ebu Hureyre bu senin kölen mi?" Ben: "Allah için hürdür" dedim ve azat ettim."[4]

---

[1] Nesâî sahih bir isnatla, Behz bin Hukeym, babası ve dedesi yoluyla rivâyet etmiştir.

[2] Muttefekun Aleyhi

[3] Buhârî

[4] Buhârî

Yine Aişe'den *Radıyallahu Anha* rivâyet edilen ve atkı çalmakla suçlanan muhacire cariyenin kıssasıyla ilgili rivâyet de bunlar arasındadır. Aişe'den *Radıyallahu Anha* aktarıldığına göre, Arapların kabilelerinden birinde zenci bir cariye vardı; onu azat ettiler. O, onlarla birlikte kalıyordu. Şöyle anlattı: "Üzerinde deriden kırmızı atkısı olan genç bir kız çıkageldi. Atkısını bir yere koydu veya onu düşürdü. Bir kuş onu et zannederek alıp kaçtı. Atkıyı aradılar fakat bulamadılar. Beni, hırsızlıkla suçladılar." (Aişe) şöyle der: "Araştırmaya başladılar, hatta cariyenin avret yerine bile baktılar. (Cariye) dedi ki: "Vallahi henüz onların yanındaydım ki, kuş geldi ve onu attı, aralarına düştü." Dedim ki: "İşte beni suçladığınız şey. Ben ondan beriyim." Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* geldi ve Müslüman oldu. Aişe şöyle der: "Mescidde bir çadırı vardı. Yanıma gelir ve benimle konuşurdu. Yanıma her gelişinde şöyle derdi:

Atkı günü Allah'ın günlerindendir,
O beni küfür ülkesinden kurtarmıştı.

Aişe, "Yanıma her gelişinde neden bunu söylüyorsun?" dediğimde bu olayı anlattı" der."[1]

Bu nasslar dünya ülkelerinin dâru'l-İslâm ve dâru'l-küfür olarak ikiye ayrılmasının Kitap, sünnet ve sahabeden gelen nakillerle sabit olduğuna ve dâru'l-küfürden dâru'l-İslâm'a hicretin vacipliğine delildir. Hatta bu ülkelerle ilgili olarak Kitap ve Sünnet'te (yukarıda geçen nasslarda) çeşitli lafızlarla özel terimler kullanılmıştır. Örneğin; "dâru'l-fasıkîn" (Fasıklar ülkesi), "Ardu'l-aduv" (düşman ülkesi), "Dâru'l-hicre ve's-Sünne" (hicret ve sünnet ülkesi), "Dâru'ş-şirk" (şirk ülkesi), "Dâru'l-küfr" (küfür ülkesi) gibi. Bunların tümü, dünya ülkelerinin ikiye ayrılmasının fakihlerin ortaya koymuş oldukları içtihadlardan ibaret olduğunu iddia edenlere cevap niteliğindedir.

---

[1] Buhârî

DÂRU'L-İSLÂM VE DÂRU'L-KÜFÜR

Yukarıdaki iki konuda verilen delillerden ortaya çıkmaktadır ki; dâru'l-İslâm, Müslümanların otoritesi ve yönetimi altında olan ülke; dâru'l-küfr ise, kâfirlerin otoritesi ve yönetimi altında olan ülkedir.

İbnu'l-Kayyım *Rahimehullah* şöyle der: "Alimlerin çoğunluğu şu görüştedir: Dâru'l-İslâm; Müslümanların barındığı ve İslam hükümlerinin geçerli olduğu ülkedir. Eğer İslam hükümleri geçerli değil ise, bir ülke dâru'l-İslâm'a bitişik olsa dahi, dâru'l-İslâm sayılmaz. Taif, Mekke'ye çok yakın olduğu halde Mekke'nin fethi ile dâru'l-İslâm olmamıştır."[1]

İmam es-Serahsî el-Hanefî *Rahimehullah* şöyle der: "Ebu Hanîfe'ye *Rahimehullah* göre ülkelerin dâru'l-harb olması üç şarta bağlıdır: Birincisi; bu ülkenin, küfür ülkesine bitişik olması, dâru'l-harb ile arasında Müslümanların ülkesinin bulunmaması. İkincisi; içerisinde ne imanı sebebiyle güvende olan bir Müslümanın, ne de eman sebebiyle güvende olan bir zımmînin kalmaması. Üçüncüsü; şirk hükümlerinin üstün durumda olması.

Ebu Yusuf'tan ve Muhammed'den *Rahimehullah* şu aktarılır: "Bir ülkede şirk kanunları üstün durumda olursa, orası dâru'l-harb olur. Çünkü bir bölgenin bize veya onlara nisbet edilmesi, kuvvet ve üstünlük itibarıyladır. Şirk kanunlarının geçerli olduğu her yerde kuvvet de müşriklere aittir ve orası dâru'l-harb olmuştur. İslam kanunlarının geçerli olduğu her yerde ise kuvvet Müslümanlara aittir."[2] Dolayısıyla, İmameyne göre burada illet olarak dikkate alınacak olan şey, üstülüğün ve geçerli olan kanunların kime ait olduğudur.

Alimler Ebu Hanîfe'nin saymış olduğu bu şartlara itibar etmemişlerdir. Hatta öğrencileri olan Ebu Yusuf ve Muhammed,

---

[1] Ahkâmu Ehli'z-Zimme, 1/366

[2] Es-Serahsî, El-Mebsût, 10/114

Serahsî'nin de söylediği gibi ona muhalefet etmişlerdir. Alâuddîn el-Kâsânî de bundan bahseder ve bu iki alimin sözlerine şöyle bir açıklama getirir: "Bir ülke ya İslam'a ya da küfre nisbet edilir. İslam'a nisbet edilişi, orada İslam kanunlarının uygulanması, küfre nisbet edilişi ise orada küfür kanunlarının uygulanması dolayısıyladır. Örneğin cennette selamet, cehennemde de azap olduğu için, cennete dâru's-selâm (selamet ülkesi), cehenneme de dâru'l-bevâr (helak ülkesi) denilmiştir. Çünkü İslam'ın ya da küfrün üstün durumda olması, İslam kanunları ya da küfür kanunlarının geçerli olmasıyladır."[1]

Es-Serahsî, Es-Siyeru'l-Kebîr adlı kitabın şerhinde şöyle der: "Ülke İslam kanunlarının uygulanmasıyla Müslümanların ülkesi olur."[2]

Kâdı Ebu Ya'lâ el-Hanbelî ise şöyle der: "İslam kanunlarının değil, küfür kanunlarının yürürlükte olduğu her ülke dâru'l-küfürdür."[3]

Şeyh Mansûr el-Behvetî şöyle der: "Dâru'l-harpte dinini açıkça yaşamaktan aciz olan kimseye, hicret vaciptir. Dâru'l-harp ise küfür kanunlarının yürürlükte olduğu ülkedir."[4]

---

[1] El-Kâsânî, Bedâiu's-Sanâi', 9/4375
[2] Es-Siyeru'l-Kebîr, 5/2197
[3] El-Mu'temed Fî Usûli'd-Dîn, 276
[4] Keşşâfu'l-Kına', 3/43

ÜLKE HAKKINDA VERİLEN HÜKMÜN İLLETİ

İllet, hükmün bağlı bulunduğu vasıftır. Vasıf bulunduğunda hüküm de bulunur, bulunmadığında hüküm de bulunmaz.

Alimlerin yukarıda geçen sözlerinde, bir ülke hakkında verilecek hüküm için iki sebepten bahsedilmektedir.

Birincisi: Güç ve Üstünlüktür.

Ebu Yusuf ve Muhammed İbnu'l-Hasen'in, "Çünkü bir bölgenin bize veya onlara nispet edilmesi kuvvet ve üstünlük itibariyledir" sözleri bunu ifade eder. Herhangi bir kâfirin bir ülkeyi işgal etmesi fakat burada İslam hükümlerinin yürürlükte kalması durumunda buranın dâru'l-İslâm olacağı meselesi, kâfirlerin İslam ülkesini işgal etmeleri durumunu konu alan bölümde ele alınacaktır inşaallah.

İkincisi: Ülkede Tatbik Edilen Hükümlerin Türüdür.

Bu da kendilerinden nakilde bulunduğumuz diğer alimlerin sözlerinde geçmiştir.

Dikkat edilirse, bu her iki sebep de tek bir şeye dönüktür ki bu da, ülke hakkında verilecek olan hükmün illetidir. Bu iki sebep arasında herhangi bir zıtlık yoktur. Çünkü üstünlüğün bulunması ve hükümlerin uygulanması birbiriyle bağlantılıdır. Kişi, ancak emretme ve yasaklama yetkisine sahipse üstün sayılır. Emretme ve yasaklama, üstünlüğün ve otoritenin en önemli göstergelerinden ikisidir. Müslüman bir yönetici İslam hükümlerini uygular, aksi halde zaten Müslüman sayılmaz. Kâfir yönetici ise küfür kanunlarını uygular. Bundan dolayı bir ülke hakkında verilecek olan hükmün illeti, orada uygulanan kanunların türüdür ve bu, o ülkede üstünlüğün kime ait olduğunu gösteren şeydir.

Görüldüğü gibi hükmün bağlı olduğu sebebi oluşturan şeyin, ülkede uygulanan hükümlerin türü olması, illet olarak gösterilmek için uygun bir vasıftır. Çünkü ülkeyi şekillendiren, yönetici değil kanunlardır. İslam hükümleri, emirleri ve yasaklarıyla ülkeyi İslamî olarak şekillendirir. Aynı şekilde küfür hükümleri de emrettiği, mübah kıldığı ve yasakladığı şeyler yoluyla ülkeyi küfür ile şekillendirir; riddeti, dinsizliği, dine hakareti, dini kötülemeyi herhangi bir kısıtlama veya ceza getirmeksizin mübah kılar.

Aynı şekilde faiz, zina, içki, teberrüc (kadınların açıklığı), kadın erkek bir arada bulunma, namaz, oruç ve zekatı terk edeni cezalandırmama, iyiliği emredip kötülüğü yasaklayan kimseyi (özellikle de bunu eliyle yapıyorsa) cezalandırma ve bunlar dışındaki pek çok şeyin yaygınlığı, küfür ülkesinin özelliklerindendir.

Ülkeyi şekillendiren yönetici değil kanunlardır. Öyle ki; yönetici bir şey yapmak istediğinde bunu ancak emretme ve yasaklama yoluyla yapması mümkündür. Emreden, nehyeden ya da serbest kılan kanunlardır; yönetici ise kendi gücüyle bu kanunları uygular.

BİR ÜLKE HAKKINDAKİ HÜKMÜN BAĞLI BULUNDUĞU İLLETİN, O ÜLKEDE ÜSTÜNLÜĞÜN KİME AİT OLDUĞUNUN GÖSTERGESİ OLAN KANUNLARIN TÜRÜ OLDUĞUNA DAİR DELİLLER

• **"Melekler, kendi kendilerine zulmedenlerin hayatlarına son verecekleri zaman derler ki: "Ne halde idiniz?" Onlar: "Biz yeryüzünde müstaz'aftık" derler. (Melekler): "Hicret etmeniz için Allah'ın arzı geniş değil miydi?" derler. İşte onların barınma yerleri cehennemdir. Ne kötü dönüş yeridir o."**[1]

Hicretle muhatap olan Müslümanın belli bir ülkede müstaz'af (zayıf bırakılmış) olması, orada üstünlüğün kâfirlere ait olduğuna delildir. Bir başka âyette şöyle geçer:

"Kavmin müstekbir ileri gelenleri dediler ki: "Ey Şuayb! Seni ve seninle birlikte iman edenleri ya ülkemizden sürüp çıkaracağız, ya da bizim dinimize döneceksiniz."[2]

Âyette geçen "ülkemiz" anlamındaki "karyetunâ" kelimesinin sonundaki "nâ" eki nisbet edilme ve sahip olma anlamlarını verir. Yani bu demektir ki; bu ülke kâfirlerin ve müstekbirlerin ülkesidir. Bu ülkeye sahip olduklarını ve orada üstün durumda olduklarını gösteren şey müminleri oradan çıkarmakla tehdit edişleridir ki bu, emretme ve yasaklama yetkisine onların sahip oldukları anlamına gelir. Bu da gösterir ki, dâru'l-küfür, içerisinde üstünlük, emretme ve yasaklama yetkisi kâfirlere ait olan ülkedir. Emretme ve yasaklama denilince, kanunlar akla gelir. Bu ikisi üstünlüğün ve otoritenin göstergesidir.

Bunun benzeri bir âyet de şudur:

---

[1] 4 Nisa/97

[2] 7 A'râf/88

"Küfredenler kendilerine gönderilen rasullere dediler ki: "Muhakkak sizi ülkemizden çıkarırız ya da bizim dinimize dönersiniz."[1]

- Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Mekke'nin fethinden sonra söylediği şu söz de bu delillerdendir: ***"Fetihten sonra hicret yoktur."***[2]

Mekke'den Medine'ye hicret vacipti. Çünkü fethe kadar Mekke dâru'l-küfür idi. Fetihten sonra dâru'l-İslâm oldu ve oradan hicret etmenin farziyeti de kalktı. Fetihle birlikte değişen ve değişmesiyle birlikte Mekke'de uygulanan hükümleri de değiştiren şey, oradaki üstünlüğün kâfirlerin elinden Müslümanların eline geçmesi ve buna tâbi olarak hükümlerin değişmesi olayıdır. Bu da, bir ülke hakkında verilecek hükmün bağlı bulunduğu illetin, o ülke üzerinde üstünlük sahibi olan sınıf ve bu sınıfa tâbi olan hükümler olduğuna delildir.

İbn-i Hazm'ın şu sözü konuyu açıklayıcı niteliktedir: "Bir ülke, orada üstün olana, hüküm sahibi olana ve oraya malik olana nisbet edilir."[3]

---

[1] 14 İbrahim/13

[2] Muttefekun Aleyhi

[3] El-Muhallâ, 11/200

ÜLKENİN HÜKMÜ KONUSUNDAKİ İLLETİN ARINDIRILMASI (TENKÎH)

Şeyh Muhammed Emîn eş-Şankıtî şöyle der: "Tenkîh, lügatta temizlemek ve arındırmak anlamlarına gelir. İlletin arındırılması ise, illet için uygun olmayan şeylerin kaldırılması ve uygun olan şeylere itibar edilmesidir."[1]

Bu konuda bazıları hata etmişler ve Müslümanların çoğunun bazı ülkelerde emniyet içinde yaşamalarının, ezan, namaz, oruç ve buna benzer dinlerinin şiârı olan birtakım şeyleri açıkça işlemeye güç yetirebilmelerinin, o ülkenin dâru'l-İslâm sayılması için yeterli olduğunu zannetmişlerdir. Hatta bazıları şöyle demiştir: "Nasıl olur da, başkentinde binden fazla mescit olduğu halde filan ülkenin dâru'l-küfür olduğunu söylersiniz."

Bunların hiçbirine itibar edilemez. Yukarıda bir ülke hakkında verilecek hükmün illetinin, orada üstünlüğü elinde bulunduran sınıf ve yürürlükte olan kanunlar olduğunu açıkladık. Bir ülke hakkında hüküm verirken, bunlar dışındaki vasıflar dikkate alınmaz.

İllet için uygun olmayan vasıflardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

Birincisi: Ülke nüfusunun çoğunluğunun dininin, ülkenin hükmü üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Bunun delili ise şudur:

Hayber'in nüfusunun çoğunluğu Yahudi idi. Hicrî 7. yılda Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* orayı fethettiğinde ziraatla uğraşmaları için orada kalmalarına izin verdi[2] ve onlara Ensardan bir emîr tayin etti.[3] Ömer İbnu'l-Hattab, hilafeti döneminde onları çıkarıncaya dek, buranın halkının çoğunluğu Yahudi idi. Ancak

---

[1] Muzekkiratu Usûli'l-Fıkh, 292

[2] Buhârî

[3] Buhârî

bu durum, oranın dâru'l-İslâm olmasını engellemedi. Çünkü Hayber Müslümanların elinde idi ve İslam hükümleri uygulanıyordu.

Ebu'l-Kâsım er-Rafii eş-Şâfii şöyle demiştir: "Bir ülkenin dâru'l-İslâm olması için orada Müslümanların bulunması şart değildir. Oranın imamın elinde bulunması ve imamın da Müslüman olması yeterlidir."[1]

İkincisi: Ülkede İslam ya da küfür şiarlarının görülüyor olmasının, ülke hakkında verilecek hükümde hiçbir etkisi yoktur.

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Mekke'de dini açıklıyor, davette bulunuyor ve müşriklere düşmanlığını, onlardan ve onların Allah'ın dışında ibadet ettiklerinden berî olduğunu ilan ediyordu. Tüm bunlar Mekke'nin fethinden önce idi.

Aynı şekilde sahabeden bazıları açıkça namaz kılıyor ve Kuran okuyorlardı. Ancak bu durum, Mekke'nin dâru'l-İslâm olmasını sağlamamıştı. Bilakis üstünlük kâfirlerde olduğu için Müslümanlar oradan hicret etmişlerdi.

Aynı şekilde, zimmet ehli gibi bazı kâfirlerin dâru'l-İslâm'da ikamet ediyor olmaları ve dinlerinin sembollerinden olan birtakım şeyleri açıkça yerine getiriyor olmaları orayı dâru'l-küfür yapmaz. Çünkü küfür sembollerinin ortaya konması kâfirlerin gücü ile değil, Müslümanların izni ile olmaktadır.

Ülke için verilecek hükümde sembollerin açıkça yerine getirilmesinin herhangi bir etkisi yoktur. Şevkânî şöyle der: "İtibar edilen, söz hakkının kimde olduğudur. Bir ülkede kâfirlerden birinin küfrünü açıklayabilmesi, ancak Müslümanlar tarafından kendisine verilecek olan izne bağlı olacak şekilde, ülkede emretme ve yasaklama yetkisi Müslümanlara ait ise, orası dâru'l-İslâm'dır. Küfrî özelliklerin açıkça ortaya konması bir zarar vermez. Çünkü bu, kâfirlerin gücü veya saldırıları ile olmuş değildir.

[1] Fethu'l-Azîz Şerhu'l-Vecîz, 8/14

Aynen Yahudi, Hristiyan veya anlaşmalı olup da İslam şehirlerinde oturan zimmet ehlinde görüldüğü gibi. Durum bunun tersi ise, ülkenin hükmü de tam tersi olur."[1]

Üçüncüsü: Ülkede yaşayan bir grubun güvenlik içerisinde olmalarının da ülkenin hükmünde bir etkisi yoktur.

Zimmet ehli dâru'l-İslâm'da güvenliktedirler. Ancak bu, orasının dâru'l-İslâm olmasını engellemez. İslam'ın ilk yıllarında Müslümanlar Habeşistan'a hicret ettiklerinde orada güvenlikteydiler; buna rağmen orası dâru'l-küfür idi. Yine Mekkeliler Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* ile anlaşmalı oldukları dönemde (Hudeybiye Antlaşması'ndan fethe kadar) Müslümanların can güvenlikleri bulunmaktaydı. Hatta kaza umresini de yerine getirdiler. Fakat bu güvenlik de, fethe kadar Mekke'nin dâru'l-küfür olmasını engellemedi. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*: ***"Fetihten sonra hicret yoktur"*** demiş; ***"Antlaşmadan sonra hicret yoktur"*** dememiştir. Görüldüğü gibi bir ülke hakkındaki hükmü değiştiren illet yalnızca güvenlik değil, orada sağlanan üstünlüktür.

Buraya kadar anlatılanlardan çıkan sonuç şudur: Bu gün mürted yöneticilerin küfür olan beşerî kanunlarla yönettikleri ülkelerde, halkın çoğunluğu Müslüman olsa, cuma ve cemaat namazları gibi dinlerinin sembolü olan bazı şeyleri güvenlik içerisinde yerine getirebilseler dahi bu ülkeler küfür ülkeleridir. Çünkü üstünlük ve yürürlükte olan hükümler kâfirlere aittir.

Müslümanların dinlerine ait sembolleri ortaya koyabilmelerine gelince bu, Müslümanların güçlerinden kaynaklanmayıp, kâfir yönetici tarafından verilen izin sonucu meydana gelen bir durumdur. Onların güvenliklerini korkuya çevirmeyi veya gücü ve askerleriyle onları zor durumda bırakmayı isterse bunu yapabilir. Nitekim bugün bir çok ülkede terörle ve aşırı dincilikle mücadele adı altında yapılan şey budur.

[1] Es-Seylu'l-Cerrâr, 4/575

DÂRUL-KÜFRÜN ÇEŞİTLERİ

Dâru'l-küfür birçok yönden kısımlara ayrılır. Bu kısımların hepsini kapsayan isim; dâru'l-küfür veya dâru'ş-şirktir. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

ÜLKENİN BAŞTAN BERİ KÜFÜR ÜLKESİ OLMASI YA DA SONRADAN KÜFÜR ÜLKESİNE DÖNÜŞMESİ AÇISINDAN KISIMLARI

Aslen Dâru'l-Küfür Olan Ülke: Hiçbir zaman dâru'l-İslâm olmamış olan ülkedir. Örneğin Japonya, Çin'in doğusu, İngiltere, Kuzey Amerika, Güney Amerika ve Avusturalya gibi.

Sonradan Dâru'l-Küfür Olan Ülke: Bir zamanlar dâru'l-İslâm iken sonradan aslî kâfirlerin ele geçirdikleri ülkedir. Örneğin Endülüs (İspanya ve Portekiz), Filistin, bir zamanlar Osmanlı yönetiminde olan Doğu Avrupa ülkeleri, Romanya, Bulgaristan, Yugoslavya, Yunanistan ve Arnavutluk gibi.

Dâru'r-Ridde: Bu da sonradan dâru'l-küfür olan ülkelerin bir koludur. Bir zamanlar dâru'l-İslâm iken, mürtedlerin üstünlük sağlayıp küfür hükümlerini uyguladıkları ülkelerdir. Bugün İslam ülkeleri olarak isimlendirilen ülkeler bu sınıfa girerler. Arap ülkeleri de bunlar arasındadır. Bu ülkelerin çoğu, dâru'l-küfür olma merhalesine haçlı sömürgesi esnasında geçmişlerdir. Bu dönemde haçlılar bu ülkelerde beşerî kanunları yerleştirmişler, onlar ayrıldıktan sonra ise yerlerine aynı ülke halkından olan mürtedler yerleşmişlerdir.

Dâru'l-küfür ve dâru'r-ridde arasında fıkhi hükümlerde bazı farklılıklar vardır.

Burada şöyle bir noktaya dikkat çekmek istiyoruz: Kitaplarımızda bu ülkeleri çoğunlukla "Müslümanların Ülkeleri" olarak vasıflandırmamız, ülke sakinlerinin çoğunluğunun durumuna nazarandır. Bu vasıflandırma, dâru'l-İslâm terimi ile aynı anlamda

değildir. Bilakis bu ülkeler, küfür ve riddet ülkeleridir. Buralardaki kâfir yöneticilere karşı cihad, Müslüman halka "farz-ı ayn"dır. Bunu birçok yerde de açıkladık.

DÂRUL-İSLÂM İLE OLAN İLİŞKİLERİ AÇISINDAN DÂRUL-KÜFÜRÜNÜN KISIMLARI

Dâru'l-Harb: Dâru'l-İslâm ile arasında herhangi bir barış veya ateşkes olmayan ülkedir. İsimlendirmenin doğru olabilmesi için fiilî bir savaşın olması şart değildir. Söylediğimiz gibi bir barış antlaşmasının olmaması yeterlidir. Bu, Müslümanların istedikleri zaman o ülke halkıyla savaşmalarının caiz olduğunu ifade eder. Bunun için dâru'l-harb olarak isimlendirilmiştir.

Dâru'l-Ahd: Dâru'l-İslâm ile arasında ateşkes ve barış olan ülkedir. Aynen hicrî 6-8 yılları arasında Hudeybiye Antlaşması'ndan Fetih'e kadar olan dönemde Mekke'nin durumu gibi.

Kâfirlerle savaşı terk edip barış antlaşması yapmak, Müslümanların zayıf düşmeleri durumunda olduğu gibi, ancak Müslümanların maslahatı söz konusu ise caiz olur. Âyette şöyle geçer:

"Gevşemeyin, üstün olduğunuz halde barışa davet etmeyin."[1]

Çünkü Allahu Teâlâ din tamamen Allah'a ait oluncaya kadar kâfirlerle savaşmayı üzerimize farz kılmış, onlarla barışa ise ancak ihtiyaç durumunda izin vermiştir. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün."[2]

"Fitne kalmayıp din tamamen Allah'a ait oluncaya kadar onlarla savaşın."[1]

---

[1] 47 Muhammed/35

[2] 9 Tevbe/5

Barış antlaşmasının ancak Müslüman imam ya da onun vekili tarafından yapılması caizdir. Zamanımızda böyle bir imam bulunmamaktadır. Dolayısıyla kâfir yöneticilerin yapmış olduğu devletlerarası herhangi bir antlaşmanın, şer'an velâyet hakkına sahip olmayan bir kimse tarafından yapılmış olması nedeniyle, hiçbir geçerliliği yoktur. Bu antlaşma hiç yapılmamış gibidir; zira hükmen yok sayılan gerçekte de yok sayılır.

MÜSLÜMANIN CAN GÜVENLİĞİ AÇISINDAN DÂRUL-KÜFÜRÜN KISIMLARI

Dâru'l-Emn: Müslümanların can güvenliğinin bulunduğu ülkedir. İslam'ın ilk yıllarında sahabenin Mekke kâfirlerinin işkencesinden kaçarak hicret ettikleri Habeşistan'ın durumu gibi.

Dâru'l-Fitne: Müslümanların can güvenliğinin bulunmadığı ülkedir. İslam'ın ilk yıllarında Mekke'nin durumu ve bugünkü riddet ülkelerinin çoğunun durumu gibi.

[1] 8 Enfâl/39. Bkz: El-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 10/517 ve Muhammed İbnu'l-Hasen, Es-Siyeru'l-.Kebîr, 5/1689

DÂRU'L-İSLAM'IN ÇEŞİTLERİ

İlim ehlinin kitaplarında dâru'l-İslâm'ın kısımları için yer yer özel ıstılahlar kullanılmıştır. Örnek olarak şunları verebiliriz:

Dâru'l-Bağy: İsyancıların veya Hâricîlerin dâru'l-İslâm'ın herhangi bir bölgesinde bağımsız olarak hüküm uyguladıkları yerdir. Bunun karşıtı ise "dâru'l-adl"dir. Burası Müslümanların imamının hükmü altında olan yerdir.

Dâru'l-Fısk: Dâru'l-İslâm'da, fıskın yaygın olduğu beldedir. İçerisinde Allahu Teala'ya karşı işlenen günahların çok olduğu beldeyi terk etmek, yüz kişiyi öldüren adamla ilgili hadiste de geçtiği gibi müstehabtır. Hadiste, adamın başvurmuş olduğu alim, kötü yer olarak isimlendirdiği beldesinden ayrılarak salih bir topluluğun bulunduğu beldeye gitmesinin ve onlarla birlikte Allah'a ibadet etmesinin tevbesine yardımcı olacağını bildirmişti.

Dâru Ehli'z-Zimme: Bu dâru'l-ahd ve dâru's-sulh değildir. Çünkü bunlar dâru'l-küfürün kısımlarındandır. Dâru ehli'z-zimme İslam diyarıdır. Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* zamanında Müslümanlarca fethedildikten sonra Hayber'in durumu böyleydi.

Dâru ehli'z-zimme'nin özelliği, Muhammed İbn-i Hasen'in ifade ettiği gibidir. Şöyle der: "Ordu komutanı, düşman şehirlerinden birisini kuşattığında bir kısmı Müslüman olduklarını söyler, bir kısmı da ehli'z-zimme olup, "Evlerimizden ayrılmayız" der. Eğer Müslümanlar, dışarıdan gelecek olan saldırılara karşı savaşta onları desteklemeye ve İslam hükümleriyle hükmetmek için Müslümanlardan bir kısmını orada bırakmaya güç yetirecek durumda iseler, emîrin bunu yapması gerekir." Es-Serahsî bunun şerhinde şöyle der: "Çünkü onların ülkelerinde Müslümanların kanunlarını uygulamak mümkündür. Müslümanların kanunlarının uygulanmasıyla o ülke Müslümanların ülkesi olur. İmam orayı dâru'l-İslâm, topluluğu da ehli'z-zimme yapar."[1]

---

[1] Es-Siyeru'l-Kebîr, 5/2196-2197

ÜLKENİN NİTELİĞİNİN VE HÜKMÜNÜN DEĞİŞMESİ

Bir ülkeye ait olan nitelik, hiç değişmeyen kalıcı özelliklerden değildir. Bilakis orayı elinde bulunduran sınıfa ve yürürlükte olan kanunlara göre değişmesi mümkündür. Bir ülke, aynen İslam'ın ilk dönemlerinde Mekke'de olduğu gibi bir dönem dâru'l-küfür olup daha sonra dâru'l-İslâm olabileceği gibi bazen de, Endülüs ve Filistin'de olduğu gibi dâru'l-İslâm iken sonradan dâru'l-küfür olabilir.

Şeyhu'l-İslâm İbn-i Teymiye şöyle der: "Bir yerin dâru'l-küfür, dâru'l-İslâm, dâru'l-iman, dâru's-silm, dâru'l-harb, dâru taat, dâru ma'siyet, dâru'l-müminîn, dâru'l-fâsıkîn olması geçici nitelendirmelerdir, süreklilik ifade etmezler. Kişinin küfürden imana ve ilme geçebileceği veya tam tersi olabileceği gibi, ülke de bir vasıftan diğerine geçebilir."[1]

İbn-i Hacer el-Mekkî el-Heytemî, Şâfii fıkhı üzere yazılmış olan, *"Tuhfetu'l-Muhtâc Li Şerhi'l-Minhâc"* adlı eserinde, dâru'l-İslâm kâfirler tarafından işgal edilse ve orada kendi hükümlerini uygulasalar da oranın dâru'l-küfür olmayacağı görüşünü benimsemiştir. Buna da şu hadisi delil getirir: ***"İslam üstündür, O'na üstün gelecek yoktur."***[2] İbn-i Hacer el-Mekkî'nin bu sözünü, Sıddîk Hasen Hân nakleder.[3]

Çağdaşlarımızdan bazıları da İbn-i Hacer'in bu görüşünü benimsemişlerdir. Halbuki, bunun batıl olduğu apaçıktır. Özel (hâs) olan deliller, ülke hakkında verilecek hükmün illetinin, üstünlük ve orada geçerli olan hükümler olduğuna dairdir. Bu özel deliller, İbn-i Hacer'in getirmiş olduğu deliller gibi genel

---

[1] Mecmuu'l-Fetâvâ, 27/45

[2] Dârakutnî, Hasen bir isnadla Âiz bin Amr'dan Merfu olarak rivâyet etmiştir. Buhârî de "Kitâbu'l-Cenâiz"de Muallak olarak rivâyet etmiştir. Fethu'l-Bârî, 3/218-220

[3] El-İbratu fî mâ Verade fi'l-Ğazvi ve'ş-Şehâdeti ve'l-Hicreti, 240

delillere tercih edilir. Alimler özel olan delillerin, genel olan delillere tercih edileceği konusunda icma etmişlerdir.

Eğer İbn-i Hacer el-Mekkî'nin sözü doğru olsaydı, Müslüman olan bir kimse küfür işlese bile, bir daha asla kâfir olmayacağını söylemek caiz olurdu. Fakat bu, nassa ve icmaya ters düşer. Zira Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle der: ***"Kim dinini değiştirirse onu öldürünüz."***[1]

İbn-i Hacer'in yaptığı gibi genel nass ile özel nasslara karşı çıkılması ve bu nassa benzeri hükümlerin dayandırılması uygun değildir. Onun, "Dâru'l-İslâm dâru'l-küfüre dönüşmez" sözü, delillerle çatışmasının yanı sıra fukahanın çoğunluğunun görüşüne de aykırıdır. Onun bu sözünü doğru kabul edecek olursak, Hristiyan İspanya'nın bugün dâru'l-İslâm sayılması gerekir. Çünkü orası bundan önce dâru'l-İslâm idi (Endülüs). Bu da tüm Müslümanların İspanya'daki İslam devletine hicret etmeleri ve böylece orada kendileri üzerine uygulanacak olan küfür hükümlerini isteyerek kabul etmeleri gerektiği, İspanya'da bulunanların başka yere hicret etmelerinin ise haram olduğu anlamına gelir; çünkü dâru'l-İslâm'dan hicret edilmez. Ayrıca bu, Müslümanlara Hristiyan İspanya ile savaşmayı haram kılar, çünkü onlara göre orası dâru'l-İslâmdır. Eğer kâfirler İspanya'ya saldıracak olurlarsa, her Müslümana dâru'l-İslâm olan İspanya'yı savunmak için gerekeni yapması vacip olur. İbn-i Hacer'in bu sözünün gerektireceği daha birçok şey sayılabilir. Bu sözün ve sonuçlarının bozukluğu apaçık görülmektedir.

[1] Buhârî

KAFİRLERİN DÂRU'L-İSLÂM'I İŞGAL ETMELERİNİN SONUÇLARI

Bu işgal iki çeşittir:

Tam İşgal: Kâfirlerin dâru'l-İslâm'da üstünlük sağlayıp, küfür hükümlerini uygulamalarıdır. Bir ülke, illetin tahakkuk etmesi dolayısıyla dâru'l-küfür olur. Buna Müslümanların beşeri kanunlarla yönetilen ülkeleri de dahil olup, buralar da dâru'l-küfür olmuşlardır.

Şeyh Muhammed İbn-i İbrahim'e: "Beşerî kanunlarla yönetilen Müslüman ülkesinden hicret etmek gerekir mi?" diye sorulduğunda şöyle cevap verir: "Beşerî kanunlarla yönetilen ülke İslam ülkesi değildir. Dolayısıyla oradan hicret etmek vaciptir. Nitekim bir ülkede putperestlik, hiçbir inkar ve engel ile karşılaşmaksızın üstünlük sağladığında da hicret vacip olur. Öyleyse bir yerde küfür yayılıp üstün konuma geldiğinde orası küfür ülkesi olmuştur."[1]

Yarı İşgal: Kâfirler dâru'l-İslâm'ı ele geçirdikleri halde orada İslam hükümlerinin yürürlükte kalmasıdır. Tatarların Hicrî 7. yüzyılın sonlarında Şam'ı ele geçirmelerini buna örnek verebiliriz. O dönemde Tatarlar kendi aralarında Cengiz Hân'ın "Yasak" adlı anayasasını uyguladıkları için alimlerin onları tekfir etmelerine rağmen, tarihen sabittir ki, Müslümanlar arasında şeriatla hükmetmeleri için kâdıları yerlerinde bırakmışlardır.[2]

Şer'i hükümler uygulandığı sürece bir ülkenin dâru'l-küfür olmayacağı görüşü günümüz fakihlerinden de aktarılmıştır.[3] Doğrusu şudur ki kâfirler herhangi bir İslam ülkesini işgal etmişler ve İslam hükümleri orada halen yürürlükte ise, bunun Müslüman-

---

[1] Fetâvâ ve Rasâilu'ş-Şeyh Muhammed bin İbrahim Âlu'ş-Şeyh, 6/188

[2] Bkz: Sıddîk Hasen Hân, El-İbras, 232; Muhammed Mâhir Hamâde, Vasâiku'l-Hurubi's-Salîbiyyeti Ve'l-Ğazvi'l-Mağûlî

[3] Bkz: Sıddîk Hasen Hân, El-İbra, 232 ve sonrası.

ların gücü sebebiyle mi, yoksa kâfirler izin verdiği için mi olduğunun ayırt edilmesi gerekir. İslam hükümleri Müslümanların gücü sebebiyle yürürlükte kaldı ise, orası dâru'l-İslâm'dır. Yukarıda verdiğimiz, Tatarlar'ın istilası esnasında Şam'da meydana gelen olay buna örnektir. Bu durum, İslam hükümleri kaldırıldığında Müslümanlar ayaklanmasın diye işgalci kâfirlerin ikiyüzlülük yapmalarından başka bir şey değildir. Kâfirler böyle bir iki yüzlülüğü ancak tam bir işgale ve üstünlüğe güç yetirememe durumunda yaparlar. Şam'daki durum da bu idi. O dönemde Tatarlar ile Şam ve Mısırlılar arasındaki savaş devam etmekteydi. Bir onlar, bir Müslümanlar zafer elde ediyorlardı. Şeyhu'l-İslâm İbn-i Teymiye de bu savaşların bazılarında bulunmuştu. Yönetici kâfir olsa da, üstünlüğün tam olarak sağlanamaması ve İslam hükümlerinin uygulanmaya devam edilmesiyle ülke dâru'l-İslâm olarak kaldı. Nitekim Müslüman olan yönetici mürted olduğunda, hükümlerden hiçbirini değiştirmezse yine ülke dâru'l-İslâm olarak kalır. Her iki durumda da, Müslümanların onu görevden alıp yerine Müslüman bir imam tayin etmek için (işgalci veya mürted olsun) kâfir yöneticiye karşı savaşmaları gerekir. Çünkü onunla savaşmak farz-ı ayndır ve bu, savunma cihadıdır.

Ancak kâfirlerin işgaliyle birlikte ülkede İslam hükümlerinin yürürlükte kalması Müslümanların gücü ile değil, zafer elde eden kâfirler tarafından verilmiş bir izin ile olursa, orası dâru'l-küfürdür. Çünkü onlar bunu kaldırmayı isterlerse kaldırabilirler. Bu durum, İspanyol işgalinin başlangıcında Endülüs'te meydana gelmiştir. Muhammed İbn-i Cafer el-Kettânî şöyle der: "İspanyollar birçok savaştan ve büyük bir kuşatmadan sonra Endülüs halkını zayıf bıraktıklarında, Endülüslüler onlara bazı şartlar koşarak yönetimleri altına girmeyi kabul ettiler. Bu şartların yaklaşık olarak 55 veya 67 olduğu söylenmiştir. Bunlar arasında çocukların ve büyüklerin can, aile ve mal emniyeti, insanların evlerinde, barklarında, mülklerinde kalmaları, şeriatın olduğu gibi uygulanması ve hiç kimsenin, kendileri hakkında bundan başka birşeyle

hüküm vermemesi, mescidlerin ve vakıfların olduğu gibi kalması bulunmaktadır... Allahu Teâlâ onları kahretsin, durumun kendi lehlerine sonuçlandığını, Müslümanların onların zimmet akitleri altına girdiklerini ve kendilerinin de onlara güç yetiriyor olduklarını gördüklerinde hainlikleri başladı. Önce Müslümanların koşmuş oldukları bu şartları tek tek bozmaya başladılar ve bu durum, şartların hepsi bozulana dek devam etti. Müslümanların güvenlikleri tamamen yok oldu. Büyük bir güçsüzlüğe ve zillete uğradılar... Sonra tüm Müslümanları Hristiyan olmaya ve kendi dinlerine girerek İslam'ın şiarlarının hepsini bir kerede terk etmeye zorladılar."[1]

Önceleri kâfirlerin izniyle, şeriat hükümleri uygulanmaktaydı. Fakat bu, ülkenin dâru'l-küfür olarak nitelendirilmesini engellemedi. Aynen Müslüman yöneticinin zimmet ehline, kendi şiarlarını uygulamaları veya bazı durumlarda keşişlerinden hüküm almaları için izin vermesinin ülkenin dâru'l-İslâm olmasını engellememesi gibi.

[1] Nasîhatu Ehli'l-İslam, 102-103

İKİ ÖZELLİĞİ BİRDEN ÜZERİNDE TAŞIYAN ÜLKE

Şeyhu'l-İslâm İbn-i Teymiye *Rahimehullah*, ülkeler için bir üçüncü kısmın daha olduğu görüşüne sahiptir. Bu da iki özelliği birden (İslam ve küfür) üzerinde bulunduran ülkedir. Kendisine, "Mardin dâru'l-harp midir, dâru'l-İslâm mıdır? Orada yaşamakta olan Müslümanların İslam ülkesine hicret etmeleri gerekir mi, gerekmez mi? Eğer hicret vacipse, hicret etmeyip düşmanlara canıyla ve malıyla yardım eden bu durumda günahkar olur mu? Böyle bir kimseyi nifak ile suçlayan ve hakaret eden günahkar olur mu, olmaz mı?" şeklinde sorular sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: "Mardin'de veya başka yerlerdeki Müslümanların kanları ve malları haramdır. İster Mardin halkı, isterse başkaları olsun, İslam şeriatından çıkanlara yardım da haramdır. Orada yaşayan eğer dinini yerine getirmekten aciz ise hicret üzerine vacip olur. Böyle bir acziyet söz konusu değilse hicret vacip değil müstehabtır. Müslümanların, düşmanlarına canları veya malları ile yardım etmeleri haramdır. Gerek kaçarak, gerek tevriye yaparak, gerek aldatarak; hangi yolla olursa olsun, bundan kaçınmak üzerlerine vaciptir. Eğer bundan kaçınmaları ancak hicret ile mümkün oluyorsa hicret etmeleri farz olur.

Bu insanların geneline hakaret etmek ve nifak ile suçlamak helâl olmaz. Bu sadece Kuran ve Sünnet'te belirtildiği şekliyle bu vasıfları üzerlerinde taşıyanlar için caizdir. Mardinliler veya başkaları olsun, herkes için bu kural geçerlidir.

Dâru'l-harb ya da dâru'l-İslâm olmasına gelince, orası bu iki niteliği de üzerinde taşıyan bir ülkedir (dâru'l-mürekkebe). Bu, şu iki manayı ifade eder: Burası ne ordusu Müslüman olduğu için İslam hükümleri uygulanan bir dâru'l-İslâm, ne de halkı kâfir olan dâru'l-harp konumundadır. Bilakis üçüncü bir kısımdır. Orada

Müslümanlara gerektiği gibi muamele edilir, İslam şeriatından çıkanlarla ise hak ettikleri şekilde savaşılır."[1]

Mardin bugün Türkiye'nin güneydoğusunda Suriye sınırına yakın bir yere düşmektedir.

Sorudan ve cevabından şu sonuç çıkar: Mardin'i kâfirler (Müslümanların düşmanları) işgal etmişlerdir. Orada ne İslam hükümleri uygulanmaktadır ve ne de ordusu Müslümandır. Halkı ise kâfir ve Müslüman karışımıdır. Burasının dâru'l-harp olduğu şüphe götürmez. Dâru'l-harp olması için Şeyhu'l-İslâm'ın söylediği gibi halkının kâfir olması şart değildir. Bir ülke hakkında verilecek olan hükmün illetini açıklarken, halkın dininin ölçü olmadığını belirtmiştik. Şeyhu'l-İslâm'ın ülkelere üçüncü bir kısım daha eklemesi, kendisinden önceki alimlerin, ülkelerin iki kısım olduğu hususundaki icmaları ile çürütülmüş olmaktadır. Bu nedenle Necdli alimler, onun ülkeler için üçüncü bir kısım daha olduğunu söylemesine itiraz ederek şöyle demişlerdir: "(Küfür kanunlarıyla) hükmedilen bir ülke dâru'l-küfürdür."

Burada dikkat çekmek istediğimiz konu ülkelerin iki kısım olduğu, üçüncü bir ülke çeşidi olmadığıdır. İki özelliği birden taşıma, ülke halkının durumuna nazaran, bir tür nitelendirme olabilir, fakat hüküm olamaz. Her insana hak ettiği muameleyi gösterme konusunda ihtilaf yoktur. Müslümanın, nerede olursa olsun kan ve malı güvencededir. Fakat bu farklı muameleler, ülkeyi üçüncü bir kısma sokmaz. İbn-i Teymiye kendisi, Fatımîler olarak anılan Ubeydîlerin işgali döneminde, onların zındık ve mürted olmaları sebebiyle Mısır'ın dâru'r-ridde olduğunu nakletmiştir.[2] Halbuki Mısır'da, onların iki yüz seksen yıl kadar uzayan yönetimleri süresince şeriat ahkâmı yürürlükte idi[3] ve Mısır halkının çoğu Müslümanlardan oluşuyordu. Ancak Ubeydîlerin tam

[1] Mecmuu'l-Fetâvâ, 28/240-241
[2] Mecmuu'l-Fetâvâ, 13/178
[3] El-Bidâye ve'n-Nihâye, 12/267

işgali sebebiyle ülke dâru'r-ridde olmuştu ve orada şeriatla hükmedilmesine izin vermelerinin buna bir etkisi olmamıştı.

Şeyhu'l-İslâm Muhammed İbn-i Abdilvehhab *Rahimehullah* şöyle der: "Müslüman olduklarını iddia ettikleri halde, alimlerin tekfir ettikleri riddetlerine ve öldürülmelerine fetvâ verdikleri kimseleri saymaya kalksak söz çok uzar. Ancak son zamanlarda gerçekleşen olaylardan birisi, Mısır melikleri olan Benî Ubeyd ve taraftarları ile ilgili olaydır. Onlar Ehl-i Beyt'ten olduklarını iddia etmekteydiler. Cuma ve cemaat namazlarına devam ediyor, kâdılar ve müftîler tayin ediyorlardı. Fakat alimler, onların kâfir ve mürted oldukları, kendileriyle savaşılması gerektiği hususunda, aynı zamanda halkı ikrah altında ve onlara buğz etmekte olsalar dahi, ülkelerinin dâru'l-harb olduğu ve bu nedenle onlara karşı savaşılacağı konusunda icma etmişlerdir."[1]

Eğer Mısır, Ubeydîler döneminde onların şeri kâdılar tayin etmelerine rağmen dâru'l-harb ve dâru'r-ridde ise, yukarıda anlattığımız Mardin'in durumu bundan daha kötüdür. Çünkü orada İslam ahkamı yürürlükte değildi. Daha önce de belirttiğimiz gibi, İbn-i Teymiye'nin fetvâsından çıkarılan niteliklere göre de orası dâru'l-harptir. En doğrusunu Allahu Teala bilir.

---

[1] Er-Rasâilu'ş-Şahsiyye, 220

ÜLKELERİN FARKLILIKLARINDAN KAYNAKLANAN HÜKÜMLER

Ülkeler arasındaki farklılıklarının gerektirdiği şer'i hükümler, bu konudaki araştırmanın bir sonucu olarak elde ettiğimiz verilerdir. Bunlardan en önemli ikisi **"Hicret"** ve **"Cihad"** hükümleridir. Bu hükümlerden bazılarını şöylece sıralayabiliriz:

Birincisi

İmkan Bulunduğunda Dâru'l-Küfürden Dâru'l-İslâm'a Hicretin Vacipliği

Müslümanlar'ın Habeşistan'a hicret ettikleri İslam'ın ilk döneminde ve günümüzde olduğu gibi yeryüzünde daru'l-İslâm bulunmuyorsa, emin bir ülkeye hicret edilir ki, burası fitnenin az olduğu daru'l-küfürdür.

Hicretin vacip oluşu bazı hükümler doğurur. Şöyle ki:

A) Dâru'l-küfürden hicret etmekte olan bir kadının, ister önceden kâfir iken Müslüman olmuş, isterse kâfirlerin elinde esir olup onlardan kurtulmuş bir Müslüman olsun, yolculuk etmesi için mahreminin bulunmasının vacipliği kalkar. Eğer mahrem bulması zor ise mahremsiz olarak dâru'l-küfürden yolculuğa çıkabilir. Çünkü kâfirler arasında kalmasındaki zarar mahremsiz olarak yolculuğa çıkmasındaki zarardan daha büyüktür. İki zarardan büyük olanı savmak için daha az olana katlanılır.[1]

B) Dâru'l-harpte kâfir iken Müslüman olan, ancak eşi kâfir olarak kalan muhâcire kadının iddeti ile ilgili hüküm de bunlar arasındadır. Bu durumdaki bir kadının iddeti, bir hayız süresidir. Bu süreden sonra bir Müslümanla nikahlanabilir. Bunun delili İbn-i Abbas'ın rivâyet ettiği şu hadistir: "Bir kadın dâru'l-harpten

---

[1] El-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 3/192 ve 10/527; Fethu'l-Bârî, 2/568 ve 4/76

hicret ettiğinde hayız olup temizleninceye kadar ona evlenme teklif edilemez. Temizlendiğinde kendisine nikah helal olur. Nikahlanmadan önce eşi de hicret ederse eşine döndürülür."[1] Bu Allahu Teâlâ'nın şu sözünü açıklar:

"Ey iman edenler, mümin kadınlar hicret ederek size gedikleri zaman onları imtihan edin. Allah onların imanlarını daha iyi bilendir. Şâyet onların mümin kadınlar olduklarını bilip öğrenirseniz, artık sakın onları kâfirlere geri çevirmeyin. Ne bunlar onlara helâldir, ne onlar bunlara helâldir. Sarfettikleri mehirleri o kâfirlere verin. Mehirlerini verdiğiniz takdirde o kadınları nikahlamanızda sizin için bir engel yoktur."[2]

C) Kâfirlerin kölelerinden Müslüman olup hicret edenler hür olurlar ve harp ehlinin mallarından yanlarına almış oldukları kendilerinin olur. Bu, yukarıda zikrettiğimiz İbn-i Abbas hadisinde geçmektedir: "Bir köle ya da cariye onların arasından ayrılarak hicret ederse, bunlar hür sayılırlar. Muhacirler için geçerli olan, onlar için de geçerlidir." Bunun örneği, Huneyn Savaşı'ndan sonra Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kuşatması sırasında Taif Kalesi'nden Ebu Bekere Nefi' İbnu'l-Hâris adlı sahabenin kaçışıdır. Ebu Bekere kaleden bir çıkrık (bekere) vasıtasıyla kaçmıştı. Bu nedenle kendisine bu isim verildi. O'nun hikâyesi Buhârî'de, Taif Savaşı'nı anlatan bölümde geçmektedir.[3]

D) Zaruret dışında Müslümanın dâru'l-harbe gitmesi ve orada kalmasının haram oluşu da bu hükümler arasındadır. Çünkü orada iken Müslüman olan kimseye hicret vacip olur. Bir Müslüman oraya ancak ticaret ve tedavi gibi zaruri şeyler için

[1] Buhârî

[2] 60 Mümtehine/10. Bkz: İbnu'l-Kayyım, Ahkâmu Ehli'z-Zimme, 1/39 ve 365

[3] Bkz: Neylu'l-Evtâr, 8/157 ve Es-Siyeru'l-Kebîr, 5/2286 ve sonrası

gidebilir. Allahu Teâlâ kâfirlerin arasında ikamet eden kimseler hakkında, **“Allah’ın arzı geniş değil miydi?”**[1] buyurmaktadır.

Kâfirler arasında ikamet etmek, dinde fitneye sebep olan şeylerin en önemlilerindendir. Küfür ülkesine gitmek zorunda kalan bir kişinin orada kalmaya niyet etmemesi ve imkan bulduğunda orayı terk etme niyetini sürekli taşıması gereklidir. Bugün Avrupa, Amerika gibi aslî küfür ülkelerine zaruret olmaksızın, dünya metaını çoğaltmak için gitme belası yaygınlaşmıştır. Arap ülkeleri ya da İslam ülkeleri olarak isimlendirilen riddet ülkelerinde Müslümanlar arasında yaşamak, asli küfür ülkelerinde yaşamaktan daha hayırlıdır. Her ne kadar ikisi de dâru’l-küfür olsa da şerrin bazısı bazısından daha hafiftir.

Müslümanların yaşadığı ülkelerde laik sistemlerin işbaşında kalmasının en önemli sebeplerinden birisi; batı ülkelerinde öğrenim görmüş ve onların mizaçlarını almış olan kimselerin siyaset, ekonomi, eğitim ve medya ile ilgili önemli makamlara gelmesidir.

Asli küfür ülkelerinde vatandaşlığa girme konusununda Müslümanlardan şöyle bir soru geldi: “Belirli şartlar yerine geldiğinde onların ülkelerinde ikamet eden bir Müslüman için vatandaşlık talep etme hakkı doğar. Eğer bu kişiye, devletle dost olacağına, kanunlarına bağlı kalacağına, onu savunacağına ve zarar vermeyeceğine dair yemin etmediği sürece vatandaşlık verilmiyorsa durum ne olur?”

Cevap şudur: Bu şekilde yemin etmek apaçık küfürdür. Kim ikrah olmaksızın bunu söylerse kâfir olur. Çünkü bu yeminle, isteyerek tâğuttan hüküm almaya bağlı kalınacağına dair söz verilmiş olmaktadır. Buradaki tâğut ise, kâfirlerin hukukudur. Bu durum, riddet ülkelerinde kişiye zorla küfür kanunlarının uygulanması durumuyla aynı değildir. Nitekim vatandaşlık elde ettik-

---

[1] 4 Nisa/97

ten sonra, kendisinin veya çocuklarının kâfirlerin ordusunda hizmet etmek ve savaşlarında onlara katılma yükümlülüğü vardır ki bu da küfre düşürücü bir ameldir; zira tâğut yolunda savaşmaktır. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Küfredenler tâğut yolunda savaşırlar."[1]

Soruyu soran kişi sonra şöyle dedi: "Bir kimse bu hükmü bildiği halde, 'Ben yemin süresince beş dakika kâfir olur sonra tevbe ederim' diyecek olursa, o zaman durum ne olur?"

Eğer yemin süresince kâfir olurum derse, yemin etmese bile bu sözü ile küfre girer. Çünkü alimler, sonraki bir zaman için küfre niyet eden bir kimsenin, ânında küfre gireceği konusunda ihtilaf etmemişlerdir.

Ayrıca bu kimse, tevbe edinceye kadar yaşayacağını nereden bilebilir? Ölmesi veya o an aklını kaybedip tevbe fırsatını kaçırması mümkündür. Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

"Onlar düzen kurdular. Allah da bir düzen kurdu. Allah düzen kurucuların en hayırlısıdır."[2]

"Artık kötülükleri düzenleyenler, Allah'ın kendilerini yerin dibine geçirmeyeceğinden veya ummadıkları bir yerden azabın gelmeyeceğinden emin midirler?"[3]

Bu şekilde yemine bağlı olan bir vatandaşlık caiz değildir. Şeyh Hamed İbn-i Atîk en-Necdî şöyle der: "Onların hükmü ve baskısı altında olmaksızın, liderlik hırsı, mal hırsı, ya da vatan ve aile düşkünlüğü yahut ileride meydana gelebilecek bir şeyden korku sebebiyle batınen muhalefet etmekle birlikte zahiren onlara (yani kâfirlere) muvafakat etmesiyle kişi mürted olur. İçinden bu durumdan hoşlanmıyor olması kendisine bir fayda sağlamaz. Bu kişi, Allahu Teâlâ'nın haklarında şöyle buyurduğu kimselerdendir:

[1] 4 Nisa/76
[2] 3 Âli İmran/54
[3] 16 Nahl/45

"Bu onların dünya hayatını ahirete tercih etmeleri ve Allah'ın da kâfir bir topluluğu hidâyete ulaştırmaması nedeniyledir."[1]

E) Alimlerin çoğu, kâfirlerin ülkesine mübah olan bir sebeple yolculuk eden kimsenin, o ülkede evlenmesini kerih görmüşlerdir. Ancak zina etmekten korkarsa, mümkün olduğu takdirde Müslüman bir kadınla, yoksa ehli kitaptan bir kadınla evlenir ve her durumda çocuğu olup kâfirlerin dini üzere yetişmesi ve onların ahlakıyla ahlaklanması korkusu bulunduğu için, çocuk olmasını engeller.[2]

Selefin ve fukahanın sakındırmış olduğu şeye, yaşanan gerçeklik de şahitlik etmektedir. Kâfirlerin kanunları kadınlara ve çocuklara, İslâmî tarzda yetişmelerini engelleyecek bir özgürlük tanımaktadır. Müslüman olan eş ülkeyi terk etmek istediğinde, kadına çocuklarını yanında alıkoyma hakkı verilmiştir.

Amerika'da Hristiyan bir kadınla evli, üç çocuğu olan Müslüman bir şahsın olayını biliyorum. Bu şahıs öldü ve Hristiyan olan eşi çocuklarını Hristiyanlaştırdı. Bu kişinin ailesi Amerika dışında oldukları için çocukları kurtarmayı başaramadılar.

---

[1] 16 Nahl/107. Mecmuatu't-Tevhîd, 418

[2] Bkz: El-Muğnî Mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 10/512; Es-Siyeru'l-Kebîr, 5/1838 ve Ahkâmu Ehli'z-Zimme, 2/431

İkincisi

Ülkelerin Farklılıklarından Kaynaklanan Hükümlerden Bazıları Şunlardır:

A) Kâfirlerle kendi ülkelerinde savaşmanın vacipliği. Bu "Cihadu't-Talep" (Saldırı Cihadı) dir. Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey iman edenler, kâfirlerden size en yakın olanlarla savaşın."[1]

Alimler şöyle derler: "Müslümanların imamının en azından senede bir kez kâfirlerin ülkelerine saldırıda bulunması gerekir."[2]

Bu sayı şu âyetten çıkmaktadır:

"Görmüyorlar mı ki gerçekten onlar her yıl bir yada iki kez belaya çarptırılıyorlar da sonra tevbe etmiyorlar ve öğüt alıp düşünmüyorlar."[3]

B) Durumu bilinmeyen kimsenin durumunun araştırılması mümkün olmadığında, ülkenin hükmüne göre hüküm vermek ("İstishabu'd-dâr") bunlar arasındadır.

C) Et satın alırken araştırmanın gerekliliği, dâru'l-küfürdeki mümteni mürtedin istitabe yapılmadan öldürülmesi ve yanındaki malın alınmasının caiz oluşu da dâru'l-küfüre ait hükümlerindendir.

Hanefiler ülkelerin farklılıkları üzerine bir çok hüküm bina etmişler, ancak alimlerin çoğu bunlara katılmamışlardır. Bazıları şöyledir:

• Dâru'l-harpte harbilerden, kendi rızaları olduğu takdirde faiz alınmasının mübah olduğu.[4] Buna bağlı olarak günümüz

---

[1] 9 Tevbe/123
[2] Bkz: El-Muğnî mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 10/367-368
[3] 9 Tevbe/126
[4] Bkz: Es-Siyeru'l-Kebîr, 4/1486 ve sonrası

alimlerden bazıları, günümüzde Müslümanların yabancı bankalara paralarını yatırmalarının ve faiz almalarının caiz olduğu hükmünü çıkarmışlardır. Bu, tercih edilmeyen hatta batıl bir görüştür.[1]

• Dâru'l-harpte bir Müslüman had cezasını gerektiren bir şey işlediğinde bu cezanın kalkacağı.[2] Alimlerin çoğunluğu bunun aksini söylemişlerdir.[3]

• Kâfir bir kadın Müslüman olup dâru'l-harpten hicret ettiğinde, onun bu hicretiyle dâru'l-harpte ikamet etmekte olan eşinden ayrılmış sayılacağı. Halbuki alimlerin çoğunluğu bir hayız müddeti geçtikten sonra ya da hamileyse çocuğun doğumundan sonra başkasıyla nikahlanmasının helâl olacağını, başkasıyla nikâhlanmadan önce eşi de Müslüman olur ve gelirse, önceki nikâh ile eşine döneceğini söylemişlerdir.[4]

• Ülkelerin ayrılmasıyla mirasın kesilmesi. Örneğin, Ehl-i Kitap olan bir zımmî dâru'l-İslâm'da öldüğünde dâru'l-harpte yaşayan yakını ona varis olamaz. Alimlerin çoğunluğu ise varis olur demişlerdir.[5]

Ülkelerin hükümleri konusu, günümüzde müsteşriklerden etkilenen kimselerden olup, içtihad ettiklerini iddia edenler tarafından en şiddetli şekilde tahrife maruz kalan konulardan birisidir. Bu kimseler küfür hükümleri ve özellikle de devletler arası hukuk, Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri olarak isimlendirilen kanunlar ile İslam hükümlerini uyuşturma çabalarında, toplumlar arası barışı sağlamak ve saldırı savaşını yasaklama çağrılarında onlarla aynı tavra sahip olan kimselerdir.

---

[1] Bkz: El-Muğnî mea'ş-Şerhi'l-Kebîr, 4/162-163; En-Nevevî, el-Mecmu', 9/391-392; Eş-Şafii, el-Um, 7/357-358 ve el-Behvetî, Keşşâfu'l-Kına', 3/271

[2] Bkz: Es-Siyeru'l-Kebîr, 5/1851

[3] Bkz: El-Um, 7/356-359

[4] Bkz: İbnu'l-Kayyım, Ahkâmu Ehli'z-Zimme, 1/363-364

[5] Bkz: İbnu'l-Kayyım, Ahkâmu Ehli'z-Zimme, 2/444

Tüm bunlar zayıfın zayıf, güçlünün de güçlü kalması için içerisinde Müslüman halkların da bulunduğu zayıf halkları aldattıkları birer vehimden ibarettirler. Bunlar, bir gün Müslümanlar kâfirlerle cihada kalkıştıklarında onları uluslararası hukuku çiğnemekle itham edip, uluslararası cezalara çarptırmak içindir.

Kâfirlerin, Müslümanları saptırmak ve aldatmak için başvurdukları yöntemlerden birisi de, İslâm hükümlerini özelikle de cihadla ilgili olan hükümleri tahriftir. Ülkelerin hükümleriyle cihad arasındaki sıkı bağlantıdan dolayı bu konunun tahriften nasibini yeterince aldığını söyleyebiliriz. Allahu Teala şöyle buyurur;

“Kitap ehlinden bir grup, sizi şaşırtıp saptırmayı arzuladı. Fakat onlar ancak kendi nefislerini saptırırlar da şuuruna varmazlar.”[1]

Tohumunu müsteşriklerin ektiği, içtihad iddiasında bulunan bazılarının da gözetimini üstlendikleri bu tahriflerden birisi onların, dünya ülkelerinin iki kısma ayrılmasının herhangi bir dayanağı olmadığı, kâfirlerin ülkelerinin ancak Müslümanlarla o ülke arasında fiili bir savaş olduğunda dâru'l-harp olarak isimlendirileceği, böyle bir savaş mevcut olmayıp barışın yaygın olması durumunda dâru'l-harp olmayacağı, kâfirlerin işgalinin ve Müslümanların ülkesinde küfür kanunlarının yürürlüğe koymalarının orayı dâru'l-küfür yapmayacağı, Müslümanlar orada dinlerinin şiarlarını açıkça ortaya koyabildikleri sürece orasının dâru'l-İslâm olarak kalacağı ve bunlar devam ettiği sürece de dâru'l-İslâm'da cihadın olmayacağı şeklindeki söylemleridir.

Bunun ve Müslümanları saptırıp dinlerinden döndürmeyi amaçladıkları diğer tüm tahrife yönelik sözlerin geçersizliği ise, hidayetten nasibi olanlar için apaçık ortadadır.

Davetimizin sonu; hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.

[1] 3 Al-i İmran/69

İÇİNDEKİLER

DAVET SERİSİ – BİRİNCİ ADIM		
1.	Müslümanların Birliğini Sağlayacak Temel Esaslar	Abdu'l-Mun'im Mustafa
2.	Taifetu'l Mansura'nın Özellikleri	Abdu'l-Mun'im Mustafa
3.	Ehl-i Sünnet'in Menheci ve Cihadın Esasları	Abdulkadir bin Abdulaziz
4.	Millet-i İbrahim	Ebu Muhammed Âsım

DAVET SERİSİ – İKİNCİ ADIM		
1.	İman ve Küfür	Abdulkadir bin Abdulaziz
2.	Cehalet Özrü	Abdulkadir bin Abdulaziz
3.	Demokrasi Dindir	Ebu Muhammed Âsım
4.	Tağut ve Destekçileri	Abdulkadir bin Abdulaziz
5.	Tağutların Destekçileri Hakkındaki Şüphelerin Aydınlatılması	Ebu Muhammed Âsım
6.	Dostluk ve Düşmanlık	Abdulkadir bin Abdulaziz
7.	Ülkelerin Hükümleri	Abdulkadir bin Abdulaziz
8.	Cihada Teşvik	Ebu Kuteybe eş-Şâmi
9.	İslam Erlerine Nasihatler	Süleyman Davud

ARAŞTIRMA SERİSİ		
1.	El-Umde Fi İ'dadi'l-Udde	Abdulkadir bin Abdulaziz
2.	El-Cihad ve'l-İctihad	Ebu Katade
3.	Tekfirde Aşırılıktan Sakındırma Konusunda Otuz Risale 1-2	Ebu Muhammed Âsım El-Makdisi
4.	Akidemiz	Ebu Muhammed Âsım
5.	İslam'da Şehadet Operasyonları	Derleme

NOTLAR

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

NASİHAT

Müslüman kardeşim! Bu kitapçık, Allahu Teala'nın izniyle faydalı bilgiler içermektedir. Allah'a hamd olsun ki biz, şer'i delili olmayan hiçbir söz söylemiyoruz. Senden de, şer'i bir delili olmadıkça hiçbir sözü kabul etmemeni istiyoruz. Böylece yol kesen eşkıyaların, Allah'a davet adı altında seni aldatmasına izin verme. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, "Bir ayet dahi olsa benden ulaştırın"[1] ve yine "Şahit olanlar, olmayanlara duyursun"[2] vasiyeti gereğince bu kitapçığın, kardeşlerinin, tanıdıklarının ve diğer Müslümanların arasında yayılması için gayret et. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Allah'ın senin elinle bir kişiyi hidayete ulaştırması, kızıl develere sahip olmandan daha hayırlıdır."[3]

Kardeşim, bil ki bu ve buna benzer yayınları Müslümanlar arasında yayman, Allahu Teala'nın yolunda bir cihaddır. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Müşriklere karşı mallarınız, canlarınız ve dillerinizle cihad edin."[4]

Allahu Teala, bu ve buna benzer yayınların Müslümanlar arasında yayılması için gayret eden herkesi birçok hayır ile mükafatlandırsın, Allahumme Amin.

www.davetvecihad.com

[1] Buhari

[2] Müttefekun Aleyhi

[3] Müttefekun Aleyhi

[4] Ebu Davud, sahih bir senedle rivayet etmiştir.

Ülkeleri dâru'l-İslâm ve dâru'l-küfür olarak ikiye ayırmanın temelinde, Nebi'nin Sallallahu Aleyhi ve Sellem tüm insanlara gönderilmesi, peygamberliğinin mekan olarak tüm yeryüzü halkını ve zaman olarak da gönderildiği günden kıyamet gününe dek olan bütün zamanı kapsayıcı olması yatar.

O'nun peygamberliğinin genel oluşu ve davetinin yayılmasıyla birlikte, insanlar da mümin ve kâfir olmak üzere ikiye ayrıldılar. Sonra Allahu Teâlâ müminlere kâfirlerin arasından ayrılıp hicret etmelerini farz kıldı ve Medîne'de onlar için yardımcılar (Ensar) takdir etti. Orası hicret ülkesi ve muhacirler toplumu oldu. Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem İslam devletini orada kurdu. Medîne'ye hicretin farziyeti, Mekke'nin fethine kadar sürdü. Bundan sonra da kâfirlerin arasında yaşayan her Müslüman için, hicret etmenin farziyeti devam etti.

Böylece ülkeler, Müslümanların toplumu olan, onların hüküm ve yönetimde oldukları İslam ülkesi (dâru'l-İslâm) veya kâfirlerin toplumu olan, onların hüküm ve yönetimde oldukları küfür ülkesi (dâru'l-küfür) olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

CEHALET ÖZRÜ

Abdulkadir bin Abdulaziz

www.davetvecihad.com

CEHALET ÖZRÜ

Abdulkadir Bin Abdulaziz

www.davetvecihad.com

Davet Serisi
İkinci Adım
2. Kitap

İrtibat Adreslerimiz

davetvecihad@gawab.com

davetvecihad@maktoob.com

elhadid@gawab.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

KİTAP HAKKINDA BİR AÇIKLAMA

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. Allahu Teala'nın salat ve selamı son peygamber olan Muhammed'in, onun âlinin ve ashabının üzerine olsun.

Bu kitap, Şeyh Abdulkadir bin Abdulaziz'e ait olan "El-Câmi' Fi Talebi İlmi'ş-Şerif" isimli eserin sadece bir bölümüdür. El-Câmi' oldukça geniş bir şekilde ilim, ilim tahsili, iman ve küfür konuları ile ilgili olarak hazırlanmıştır. Daha önce kitabın bir kısmı, bazı kardeşlerimiz tarafından tercüme edilmiş ve "İman ve Küfür Hükümleri" ismiyle yayınlanmıştı. Biz konuların daha kolay anlaşılması açısından, kitabı kısımlara ayırdık ve tekrar gibi algılanabilen bazı bölümleri çıkardık. Böyle bir yöntemi tercih etmemizdeki amacımız ise; konuları daha akıcı bir hale getirip anlamayı kolaylaştırmaktır. Dileriz ki Rabbimiz bu kararımızı isabetli eyler.

Şüphesiz hicret ve cihad da dahil olmak üzere dinin meselelerinin temelini, "İman" ve "Küfür" kavramlarının tanımı oluşturmaktadır. Bugün ve geçmişte Müslümanlar arasında olan ihtilaf ve çekişmelere bakıldığında, bu ihtilaf ve çekişmelerin temel sebebinin, genellikle bu iki kavram hakkında yapılan farklı tanımlar olduğu görülecektir. "Cehalet" ve "cehaletin özür olması" meselesi ise önemli olan bu iki konunun belki de en fazla konuşulan kısmıdır. Bu nedenle cehalet konusunu iyi kavramak ve şer'an muteber olan cehalet ile şer'an muteber olmayan cehaleti birbirine karıştırmamak; iman ve küfür hükümlerinin daha doğru uygulanmasına sebep olur. İman ve küfür konularındaki yanlış uygulamalar İslam ümmetine daima ağıra malolmuştur. Bizler de, iman ve küfür konuları içerisindeki önemine binaen, cehalet konusu üzerinde daha geniş olarak

durmayı uygun gördük. Rabbim bu işimizi bereketlendir ve bizi doğruya ulaştır, Allahumme amin..

Başarı Allahu Teala'dandır.

www.davetvecihad.com

MUKADDİME

Şüphesiz ki hamd Allah'a aittir. O'ndan yardım diler ve O'na istiğfar ederiz. Nefislerimizin şerlerinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allahu Teala kime hidayet ederse onu saptıracak ve kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Allah'tan başka ilah olmadığına, tek olup ortağının bulunmadığına, Muhammed'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* O'nun kulu ve Rasulü olduğuna şehadet ederim.

"Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin."[1]

"Ey İnsanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok erkek ve kadınlar meydana getiren Rabbinizden sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'ın ve akrabanın haklarına riayetsizlikten de sakının. Allah şüphesiz hepinizi görüp gözetmektedir."[2]

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının, dürüst söz söyleyin de Allah işlerinizi kendinize yararlı kılsın ve günahlarınızı size bağışlasın. Kim Allah'a ve Rasulü'ne itaat ederse, şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş olur."[3]

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: ***"Ameller ancak niyetlerledir. Herkes niyetinin karşılığını alır. Kim Allah'a ve Rasulü'ne hicret ediyorsa, hicreti onlara olur. Ama kim bir dünyalık elde etmek veya bir kadınla evlenmek için hicret ediyorsa, onun hicreti onadır."***[4]

---

[1] 3 Ali İmran/102

[2] 4 Nisa/1

[3] 33 Ahzab/70-71

[4] Buhari ve Müslim

Cehalet ve cehaletin özür oluşu, günümüz İslami uyanışı için büyük tartışma ve ihtilaf konusu olan meselelerden birisidir.

Bu konunun tekfir ve kuralları konusu ile doğrudan bağlantısı vardır. Tekfir konusu, Üstad Seyyid Kutub'un *Rahimehullah*, Necid'li davetçi alimlerin kitapları ve İslam'dan çıkaran şeylerin anlatımını içeren kitapların yayılmasıyla üzerinde çok konuşulan bir konu haline geldi. Bir grup, bu kitaplarda geçen "Mutlak Tekfir" ile ilgili hükümleri belirli bir kişiyi tekfire indirgeyip, o kişilerde bulunan tekfiri engelleyici şeyleri dikkate almadılar. Diğer bir grup ise belirli bir kişi hakkında onun tekfirine hüküm vermeden önce onda bulunan cehalet ve diğer engellere bakılmasının gerekliliğine dikkat çektiler. İki grup da Kitap, Sünnet ve alimlerin bazı sözlerine dayanarak, kendi bakış açılarını destekleyici araştırmalar hazırladılar. Hatta bu araştırmalardan bazıları karşıt görüşü çürütmeye yönelik ve birbirine tamamen zıt şeylerdi. Öyle ki bazen bu iki grup aynı alimden birbirine zıt iki görüş nakletmekteydiler.

Bu konuda onları çelişkiye sürükleyen şey; alimlerin sözlerini birbirine zıt ve doğru olmayan bir biçimde kullanmalarıyla birlikte şer'i nasslarla da doğru olmayan şekilde delillendirmede bulunmalarıdır. Oysa ortak bir anlama veya tek bir asla döndürmek için bu nass ve diğer sözlerin arasını birleştirmek mümkündür ve doğru olan da budur. Bu konuyu araştırmadıklarını ve bu konuda kesin bir görüş bildirmediklerini zannetmek, ümmetin alimlerini ve selefi küçümsemektir. Biz de burada inşaallah alimlerin bu konu ile ilgili sözlerinin ve şer'i nassların etrafında döndüğü bu tek asıl ve ortak manayı açıklamaya çalışacağız.

Ayrıca şuna dikkat çekmek istiyoruz ki; günümüzde tekfir konusu üzerinde bu kadar çok durulmasının en önemli sebeplerinden birisi de, İslam'a mensup olanların çoğunun herhangi bir zorlama ya da engelleme olmaksızın hanif dininden çıkmalarına sebep olacak küfre düşüren amellerde bulunmalarıdır. Bunun

sebebi ise İslam'ın hükümlerinin yürürlükte olmaması ve dinden çıkmayı (riddeti) bir suç olarak kabul etmeyerek bunun karşılığında herhangi bir ceza öngörmeyen beşerî kanunlarla hükmedilmesidir. Riddet Müslümanlar arasında bu şekilde yayılınca, Allah'ın kendilerine ilim ve küfrün sebeplerini bilme yolunu açtığı kimseler bu sebeplere dikkat çekmişler, ardından tekfire engel olan şeyleri göz önünde bulundurmanın önemini vurgulamışlardır ki bunlardan birisi de cehaletin özür oluşudur. Böylece bu konu etrafında tartışma ve görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır.

TEKFİRE ENGEL OLAN CEHALET

Bir kimse hakkında kafir olduğuna dair hüküm verilmesine engel olan cahilliktir. Kişinin kafir olduğuna hükmetme konusunda da aynen diğer şer'i hükümlerde olduğu gibi, geçerli sayılan cehalet, hükmün sabit oluşunu engeller. Tekfirin kuralı genel olarak şer'î herhangi bir hükmün kuralının aynısıdır. Ancak ayrıntıları daha fazladır.

Belirli bir kimseyi tekfirin kuralı kısaca şöyledir:

"Zahire göre uygulananan dünyevî hükümlerde, küfre düşürücü bir söz söylediği ya da bir fiil işlediği şer'î yollarla sabit olan bir şahıs hakkında tekfir hükmünün şartları yerine gelip, engeller ortadan kalktığında kafir olduğu hükmü verilir. Hükmü, buna ehil olan bir kimse verir. Eğer hakkında hüküm verilen kimse daru'l-İslam'da güç yetirilen bir konumda ise; yetkili olan kimsenin cezayı uygulamadan önce o kişiye istitabe uygulaması vaciptir. Eğer bir güç arkasında veya daru'l-harbe sığınarak korunuyor (mümteni) ise ona istitabe uygulamadan öldürmek ve malını almak herkes için caizdir. Bu konuda, sonuçta elde edilecek olan maslahat veya mefsedete bakılarak uygun olan tercih edilir."

Yukarıdaki metinden de anlaşılacağı gibi, cehalet hükmün engelleri arasındadır. Ancak burada şu sorunun da cevabını vermemiz gerekmektedir: Cehalet hükmün mü, yoksa cezanın mı engelidir? Yani küfür ameli işleyen kimse, örneğin; "diriliş ve hesap yoktur" diyen ya da putlara secde eden bir kimse özür olarak kabul edilen bir cehalet ile bu amelleri işlemiş olsa, bu cehalet o kişi hakkında verilecek olan küfür hükmünü mü kaldırır yoksa bu amellerinden dolayı kafir olduğuna hüküm verilir de, cehaleti onun kafire verilecek olan ceza ile cezalandırılmasını mı engeller? Bu, o kişinin daha önceki asli durumuna bağlıdır. Eğer

aslen kafir ise, cehalet onun cezalandırılmasının engelidir. Ancak aslen Müslüman ise, cehalet onun kafir olduğuna dair hüküm verilmesine engeldir ki bu zaten o kişinin cezalandırılmasını da engeller. Bunu şöyle açıklayabiliriz:

ASLEN KAFİR OLUP, NEBİ'NİN SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM DAVETİNDEN HABERSİZ OLAN KİMSE

Bu durumdaki kişinin kafir olduğuna hükmedilir, 'bu kişinin kafir oluşu, İslam'a davet edildiğinde bunu reddetmesine bağlıdır' denilemez. Bilakis davet ulaşmadan önce de kafir sayılır, ancak tebliğ ulaşıncaya dek küfründen dolayı dünyada iken ceza, ahirette ise azap görmez. İbnu'l-Kayyım bu konuda şöyle demiştir: "İslam'dan başka herhangi bir dine mensup olan bir kimsenin kafir olduğuna inanılması vaciptir. Allah *Subhanehu ve Teala*, Rasul ile hüccetini ikame etmeden önce (dinin ulaşmasından önce) kimseye azap etmez. Bu, genel olarak böyledir. Fertler hakkındaki hükümleri belirlemek ise Allah'a aittir. Dünyevi hükümlere gelince, bunlar zahire göre verilir. Kafirlerin çocukları ve deli olanları dünyevi hükümlere göre kafirdirler. Onların hükümleri velayeti altında bulundukları kimselerin hükmü gibidir."[1]

Davet ulaşmasa bile İslam dinine mensup olmayan kimsenin kafir olarak isimlendirilmesinin delilleri şunlardır:

A) Tevbe Sûresi 6. ayet:

"Eğer müşriklerden biri senden eman isterse ona eman ver, ta ki Allah'ın sözünü dinlemiş olsun. Sonra onu güvenlik içinde olacağı yere ulaştır. Bu onların gerçekten bilmeyen bir topluluk olmaları nedeniyledir."

Allahu Teala Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* daveti olan Allah sözünü işitmeden önce ve daveti bilmedikleri halde onları müşrikler olarak isimlendirmiştir:

[1] Tarîku'l-Hicreteyn, 413

B) Teğabun Sûresi 2.ayet:

"Sizi yaratan O'dur. Buna rağmen sizden kiminiz kafirdir, kiminiz ise Müslüman. Allah yapmakta olduklarınızı görendir."

Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: ***"Müslüman kafire, kafir de Müslümana varis olamaz."***[1] Kişi için ancak iki din vardır: İslam ya da küfür, yahut iman ya da küfür. Kim Müslüman değil ise kafirdir.[2]

Bunlar, davetten önce cehalet halinde de olsa kişinin kafir olarak isimlendirilmesine delil teşkil eder. Ancak İslam'a davet edilmeden önce cezalandırılmaz ve öldürülmesi caiz olmaz. Aynı şekilde, tebliğ ulaşmadığı sürece Allahu Teala bir kimseye ahirette azap etmez. Bunun delilleri ise şunlardır:

a) İsra Sûresi 15. ayet:

"Biz bir peygamber gönderinceye kadar azap edecek değiliz"

b) Kasas Sûresi 47. ayet:

"Kendi ellerinin önceden işledikleri dolayısıyla onlara bir musibet isabet ettiğinde; "Rabbimiz, bize bir peygamber gönderseydin de, böylece biz de senin ayetlerine uysaydık ve müminlerden olsaydık" diyecek olmasalardı..."

c) Taha Sûresi 134.ayet:

"Eğer biz onları bundan önce bir azap ile yıkıma uğratmış olsaydık şüphesiz diyeceklerdi ki: Rabbimiz bize bir elçi gönderseydin de küçülmeden ve aşağılanmadan önce senin ayetlerine tabi olsaydık."

---

[1] Müttefekun Aleyhi

[2] Bkz: İbn-i Hazm, el-Faslu fi'l-Milel ve'l-Ehvau ve'n-Nihal, 3/276-285

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* şöyle der: "Bu ayet Allahu Teala'nın, kafirlere bir peygamber göndermeden önce azap etmeyeceğini ve onların peygamberden önce azaba sebep olacak kötü amelleri işlemiş olduklarını, ancak azabın şartının onlara risalet ile hüccet ikame edilmesi olduğunu açıklamaktadır."[1]

[1] Age: 1/16

ASLEN MÜSLÜMAN OLAN KİMSE

Özür olarak kabul edilebilecek bir cehalet içerisinde küfre götürücü bir amel işlerse, cehalet kendisi hakkında kafir olduğuna hükmedilmesine ve böylece de cezalandırılmasına engel olmuş olur. Aslî kafirde olduğunun aksine hüccet ikame edilmeden önce kafir olarak isimlendirilmez. Bu konudaki deliller şunlardır:

Birincisi: Zât-u Envat hadisi:

Ebu Vâkıd el-Leysî'den *Radıyallahu Anhu*, şöyle rivayet edilmiştir: "Rasulullah'la birlikte Huneyn Savaşı'na çıktığımızda biz henüz yeni İslam'a girmiştik. Müşriklerin, çevresinde toplanıp silahlarını astıkları bir sidr ağacı vardı. Buna "Zâtu Envat" diyorlardı. Bir sidr ağacının yanından geçtiğimiz sırada biz dedik ki; "Ya Rasulallah, müşriklerin Zatu Envat'ı olduğu gibi bizim için de bir Zatu Envat belirle." Rasulullah şöyle dedi:

"Allahu Ekber! İşte bunlar Allah'ın Sünnetleri'dir. Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, İsrailoğullarının Musa'ya söylediği şey gibi bir şey söylediniz. Onlar şöyle demişlerdi: "Onların ilahları gibi bizim için de bir ilah yap." Musa da; "Siz cahil bir topluluksunuz" demişti. Siz de sizden öncekilerin yolunu takip ediyorsunuz."[1]

Burada, şirk olan bir şey istemelerine rağmen, Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* onları tekfir etmedi ve İslam'a yeni girmiş olmaları nedeniyle cehaleti onlar için özür saydı. İşte bu, cehaletin özür kabul edildiği durumlardandır.

İkincisi: Hüccet ikame edilmedikçe kişinin kafir olarak isimlendirilemeyeceğinin bir başka delili de İbn-i Teymiye'nin şu sözünde bahsettiği sahabe icmasıdır:

"Hüccet kendisine ulaştıktan sonra, dört farzdan (namaz, zekat, oruç, hac) birisini inkar eden kimse kafirdir. Aynı şekilde,

[1] Tirmizî rivayet edip sahih olduğunu söylemiştir.

kötülük yapmak, zulüm, yalan söyleme, içki içme gibi haram oluşu mütevatir olarak apaçık bir şekilde bilinen şeylerden herhangi birisinin haramlığını inkar eden kişi de kafirdir. Ancak, İslam'a yeni girmiş birisi veya İslam Şeriatı'nın ulaşmamış olduğu uzak bir yerde yetişen kimse, yahut yanılarak, iman edip salih amel işleyenlerin içkinin haram oluşundan istisna tutulduklarını söyleyen kimse gibi, kendilerine hüccet ulaşmamış olan kimselere gelince, bu gibi kimselere hüccet ikame edilerek istitabe uygulanır. Nitekim Ömer *Radıyallahu Anhu* bu şekilde hataya düşen kimselere istitabe uygulamıştı. Bu gibi kimseler eğer ısrar ederlerse o zaman kafir olurlar. Bundan önce kafir olduklarına hükmedilmez. Sahabe, Kudame İbn-i Maz'un'un, te'vilinde hataya düştüğü konuda, onun ve arkadaşlarının küfrüne hükmetmemişlerdir."[1]

Aslen Müslüman olan bir kişi için cehaletin, hükme değil cezaya engel olduğunu savunan kişilerin Zât-u Envât hadisine meşhur bir itirazları vardır. Şöyle derler: "Onlar yalnızca isteme noktasında kalmışlar, fiili işlememişlerdir." Onlar bu sözleriyle, sadece talep etmenin şirk olmadığını ifade etmek istiyorlar. Oysa bu hatadır. Çünkü alimler, küfür olan bir iş işlemeye niyet edenin kafir olacağı hususunda ihtilaf etmemişlerdir.

Şirk olan bir şeyi yalnızca talep etmelerinin de şirk olduğuna Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözü delildir: ***"Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki; İsrailoğullarının Musa'ya, "Bize bir ilah kıl" demeleri gibi bir söz söylediniz."*** Bu istekleri şirkti, ancak onlar bunu bilmiyorlardı. Çünkü İslam'a yeni girmişlerdi. Mekke'nin fethinde Müslüman olanlar arasındaydılar. Mekke'nin fethinden bir aydan daha az bir süre sonra Rasulullah'la birlikte Huneyn Gazvesi'ne çıktılar. İslam'ı öğrenmek için yeteri kadar vakitleri olmamıştı.

[1] Mecmuu'l-Fetâvâ, 7/609-610

KİŞİYİ MÜKELLEF KONUMUNA GETİREN HÜCCET

Allahu Teala'nın hücceti Rasuller yolu ile ikame edilir. Bu konunun delilleri Kitap ve Sünnet'te oldukça çoktur. Hüccetin, rasuller ile ikame edildiğinden Kur'an'da birçok yerde bahsedilir. Şu ayetlerde olduğu gibi:

"Rasullerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın diye..."[1]

"Biz bir peygamber gönderinceye dek azap edici değiliz."[2]

"Eğer biz bundan önce onları helak etseydik muhakkak ki şöyle diyeceklerdi: " Ya Rabbi! Bize bir elçi gönderseydin de şu aşağılığa ve rüsvaylığa düşmeden önce ayetlerine uysaydık."[3]

"Rabbin, kendilerine ayetlerimizi okuyan bir peygamberi, yerleşim bölgelerinin merkezlerine göndermedikçe buraları helak edecek değildir."[4]

"Her ne zaman oraya bir topluluk atılsa, onun bekçileri onlara, 'size uyarıcı bir peygamber gelmemiş miydi' diye sorarlar."[5]

"O küfredenler bölükler halinde cehenneme sürülür. Oraya geldikleri zaman kapıları açılır, bekçileri onlara sorar: 'Size içinizden Rabbinizin ayetlerini okuyan ve

[1] 4 Nisa/165

[2] 17 İsra/15

[3] 20 Taha/134

[4] 28 Kasas/59

[5] 67 Mülk/8

bu güne kavuşacağınızı ihtar eden peygamberler gelmedi mi?’”[1]

İbn-i Teymiye şöyle der: “Tespiti gereken temel konu; Allah Teala’nın, hücceti ikame edecek bir rasul göndermeden kimseye azap etmeyeceğine nassların delalet etmesi konusudur. Allah Teala şöyle buyurur:

“Biz her insanın işlediklerini kendi boynuna doladık, kıyamet gününde onun için açılmış olarak önüne konacak bir kitap çıkarırız. Kendi kitabını oku; bu gün nefsin hesap sorucu olarak sana yeter. Kim hidayete ererse kendi nefsi için hidayete erer, kim de saparsa kendi aleyhine sapar. Hiçbir günahkâr bir başkasının günah yükünü yüklenmez. Biz bir peygamber gönderinceye kadar azap edecek değiliz”[2]

“Rasullerden sonra insanların Allah’a karşı bir bahaneleri olmasın diye...”[3]

“Her ne zaman oraya bir topluluk atılsa, onun bekçileri onlara, ‘size uyarıcı bir peygamber gelmemiş miydi’ diye sorarlar. Onlar “Evet” derler “Bize gerçekten bir uyarıcı geldi. Fakat biz yalanladık ve “Allah hiç bir şey indirmedi, siz yalnızca büyük bir şaşkınlık (ve sapıklık) içindesiniz” dedik.”[4]

“O küfredenler bölükler halinde cehenneme sürülür. Oraya geldikleri zaman kapıları açılır, bekçileri onlara sorar: ‘Size içinizden Rabbinizin ayetlerini okuyan ve

---

[1] 39 Zümer/71

[2] 17 İsra/13-15

[3] 4 Nisa/165

[4] 67 Mülk/8-9

bu güne kavuşacağınızı ihtar eden peygamberler gelmedi mi?'"[1]

"Ey cin ve insan topluluğu, içinizden size ayetlerimi aktarıp okuyan, bu günle karşılaşmanızdan sizi uyaran elçiler gelmedi mi? "Onlar nefislerimize karşı şahitlik ederiz" derler. Dünya hayatı onları aldattı ve gerçekten kafir olduklarına dair kendi nefislerine karşı şehadet ettiler."[2]

"Rabbin, kendilerine ayetlerimizi okuyan bir peygamberi yerleşim bölgelerinin merkezlerine göndermedikçe buraları helak edecek değildir"[3]

"Kendi ellerinin öne sürdükleri dolayısıyla onlara bir musibet isabet ettiğinde; "Rabbimiz, bize bir peygamber gönderseydin de böylece biz de senin ayetlerine uysaydık ve müminlerden olsaydık" diyecek olmasalardı... Ama onlara katımızdan gerçek gelince; Musa'ya verilenin bir benzerinin buna da verilmesi gerekmez mi? dediler. Onlar daha önce Musa'ya verileni inkâr etmemişler miydi. "İki büyü birbirine arka çıktı" dediler. Ve "Gerçekten biz hepsini inkâr edenleriz" dediler."[4]

"Ey kitap ehli, peygamberlerin arası kesildiği dönemde: "Bize müjdeci de uyarıcı da gelmedi" demenize (fırsat kalmasın) diye size apaçık anlatan peygamber geldi. Böylece müjdeci de uyarıcı da gelmiştir artık. Allah her şeye güç yetirendir."[5]

---

[1] 39 Zümer/71

[2] 6 En'âm/130

[3] 28 Kasas/59

[4] 28 Kasas/47-48

[5] 5 Maide/19. İbn-i Teymiye, el-Cevabu's-Sahih Limen Beddele Dine'l-Mesîh, 1/309-310

Şeyhu'l-İslam'ın bahsetmiş olduğu bu görüş, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın görüşüdür. Onlar bu konuda ihtilaf etmemişlerdir. İnsanlar üzerine hüccet ancak peygamberlerin gönderilmesi ve hakkı işitmeleri yoluyla ikame edilir.[1]

[1] Ebu Kasım el-Lalikai bunu; Şerhu İtikadi Ehli's-Sünne adlı kitabı, 1/196'da anlatmıştır. Yine bu konuda Bkz: Mecmuu'l-Fetâva, 12/493-496; Muhammed İbrahim el-Vezir, İsaru'l-Hak ale'l-Halk, 220; Eş-Şenkıtî, Tefsiru Edvai'l-Beyan, 2/211-336 ve 3/471-484.

DÜNYADA İKEN KENDİSİNE BİR RASULÜN DAVETİ ULAŞMAMIŞ OLAN KİMSE

Bu durum iki şekilde olabilir: Ya gerçekten kendisine tebliğ ulaşmamıştır: Akıl baliğ olup Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* risaletini hiç işitmemiş olan kimse gibi. Ya da hükmen tebliğ ulaşmamıştır: Rasul'ün davetinin ulaşması ve yaygın olmasına rağmen; çocuk, deli, bunamış olup teklifin hitabını anlamaya güç yetiremeyen kimse gibi.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in görüşüne göre bu kimseler (yani hakikaten veya hükmen rasulün davetinin ulaşmadığı kimseler) kıyamet günü imtihan edileceklerdir. Böylece Allahu Teala'nın rasulleri ile hücceti, ya dünyada ya da ahirette tüm yarattıkları üzerine ikâme edilmiş olacaktır.

İbn-i Teymiye şöyle der: "Allahu Teala rasul gönderinceye kadar hiçbir kimseye azap etmez. Ona azap etmediği gibi, Müslüman ve mü'min olan bir kişinin dışında hiç kimseyi ve Rabbi'ne ibadet etmekten büyüklenen ve müşrik olan bir kişiyi cennete sokmaz. Kime dünyada iken davet ulaşmamışsa ahirette imtihan edilecektir. Cehenneme ancak şeytana uyanlar girecektir. Günahı olmayan ateşe girmez. Allahu Teala ancak rasul gönderdikten sonra bir kimseyi cehennemle azaplandırır. Çocuk, deli yahut peygamber gelmediği bir dönemde yaşayıp ölen bir kimse gibi, kendisine bir rasulün daveti ulaşmayan kişi, gelen haberlerde bildirildiği üzere ahirette imtihana çekilir."[1]

İbnu'l-Kayyım'ın bu konuda söyledikleri şu şekildedir: "Bununla ilgili birçok haber gelmiştir. Bunlar birbirini desteklemektedir. Bu hadislerden biri de İmam Ahmed'in Müsned'inde rivayet olunan ve Bezzar'ın sahih bir isnatla rivayet ettiği hadistir.

---

[1] Mecmuu'l- Fetava, 17/477

İmam Ahmed şöyle der: Muaz İbn-i Hişam, babası, Katade, Ahnaf İbn-i Kays, Esved İbn-i Seri' yoluyla Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle dediğini rivayet eder:

"Kıyamet günü bahaneleri olacak dört kişi vardır: Sağır olup işitemeyen, çok ihtiyar olan, akılsız olan ve rasul gelmediği bir dönemde (fetret dönemi) yaşayan kişi.

İşitemeyen der ki; "Ya Rabbi, İslam geldi fakat ben hiçbir şey işitemiyordum." Akılsız olan şunu der: "İslam geldiğinde çocuklar beni sokakta taşlıyorlardı." İhtiyar olan; "İslam bana geldi fakat ben hiçbir şey düşünemiyordum." Fetret döneminde yaşayan ise; "Ya Rabbi, bana rasul gelmedi" der. Onlardan itaat etmeleri için ahit alınır ve ateşe girmelerini emreden bir peygamber gönderilir. Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki; eğer oraya girerlerse onlar için serin ve selamet olur."

İbn-i Abdilber'in bu hadisleri kabul etmediğini söyleyen ve onun "İlim ehli de bu konudaki hadisleri kabul etmezler. Çünkü ahiret, amel ve imtihan yeri değildir. Hiçbir nefse gücünün yeteceğinden fazlasını yüklemeyeceği halde, nasıl olur da Allahu Teala yaratılanlara gücünün dışında bir şeyi yükler" şeklindeki sözünü öne sürenlere bir çok yönden cevap verilebilir. Şöyle ki:

Birincisi: İlim ehli bu ve buna benzer hadisleri inkarda ittifak etmedikleri gibi, bu, çoğunluğun görüşü bile değildir.

İkincisi: Esved'in hadisinin isnadı, hükümlerde kendisiyle delil getirilen bir çok hadisten daha kuvvetlidir. Bunun için imamlardan Ahmed İbn-i Hanbel, İshak ve Ali İbn-i Medyenî bu hadisi rivayet etmişlerdir.

Üçüncüsü: İmamlardan bir grup, ahirette imtihanın gerçekleşeceğini söyleyip şöyle demişlerdir: "Yükümlülükler ancak cennet ya da cehennemde biter." Beyhakî bunu seleften bir çok kişiden rivayet etmiştir.

Dördüncüsü: Buhari ve Müslim'de, Ebu Hureyre ve Ebu Saîd'den, cennete en son girecek kişi hakkında rivayet edilen hadiste şöyle bahsedilir: "Allah'ın ona verdiğinden başkasını istemeyeceğine dair Allah ondan ahit alır. O buna uymaz ve Allah'tan başka şeyler de ister. Allahu Teala şöyle der: "Ahdine vefa göstermedin." Bu ahit onun daha önce, bir şey istemeyeceğine dair Rabbine söz vermesiydi. Dolayısıyla bu da bir nevi imtihandır.

Beşincisi: İbn-i Abdilber'in, "Yaratılmışların buna gücü yetmez" sözüne iki şekilde cevap verilebilir: Öncelikle bu, güç yetmeyecek bir teklif değildir. Ancak çok zor bir iştir. Aynen İsrailoğullarına, buzağıya taptıklarında ceza olarak çocuklarını, eşlerini ve babalarını öldürmelerinin emredilmesi ve yine mü'minlerin Deccal'ı ve Onun yanında cennet ve cehenneme benzeyen şeyleri gördüklerinde, cehennem olarak gördüklerine girmelerinin emredilmesi gibi. İkinci olarak ise; eğer bu gönderilen elçiye itaat eder ve oraya girerlerse ateş onlara zarar vermez, onlar için serin ve esenlik olur. Dolayısıyla imkansız ve güç yetirilemeyecek bir şeyle emrolunmazlar.

Altıncısı: Allahu Teala, kıyamette insanlara secdeyi emredecek, fakat münafıkların secde etmesini engelleyecektir. Bu kesinlikle güç yetirilebilecek bir emir (teklif) değildir. Eğer kurtuluş için bir sebep olacaksa, ateşe girme yükümlülüğü nasıl inkar edilebilir. Bu aynen, kıldan ince ve kılıçtan daha keskin olan Sırat'ı geçmeyi cennete girmeye sebep kılması gibidir.

Ebu Saîd el-Hudrî şöyle der: "Bana, Sırat'ın kıldan ince, kılıçtan keskin olduğu haberi ulaştı."[1] Sırat'ı geçmek de aynen ateşte olduğu gibi gayet zor bir iştir. Ancak her ikisi de kurtuluşa götürür. En doğrusunu Allahu Teala bilir.

[1] Müslim

Yedincisi: Onlar hadiste bildirileni olanaksız gördükleri için inkar etmişlerdir. Halbuki hadisler bu şekilde reddedilmez. İnsanlar şu iki yoldan birisini tercih ederler: Bazıları yalnızca Allah'ın dilemesini esas alırlar. Bu kimseler, bu tür teklifleri imkansız görmezler. Bazıları da, hikmet ve illet yolunu esas alırlar. Onların da böyle bir teklifin olamayacağına dair herhangi bir delilleri yoktur. Daha önce de bahsettiğimiz gibi, sahih olan deliller, bunun bir hikmet gereği olduğuna işaret etmektedir.

Eğer "Ahiret teklif yeri değil, yapılanların karşılığını alma yeridir. Orada nasıl imtihan olunur?" denilirse; şu şekilde cevap verilir: Teklif ancak Dâru'l-Karar'a (cennet yada cehenneme) girdikten sonra kalkar. Berzah'ta ve Arasat'ta kalkmış değildir. Berzah'ta iki meleğin soru sormaları şeklinde bir yükümlülüğün olduğu bilinen bir şeydir. Arasat'a gelince; Allahu Teala şöyle demiştir:

"Ayağın üstünden örtünün açılacağı gün, onlar secdeye çağırılırlar ancak güç yetiremezler."[1]

Bu, Allah Teala'nın kıyamet günü yarattıklarını secdeye çağırması hakkında apaçık bir delildir. O gün kafirlerin secde etmeleri engellenir. Onlara ceza olarak bu teklif, güç yetirilemeyecek bir şey olur. Çünkü onlar dünyada iken bu teklife muhatap olmuşlar, ancak bunu yapmaya güçleri yettiği halde yapmaktan yüz çevirmişlerdi. İşte bunun için Allahu Teala da ahirette onlar için bir ceza ve pişmanlık olarak onlara bunu yüklemiş ve buna güç yetirmelerini engellemiştir. Bunun için Allahu Teala bir sonraki ayette şöyle demiştir:

"Gözleri korkudan ve dehşetten düşük, kendilerini de zillet sarıp kuşatmış. Oysa onlar sapasağlam iken secdeye davet edilirlerdi."

---

[1] 68 Kalem/42

Sahih-i Buharî'de Zeyd İbn-i Eslem, Atâ ve Ebu Said'den rivayet edilen şu hadiste de olduğu gibi:

"***Dediler ki: Ya Rasulallah, Rabbimizi görür müyüz?*** (Şu bölüme kadar hadisi uzunca aktardı) ***Rasulullah dedi ki: "Her ümmet ibadet ettiğine tabî olur. Müminler derler ki: "Biz insanlara en muhtaç olduğumuz zaman onlardan ayrıldık." Allah Teala şöyle der: "Ben sizin Rabbinizim." Onlar: "Senden Allah'a sığınırız ve Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayız" derler (iki ya da üç kere), hatta bazıları neredeyse dönerler. O; "Sizinle onun arasında onu tanıyacağınız bir işaret var mıdır? der. Onlar; "Evet" derler. O zaman ayağını gösterir ve Allah'a secde etmeyen hiç kimse kalmaz. Riyakarlar ve münafıkların sırtlarını Allah bir parça kılar. Secde etmek istediklerinde boyunları üzere düşerler. Sonra başlarını kaldırırlar."***

Bu teklif Berzah'ta sorgulama teklifine benzer, kim dünyada iken Allah'ın davetine boyun eğerek isteyerek icabet ederse, Berzah'ta da buna icabet edebilir. Kim de dünyada iken bundan kaçınırsa Berzah'ta da bundan engellenir. Bu kimsenin güç yetiremediği bir şey ile sorumlu tutulması ilahi hikmetin bir gereğidir. Çünkü o güç yetebileceği zaman bundan yüz çevirmişti. Bunu yapmaktan aciz olduğu bir zaman sorumlu tutulduğunda ise ceza ve pişmanlık olması için onunla bu fiil arasına bir engel koyulur. En doğrusunu Allahu Teala bilir."[1]

[1] İbnu'l-Kayyım, Tariku'l-Hicreteyn, 397-401

KİŞİYİ MÜKELLEF KILAN ŞEYİN AKIL OLDUĞUNU SÖYLEYENLERE CEVAP

Burada alimlerin tartıştıkları iki mesele vardır:

Birincisi: Akıl tek başına güzel ve çirkin şeyleri idrak edebilir mi? Yoksa şeriat olmaksızın tek başına idrak edemez mi?

İkincisi: 'Akıl, güzeli ve çirkini idrak eder' denilmesi halinde şu soru gündeme gelir: Allahu Teala insanı aklın hükmettiği şeylere muhalefet etmesi nedeniyle cezalandırır mı? Yoksa; o kişiye Rasul ile risalet hüccetinin ulaşması gerekli midir?

Bir grup şöyle der: "Bu, akılla değil ancak şeriatla bilinebilir."

Bir grup da şöyle demiştir: "Sözlerin güzel ve çirkin oluşu akıl ile bilinir." Sonra bu görüşte olanlar da iki gruba ayrıldılar ve bir kısmı yalnızca akla muhalefet ettiklerinden dolayı insanların ahirette azaba müstehak olacaklarını savundu. Bu görüş Kitap ve Sünnet'e aykırıdır. Diğer grup ise Kitap ve Sünnet'in de delalet ettiği gibi, rasul gönderilene kadar azabı hak etmiş olmayacakları görüşünü savundular ve şöyle dediler: Ancak onlara rasul göndermeden azap etmese de bu kimselerin kötü ve çirkin fiillerini Allah Teala kötüler, buğz eder ve kötüleyip buğz ettiği küfür ile vasıflandırır. Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sahih olarak bize ulaşan şu sözü gibi:

"Allah Teala yeryüzü halkına baktı. Ehli Kitap'tan sapmayanlar dışında Arap ve acemin hepsine buğz etti. Rabbim bana, "Kalk Kureyş'i uyar! dedi. Ben, "Başımı yarıp etini ayırırlar" dedim. "Ben seni ve seninle başkalarını sınayacağım ve sana bir Kitap indireceğim; su onu yıkamaz, onu uyurken ve uyanıkken okursun. Bir ordu gönder ben de onun iki mislini göndereyim. Sana itaat edenlerle beraber sana isyan edenlere karşı savaş. İnfak

et ben de sana infak edeyim. Ben kullarımı hanif dini üzere yarattım, şeytanlar onları saptırdı. Onlar için helal kıldığım şeyleri haram kıldı ve onlara, hakkında delil indirmediğim şeyde şirk koşmalarını emretti."

Yine Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* başka bir hadiste şöyle der:

"Her doğan İslam fıtratı üzere doğar."

Bir başka rivayette şöyle geçer:

"Her doğan, bu millet (din) üzere doğar, anne ve babası onu Yahudileştirir, Hristiyanlaştırır ya da Mecusileştirir. Aynen hayvanın tüm azalarıyla tam olarak doğması gibi. Onda bir eksiklik görür müsünüz?" Sonra Ebu Hureyre Radıyallahu Anhu şöyle der: "İsterseniz şunu okuyun: **" Allah'ın fıtratı ki insanları onun üzerine yaratmıştır."**[1] ***Denildi ki "Ya Rasulallah, ya küçük iken ölen?" Rasulullah: "Yaşamış olsalar ne işleyeceklerini Allah daha iyi bilir."***

Allahu Teala buğz etmesiyle birlikte bir rasul gönderinceye kadar onlara azap etmeyeceğini haber vermekte. Bu da; "Din ulaşıncaya kadar bu kimseler çirkin şeyleri işlemiş sayılmazlar" diyenlerin sözlerinin batıl olduğuna delildir. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Rabbin, kendilerine ayetlerimizi okuyan bir peygamberi yerleşim bölgelerinin merkezlerine göndermedikçe buraları helak edecek değildir. Ve biz halkı zulmetmekte olan şehirlerden başkasını da yıkıma uğratıcı değiliz"[2]

---

[1] 30 Rum/30

[2] 28 Kasas/59

“Kendi ellerinin öne sürdükleri dolayısıyla onlara bir musibet isabet ettiğinde; “Rabbimiz, bize bir peygamber gönderseydin de böylece biz de senin ayetlerine uysaydık ve müminlerden olsaydık” diyecek olmasalardı...”[1]

“Eğer biz onları bundan önce bir azap ile yıkıma uğratmış olsaydık şüphesiz diyeceklerdi ki: Rabbimiz bize bir elçi gönderseydin de küçülmeden ve aşağılanmadan önce senin ayetlerine tabi olsaydık”[2]

Bu, Allahu Teala’nın bir rasul göndermeden önce kafirlere azap etmeyeceğini, onların rasul gönderilmeden önce buğz ve kötülemeyi gerektiren ve azaba sebep olan amelleri işlediklerini ancak Allahu Teala’nın azap etmesi için risalet hücceti ikame edilmesinin şart olduğunu ortaya koyar.[3]

Buraya kadar anlatılanlardan anlaşılmaktadır ki doğru olan şudur: Akıl güzel ve çirkini idrak edebilir ancak şeriatın ulaşmasından önce kişi cezalandırılmaz ve azap edilmez. Şeriatın ulaşması da tabii ki risalet hücceti ile olur. Akıl, güzel ve çirkini idrak etse dahi ne vacip ne de haramları belirleyebilir. Sevap ve cezalandırmayı gerektiren hükümler ise bunlardır.

İbnu’l-Kayyım Tevhid’in ne ile bilinebileceği konusunda şunları söyler: “İnsanlar bu konuda ihtilaf etmişlerdir. Bir grup akıl ile Tevhid’in bilinmesinin gerekli olduğunu, terk edenin cezalandırılacağını, dinin de akıl ile bilinen şeyi te’kid edici olarak geldiğini, Tevhid’i bilmenin gerekliliğinin ve terk edenin cezalandırılmasının akıl ile sabit olduğunu söylediler. Dinin işitilmesini ise bunu açıklayıcı olarak kabul ettiler. Bu Mutezile’nin ve imamların tabiilerin-

---

[1] 28 Kasas/47

[2] 20 Taha/134

[3] İbn-i Teymiye, el-Cevabu’s-Sahih Limen Beddele Dîne’l-Mesîh, 1/314-316

den güzel ve çirkini akıl ile bilme konusunda Mutezile ile aynı düşünenlerin görüşüdür.

Bir grup da; her ikisinin de (bilmenin gerekliliği ve cezalandırılmanın) akıl ile sabit olmayacağını, bilakis akıl ile hiçbir şeyin bilinmesinin vacip olmayıp vacipliğinin ancak şeriatla sabit olacağını, bunun için de terk edenin cezayı hak etmeyeceğini söylerler. Bu da Eşarîlerin ve güzel ile çirkini kabul etmeme konusunda onlarla aynı düşünenlerin görüşüdür.

Doğru olan, Tevhid'i bilmenin gerekli oluşunun akıl ve din ile sabit olduğudur. Kur'an buna delalet eder ve Tevhid ile ilgili aklî deliller sunar. Yine Tevhid'in güzel, şirkin çirkin olduğunun akıl ve fıtrata uygunluğunu açıklar ve Tevhid'i emredip şirkten nehyeder. Bunun için Allahu Teala aklî deliller şeklinde örnekler vermiştir. Kullara hitabı da, Tevhid'in güzelliği ve vucûbiyyeti, şirkin de çirkinliği ve kötülüğü fıtratlarında var olan kimselere hitap etme şeklindedir. Kur'an buna delalet eden aklî kanıtlarla doludur:

"Allahu Teala, geçimsiz efendileri olan bir kimse (köle) ile yalnız bir kişiye bağlı olan bir kimseyi örnek verir. Bu ikisi eşit midir? Hamd Allah içindir, fakat çoğu bilmezler."[1]

"Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile verdiğimiz güzel rızıklardan gizli ve açık infak eden kimseyi örnek gösterdi. Bunlar hiç eşit olur mu? Hamd Allah'ındır, fakat onların çoğu bilmezler. Allah şu iki örneği de verdi: Bunlardan biri hiçbir şeye gücü yetmeyen ve efendisi üzerine yük olan bir dilsiz. Onu nereye gönderse bir hayır getirmez. Şimdi bu adalet-

[1] 39 Zümer/29

le emreden ve dosdoğru bir yol üzerinde bulunanla bir olur mu?"[1]

"Ey insanlar size bir örnek verildi; şimdi onu dinleyin: Sizin Allah'ın dışında yalvardıklarınız bir araya gelseler bir sinek bile yaratamazlar. Eğer sinek onlardan bir şey kapsa bunu da ondan geri alamazlar. İsteyen de aciz istenen de. Onlar Allah'ın kadrini hakkıyla takdir edemediler. Şüphesiz Allah güç sahibidir, azizdir."[2]

Tevhid'in, Kur'an'ın işaret edip dikkat çektiği birçok aklî delilleri vardır. Ancak burada söz konusu olan, bu vacibin terki üzerine verilecek olan cezanın şeriatın gelmesinden sonraya ertelenmesi meselesidir. Ayetlerde şöyle geçer:

"Bir rasul gönderinceye kadar azap edici değiliz."[3]

"**Öfkesinin şiddetinden neredeyse patlayıp parçalanacak. Her bir grup içine atıldığında bekçileri onlara sorar: "Size bir uyarıcı, gelmedi mi?" Onlar: "Evet" derler, "Bize gerçekten bir uyarıcı geldi, fakat biz yalanladık ve Allah hiçbir şey indirmedi, siz yalnızca büyük bir sapıklık içindesiniz" dedik"**[4]

"Rabbin, kendilerine ayetlerimizi okuyan bir peygamberi yerleşim bölgelerinin merkezlerine göndermedikçe buraları helak edecek değildir."[5]

"Bu, halkı habersizken Rabbinin ülkeleri zulüm ile helak edici olmadığındandır."[6]

---

[1] 16 Nahl/ 75-76

[2] 22 Hacc/73-74

[3] 17 İsra/15

[4] 67 Mülk/8-9

[5] 28 Kasas/59

[6] 6 En'âm/131

Bu ayetler rasul gönderilmeden önce onların zalimler olduğuna ve yine hüccet ikame edilmeden önce bu zulümlerinden dolayı onları helak etmeyeceğine delildir. Yine bu ayetler; "Zulüm ve çirkin olan şeyler ancak din ile sabit olur" diyen ve "Zulümleri dolayısıyla bunun hakkında şeriattan bir şey işitmeksizin azabı hak ederler" diyen iki grubun da görüşlerini reddetmektedir. Aynen şu ayette geçtiği gibi:

"Kendi elleri ile önceden işlemiş oldukları nedeniyle onlara bir musibet isabet ettiğinde; "Rabbimiz, bize bir peygamber gönderseydin de böylece biz de senin ayetlerine uysaydık ve müminlerden olsaydık" diyecek olmasalardı..."[1]

Allahu Teala onların rasul gönderilmeden önce yaptıklarının başlarına musibet gelmesi için bir sebep olduğunu haber veriyor. Ancak Allahu Teala onlara peygamber gönderip hüccetini ikame edinceye kadar bunu yapmadı:

"Peygamberler müjdeci ve uyarıcılar olarak gönderildi. Öyle ki peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı bahaneleri olmasın. Allah üstün ve güçlü olandır, hikmet sahibidir."[2]

"Bu indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. Şu halde Ona uyun ve korkup sakının. Umulur ki merhamet olunursunuz. "Bizden önce kitap yalnız iki topluluğa indirildi, bizim ise onların okuduklarından haberimiz yoktu" dememeniz, ya da; "Kitap bize de indirilseydi şüphesiz onlardan daha çok doğru yolda olurduk"dememeniz için işte size Rabbinizden apaçık bir belge, bir hidayet ve bir rahmet gelmiştir"[3]

---

[1] 28 Kasas/47

[2] 4 Nisa/165

[3] 6 En'âm/155-157

"Kişinin "Allah'a karşı yaptığım aşırılıktan dolayı yazık bana. Doğrusu ben alay edenlerdendim" veya "Allah bana hidayet verseydi elbette muttakilerden olurdum" diyeceği ya da azabı gördüğü zaman "Benim için bir kere daha dünyaya dönme fırsatı olsa da ihsan edenlerden olsaydım" diyeceği günden sakının. Hayır, benim ayetlerim sana gelmişti fakat sen onları yalanladın büyüklüğe kapıldın ve kafirlerden oldun."[1]

Bu konu Kur'an'ı Kerim'de çokça geçer ve Kur'an hüccetin onlara kitaplar ve rasuller ile ikame edildiğini haber verir. Aynen akıl ve fıtratlarında bulunan Tevhid'in ve şükrün güzelliği şirkin ve küfrün çirkinliğine dikkatlerini çekmesi gibi.

Bu açıklamalar akılla çirkinin bilinebileceğini kabul etmeyip fiillerde güzel ve çirkin olarak vasıflandırılmayı gerektiren bir şey olmadığını söyleyenlerin sözlerinin batıl olduğunu ortaya koyar. Onlara göre Allahu Teala yasaklamış olduğu herhangi bir şeyi emredebilir, yahut emrettiği bir şeyi yasaklayabilir; bu mümkün olan bir şeydir. Emredilen ve nehyedilen fiiller arasındaki fark ancak emredilmiş ve nehyedilmiş olmalarıdır. Birinin güzel diğerinin çirkin olmasıyla alakalı değildir. Eğer Allahu Teala Tevhid'den, imandan ve şükürden nehyetmiş olsaydı bunlar çirkin; şirki, küfrü, zulmü ve kötülükleri emretmiş olsaydı bunlar da güzel olurdu.

Tevhid'in güzel, şirkin çirkin olduğu akıl ile bilinmeseydi fıtratta bulunan bir şey olmasaydı hiçbir yönden akla güvenilmezdi. Çünkü bu mesele açık olan meselelerin en önde gelenidir. Akıl ve fıtrata yüklediği şeylerin en net olanıdır; çünkü Allah bunları açıkladıktan sonra **"Akletmiyor musunuz?"** yahut **"Düşünmüyor musunuz?"** der.

[1] 39 Zümer/56-59

Ayetler şirk ehlinin akıllarını kullanmadıklarını söyleyip, onların cehennemde duymayıp akletmediklerini itiraf ettiklerini haber veriyor. Onlar işittiklerinin ve akletmenin gereği olan şeyin dışına çıkmışlardır. Allahu Teala onların işitmelerinin, görmelerinin ve kalplerinin onlara bir fayda sağlamadığını bildirir: **"Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler, akıl erdiremezler."**[1] Bunlar sarih aklın ve sağlam fıtratın gerektirdiği şeylerin dışına çıkan kimse hakkındadır. Eğer sarih akıl buna delalet ediyor olmasaydı, ayetlerde geçen; **"Bakınız", "İbret alınız"** ve **"Yeryüzünde dolaşıp seyrediniz"** şeklindeki ibareler anlamsız olurdu. Onlar; "Akıllarımız yalnız başına bizi sonuca götürmez; bu ancak Allah'ın haberi (şeriat) ile bilinir" demekteler. Öyleyse ayetlerdeki "bakmak", "düşünmek", "ibret almak" ve "yeryüzünde dolaşmak" ifadeleri ne anlama gelmektedir? Verilen bu misaller, aklî kıyaslar ve gözlemler ne ifade etmektedir? Tüm bunlar Tevhid'in ve şükrün güzel olduğunun en açık delilleri değil midir? Şirkin ve küfrün çirkinliği akıl ve fıtratlarda yerleşmiştir. Diri bir kalbi, selim bir aklı, sağlam bir fıtratı olan için bu zaten malumdur."[2]

Mutezile, dini usül ve furu' olmak üzere iki kısma ayırır:

Usül: Bu Tevhid'dir. Derler ki: "Tevhid'in güzel, şirkin çirkin olması nedeniyle bunu akılla bilmek vaciptir. Bir kimseye herhangi bir nebinin daveti ulaşmamış ve kafir olarak ölmüşse, bu kimse azap görür." Bu görüş şu nassa aykırıdır: **"Biz bir peygamber göndermeden azap edici değiliz."**[3] Onların bu görüşlerine göre Tevhid'i bozucu şeylerde cehalet özür değildir. Aklı hüccet kabul etmesi nedeni ile bu batıl bir sözdür.

---

[1] 2 Bakara/271

[2] İbnu'l-Kayyım, Medâricu's-Sâlikin, 3/509-513

[3] 17 İsra/15

Furu': Bu da ayrıntılı şer'î hükümlerdir. Bu konudaki görüşleri diğer alimlerin görüşleri gibi hüccetin ancak rasul ile olacağı yönündedir.[1]

İbn-i Teymiye'nin de söylediği gibi, dini bu tarzda "Usul" ve "Furu" olarak iki kısma ayırmak selefin yapmadığı bid'at olan bir taksimdir.[2] Bununla birlikte İbn-i Teymiye başka bir açıdan dinin usül ve furu' olarak ikiye ayrıldığını söyler: "Doğru olan bu iki sınıftan her birinin büyük olan "Aslî meseleler"i (usül) ve küçük olan "Fer'i meseleler"i (furu') olduğudur."[3] İbn-i Teymiye, sözünün devamında da belirttiği gibi "Bu iki sınıf" derken, haberle bildirilen itikadi meseleleri ve amelî olan hükümlerle ilgili meseleleri kastetmiştir.

Kim rasullerin davetleri yalnızca fer'î meseleleri açıklamak içindir derse; Allah'a davet edenin peygamberler değil akıl olduğunu söylemiş olur. Bu da Allah'a davet konusunda rasullerin varlığının ya da yokluğunun eşit olmasını gerektirir. Sapıklık olarak ise bu yeterlidir... Biz aklın Tevhid'e yönelteceğini inkar etmiyoruz. Bizim kabul etmediğimiz şey, Tevhid'i yalnızca akılla bulmanın vacip olduğu yönündeki görüştür.[4]

Aklın hükmü ile kullar üzerine sevap ve cezayı gerektirecek bir yükümlülük (teklif) yoktur. Sorumluluk, sevap ve ceza ancak risalet hücceti ile gerçekleşir.

Tevhid'i akıl ile bilmenin vacip olmadığına dair deliller ise şunlardır:

---

[1] Bkz: Es-Subkî, Şerhu Muhalla Ala Cem'ul-Cevami, 1/54-63

[2] Bkz: Mecmuu'l-Fetava, 12/492 ve 23/346

[3] Mecmuu'l-Fetava, 6/56

[4] Fethu'l-Barî, 13/303

1- "Her ümmete tağuttan kaçınıp Allah'a ibadet etsinler diye bir rasul gönderdik."[1]

Eğer akıl Tevhid'in bilinmesini gerektiriyor olsaydı peygamberleri göndermek abes olurdu. Yine eğer akıl Tevhid'i gerektirseydi, rasuller Tevhid için değil fer'î olan amelî hükümler için gelirdi. Ancak onların gönderilişleri ayette de geçtiği gibi öncelikle Tevhid içindir.

2- Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Muaz İbn-i Cebel'i Yemen'e gönderdiğinde ona şöyle dedi:

"Onları çağırdığın ilk şey Allah'ı birlemek (Tevhid) olsun."[2]

3- "Böylece sana kendi emrimizle bir ruh vahyettik. Sen kitap nedir, iman nedir bilmiyordun. Ancak biz onu bir nur kıldık, onunla kullarımızdan dilediğimizi hidayete erdiririz. Şüphesiz sen dosdoğru olan bir yola yöneltip iletiyorsun."[3]

Ayet, Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* vahiy gelmeden önce imanı bilmediğine işaret etmektedir. Eğer bir kişinin, aklı ile hidayeti bulması mümkün olsaydı elbette ki buna en layık olan insanlığın efendisi Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* olurdu. Şu ayetler de bu konu ile ilgilidir:

"Sen şaşırmış bir durumdayken doğru yola yöneltip iletmedi mi?"[4]

"Biz Kur'an'ı sana vahyederek en güzel kıssaları sana anlatmaktayız. Oysa daha önce sen bunlardan habersizdin."[1]

---

[1] 16 Nahl/36

[2] Muttefekun Aleyhi

[3] 42 Şûra/52

[4] 93 Duha/7

4- "Rablerine küfredenlere cehennem azabı vardır. Ne kötü bir dönüş yeridir o. Oraya atıldıkları zaman kaynayıp feveran ederken onun korkunç uğultusunu işitirler. Neredeyse öfkesinin şiddetinden parçalanacak. Her bir grup içine atıldığında bekçileri onlara sorar: "size bir uyarıcı, korkutucu gelmedi mi?" onlar: "Evet, bize gerçekten bir uyarıcı geldi fakat biz yalanladık ve 'Allah hiçbir şey indirmedi siz yalnızca büyük bir şaşkınlık ve sapıklık içerisindesiniz dedik' ve derler ki; 'Eğer dinlemiş ya da akletmiş olsaydık çılgınca yanan ateşin halkı olmayacaktık."[2]

Cehennem bekçisi kafirlere; "size bir uyarıcı gelmedi mi?" demekte, onlara; "sizin aklınız yok muydu?" diye sormamaktadır. Bu da hüccetin ikame edilip özrün ortadan kalkmasının akıl ile değil rasul ile olacağına delildir. Yine aklın amelinin risalet hüccetini düşünüp kavrama olduğunu nassın şu bölümünden anlıyoruz: **"Dediler ki eğer dinlemiş ya da akletmiş olsaydık..."** Burada aklın tek başına hüccet olmayıp risalet hüccetine tâbi olma konumunda olduğu apaçıktır.

---

[1] 12 Yusuf/3. Bkz: Mecmuu'l-Fetava, 2/2-3

[2] 67 Mülk/6-10

KİŞİYİ MÜKELLEF KONUMUNA GETİREN ŞEYİN MİSAK VE FITRAT OLDUĞUNU SÖYLEYENLERE CEVAP

Misak ile kastedilen, Allahu Teala'nın şu sözünde bildirdiği olaydır:

"Hani rabbin Ademoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları da kendi nefislerine karşı şahitler kılmıştı. "Ben sizin rabbiniz değil miyim?" (demişti). Onlar: "Evet sen bizim rabbimizsin; şahit olduk" demişlerdi. Bu kıyamet günü; "biz bundan habersizdik" dememeniz içindir. Ya da; "Ancak bizden önce atalarımız şirk koşmuştu, biz de onlardan sonra gelen bir kuşağız. Bizi batıl iş işleyenlerin yaptıklarından dolayı helak mı edeceksin?" dememeniz için. İşte biz ayetleri böyle birer birer açıklarız; umulur ki dönerler."[1]

Bu ayetler Tevhid konusunda cehaleti özür saymayan kimselerin delil getirdikleri ayetlerdendir. Çünkü ademoğlu Allahu Teala'nın rububiyyetini şu şekilde ikrar etti: **"Dediler ki; Evet sen bizim Rabbimizsin şahit olduk."** Allah Teala da bu ikrarı kendisine şirk koşmamaları konusunda aleyhlerine hüccet kıldı: **"Ancak bizden önce atalarımız şirk koşmuştu dememeniz için."**

Buhari ve Müslim'de bu ayetle aynı anlamda Enes İbn-i Malik'ten gelen bir hadis geçmektedir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: ***"Kıyamet günü cehennem ehlinden olan bir adama şöyle denilir: 'Eğer yeryüzündekilerin hepsi sana verilse onları fidye olarak verir misin ne dersin?' Adam: 'Evet' der. Allahu Teala: 'Senden bundan daha kolayını istemiştim ve Adem'in sulbündeyken bana***

[1] 7 A'raf/172-174

şirk koşmaman üzere söz almıştım. Yüz çevirdin ve bana şirk koştun' der."

İşte bu hadiste bahsedilen şey de misaktır. Bir grup, alınan misakın ve şahit olmanın, Tevhid'in bilinmesinin gerekliliği hakkında delil olduğunu söylediler ve bir kişi Tevhid'i bozan bir şey yapıp şirk işlediğinde ona Rasul'ün daveti (risalet hücceti) ulaşmamış dahi olsa mazur sayılmayacağına yukarıdaki ayetleri ve bu hadisi delil gösterdiler.

Fıtrat ise; Allahu Teala'nın şu sözünde bildirilen şeydir: **"Allah'ın fıtratı ki, insanları bunun üzerine yaratmıştır. Allah'ın yaratışı için hiç bir değiştirme yoktur. İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler."**[1]

Bu ayetin tefsirinde her doğanın İslam dini üzerine doğduğuna (ki bu da hanifliktir) delalet eden fıtratla ilgili hadis geçmektedir. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur:

"Her doğan İslam fıtratı üzere doğar. Ana babası onu ya Yahudileştirir, ya Hristiyanlaştırır ya da Mecusileştirir. Aynen bir hayvanın tüm azalarıyla tam olarak doğması gibi; onda bir eksiklik görür müsünüz?" sonra Ebu Hureyre şöyle der: Şu ayeti okuyun: "Allah'ın fıtratı ki insanları onun üzerine yaratmıştır. Allah'ın yaratması için bir değiştirme yoktur. İşte dosdoğru din budur." Dediler ki: "Ya Rasulallah, ya küçükken ölen?" Rasulullah: "Yaşamış olsalar ne işleyeceklerini Allah daha iyi bilir."

Yine Sahihi Buharî'de Zührî'nin şu sözü geçmektedir: "Doğduktan hemen sonra ölen için İslam fıtratı üzere doğmasından dolayı namazı kılınır. Ancak doğmayıp düştü ise onun için namaz kılınmaz. Ebu Hureyre *Radıyallahu Anhu* Nebi'den *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle aktarır:

[1] 30 Rûm/30

"Her doğan İslam fıtratı üzere doğar. Ana babası onu ya Yahudileştirir, ya Hristiyanlaştırır, ya da Mecusileştirir. Aynen bir hayvanın tüm azalarıyla tam olarak doğması gibi; onda bir eksiklik görür müsünüz?" Sonra Ebu Hureyre şöyle der: Şu ayeti okuyun: "Allah'ın fıtratı ki insanları onun üzerine yaratmıştır. Allah'ın yaratması için bir değiştirme yoktur. İşte dosdoğru din budur."

Yine Müslim'de A'meş'in rivayetinde ***"Her doğan din üzere doğar"*** şeklinde geçer. Ebu Muaviye'nin rivayetinde: ***"Bu din üzere doğar, diliyle (dinini) açıklayıncaya kadar (bu din üzere kalır)"*** şeklinde geçmektedir. Hadisin ravisi İbn-i Şihab'ın da açıkladığı gibi, hadislerin her doğanın İslam dini üzere doğduğu hakkında olduğu açıktır. Ebu Hureyre'nin hadisin arkasından bu ayeti okuması da buna delildir.[1]

Buna binaen bir grup şu görüştedir: "Madem ki yaratılanların hepsi İslam dini üzere doğdular; bu onlar için hüccettir. Buna rağmen şirk koşarlarsa onlar için herhangi bir mazeret yoktur. Kişi, kendisine bir rasulün daveti (risalet hücceti) ulaşmasa bile şirk konusunda cehaletinden dolayı mazur sayılamaz."

Öncelikle bilinmesi gerekir ki; alimlerin çoğunluğu A'raf Sûresi'nde geçen misak ile, fıtratın aynı şey olduğu görüşündedirler. İbnu'l-Kayyım şöyle der: "Önceki ve sonraki alimlerden birçok kişi bunu söylemiştir. A'raf Sûresi'ndeki bu ayeti tefsir eden en güzel şey Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözüdür: ***"Her doğan İslam fıtratı üzere doğar. Ana babası ise onu Yahudileştirir ve Hristiyanlaştırır."*** Allahu Teala'nın insanları üzerine yaratmış olduğu fıtrat; O'nun insanlardan almış olduğu misak, onları kendi nefisleri üzerine şahit kılması ve etmiş oldukları ikrardır."[2] İnsanlar için misak ve fıtratın tek başına hüccet olabi-

[1] İbnu'l-Kayyım, Ahkamu Ehli'z-Zimme, 2/534-535

[2] Ahkamu Ehli'z-Zimme, 2/527

leceği sözü doğru olmayan bir sözdür. Bunun delilleri ise şunlardır:

1- "Allah sizi annelerinizin karnından hiçbir şey bilmez bir halde çıkarmış ve size işitme görme duyuları ve gönüller vermiştir. Umulur ki şükredersiniz."[1]

Muhammed İbn-i Nasr şöyle der: "Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* her doğan kişinin yaratılışında bulunan fıtratın; Allahu Teala'nın her doğan kişide Rabbini bilmeyi de yaratması demek olduğu ve bunun Allah'ın şu sözünün manasına uygun olduğunu iddia ettiler: **"Rabbin Ademoğullarının sırtlarından zürriyyetlerini almış ve onları da kendi nefislerine şahitler kılmıştı; "Ben sizin rabbiniz değil miyim?"demişti. Onlar: "Evet sen bizim rabbimizsin şahit olduk" demişlerdi."** Allahu Teala'nın, **"Allah sizi annelerinizin karnından hiçbir şey bilmez halde çıkarmıştır"** sözünü işiten ve insanların bu en önemli konuyu bildiklerini iddia edenden daha şiddetli şekilde Allah'ın Kitabı'na muhalefet eden ve daha büyük cürüm işleyen var mıdır? İşte bu kimse alemlerin Rabbi'ne karşı inatçılık yapan ve Kitap'ı bilmeyen bir kimsedir."[2]

2- "Böylece sana da kendi emrimizle bir ruh vahyettik. Sen kitap nedir iman nedir bilmiyordun. Ancak biz onu bir nur kıldık, onunla kullarımızdan dilediğimizi hidayete erdiririz. Şüphesiz sen dosdoğru olan bir yola yöneltip iletiyorsun."[3]

Bu ayet Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* imanı ne misak ne de fıtratla değil, ancak vahiy geldikten sonra öğrendiğine delildir -ki bu da risalet hüccetidir-.

---

[1] 16 Nahl/78

[2] Ahkamu Ehli'z-Zimme, 2/525-526

[3] 42 Şûra/52

3- "Peygamberler müjdeciler ve korkutucular olarak (gönderildi). Öyle ki peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı bahaneleri olmasın. Allah üstün ve güçlü olandır. Hüküm ve hikmet sahibidir."[1]

Ayet hüccetin ikame edilmiş olmasının ve özrün ortadan kalkmasının ancak rasul gönderilmesi ile olacağına delildir.

Eğer, "Yukarıda geçen ***"Sen Adem'in sulbündeyken bana hiçbir şeyi şirk koşmaman üzere söz almıştım. Ancak sen yüz çevirdin ve şirk koştun"*** hadisindeki misakla hüccetin ikame edilmesi ile, rasullerle hüccetin ikame edilmesinin arasını birleştirmek ne şekilde olur?" denilirse; şu şekilde cevap verilir: Bu hadis birçok nassın delalet etmiş olduğu, rasul ile hüccetin ikame edilmesi konusunu da içermektedir. Hadisin manası şöyledir: Adem'in sulbünde iken bana şirk koşmamana dair senden misak alıp rasuller ile hüccetimi ikame ettikten sonra yüz çevirdin ve şirk koştun.

Nassların arasının birleştirilmesi ve müteşabihte muhkeme başvurulması gerekli olduğundan dolayı bu anlam verilir.

Eğer, "Misak ve fıtratın anlamı nedir? Bunlarda hiçbir hüccet bulunmamakta mıdır?" denilirse; şu şekilde cevap verilir: Evet, bu ikisi hüccettir ancak eksiktirler. Bunların hatırlatılmasına ihtiyaç vardır. Çünkü insanın bunu dünyada hatırlaması mümkün değildir. Şu ayet buna delildir:

"Allah sizi annelerinizin karnından bir şey bilmez halde çıkardı."[2] Rasuller bu misakı hatırlatmak için gelirler. Ayetlerde şöyle geçer:

"Hatırlat, sen ancak bir hatırlatıcısın."[3]

[1] 4 Nisa/165

[2] 16 Nahl/78

[3] 88 Ğaşiye/21

“Umulur ki hatırlarlar.”[1]

“Ne kadar az hatırlıyorsunuz.”[2]

“Akıl sahipleri hatırlasınlar.”[3]

“Allah’ın nimetini ve O’na vermiş olduğunuz misakı hatırlayın.”[4] Ayetlerden de anlaşılıyor ki rasuller misakı hatırlatmak için gelmişlerdir.

Ayrıca bunların açıklanmasına da ihtiyaç vardır; yani Allahu Teala’nın kulları üzerine olan haklarının ayrıntılı olarak bilinmesine ihtiyaç vardır. Bunun için de yine rasuller gönderilmiştir. Risalet hücceti, hüccet ikame edilmesi için yeterli olmayan misak ve fıtratı tamamlayıcı olarak gelmiştir.

İbnu’l-Kayyım *Rahimehullah* şöyle der: “Allah rahmeti ve ihsanı tam olduğu için ancak rasul gönderdikten sonra azap eder. Eğer kişi kınanmayı ve cezayı hak eden bir amel işlerse, Allahu Teala’nın kulu üzerine iki hücceti vardır, ancak bu ikisi ikame edildikten sonra azap eder. Bunlardan birisi; kulun Allah’ın kendisinin yaratıcısı, Melîki ve Rabbi olduğunu ve Allah’ın kendisi üzerinde hakkının bulunduğunu ikrar etmesi üzere bu fıtratla yaratılması. İkincisi ise; rasulünü bunun ayrıntılarını açıklaması ve tamamlaması için göndermesidir. Artık insan için iki şahit vardır; fıtrat ve şeriat. Kişi kafir olduğunu ahirette kendisi ikrar eder: **“Onlar kendilerinin kafir olduklarına dair kendileri aleyhine şahitlik ettiler.”** Onlara Allah’ın hükmü (azabı) ancak bu iki şahitten (fıtrat ve risalet) ve kendilerinin ikrar etmelerinden sonra uygulanır. Bu da son derece adaletlidir.”[5]

---

[1] 2 Bakara/221

[2] 7 A’raf/3

[3] 38 Sad/29

[4] 5 Maide/7

[5] Ahkamu Ehli’z-Zimme, 2/564-565

Cehenneme ancak kendisine bir rasulün daveti ulaşan kimse girecektir. Ancak bu rasulün Muhammed *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* olması şart değildir. Rasulullah'ın gönderilmesinden önce öldükleri için Arap müşriklerine risalet hüccetinin ulaşmadığının söylenmesi doğru bir söz değildir. Çünkü İbrahim'in *Aleyhisselam* dini ile onlara risalet hücceti ikame edilmişti. Bu dinde bazı tahrifler yapılmış olsa da, onlar arasında Tevhid'i bilen ve onlara bunun delilini gösteren kimseler vardı. Bu şekilde Tevhid'i bilenlerden birisi de Kureyş kafirlerine şu şekilde seslenen Zeyd İbn-i Amr İbn-i Nufeyl idi: *"Ey Kureyş topluluğu! Benden başka sizin aranızda İbrahim'in dini üzere olan yok."*[1]

Salim İbn-i Abdullah İbn-i Ömer şöyle rivayet eder: *"Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem Zeyd İbn-i Amr İbn-i Nufeyl ile vahiy inmeden önce karşılaştı. Nebi'ye Sallallahu Aleyhi ve Sellem bir sofra sundu. Nebi ise yemekten kaçındı. Bunun üzerine Zeyd şöyle dedi: "Ben onların putları adına kestiklerinden değil ancak üzerine Allah'ın adının anıldıklarından yerim."* Zeyd İbn-i Amr, Kureyş'i putlara adadıkları kurbanlarından dolayı kınıyor ve şöyle diyordu: *"Koyunu Allah yarattı, onun için gökten su indirdi, yerden bitki çıkardı; siz ise onu Allah'tan başkası adına kesiyorsunuz."*[2]

Hadiste geçtiği gibi Zeyd, Nebi'yi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* gördü ancak peygamberlik gelmeden önce öldü. İbrahim'in hak olan dininden bilebildiği kadarıyla amel etti. Kureyş kafirleri bundan dolayı ona eziyet ettiler.[3]

Cabir'den *Radıyallahu Anhu* şöyle rivayet edilir: "Rasulullah'a *Sallallahu Aleyhi ve Sellem,* "Zeyd İbn-i Amr İbn-i Nufeyl cahiliyye döneminde kıbleye yönelirdi ve "Benim ilahım İbrahim'in ilahı, dinim İbrahim'in dini" der ve secde ederdi"

---

[1] Buhari

[2] Buhari

[3] İbn-i Kesir, El-Bidaye ve'n-Nihaye, 2/238

derdi, onun durumu nedir" diye soruldu. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: ***"Benimle İsa İbn-i Meryem arasında o tek başına bir ümmet olarak haşrolunacaktır."***[1]

Yine Aişe'den *Radıyallahu Anha* rivayet edildiğine göre Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmuştur: "Cennete girdim ve orada Zeyd İbn-i Amr İbn-i Nufeyl'e ait iki bahçe gördüm."[2]

Rasulullah gönderilmeden önce de İbrahim'in dini ile Araplar üzerine hüccet ikame edilmiş durumdaydı. Onlardan hak olan din üzere bulunanlar vardı ve bunlar 'hanifler' idi. Zeyd İbn-i Amr İbn-i Nufeyl de bunlardandı. İbn-i Hişam'ın aktardığına göre Kureyş, diğer Araplara karşı İbrahim'in *Aleyhisselam* soyundan olmakla övünür ve kendilerini 'Hums' olarak isimlendirirlerdi.[3]

İbrahim'in *Aleyhisselam* dini üzerinde değiştirme ve tahrif yapılmıştı. Nitekim Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle demiştir: ***"Amr İbn-i Luhay İbn-i Kam'a İbni Handef'i cehennemde bağırsaklarını sürüklerken gördüm. İbrahim'in dinini ilk değiştiren ve "Saibe"leri, "Bahire"leri çıkaran odur."***

Bununla birlikte onlardan imkansızlıktan dolayı fazlasını yapamasalar da hanif olan ve şirk koşmayıp ana hatları ile Tevhid'i ikrar eden kimseler vardı. Yapabileceklerini yapmalarıyla onlara kurtuluş nasip oldu.

Rasulullah'ın gönderilmesinden önce yaşamış olan Araplara İbrahim'in *Aleyhisselam* dini ile hüccet ikame edilmiş olması

---

[1] Muhammed İbn-i Osman İbn-i Ebi Şeybe rivayet etmiş, İbn-i Kesir isnadı sağlam ve hasendir demiştir. Bkz: El-Bidaye ve'n-Nihaye, 2/241

[2] El-Bağendî rivayet etmiştir. İbn-i Kesir isnadı sağlamdır demiştir. Bkz: El-Bidaye ve'n-Nihaye, 2/241

[3] Bkz: Mecmuu Fetâva, 11/402; El-Muvâfakat, Eş-Şatıbî, 1/175

konusundaki delillerle, şu ayet arasında zıtlık varmış gibi görünebilir:

"Senden önce kendilerine bir uyarıcı gelmemiş olan bir kavmi uyarıp korkutman için. Umulur ki hatırlarlar."[1]

Ancak bir başka ayette Allahu Teala şöyle buyurur:

"Hiç bir ümmet yoktur ki içinde bir uyarıcı gelip geçmiş olmasın."[2]

Bu ayetin gereğince onlara bir uyarıcı gelmiştir, o da yukarıda geçtiği gibi İbrahim'dir *Aleyhisselam*. Bu nassların arasını şu şekilde birleştirmek mümkündür: Kasas Sûresi'ndeki ve onun benzeri ayetlerle anlatılmak istenen; yalnızca onlara ait bir uyarıcı gönderilmediğidir. Yani İbrahim *Aleyhisselam* özel olarak onlara gönderilmemiştir. Ayrıca Nebi'den *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* önce Arapların kendi aralarından bir peygamber çıkmamıştı. İbrahim *Aleyhisselam* Irak ve Şam bölgelerinde Babil ve Kenan'da idi.

Allah Teala'nın şu sözü de bunu kuvvetlendirmektedir:

"Andolsun ki, Allah müminlere kendi içlerinden bir peygamber göndermekle lütufta bulunmuştur..."[3]

Yine Allahu Teala İbrahim'den *Aleyhisselam* bahsederken şöyle der:

"Rabbimiz, içlerinden onlara bir peygamber gönder..."[4]

Rasulullah'a peygamberlik gelmeden önce ölmüş olan ve Peygamber'in *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendilerinin ateşte oldu-

---

[1] 28 Kasas/46

[2] 35 Fatır/24

[3] 3 Al-i İmran/164

[4] 2 Bakara/129. 2 Bakara/151 ve 62 Cuma /2 ayetler de aynı anlamdadır.

ğunu haber verdiği kimselere İbrahim'in *Aleyhisselam* dini ile hüccet ikame edilmiştir.

Bununla birlikte cehalet özrünü mutlaklaştırmak hatalıdır. Şöyle ki cehalet özürdür ve dünyada cezalandırmaya, ahirette de azaba engel olur. Ancak bu, belirli durumlarda geçerlidir. Bu özel durumlardan bazıları ise şunlardır:

- İslam'a yeni girmiş ve öğrenmek için yeterli vakit bulamamış olan kimse. Bu kişinin mazur olacağına delil, daha önce geçen Zat-u Envat hadisidir.

- İlmin ortadan kalkıp, azaldığı zamanda; kişi kendi yanındaki doğrular az dahi olsa, bunlarla kurtulur ve kendisine ulaşmayan şeylerden mazur sayılır. Bunun delili ise Zeyd İbn-i Amr İbn-i Nufeyl ile ilgili olan hadistir.

Bunlar, cehaletin özür olarak kabul edildiği bazı durumlardır. Ancak bazı çağdaşlarımız bu istisnai durumları asıl olarak kabul ediyorlar ve 'cehalet özürdür' sözünü kayıtsız olarak herkes için kullanıyorlar. Onların cehaletin özür oluşunu bu şekilde mutlaklaştırmalarının ve genelleştirmelerinin fasit olduğunu açıklamak için şu yeterlidir:

Bu söz şer'î teklifin (yükümlülüğün) hepsini kaldırır. Bir vacibi terk eden, bir haramı işleyen yahut cezalandırılması gereken bir kimse "Ben cahilim" diyerek kendisini savunmaktan aciz kalmaz.

Kayıtsız şartsız cehaletin özür olarak kabul edilmesi cahil olan bir kişiyi alim ve müçtehid bir kimseden, dünya ve ahirette daha mutlu kılar. Çünkü cahil bu özründen dolayı dünyada cezalandırılmayacak, ahirette de azap görmeyecektir. Alim olan kimse ise, dünyada cezayı gerektiren bir amel işlediğinde cezalandırılacak günahlarından dolayı da ahirette azap görecektir. Halbuki görülüyor ki, bu görüşe göre cahil, ahirette kurtulan ve mutlu olanlardan olacaktır. Bunun bir sonucu olarak ta cehalet

ilimden, rasulün gönderilmemesi de, (teklif ve cezayı gerektirecek olan) rasulün gönderilmesinden insanlık için daha yararlı olacaktır.

Bu sonuç gerçekten büyük bir fesattır ve şeriatın değişmez kıldığı, alimin cahilden, ilmin cehaletten, rasul gönderilmesinin gönderilmemesinden daha hayırlı olduğu kaidelerine ters düşmektedir. Allahu Teala şöyle der:

"Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik."[1]

Cehaletin özür oluşunu mutlak (kayıtsız) olarak kabul edenler, cehaletin belirli durumlarda özür olduğuna has delillerin umumî olduğunu söylediler ve yanıldılar. Yine onlar, cehaletin özür oluşuna delil olmayan şeyleri bu görüşe delil getirmek için taşımadığı anlamları yüklediler. Bununla ilgili en meşhur örnekler şunlardır:

Aişe Radıyallahu Anha Hadisi: Aişe *Radıyallahu Anha* şöyle demiştir: ***"İnsanlar ne saklarsa saklasın, onu Allahu Teala bilir mi?" Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem "Evet" dedi.***

Bu hadisi delil getirirken şöyle dediler: "Aişe, *Radıyallahu Anha* Allahu Teala'nın ilmi konusunda şüphe etti, ancak bununla tekfir edilmedi."

Cevap olarak şöyle deriz: Hadisin bu şekilde rivayeti yanlıştır. "Evet" diyen Aişe'nin bizzat kendisidir. Müslim'in "Kitabu'l-Cenaiz" adlı bölümün sonunda rivayet ettiği şekliyle şöyledir:

"İnsanlar ne saklarsa saklasın onu Allahu Teala bilir mi? Evet."

Hadisin onların aktardığı şekildeki rivayetinin doğru olduğunu kabul edecek olsak bile, bu hadis onun, Allahu Teala'nın

[1] 21 Enbiya/107

bazı sıfatlarını bilmediğine delalet eder. Allahu Teala'nın sıfatlarından bazılarını bilmemek ise kişiyi kafir yapmaz.[1]

Muaz İbn-i Cebel'in Nebi'ye Sallallahu Aleyhi ve Sellem Secde Etmesi Hadisi: Hadiste şöyle geçer:

"Muaz kendisine secde ettiğinde Rasulullah sorar: "Bu nedir ya Muaz?" Muaz: "Şam'a gittim, insanların Patrik ve keşişlere secde ettiğini gördüm. Ben de bunu sana yapmayı istedim." Rasulullah: "Bunu yapmayınız. Eğer bir kimseye Allah'tan başkasına secde etmesini emredecek olsaydım, kadının kocasına secde etmesini emrederdim" dedi.

Muaz hadisi, ancak onun yapmış olduğu hareketin küfür olduğu ispatlanırsa cehaletin özür sayılması konusunda delil olabilir. Oysa bunun küfür olduğu doğru değildir. Çünkü o, peygamberi selamlamak amacıyla Nebi'ye *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* secde etti. Dolayısıyla Muaz'ın bu yaptığı ihtimal taşıyan amellerdendir ve ihtimal taşıyan bir amel ile kişi tekfir edilmez. Bu bazen ibadet olarak, bazen de selam olarak yapılır. Bu geçmiş ümmetlerde de meşru olan bir şeydi. Şu ayette geçtiği gibi:

"Anne ve babasını tahtın üstüne çıkarıp oturttu ve hepsi onun için secdeye kapandılar."[2]

Madem ki fiil ihtimal taşımakta, failin kastının açığa çıkması gerekmektedir.

Yukarıda anlattıklarımız, cehaletin özür oluşunu mutlaklaştıranların (yani hiçbir şart koşmaksızın cehaleti özür kabul edenlerin) delil edindikleri şeylerden bazılarıdır. Görüldüğü gibi bunların arasında, sadece belirli durumlarda cehaletin özür olabileceğini gösteren deliller dışında (ki bunları da genelleştirerek hata etmişlerdir) geçerli olabilecek bir delilleri yoktur.

---

[1] Bkz: Mecmuu'l-Fetâva, 7/538, 574, 152, 149

[2] 12 Yusuf/100

RİSALET HÜCCETİNİN MAHİYETİ

Allahu Teala'nın, kullarına yüklemiş olduğu sorumluluk risalet hücceti ile gerçekleşir. Risalet hücceti ise, Allah'ın nebilerine vahyetmesi sureti ile, onlarla göndermiş olduğu ilimdir.

Bizim Rasulümüz'ün getirmiş olduğu ilim; Kur'an ve sonra sırasıyla Sünnet, icma ve sahih kıyas gibi Kur'an'ın delalet ettiği şer'î delillerdir. Şöyle ki:

KUR'AN

Allahu Teala şöyle buyurur:

"Bu Kur'an, sizi ve kendisine ulaşanları korkutmam için bana vahyolunmuştur."[1]

"Eğer müşriklerden biri senden eman isterse, Allah'ın kelamını işitinceye dek ona eman ver."[2]

"Ehl-i Kitap'tan ve müşriklerden küfredenler, onlara apaçık delil; tertemiz sahifeleri okuyan, Allah tarafından gönderilen rasul gelinceye dek, (bulundukları durumdan) ayrılacak değiller."[3]

"Hayır, sana ayetlerim geldi; sen onları yalanladın ve kibirlendin; böylece kafirlerden oldun."[4]

Bu ayetler; uyarma, açık deliller getirme ve hüccetin; Allah'ın kelamı ve O'nun ayetleri olan, yalanlayanın ve büyüklenerek kendisine uymayanın kafirlerden olduğu Kur'an'la yerine

[1] 6 En'am/19

[2] 9 Tevbe/6

[3] 98 Beyyine/1-2

[4] 39 Zümer/59

geldiğine delalet etmektedir. Rasulullah da buna dikkat çekerek şöyle demiştir:

“Kur’an ise senin ya lehine ya da aleyhine delildir. İnsanlar çabalarlar, bazıları kendilerini cehennemden azad eder, bazıları da helak ederler.”[1]

Bu gerçek sabit olunca; imanın altı rüknü olan; Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, hayrı ve şerri ile kadere iman, İslam’ın beş rüknü olan; iki şehadet, namaz, zekat, oruç ve hac, haramlığı kesin olanlar; zina, içki, faiz, hırsızlık, yalan ve bunun gibilerinin tümü, Kur’an’da sarih ve net, alimin ve cahilin kolayca anlayabileceği bir üslupla, hiç kimsenin aykırı bir delil getirmesine fırsat tanımayacak biçimde, çeşitli yerlerde tekrar edilerek gelmiştir. Allahu Teala şöyle buyurur:

“Biz Kur’an’ı öğüt almak için kolaylaştırdık. Öyleyse öğüt alan yok mu?”[2]

“Kur’an’ı iyice düşünmezler mi? Yoksa kalpler kilitli midir?”[3]

Şenkıtî *Rahimehullah* bu ayetin tefsirinde şöyle der: “Bil ki, bazı muteahhirînden olan usülcülerin, “Bu yüce Kur’an üzerinde düşünmek, onu anlamak ve onunla amel etmek yalnızca müçtehidler için caizdir” demeleri ve bir çoğu Kitap, sünnet, icma ve açık kıyasa ve sahabelerden gelen bir habere dayanmayan şartlar koyarak, kendilerince belirlemiş oldukları bu şartlarla, mutlak içtihat derecesine ulaşmayan insanlar için bunun caiz olmadığını söylemeleri kesinlikle hiçbir şer’î delile dayanmamaktadır.

Bilakis içerisinde şüphe bulunmayan gerçek şudur ki; Kur’an’ı öğrenmeye ve anlamaya, Kitap ve Sünnet’in öğretilerini

[1] Müslim, Ebu Malik el-Eş’arî’den rivayet etmiştir.

[2] 54 Kamer/17

[3] 47 Muhammed/24

idrake gücü yeten herkesin bunları öğrenmesi ve öğrendikleriyle amel etmesi vaciptir.

Bilindiği gibi Allah'ın Kitabı üzerinde düşünmeyen kimseleri zem ve onların bu hallerini tenkit tüm insanlar için umumidir. Ayetin ilk muhataplarının, bu ayetin haklarında indiği münafıklar ve kafirler olduğu açıktır. Oysa bunlardan hiçbirisi, usülcülerin belirlemiş oldukları içtihat şartlarını tam olarak taşımamaktaydılar. Bilakis, aslında onlarda bu şartlardan hiçbirisi bulunmamaktaydı. Şayet Kur'an'la amel etmek, Ondan faydalanmak ve Onunla hidayet bulmak, bu usûlî terimlerde belirtildiği gibi sadece müçtehitlere has olmuş olsaydı; Allah kafirleri tehdit etmez, Kur'an'la hidayet bulmamış olmalarını tenkit etmez ve sonraki usülcülerin belirledikleri içtihad şartlarına sahip olana dek, onlara karşı Kur'an'la hüccet getirmezdi.

Anlaşılacağı üzere, gerçek kesinlikle bu iddianın tam zıddıdır. İçtihad şartlarının sadece içtihada gerek duyulan sahada şart koşulduğu bilinen bir durumdur. Kitap ve Sünnet'ten sahih nassların belirlemiş olduğu sahada ise hiç kimse için içtihad caiz değildir ki, içtihad için gerekli olan şartlar koşulmuş olsun. Bilakis burada gerekli olan sadece uymaktır. Kitap ve Sünnet'ten bilinen şeylerle, mutlak içtihad derecesine ulaşana kadar amel etmeyi men etmek, bunu söyleyenlerin inancı dikkate alındığında, gerekli şartlara sahip oluncaya dek tüm Müslümanlara Kur'an nuru ile aydınlanmayı haram kılmaya çalışmaktır. Allah'ın Kitabı ve Rasul'ün sünneti hakkındaki bu iddiaların hiçbir dayanağı yoktur."[1]

[1] Şenkıtî, Edvâu'l-Beyan, 7/430-434

ALLAH RASÛLÜ'NÜN SÜNNETİ

Allahu Teala Kitabı'nda, Rasulü'nün sünnetine uymayı ve onunla amel etmeyi emretmiştir:

"Allah ve Rasulü'ne itaat edin. Eğer yüzçevirirlerse, şüphesiz ki Allah kafirleri sevmez."[1]

"Kim Rasul'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiştir."[2]

Rasul'e itaat etmeye delalet eden buna benzer yüz kadar ayeti kerime vardır. Rasul'e itaat ise, Onun sünnetine uymakla mümkündür. Çünkü Rasul *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Allahu Teala'nın Kur'an'da ana hatlarıyla bildirmiş olduğu şeylerin açıklayıcısıdır:

"İnsanlara, kendilerine indirileni açıklayasın diye sana zikri indirdik."[3]

"İnsanlar arasında Allah'ın gösterdiği şekilde hükmetmen için, sana Kitab'ı hak ile indirdik."[4]

İCMA

İcmanın vacipliğine Allah'ın Kitabı'ndan şu ayeti kerime delalet eder:

"Allah'a itaat edin, Rasul'e itaat edin ve sizden olan ulu'l-emr'e de (itaat edin). Eğer bir konuda anlaşmazlığa düşecek olursanız, onu Allah'a ve Rasulü'ne götürün..."[5]

---

[1] 3 Âl-i İmran/32

[2] 4 Nisa/80

[3] 16 Nahl/44

[4] 4 Nisa/105

[5] 4 Nisa/59

Sünnetten ise, Müslümanların cemaatine sarılmayı emreden hadislerle, ümmetin dalalet üzere birleşmeyeceğini bildiren hadisler delalet etmektedir.

SAHİH KIYAS

Alimlerin cumhuruna göre kıyas, hüccet olarak kabul edilmiştir.

Üzerinde ittifak edilen dört şer'î hüküm bunlardır.[1] Bunların hüccet getirilmesiyle, risalet hücceti yerine gelmiş olur. Bu genel olarak böyledir. Ancak özel bir meseledeki hüccet, o meseleye ait şer'î delildir.

[1] Bkz: Mecmuu Fetâvâ, 11/339-341

RİSALET HÜCCETİNİ YERİNE GETİREN KİMSENİN ÖZELLİKLERİ

Burada asıl olan, hücceti ilk ikame edenin Rasul *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* olmasıdır. Daha sonra ise gerek hayatında gerekse ölümünden sonra hücceti; alim, adil, tanınan tek bir kişi ondan alarak tebliğ eder. Bu kimsenin yetki sahibi olması gerekmez. Ancak daru'l-İslam'da, cezaların uygulanması hüccetin ikamesine bağlı olacaksa, bu şart aranır. Nebi'den *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* alıp tebliğ edenin özellikleri bunlardır. Risalet hücceti böylece ikame edilmiş olur. Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendisinden alınıp tebliğ edilmesini emrederek şöyle demiştir: ***"Bir ayet dahi olsa, benden alıp tebliğ ediniz."***[1] Diğer bir hadiste de şöyle geçer: ***"Burada bulunan, bulunmayana tebliğ etsin."***[2] Tebliğ işi, farz-ı kifaye olan yükümlülüklerden birisidir; bazı yerlerde bu farz-ı ayn olabilir.

Hüccet ikame eden kimsenin özelliklerini kısaca şöyle açıklayabiliriz:

---

[1] Buhari

[2] Muttefekun Aleyhi

HÜCCET TEK KİŞİNİN HABERİ (HABERU'L-VAHİD) İLE İKAME EDİLMİŞ OLUR

Çünkü Nebi genellikle bir kişi olur ve bu bir tek kişi ile ümmetine hüccet ikame edilir. Rasul *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* kendi döneminde, yeryüzündeki krallara elçiler göndererek onları İslam'a davet etmiştir. O bu elçileri birer birer göndermiş ve bu elçiler vasıtasıyla, onları göndermiş olduğu kişilere hüccet ikame edilmiştir. Örneğin; Dıhye el- Kelbi'yi Herakl'e, Hâtib İbn-i ebî Beltea'yı Mısır Kralı Mukavkıs'a, Amr İbn-i Ümeyye ed-Damrî'yi Habeş Kralı Necaşî'ye, Amr İbnu'l-Âs'ı Umman Kralı olan Cülendî'nin iki oğlu Abd ve Ceyfer'e ve daha başkalarını da başka yerlere göndermiştir.[1]

Allahu Teala şöyle buyurur:

"Müminlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir. Her bir topluluktan bir grubun (tâife) dinde geniş bilgi elde etmek ve kavimleri döndüklerinde onları ikaz etmek için geride kalmalıdır. Umulur ki sakınırlar."[2]

Bir ve birden fazla kimse ile taife meydana gelir. Allahu Teala bu bir kişinin verdiği haberi ve onun yerine getireceği korkutup sakındırma işinin diğerleri tarafından kabulünü emretmiştir.

İbn-i Hazm şöyle der: "Şu hususta Müslümanlardan iki kişi bile ihtilaf etmemişlerdir: Güvenilir bir Müslüman kafirlerin topraklarına girse, oradaki halkı İslam'a davet etse, onlara Kur'an'ı okusa ve İslam şeriatını öğretse, o halkın bunları kabul etmesi gerekir ve bu şekilde onlara hüccet ikame edilmiş olur."[3]

---

[1] Bkz: İbnu'l-Kayyım, Zâdu'l-Meâd, 3/60 ve sonrası.

[2] 9 Tevbe/122

[3] El-İhkâm Fî Usûli'l-Ahkâm, 1/112

Âhad haberin hüccet oluşu hakkında selef arasında herhangi görüş ayrılığı yoktur. Bu konudaki ihtilaf, bid'atçıların, kendi bid'atlarını batıl kılan âhad hadisleri reddetmek için sonradan ortaya çıkardıkları bir durumdur.

HÜCCET İKAME EDEN TEK KİŞİNİN ALİM OLMASININ GEREKLİLİĞİ

Çünkü Allahu Teala ayet-i kerimesinde, alim ve fakih olanın haberini kabul etmeyi emretmiştir:

"Müminlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir. Her bir topluluktan bir grubun (tâife) dinde geniş bilgi elde etmek ve kavimleri döndüklerinde onları ikaz etmek için geride kalmalıdır. Umulur ki sakınırlar."[1]

Alimler peygamberlerin varisleridir ve Rasulullah'ın da bahsettiği gibi, onlardan sonra risalet hüccetini ikame edecek kimselerdir:

"Alimler nebilerin varisleridir. Nebiler ne bir dinar ve ne de bir dirhem miras bırakmazlar. Onlar miras olarak sadece ilim bırakırlar. Kim bu mirası alırsa bol bir nasip elde etmiş olur."[2]

Cahillere düşen sormaktır, öğretmek değil: **"Eğer bilmiyor iseniz, zikir ehline sorun."**[3]

Ancak hücceti yerine getirecek olan kimsenin, şer'î ilimlere tamamen vakıf olmak açısından içtihad şartlarını taşıyor olması şart değildir. Şart olan yalnızca hakkında konuşacağı meselenin hükmünü bilmesidir. Bu meselede müçtehid olması ile, delili ile meseleyi yahut delilsiz olarak hükmü naklediyor olması arasında fark yoktur. Nitekim Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurmuştur:

"Bir ayet dahi olsa benden tebliğ edin."[4]

---

[1] 9 Tevbe/122

[2] Ebu Davud ve Tirmizî rivayet etmiş, İbn-i Hıbban sahihlemiştir.

[3] 16 Nahl/43

[4] Buhari

Kendisine dinden herhangi bir haber ulaşan kimse, kendisine bunu nakledenin ilmine güvenmiyorsa ve bu haber bizzat bir amel ile ilgiliyse, ilmine güvendiği bir başkasına sormak suretiyle doğruluğunu tespit etmesi vaciptir.

ALİM OLAN TEK KİŞİNİN ADL SAHİBİ OLMASININ GEREKLİLİĞİ

Çünkü fasığın haberine güvenilmez:

"Size bir fasık haber getirirse, araştırınız."[1]

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, haber veren kişinin güvenilirliği yoksa bu, o kişinin sözünü tamamen atıp hiç önemsememek anlamına gelmez. Bu durumda, ilmine ve adaletine güvenilen bir kimseye sorarak durumu açıklığa kavuşturmak gerekir. Çünkü Allahu Teala "araştırınız" diyerek, fasığın haberini araştırmayı ve duruma açıklık kazandırmayı emretmiş, bu kişinin sözünü tamamen bırakmayı emretmemiştir.

[1] 48 Hucurat/6

ADALETİN TARİFİ VE ŞARTLARI

Denilmiştir ki; adalet kişinin dinindeki tutumunun düzgün olmasıdır.

Bir başka tarifi ise şöyledir: Kişinin benliğine yerleşmiş olup, büyük günah, yahut düşük ahlaka delalet eden küçük günah işlemekten ya da mübah fakat kişiliği zedeleyici davranıştan alıkoyan melekedir.

Adaletin şartları ve kuralları üçtür. Şöyle ki:

Birincisi

Farzları Müekked Sünnetlerle Birlikte Yerine Getirmek

Sürekli yapılması gereken müekked sünnetleri terke devam eden kimse "Adl sahibi" değildir. Bunları önemsememek, kişinin dininin gereği olan şeyleri yerine getirmede dikkatli davranmadığını gösterir ve belki de onu yavaş yavaş farzları, böylece vacip olan oruç, zekat ve haccı da hafife almaya sevk eder. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, nafileleri bırakıp sadece farzlarla yetineceğini söyleyen kimse hakkındaki ***"Eğer doğru söylüyor ise kurtuldu"*** hadisi bu konuda herhangi bir probleme sebep olmaz. Çünkü hadis bu kimsenin kurtuluşunu, bu konuda doğru söylüyor olması ile kayıtlamaktadır. Bu ise her insanın yapabileceği birşey değildir ve hatta farzları yerine getirmede olan eksiklikler nafilelerle telafi edilir. Nitekim Allahu Teala, haramları işleme tehlikesine karşı mekruhları birer koruyucu; vacipleri terk etme tehlikesine karşı da bazı mendupları birer koruyucu kalkan kılmıştır. Kim, mendup olan fiillerde devamlılık gösterirse, vacip olan fiillere devamda daha dikkatli olacaktır. Mekruhları terkte devamlılık gösteren kimse ise, haramları terkte daha dikkatli olacaktır. Buna; ***"Haramlar da helaller de apaçıktır..."*** şeklindeki Numan İbn-i Beşîr hadisi delalet eder.[1]

---

[1] Muttefekun Aleyhi

İkincisi

Haramlardan Sakınmak

Bu da büyük günah işlememek ve küçük günahları alışkanlık haline getirmemekle olur:

"Size bir fasık haber getirirse onu araştırın."[1]

Zina iftirasında bulunan için Allahu Teala şöyle der:

"Onların şahitliğini bir daha asla kabul etmeyin. İşte onlar fasıkların ta kendileridir."[2]

Çünkü bu kimse dinini hafife almaktadır ve onun, Allah'a ve insanlara karşı aynı şekilde yalan söylemeyeceğinden emin olunamaz.

Büyük günah; hakkında dünyada had cezası, ahirette ise tehdit bulunan günahlardır. Bu, Ahmed İbn-i Hanbel'in sözüdür. İbn-i Teymiye ise buna şunu ekler: "Hakkında lanet, gazap ve imanın ortadan kalkacağı tehdidi bulunan günahlardır." Bunların tümü de tehdittir. Allah kime lanet etmiş veya gazaplanmışsa, onu azapla tehdit etmiş demektir. Ayrıca ben de diyorum ki; hadislerde geçen ***"Günahların en büyüğü...", "Yedi helak edici şeyden sakının...", "Evet gerçekten bu büyük günahtır..."*** gibi ifadelerle tanımlanan günahlar ve **"İmandan sonra fasıklık ismi ne kadar kötüdür"**[3] ayetindeki gibi sahibinin fıskla nitelendirildiği günahlar da büyük günahlardandır.

Küçük günah ise; bunlardan daha aşağı derecede olan günahlardır. Bu tür günahlar çok olarak işlenmedikçe veya alışkanlık haline getirilmedikçe, işlenmesiyle adalet zedelenmez.

---

[1] 49 Hucurât/6

[2] 24 Nûr/4

[3] 49 Hucurât/11

Nitekim Allahu Teala şöyle buyurur: **"Küçük günahlar dışında, büyük günah ve kötülüklerden kaçınanlar..."**[1]

Üçüncüsü

Kişilikli Davranmak

Kişiyi üstün ahlak ile bezeyecek fiilleri işlemekle, şer'an değil fakat örfen çirkin karşılanan, kişiliğini zedeleyip lekeleyecek şeyleri terk etmekle olur (Çünkü şer'an çirkin karşılanan şey, büyük ve küçük günahlara dahildir). Örfe göre hoş karşılanmayan şeylere, açılması haram olmasa dahi adet gereği bedenin örtülmesi gereken bir yerini açmak, adet gereği başın kapatılması gereken ülkelerde başı açmak, bu davranışın hoş karşılanmadığı bazı ülkelerde sokakta yemek, toplumda kabul görmeyen elbise giymek, gülünç fıkralar anlatmak gibi şeyleri örnek verebiliriz.

Kişiliğin adalet şartları içerisinde kabul edilmesinin asıl dayanağı, ***"İnsanların ilk nübüvvet sözlerinden işittikleri şey şudur: Eğer haya etmiyorsan dilediğini yap"***[2] hadisidir. Şayet bir kimse yaşadığı ülkenin örfüne aykırı davranarak kişiliksizlik sergiliyorsa bu, o kimsenin hayasının olmadığını gösterir ve bir kimse haya etmiyorsa ondan yalan da beklenir. Bunun için hadiste, ***"Eğer haya etmiyorsan dilediğini yap"*** denilmiştir. Tabi ki burada geçerli olan örf, Şeriat'a aykırı olmayan örftür.[3]

---

[1] 53 Necm/32

[2] Buhari

[3] Adaletin tarifi için Bkz: Mecmuu'l-Fetâvâ, 15/356-358 ve Menâru's-Sebîl, 2/487-489

ALİM VE ADL SAHİBİ OLAN TEK KİŞİNİN, MUHATABI OLAN KİŞİ TARAFINDAN TANINIYOR OLMASININ GEREKLİLİĞİ

Eğer bu kimse kendisine hüccet ikame edilecek olan muhatabı tarafından tanınmıyorsa, ilim ve adl sahibi olduğu bilinmiyor demektir. İlim ve adl sahibi olduğunun bilinmesi ancak tanınması ile mümkündür.

Haberi getirenin tanınması şartına şunlar delalet eder:

"Müminlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir. Her bir topluluktan bir grubun (tâife) dinde geniş bilgi elde etmek ve kavimleri döndüklerinde onları ikaz etmek için geride kalmalıdır. Umulur ki sakınırlar."[1]

Allahu Teala fıkh sahibi olan bir taifenin (grup ya da kişinin) kavmine yapacağı uyarıyı, onların kendilerinden olmaları nedeniyle, kabul etmelerini emretmiştir. Yani onlar bu kimseleri ve onların dinde fıkh sahibi olduklarını bilmektedirler.

Allahu Teala Mekke kafirlerine karşı şöyle buyurur: **"Yoksa Rasullerini tanımamakta mıdırlar? Ki onlar Onu inkar etmekteler."**[2]

Allahu Teala onların, Peygamberin doğru sözlülüğünü ve güvenilirliğini bilmelerine rağmen, Onu yalanlamalarını tenkit etmiştir. Şu ayetin tefsirinde de aynı mana görülmektedir:

"Sana yakın olan kavmini uyar."[3]

Bu ayeti kerime indiğinde Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Kureyş kabilesinin tamamını topladı ve onlara şöyle dedi:

---

[1] 9 Tevbe/122

[2] 23 Mü'minûn/69

[3] 26 Şuara/214

"Ne dersiniz? Vadide süvariler olduğunu ve size saldırmak istediklerini söylesem beni tasdik eder misiniz?" Onlar ise; ***"Elbette. Zira biz sende doğruluktan başka bir şey görmedik"*** dediler. Bunun üzerine Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, ***"Şüphesiz ki ben, şiddetli bir azaptan hemen önce size gönderilmiş olan bir uyarıcıyım"***[1] diye karşılık verdi.

Allahu Teala'nın şu sözleri de aynı şeyi ifade eder:

"Âd'a da kardeşleri Hûd'u gönderdik."[2]

"Semud'a da kardeşleri Salih'i gönderdik."[3]

Şafiî *Rahimehullah* âhad haberden bahsederken aynı şarta (tanınma şartına) dikkat çekerek şöyle der:

"Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* dokuzuncu senede hacdan sorumlu olarak Ebu Bekr'i gönderdi. Çeşitli ülkelerden ve çeşitli halklardan hacılar Ona geldiler. Onlara hac ibadetlerini öğretti ve Rasulullah'ın bildirmiş olduğu, onlara mübah yahut yasak olan şeyleri haber verdi. Aynı sene Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Ali İbn-i Ebi Talib'i de gönderdi. O da kurban bayramı günü onlara toplu olarak (Berae Sûresi'nden) ayetler okudu, birkaç kavimle yapılan anlaşmaları bozdu ve onlara süre tanıdı. Müslümanları birtakım şeylerden nehyetti. Ebu Bekr ve Ali, Mekke halkı tarafından faziletleriyle, din ve doğruluklarıyla tanınmaktaydılar. Hacılardan, (her ikisini yahut birisini tanımayan olursa bile) onların fazilet ve doğruluklarını kendilerine bildirecek birisini mutlaka bulurlardı. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* (gönderdiği zaman) tek kişi gönderir ve onun bildirmesi ile, kendisine gönderildiği kişiye hüccet ikame edilmiş olurdu. Aynı anda on iki krala, onları İslam'a davet etmek için on iki elçi göndermiş-

---

[1] Buhari

[2] 11 Hud/50

[3] 11 Hud/84

tir ki bu kişilerle onlara davet ve hüccet ulaşmış olmaktaydı. Bu kişilere göndermiş olduğu davet mektuplarının kendisine ait olduğuna dair herhangi bir işaret koymamıştır. Emirlerinde aramış olduğu, onların insanlar tarafından bilinen kişiler olma özelliğini elçilerinde de arardı. Örneğin Dıhye'yi, tanınmış olduğu bir bölgeye göndermiştir. Eğer elçinin gönderildiği kişi onu tanımıyorsa, getirmiş olduğu haber hususundaki şüphesini tamamen gidermek için, onu Nebi'nin göndermiş olduğuna dair bir delil istemesi gerekiyordu. Bu durumda elçiye, gönderilmiş olduğu kişi onu araştırıp şüphesini giderinceye dek beklemek düşmekte idi. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sürekli olarak valilerine mektuplarla emir ve nehiyler gönderiyor, onlar da bu mektuplardaki emir ve nehiyleri yerine getiriyorlardı. Valilerinden hiçbirisi Onun emrini uygulamayı terk edemezdi. Gönderdiği tüm elçiler, gönderilen kişi tarafından doğruluğuyla bilinen kimseler olmuşlardır."[1]

[1] Şâfiî, Er-Risale, 414-419

HÜCCET İKAME EDEN TEK KİŞİNİN OTORİTE SAHİBİ BİRİSİ OLMASI GEREKMEZ

Çünkü hüccet rasuller tarafından kavimlerine ikame edilmiştir ve bu rasullerden çoğu kavimleri içerisinde müstaz'af durumunda idiler. Nitekim şu ayeti kerimeler bunu ifade ederler:

"Yazık o kullara ki; onlara bir peygamber geldiğinde onunla alay etmekte idiler."[1]

"Yoksa ben, kendisi zayıf ve neredeyse söz anlatamayacak durumda bulunan şu adamdan daha hayırlı değil miyim?"[2]

Allahu Teala Şuayb kavminden bahsederek şöyle der: **"Dediler ki: Ey Şuayb, söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz ve seni aramızda zayıf birisi olarak görüyoruz. Eğer kabilen olmasa, seni mutlaka taşlayarak öldürürdük. Sen bizim için değerli birisi değilsin."**[3]

Allahu Teala Lût'tan *Aleyhisselam* ise şöyle bahseder: **"Keşke benim size karşı bir gücüm olsaydı veya kuvvetli bir desteğe sığınabilseydim."**[4]

Bu anlamda daha birçok ayeti kerime vardır. Bu ayetler rasullerden birçoğunun, toplumları içerisinde herhangi bir otoriteye sahip olmayan müstazaf kimseler olduklarını göstermektedir. Buna rağmen Allahu Teala'nın bildirdiği gibi, hüccet bu peygamberlerle ikame edilmiş oldu:

"Rasullerden sonra, insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın diye..."[5]

---

[1] 36 Yâ-Sîn/30

[2] 43 Zuhruf/52

[3] 11 Hud/91

[4] 11 Hûd/80

[5] 4 Nisa/165

Ancak daru'l-İslam'da günah işleyen kimseye, gerekli cezanın uygulanabilmesi için, otorite sahibi olan yönetici yahut onun vekili durumundaki kâdılar tarafından hüccet ikame edilmesi şarttır. Bu meselede alimler arasında icma bulunmaktadır.

Diğer bir ifadeyle, burada dünya hükümleri ile ahiret hükümleri arasında fark vardır. Kime adl sahibi, alim ve maruf (bilinen) tek kişinin haberi ile hüccet ikame olunur da, bu hüccet gereğince amel etmezse, o kimse ahirette günahı nedeniyle azap görür. Ancak bu günahının dünyevî bir cezası var ise, onun hakkında hüküm verilmesi ve cezanın uygulanması daru'l-İslam'da sadece yetkili olan kimseye veya onun vekillerine aittir.[1]

[1] Bkz: Mecmûâtu'r-Rasâil ve'l-Mesâili'n-Necdiyye, 478

RİSALET HÜCCETİNİN YERİNE GETİRİLME ŞEKLİ

Hüccet ikame etmenin kuralı hitab edilen mükellefe, anlayabileceği bir tarzda tebliğ etmektir. Terceme gerekli olduğunda bunu yapmak vaciptir. Delili ise şu ayeti kerimedir:

"Biz her peygamberi, onlara açıklasın diye kendi kavimlerinin dili ile gönderdik."[1]

Ancak "Terceme, hücceti ikame edene mi, yoksa bunun muhatabına mı vaciptir?" diye sorulacak olursa; her ikisi için de delil varid olmuştur:

Buhari Ebu Cemra'dan şöyle rivayet eder: ***"Ben İbni Abbas ile, insanlar arasında tercümanlık yapıyordum."***[2]

Yine Buhari, Nebi'nin Herakl'i İslam'a davet etmek için ona göndermiş olduğu mektubun içeriği hakkında İbn-i Abbas'tan şöyle rivayet eder: ***"Çevresinde Rûm ileri gelenleri bulunduğu halde, onları (sahabeyi) meclisine çağırdı. Ayrıca tercümanını da çağırdı..."***[3]

Ayrıca hüccetin ayrıntılı ve açıklayıcı olması gerekir. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Rasullere düşen, apaçık tebliğden başkası mıdır?"[4]

"Bilin ki rasullerimize düşen apaçık bir tebliğdir"[5]

---

[1] 14 İbrahim/4

[2] Hadis No: 87

[3] Hadis No: 7

[4] 16 Nahl/35

[5] 5 Maide/92

"Allah, bir topluluğu doğru yola ilettikten sonra, sakınacakları şeyleri kendilerine açıklayıncaya dek onları saptıracak değildir"[1]

Apaçık tebliğin şekli İbn-i Teymiye'nin de belirttiği gibi şöyledir: "Allahu Teala şöyle buyurur: **"Eğer müşriklerden biri senden eman isterse, Allah'ın kelamını işitinceye dek ona eman ver."**[2]

Anlaşılacağı üzere buradaki işitmeden maksat, mananın anlaşılmasını sağlayacak bir işitmedir. Çünkü mananın anlaşılmasını sağlamayacak bir şekilde sırf lafzı işitmekle maksat gerçekleşmiş olmaz. Eğer kişi Arap olmayan birisi ise, kendisine ikame edilecek olan hüccetin terceme edilmesi vaciptir. Eğer Arapsa, Kur'an'da bulunan fakat onun sözlüğünde olmayan değişik kelimelerin manalarını bu kimseye açıklamamız da yine vaciptir. Şayet kişi, insanlardan birçoğunda olduğu gibi, lafzı işitiyor fakat manasını tam anlamıyla kavrayamıyor ve bizden bunun manasını kendisine tefsir edip açıklamamızı istiyorsa, bize düşen bunu yapmaktır. Bize Kur'an hakkında şüphe uyandıran bir soru sorarlarsa, Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* yaptığı gibi bunu cevaplandırırız. Zira Ona bazı müşrikler, Ehl-i Kitap yahut Müslümanlar tarafından, Kur'an hakkında ortaya çıkan herhangi bir soru getirildiğinde onlara cevap veriyordu."[3]

İbn-i Hazm "Apaçık tebliğ (Belağu'l-Mübîn)" sözünü şöyle açıklar: "Kişiye, karşı çıkacak bir şey bırakmayacak şekilde tebliğ etmektir."[4]

Şayet muhatap birtakım şüpheler ve sorular ileri sürerse bunlara cevap vermek vaciptir. Çünkü bu apaçık tebliğin gerekle-

---

[1] 9 Tevbe/115, 24 Nûr/54 ve 64 Teğâbun/22

[2] 9 Tevbe/6

[3] El-Cevabu's-Sahih Limen Beddele Dinel-Mesih, 1/68-69

[4] El-İhkam, 1/74

rinden birisidir. Bu, şüphelerin dikkate alınır türden olması durumundadır. Örneğin Firavn'un Musa'ya şu soruyu sorması gibi:

"Dedi ki: 'Ey Musa, rabbiniz kim?' (Musa) şöyle dedi: 'Bizim Rabbimiz, her şeyi yaratan sonra da ona yol gösterendir' (Firavn) dedi ki: 'Öyleyse önceki nesillerin durumu ne olacak?' (Musa) şöyle cevap verdi: 'Bununla ilgili bilgi Rabbimin katında bir kitaptadır. Rabbim ne yanılır ne de unutur."[1]

Eğer bir kimseye hüccet ikame edilir de, buna ne uyar ve ne de bir cevap vermezse bu kimse yüz çevirendir. Ayette bildirildiği gibi:

"Kafirler, sakındırıldıkları şeyden yüz çevirenlerdir."[2]

Hüccet ikame edilen şahıs, şayet buna batıl ile ve alayla karşılık verirse, bu kimse yüz çevirip alay eden kimsedir ve kendisinden yüz çevirmek gerekir: **"Cahillerden yüz çevir."**[3]

Batıl ile karşılık vermeye, Firavn'un, sorularını bitirdikten sonra söylediklerini örnek verebiliriz:

"Size gönderilen elçiniz gerçekten delidir."[4]

"Eğer benden başka bir ilah edinirsen, andolsun ki seni zindana atılanlardan kılarım."[5]

"Yoksa ben, kendisi zayıf ve neredeyse söz anlatamayacak durumda bulunan şu adamdan daha hayırlı değil miyim?"[6]

---

[1] 20 Tâ-Hâ/49-52

[2] 46 Ahkaf/3

[3] 7 Araf/199

[4] 26 Şuara/27

[5] 26 Şuara/29

[6] 43 Zuhruf/50

Kafirlerin çoğunun durumu böyledir. Onların, peygamberlerin hüccetlerine karşı çıkmak için öne sürebilecekleri, sahih hiçbir hüccetleri yoktur. Onlar sadece hevalarının muhalefetine dayanırlar. Nuh'a karşı söyledikleri şu söz gibi:

"Sana hep düşük kimseler tabi olmakta iken, biz sana iman eder miyiz?"[1]

Düşük kimselerin kendisine tabi olmasının onun doğruluğunu zedelemeyeceği açıktır; ancak bu kimselere katılmak onların hiç de hoşlarına gitmedi. Bu nedenle müşrikler Nebi'den *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* Sad İbn-i Ebi Vakkas, İbn-i Mes'ud, Habbab İbn-i Eret, Ammar İbn-i Yasir ve Bilal gibi kimseleri uzaklaştırmasını istemişlerdi. Bu, Mekke'de sahabelerin arasında Ehl-i Suffe bulunmadan önce idi. Bu yüzden Allah *Tebarake ve Teala* şu ayetleri indirdi:

"Rablerinin rızasını isteyerek sabah akşam Ona yalvaranları sakın kovma. Onların hesabından sana bir sorumluluk, senin hesabından ise onlara herhangi bir sorumluluk yoktur. Buna rağmen eğer onları kovarsan zalimlerden olmuş olursun."[2]

Müşriklerin genelinin sözü ise şudur:

"Biz babalarımızı bir din üzere bulduk ve onların izinde gideriz."[3]

Bu ve buna benzer şeyler peygamberlerin doğruluklarına zarar verecek birer hüccet olamazlar. Bilakis bunlar gösteriyor ki; peygamberin daveti onların istek, heva ve geleneklerine aykırı olduğu için ona uymadılar ve bunların hepsi kafirdirler.[4]

Bunlardan sonra bu meseleyle ilgili olarak iki noktaya dikkat çekmemiz gerekmektedir. Şöyle ki:

---

[1] 26 Şuara/111

[2] 6 En'am/52-53

[3] 43 Zuhruf/23

[4] Mecmuu'l-Fetâvâ, 7/191-192

Birincisi

ULAŞTIRILMASI ESNASINDA HÜCCETİN ANLAŞILMASININ ŞART OLUP OLMADIĞI MESELESİ

Bazı Necidli davetçi alimlerden yaygın olarak işitilen bir görüşe göre bu noktada, hüccetin ulaştırılması ile anlaşılması arasında fark vardır. Kendisine hüccet ulaşan herkese bunu anlamasa dahi hüccet ikame edilmiş sayılır.

Bu görüşte olanlardan birisi de Şeyh Muhammed İbn-i Abdulvehhab'dır. Kendisi şöyle der: "Allah'ın açık ve kesin bir şekilde bildirdiği dinin temellerine gelince; hiç şüphesiz Allah'ın hücceti Kur'an'dır. Kime Kur'an ulaşmışsa, ona hüccet ulaşmış demektir. Problemin temelinde yatan şey ise, sizin hüccet ikamesi ile hüccetin anlaşılmasının arasını ayırmamanızdır. Kafirlerin ve münafıkların bir çoğu kendilerine ikame edildiği halde, Allah'ın hüccetini anlamamışlardır:

"Yoksa onların çoğunluğunun işittiğini ve aklettiğini mi zannetmektesin? Onlar yalnızca hayvanlar gibi, hatta yol olarak daha da sapıktırlar."[1]

Hüccet ikamesi ve hüccetin ulaştırılması başka şey, kendilerine hüccet ikame olunduğunda onu anlamaları başka şeydir. Onların küfrünü belirleyen, anlamamış olsalar dahi, hüccetin kendilerine ulaşmış olmasıdır. Eğer bu durumu anlamak size zor geliyorsa, Allah Rasulü'nün Hariciler hakkındaki şu sözlerine bakın:

"Onlarla nerede karşılaşırsanız öldürün."

"Gökyüzünün altındaki en şerli ölülerdir."

Halbuki onlar, sahabe asrında yaşamışlardır ve neredeyse insan onların yanında sahabenin amelini küçümser. İnsanlar,

---

[1] 25 Furkan/44

onları dinden çıkaran şeyin; görüşlerindeki sertlik, aşırılık ve içtihad olduğunda icma etmelerine rağmen, onlar Allah'a itaat ettiklerini zannediyorlardı. Halbuki hüccet onlara ulaşmış fakat onlar anlamamışlardı."[1]

Bu konu onların kitaplarında çokça geçmektedir. Buna göre şayet hüccetin ikamesinin gerçekleşmiş olması için, onu iman ve kabul ehlinin anladıkları gibi anlamanın şart olmadığını söylemek istiyorlarsa bu doğrudur. Şayet hüccetin ikamesinin gerçekleşmiş olması için, onun ne ifade ettiğini anlamanın şart olmadığını söylemek istiyorlarsa bu hatadır. Çünkü Allahu Teala kafirlerin, rasullerin davetinden neyin kastedildiğini, onların Tevhid'e ve şirkten sakınmaya çağırdıklarını anladıklarını açıklamaktadır. Örneğin Âd kavminin, nebilerine söylemiş oldukları şu sözden bu anlaşılmaktadır:

"Sen bize, yalnızca Allah'a ibadet etmemiz ve babalarımızın taptıklarını bırakmamız için mi geldin?"[2]

Mekke kafirleri ise şöyle dediler:

"İlahları tek bir ilah mı kıldı? Gerçekten de bu şaşılacak bir şey."[3]

"Gerçekten onlar, kendilerine; 'Allah'tan başka ilah yoktur' denildiğinde, büyüklenirler ve derler ki; 'Biz, deli bir şair için ilahlarımızı mı terk edecekmişiz!"[4]

Bu ayetler kafirlerin, Rasul'ün davetinin ne demek olduğunu, "La İlahe İllallah" şehadetinin manasını, bunun; ibadeti yalnızca Allah'a has kılmayı, putlar ve diğer mabutları terk etmeyi gerektirdiğini anlamış olduklarını ancak onların tüm bunlara

[1] Er-Rasâilu'ş-Şahsiyye, 244-245

[2] 7 Araf/70

[3] 38 Sâd/5

[4] 37 Sâffât/35-36

imandan, büyüklenme ve inat yüzünden kaçındıklarını açıkça ifade etmektedir.

Burada iki tür anlama, iki tür işitme ve iki tür hidayet olduğunu bilmekle problem ortadan kalkar. Allahu Teala kafirlerde işitme, akletme ve hidayetin sadece bir türünün bulunduğunu bildirmiş, ikinci türü onlardan nefyetmiştir. Onlarda bulunduğu belirtilen birinci tür, kendilerine hüccet ikamesi için şart koşulmuştur. Bu, hüccetin anlamının ve ondan amaçlanan şeyin ne olduğunun anlaşılması ile ilgilidir. Kafirlerde bulunmayacağı bildirilen ikinci tür ise hüccetin kabulü, ona iman ve boyun eğme ile ilgilidir.

İdrak Etme Anlamında İşitme

Allahu Teala bunun şu ayet-i kerimelerde belirtildiği gibi, kafirlerde bulunduğunu bildirmiştir:

"Onlara ayetlerimiz okunduğunda; 'işittik, eğer dileseydik elbette biz de bunun benzerini söylerdik. Bunlar eskilerin masallarından başka bir şey değildir' derler."[1]

"Kafirlerden biri sana sığınmak isterse, Allah'ın kelamını işitinceye dek ona izin ver."[2]

Kabullenme ve Gereğini Yerine Getirme Anlamında İşitme

Allahu Teala şu ayetlerde belirttiği gibi bu durumu kafirlerden nefyetmiştir:

"Eğer Allah onlarda bir hayır görmüş olsa idi, elbette onlara işittirirdi. Ve eğer işittirmiş olsaydı elbette onlar yüz çevirip dönerlerdi."[1]

---

[1] 8 Enfal/31

[2] 9 Tevbe/6

"Dediler ki eğer biz işitseydik yahut akletseydik, cehennemlikler arasında olmazdık."[2]

Mükellefi Manayı Anlamakla Sorumlu Kılan Teklifin Sebebi Olan Akletme

Allahu Teala bu tür akletmenin kafirlerde bulunduğunu bildirmiştir:

"Onların size inanmalarını mı ümit ediyorsunuz! Onlardan bir kısmı Allah'ın kelamını işitirler, sonra da onu iyice (akledip) anlamalarının ardından bile bile tahrif ederlerdi."[3]

Hücceti Kabul ve Gereğini Yerine Getirmeyi Gerekli Kılan Akletme

Allahu Teala bu tür akletmenin kafirlerde bulunmadığını bildirmiştir:

"Dediler ki: Eğer işitmiş yahut akletmiş olsaydık, cehennemliklerden olmazdık."[4]

Allahu Teala onların yüz çevirmelerine karşılık bir ceza olarak, bu tür akletmeden onları mahrum bırakmıştır:

"Rabbinin ayetleri hatırlatılıp da ondan yüz çeviren ve önceden işlemiş olduklarını unutandan daha zalim kimdir? Biz de onların kalpleri üzerine onu anlamalarını engelleyici bir perde, kulaklarında ise bir ağırlık

---

[1] 8 Enfal/23

[2] 67 Mülk/10

[3] 2 Bakara/75

[4] 67 Mülk/10

kıldık. Onları hidayete çağıracak olsan da asla hidayet bulmayacaklardır."[1]

Doğru Yolu Gösterme Anlamında Hidayet

Allahu Teala bu anlamda kafirlerin doğru yolu görebileceğini bildirmiştir:

"Kafirlere gelince; onları doğru yola hidayet ettik; ancak onlar körlüğü hidayete tercih ettiler."[2]

"Şüphesiz ki sen, doğru yola hidayet edersin."[3]

Kabul ve Gereğini Yerine Getirme Anlamında Hidayet

Allahu Teala hidayetin bu türünün kafirler için geçersiz olduğunu belirtmiştir:

"Sen istediğini hidayete ulaştıramazsın. Ancak Allah dilediğini hidayete ulaştırır."[4]

Öyleyse Allahu Teala Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sadece doğru yolu gösterme anlamında hidayet etmekle sorumlu olduğunu açıklamış **"Şüphesiz sen hidayeti gösterirsin"**; kabul etme anlamında hidayete ulaştırma ile sorumlu olmadığını belirtmiştir **"Onların hidayet bulması sana ait değildir."**

Allahu Teala kafirler için yalnızca, manayı anlama ve idrak etme anlamında işitmenin ve doğru yolu görme anlamında hidayetin mümkün olduğunu belirtmiştir. Çünkü bu, hüccetin ikamesinde şarttır ve bunsuz hüccet ikame olunmaz. Ancak, kabul ve gereğini yerine getirme ile ilgili (mü'minlere bir nimet olarak bahşetmiş olduğu) ikinci tür işitme ve hidayetin kafirler için müm-

---

[1] 18 Kehf/57

[2] 41 Fussilet/17

[3] 42 Şura/52

[4] 2 Bakara/272

kün olmadığını belirtmiştir. Çünkü Allahu Teala onlar için iman dilememiştir. Kafirlerde bulunabilecek anlayış ile onlarda olamayacağı bildirilen anlayış hususunda ayırıcı olan budur.

İkincisi

HÜCCET İKAMESİ VE DAVET ARASINDAKİ FARK

Aralarında şöyle bir fark vardır:

Hüccet ikamesi, **“Ey örtünüp bürünen, kalk ve uyar”**[1] ve **“Bu Kur’an, sizi ve kendisine ulaşanları sakındırmam için bana vahyolundu”**[2] ayetlerinde bildirildiği gibidir.

Davet ise **“Andolsun ki biz öğüt alsınlar diye sözü birbiri ardınca ulaştırmışızdır”**[3] ayetinde belirtildiği gibidir. Dünya ve ahirette Allah’ın tehdidi hüccet ikamesine bina olunur. Davet ise, birbiri ardınca öğüt vermedir. Bu, dinin yayılması ve tâbilerinin çoğalması için vesile niteliğinde olan farklı bir vaciptir. İnsanlar içerisinde, Ebu Bekr es-Sıddîk gibi kendisine hüccetin ulaşmasıyla bu davete hemen cevap verenler, Ömer İbnu’l-Hattab gibi seneler sonra cevap verenler ya da Ebu Süfyan gibi düşmanlık ve savaştan sonra cevap verenler olduğu gibi, Ebu Cehl ve Ebu Leheb gibi hiç cevap vermeksizin kafir olarak ölenler vardır. Bunların hepsine Nebi *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, daveti ilan ettiği günden itibaren hüccet ikame olmuştur.

Münkeri kendisinden başkası bilmiyor olması durumunda, emr-i bi’l-maruf ve nehyi ani’l-münker kişinin üzerine farz-ı ayn olduğu gibi, bu bölümde belirttiğimiz şekilde risalet hüccetinin ikamesi Müslümanlar üzerine farz-ı kifayedir. Eğer yeteri kadar kişi ihtiyacı gidermek için bunu yerine getirmezse, hepsi günahkar olur.

İki sebebe yönelik olarak günümüzde risalet hüccetini ikame etmede eksiklikler bulunmaktadır. Şöyle ki:

---

[1] 74 Müddessir/1-2

[2] 6 En’am/19

[3] 28 Kasas/51

Bunlardan birincisi; bunu yerine getiren kimselerin sayısının azlığıdır. İkincisi ise, buna ehil olan kimselerin bulunduğu yerlere ulaşmanın; yolculuk yapma ve bir ülkeden bir ülkeye geçişin, ortaya çıkan idari bazı engeller nedeniyle zor olmasıdır. Ancak Allahu Teala'nın bir rahmeti olarak ve O'nun bu dini korumayı dilemiş olması sebebiyle günümüzde bu eksiklikleri tamamlamayı sağlayıcı bazı gelişmeler olmuştur. Bunlar içerisinde eskiden el ile yazılan İslami kitapların büyük ölçüde çoğalmasını sağlayan modern matbaacılık, batı ülkelerinde yaşayanların doğu ülkelerinde fetva veren alimin bu fetvasını işitmesini sağlayan radyo, televizyon, çeşitli şer'î ve ilmi içerikli teyp ve video kasetleri gibi şeyleri sayabiliriz. Bunların tümü günümüzde ilmin yayılmasını kolaylaştırmaktadır.

MÜKELLEFE RİSALET HÜCCETİNİN İKAME EDİLMİŞ OLMASINDAKİ ÖLÇÜ

Hüccet ikamesi ile sorumlu olan kimseye, kendilerine hüccet ikame olunması ve özürlerinin ortadan kalkmış olması için, mükelleflerden her birine apaçık tebliği (el-belağu'l-mubîn) ulaştırmak farz-ı ayn demek değildir. Burada, hüccet ikame edene vacip olan şey ile bunun muhatabı olan mükellefe vacip olan arasında fark vardır.

Hüccet ikame eden kimsenin özelliklerini ve ona vacip olan şeyleri bir önceki bölümde açıkladık.

Mükellef ve hüccetin muhatabı olana gelince; bu kimsenin özrünün ortadan kalkması ve kendisine hüccet ikame edilmiş olması, hücceti elde etme imkanına sahip olması (et-Temekkün) ile gerçekleşir; hüccetin ona hakiki manada ulaşması gerekli değildir. Allahu Teala şöyle buyurur:

"Eğer bilmiyorsanız zikr ehline sorun."[1]

Ayrıca Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şu sözü de bu kabildendir: ***"İlim talebi her Müslüman üzerine farzdır."***[2]

Bilgiyi elde etme imkanına sahip olma (et-Temekkün) açısından iki mesele üzerinde durmamız gerekir. Şöyle ki:

---

[1] 16 Nahl/43

[2] Suyûtî bu hadisin tariklerinin çokluğundan ötürü sahih olduğunu söylemiştir.

A) TEMEKKÜNÜN ŞARTLARI

Bunun için iki şartı vardır:

1- Mükelef Açısından: Hitaba ulaşabilme ve onu anlayabilmede gerekli olan şeyler hususunda bir engelin bulunmaması şartıdır. Örneğin; hitabı anlamak için işitme ve aklın sağlıklı olması gerekir ya da bulunduğu bölge veya ülkede hitaba (ilme) ulaşmanın kolay olmaması durumunda, yolculuk ve diğer vasıtalarla ona ulaşmaya gücünün yetmesi şarttır. İşitme veya akıl şartı ortadan kalkar ya da kişi hitaba ulaşmaya güç yetiremezse, bu kimse ilim elde etmek için yeterli imkana sahip değil demektir.

2- Risalet Hücceti (Şer'î İlim) Açısından: Bu ise; ilmin mükellefin ona ulaşabileceği şekilde mevcut ve kolay elde edilebilir olmasıdır.

Mükellef için ilim elde etme imkanına sahip olma şartı yerine gelmemişse, bu kimse dünyada iken risalet hücceti kendisine ulaşmamış kimsedir ve kıyamet günü Arasat'ta imtihana tabi tutulacak olan kimselerdendir. Ancak bazen belli bir süre, mükellef için temekkün şartı gerçekleşmez fakat daha sonra, bu kimse henüz dünyada iken imkanların değişmesi üzerine bu şart gerçekleşebilir.

B) İLİM ELDE ETME İMKANINA SAHİP OLAN KİMSE İÇİN SÖZ KONUSU OLAN DURUMLAR

Mükellef için, yukarıda belirtildiği şekilde temekkün şartı gerçekleştiğinde, üzerine vacip olan ilim talebini tam olarak yerine getirip getirememe açısından çeşitli durumlar söz konusudur. Burada ölçüyü belirleyen şu ayettir: **"Allah hiç kimseye gücünün yeteceğinden başkasını yüklemez."**[1] Bahsettiğimiz durumlara gelince bunlar:

Birinci Durum

Vacip Olan İlmi Talep İçin Çaba Sarfetmek ve Onu Elde Etmek

Kişinin, üzerine vacip olan gayreti sarf etmiş olması için, ülkesinde kendisine fetva verecek olan kimseyi bulamadığında, bulabileceği başka bir yere seyahat etmesi gerekir. Kendisine hüccet ikame edecek kimseyi bulursa, üzerine vacip olanı yerine getirmiş ve hakkı bulmuş olur.

İkinci Durum

Vacip Olan İlmi Talep Etmek İçin Çaba Sarf Etmemek

Böyle davranan kişi, görevinde kusur eden, tefritte bulunan, haktan yüz çeviren ve cehaletinde mazur olmayan kimsedir. Bu kimse dünya ve ahirette günahkardır. Bu sınıf hakında İbnu'l-Kayyım *Rahimehullah* şöyle der: "Allah'ın emir ve nehiylerini öğrenme imkanına sahip olup da bu imkanı kullanmayan ve öğrenmeyen kimse, kendisine hüccet ikame edilmiş kimse hükmündedir."[2] Diğer alimlerin görüşleri de aynı doğrultudadır.

---

[1] 2 Bakara/286

[2] Medaricu's-Salikîn, 1/239

Üçüncü Durum

İlim Talebi İçin Çaba Sarf Edip De Sadece Bir Kısmını Elde Edebilmek

Kişinin gerekli gayreti sarf etmiş olması için bu uğurda çabalaması, ona güvenilir (sika) olmayan birisinden bir haber ulaştığında bunu araştırması gerekir. Araştırdığı meselede farklı görüşlerle karşılaştığında ise, daha iyi bilen ve daha güvenilir olana sormak suretiyle tercihte bulunması kendisine vaciptir. Eğer gereken şekilde çaba sarf etmiş fakat kendisine hüccet ikame edecek kimseyi bulamamışsa, bu kimse için iki durum söz konusudur:

Kişi Çaba Sarf Eder; Ancak Kendisine Batılı Gösterenden Başka Kimse Bulamaz

İbn-i Hazm, bu durum hakkında şöyle der: "Şayet bir kimseye Nebi'den *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* sahih olmayan bir haber ulaşır da, bir te'vilci veya cahil veya fıskını bilmediği bir fasık ona bunu doğru olarak gösterirse; bu, insanın yapabileceği son şey olduğu ve Allahu Teala insanı gücünün yettiğinden daha fazlasıyla veya kendisine ulaşmadığı şeyle sorumlu tutmadığı için, kişi eğer kendisine ulaşan bu batıl ile amel edecek olursa, cehaletinden ötürü mazurdur, kendisine herhangi bir günah yoktur. Çünkü o, günah işleme niyetinde değildir; ameller ise niyetlere göredir. Bu kimse, niyeti hayra yönelik oluğu için bir tek ecir alan müctehid durumundadır."[1] Buradan da anlaşılıyor ki; mükellef Tevhid ile ilgili konularda hakka ulaşamamışsa onun hükmü, kendisine dünyada iken hüccet ulaşmamış olan, ilmi elde etmeye güç yetiremeyen ve kıyamette imtihana tabi tutulacak olan kimse gibidir. Tevhid dışında, hükümlerle ilgili konularda çabasına rağmen hakka ulaşamayan kimse içinse, yine alimlerin ittifakıyla herhangi bir günah yoktur.

---

[1] El-İhkam, 1/65

Kişi Çaba Sarfeder; Fakat Sadece Bir Kısım Doğruları Elde Edebilir

Bu da risalet hüccetini eksik bilme ve bunu bilen yahut gösteren kimselerin az bulunur olmaları sebebiyledir. Kim gerekli çabayı sarfeder ancak sadece bir kısım doğrulara ulaşabilirse, bu kişi, üzerine vacip olanı yerine getirmiş ve kurtulmuş olan kimsedir.

Zeyd İbn-i Amr İbn-i Nufeyl'in durumu bu kabildendir. O, Yahudi ve Hristiyanlar yanında doğruyu bulma arzusuyla Mekke'den Şam'a yolculuk yapmıştı. Bu olay Buhari'nin rivayetinde şöyle geçer:

"Zeyd İbn-i Amr İbn-i Nufeyl, dini soruşturup ona tabi olmak için Şam'a doğru yola çıktı. Yahudilerden bir alimle karşılaştı. Şöyle diyerek ondan dinleri hakkında bilgi istedi: 'Sizin dininize girebilirim; bana dininiz hakkında bilgi ver'. Dedi ki: 'Allah'ın gazabından nasibini alıncaya dek bizim dinimiz üzere olamazsın'. Bunun üzerine Zeyd; 'Ben Allah'ın gazabından başka bir şeyden kaçmıyorum ve asla Allah'ın gazabından herhangi bir şeyi üzerimde taşımak istemem. Buna hiç güç yetirebilir miyim? Bunun dışında bana gösterebileceğin başka bir yol var mı?' dedi. Yahudi bilgin şöyle dedi: 'Bunun dışında bildiğim bir tek şey var; o da "Hanif" olmak'. Zeyd, 'Hanif ne demektir?' diye sorunca; 'İbrahim'in dinidir. O, ne Yahudi ve ne de Hristiyan idi; Allah'tan başkasına ibadet etmezdi' diye cevap verdi. Bunun üzerine Zeyd yoluna devam etti ve bir Hristiyan alimle karşılaştı. Ona da benzer şeyler söylediğinde şu karşılığı aldı: 'Sen Allah'ın lanetinden nasibini almadıkça bizim dinimizden olamazsın'. Zeyd dedi ki: 'Ben Allah'ın lanetinden başka bir şeyden kaçmıyorum ve kesinlikle üzerimde ne Allah'ın lanetinden ve ne de gazabından herhangi bir şey taşımak

istemem; bunu taşıyamam da. Bunun dışında bana gösterebileceğin bir yol var mı?' Hristiyan dedi ki: 'Bunun dışında bildiğm tek şey var; o da 'Hanif' olmak'. Zeyd; 'Haniflik nedir?' diye sorunca; 'O, İbrahim'in dinidir; O ne Yahudi ve ne de Hristiyan idi; Allah'tan başkasına ibadet etmezdi' diye karşılık verdi. Onların, İbrahim Aleyhisselam hakkında vermiş oldukları bu bilgiye sahip olduktan sonra yola çıktı ve ellerini kaldırarak şöyle dedi: 'Allah'ım! İbrahim'in dini üzere olduğuma şehadet ederim.'"[1]

İbn-i Hacer şerhinde der ki: "Zeyd İbn-i Hârise hadisinde (yani Zeyd İbn-i Amr ile ilgili hadis) şu da vardır:

"Şam'ın Yahudi din adamlarından yaşlı birisi bana şöyle dedi: 'Arap Yarımadası'nda senin bana sorduğun din ile Allah'a ibadet eden bir tek yaşlı kişi tanıyorum'. Dedi ki: 'Ona gittim şöyle dedi: 'Senin istediğin kendi ülkende ortaya çıkmıştır. Gördüğün herkes ise sapıklık içerisindedir.'" Taberani'nin rivayetinde ise şu şekildedir: ***"Senin ülkende bir nebi çıktı veya o çıkmakta. Oraya dön, Onu tasdik et ve Ona iman et..."*** İbn-i İshak'ın rivayetinde de şöyle geçer: ***"Allah'ım, senin sevdiğin ibadet şeklini bilseydim sana onunla ibadet ederdim. Fakat bilmiyorum' der ve sonra elleri ile yeryüzünde secde ederdi."***[2]

Eğer Zeyd İbn-i Nufeyl'in azaptan kurtulduğu geriye kalan Arap müşriklerin cehennemde olduğu anlaşılırsa (ki Rasulullah'ın sözü de bu doğrultudadır: ***"Benim babam da, senin baban da ateştedir"***[3]) risalet hüccetine ulaşmaya güç yetirebilecek durumda olup da, gereken gayreti sarf ederek birtakım doğruları elde

---

[1] Hadis No: 3827

[2] Fethu'l-Bârî, 7/144-145

[3] Müslim

edip kurtulan kimse ile, bu imkana sahip olduğu halde yüz çevirip gerekeni yerine getirmeyerek helak olan kimse arasındaki fark da anlaşılacaktır.

Doğruların bir kısmını elde etmek suretiyle kurtulmaya diğer bir örnek de Huzeyfe İbn-i Yeman'dan *Radıyallahu Anhu* rivayet olunan şu hadistir: "Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurdu: ***"İslam aynen elbisenin deseninin silinmesi gibi silinir. Öyle ki; oruç nedir, namaz nedir, hac ibadetleri ve sadaka nedir, bilinmez hale gelir. Allah'ın Kitabı bir gecede çekilip alınır. Yeryüzünde Ondan bir ayet bile kalmaz. Geriye, yaşlı erkek ve kadınlardan oluşan bir grup insan kalır. Derler ki: 'Biz babalarımızı; La İlahe İllallah sözü üzere bulduk ve biz de bunu söylüyoruz'. Sıla İbn-i Züfer Huzeyfe'ye dedi ki: 'Onlar namaz nedir, oruç nedir, hac ve sadaka nedir bilmezken, La İlahe İllallah onlara ne kazandırabilir?!' Bunun üzerine Huzeyfe ona cevap vermekten kaçındı. O, bu soruyu üç kez tekrarladı. Huzeyfe ise her seferinde aynı şekilde davrandı. Sonra üçüncüsünde ona dönerek şöyle dedi: 'Ey Sıla, onları ateşten kurtarır."***[1]

Kur'an'ın yeryüzünden kalkması, ahir zamanda İsa İbn-i Meryem'in *Aleyhisselam* ölümünden sonradır. Bu, ilmin yeryüzünden mutlak olarak kalkmasıdır. Ancak bundan önceki bazı dönemlerde, yeryüzünün tamamında değil, bir kısım bölgelerde nisbî bir ilim yoksunluğu yaşanacaktır. Bu da, kişi kendisine fetva verecek kimse bulamazsa ne yapacağı meselesi ile ilgilidir. Bu durum için alimler yukarıdaki hadisi, mükellefin elde etmeye güç

[1] İbn-i Mace Sünen'inde rivayet etmiştir. Hakim ise Müstedrek'inde rivayet ederek, 'Hadis Müslim'in şartına uygundur ancak onu rivayet etmemiştir' demiştir. Zehebi de ona bu konuda muvafakat etmiştir. Hafız İbn-i Hacer, hadisi İbn-i Mace'nin, Huzeyfe'den kuvvetli bir isnadla rivayet ettiğini söylemiştir. Bkz: Fethu'l-Bârî, 13/16

yetirebildiği ilimle amel edeceğine, bilmediklerinin farziyetinin de üzerinden düşeceğine delil getirmişlerdir.[1]

Bu hadiste bahsedilen durum; kendisinde bulunan az miktarda imanla kurtulan Zeyd İbn-i Amr İbn-i Nufeyl'in durumuna benzemektedir. Çünkü o, Şeriat'ın bilinmediği fetret döneminde bu kadarına güç yetirebilmiştir.

Alimler arasında şu konuda ittifak vardır: Mükellefe hüccetin ikame edilmiş olmasında ölçü; ilmin ona gerçek anlamda ulaşması değil, ilim talebine ne derece imkan bulduğudur. Bu hususta ihtilaf yoktur.

Cehaletin özür olduğuna ya da olmadığına delalet eden nassların tümü ve cehaletin özür sayıldığı ve sayılmadığı durumların hepsi bir tek belirleyici ölçü içerisinde toplanır. O da, ilme ulaşma imkanının bulunup bulunmamasıdır. İşte bu belirleyici esasla birlikte, bu mesele hakkındaki birbiri ile çelişkili olan nasslar arasındaki problem de ortadan kalkmış olur.

Alimlerin, özür olarak kabul edilemeyeceğini belirttikleri durumlardan bazıları şunlardır:

[1] Bkz: İbnu's-Salah, Edebu'l-Müftî ve'l-Müsteftî, 105-106 ve Nevevi, El-Mecmu', 1/58

DARU'L-İSLAM'DA YAŞAYAN KİMSE İÇİN CEHALET ÖZÜR DEĞİLDİR

Bunun illetini şu şekilde belirlemişlerdir: Çünkü daru'l-İslam, ilmin yaygın olmasının düşünüleceği bir yerdir ve mükellef, üzerine vacip olan ilmi elde etme imkanına sahiptir. Bununla birlikte alimler bazı istisnai durumlarda daru'l-İslam'da da olsa cehaletin özür olabileceği görüşündedirler. Bunlar da; yeni Müslüman olmuş olmak, çölde veya bir dağın tepesinde yetişmiş olup da Müslümanlar arasına karışmamış olmak gibi durumlardır. Bahsettiğimiz tüm bu durumlar ve istisnalara hüküm verirken ölçümüz ilim elde etmenin mümkün olup olmamasıdır. Ölçü yalnızca daru'l-İslam yahut daru'l-harpte bulunmak değildir. Ancak şu var ki; birincisinde ilme ulaşmak mümkündür; ikincisinde ise cehalet yaygındır.

DİNİN, KAÇINILMAZ OLARAK BİLİNEN MESELELERİNDE CEHALET ÖZÜR DEĞİLDİR

Bunlar, insanların çoğunluğunun aynı zamanda ve aynı mekanda, bilgisine ortak bir şekilde sahip oldukları şeylerdir. Hiç kimse bu gibi konuları bilmemekte mazur değildir. Zira bunlar kolaylıkla elde edilebilecek bilgilerdir. Kaçınılmaz olarak bilinenlerin mukabilinde ise; gizli olan meselelerde cehaletin özür olabileceği söylenir. Çünkü her fert bu tür bilgiyi elde edemeyebilir.[1]

Alimlerin, cehaletin özür olabileceğini bildirdikleri durumlardan bazıları da şunlardır:

♦ **Kişinin Daru'l-Harpte Müslüman Olup Da, Kendisine Dini Öğretecek Kimse Bulamaması:** Buna Necaşî'yi örnek verirler. Eğer daru'l-harpte olup da öğretecek kişi bulursa mazur görülmez. Çünkü ölçü sadece bulunduğu diyarın durumu değil, bilgi elde etme imkanına sahip olup olmamasıdır.

♦ **İslam'a Yeni Girmiş Olmak:** Bunun delili de; Zat-u Envat olayıdır.

♦ **İnsanlardan Kopuk Bir Şekilde Çölde Veya Dağ Başında Yetişmiş Olmak:** Ömer *Radıyallahu Anhu* döneminde zina yaptığını kendisi gelerek ikrar eden kadın gibi.

♦ **Müslümanların Birçoğu Tarafından Bilinmeyen Kapalı Meselelerde.**[2]

♦ **Bir Bölgede İlmin Az Olması:** Bilinmesi mümkün olmayan şeylerde kişi özür sahibidir. Zeyd İbn-i Nufeyl ve Huzeyfe ile Sıla'nın hadisinde bildirilen gibi.

---

[1] Dinin kaçınılmaz olarak bilinen meseleleri konusunda Bkz: İbn-i Receb el-Hanbelî, Câmiu'l-İlm-i ve'l-Hikem, 59 ve İbn-i Teymiye, Mecmuu'l-Fetâvâ, 13/118

[2] Bkz: Mecmuu'l-Fetâvâ, 1/106, 4/54-55, 18/54-55

Bu durumların tümünde ölçü, ilim elde etmenin mümkün olup olmamasıdır. Kişi bilgi elde etmeye müsait olur da bunu yapmazsa, kusurlu olduğu için günahkardır ve mazur değildir. Ancak ilim elde etme imkanına sahip değilse, cehaletinden dolayı mazur sayılır.

Üzülerek söylemeliyim ki; cehaletin mutlak anlamda özür olduğunu söyleyen bazı çağdaşlar, bu konuda İbn-i Teymiye'nin sözlerini delil göstermekteler ve onun sadece kendisine risalet hücceti ikame edilen kimsenin tekfir edileceği görüşünde olduğunu söylemektedirler. Fakat onun, "Temekkün" kuralı ile ilgili sözlerinin hiç birisinden bahsetmemektedirler. Halbuki onun risalet hüccetinin ikamesi ile ilgili söylediklerinin tümü bu kural ile kayıtlıdır. Alimlerin sözlerinin hepsi bir araya getirilerek incelenmelidir ki mutlak olanı, şarta bağlı (mukayyed) olanından; kapalı (mücmel) olanı, ayrıntılarıyla açıklanmış (müfesser) olanından ayırt edilebilsin. Onların sözlerinin de şer'î nasslarda yapıldığı gibi biraraya getirilerek karşılaştırılması gerekir.

İbn-i Teymiye *Rahimehullah* "et-Temekkün" konusundaki sözlerinin birinde şöyle der: "Allahu Teala'nın bildirdiği gibi ümmet iyiliği emreder, kötülükten nehyeder. Bunu ümmet içerisinde yeterli sayıda kişinin yapması vaciptir: **"Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten nehyeden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır."** Allahu Teala ümmetten bir kısmının, iyiliği emretme ve kötülüğü nehyetme işini gerçekleştirmesi gerektiğini bildirse de, emredenin emrinin ve nehyedenin nehyinin yeryüzündeki herkese ulaşması şart değildir. Çünkü bu, risaletin ulaştırılmasının şartından değildir. Öyleyse nasıl olur da bu emir fer'î konularda şart olur? Bilakis şart olan, mükelleflerin bu bilgiye ulaşmalarının mümkün olmasıdır. Eğer ihmalkar davranarak, hüccet ikame edenin üzerine düşeni yerine getirmesine rağmen bu ilme ulaşmak için çaba

harcamazlarsa, ihmal kendilerine aittir hüccet ikame edene değil."[1]

İbnu'l-Kayyım *Rahimehullah* da şöyle der: "Nebi'nin şöyle dediği sahih olarak rivayet olunmuştur: ***"Kim bir sapıklığa çağırırsa, ona kendisine uyanların günahları miktarınca günah vardır. Ona uyanların günahlarından da hiç bir şey eksilmez."*** Bu da göstermektedir ki; tâbi olanların küfrü, sırf diğerlerine uyma ve taklitlerinden dolayıdır. Ancak burada, karışıklığı ortadan kaldıracak bir açıklamaya gerek vardır. Bu da; hakkı öğrenip bilme imkanına sahip olup da ondan yüz çeviren mukallid ile, herhangi bir şekilde bu imkandan yoksun olan kimse arasında fark olduğudur. Bahsettiğimiz bu her iki gurup da mevcuttur. İlim elde etme imkanına sahip olup da yüz çeviren, gerekeni yerine getirmemiş ve üzerine düşen vacibi terk etmiştir. Bu nedenle Allah katında bu kimsenin özrü yoktur. Ancak herhangi bir şekilde ilim elde edemeyip, sormak ve öğrenmekten aciz olan kişiye gelince; bu da iki kısımdır: Birisi hidayeti isteyen, onu her şeye tercih eden, ona sevgi besleyen fakat hidayete ve onu aramaya, kendisine yol gösteren olmaması nedeniyle güç yetiremeyen kimsedir. Bu kimsenin hükmü, fetret dönemlerinde yaşayan ve davet kendisine ulaşmayan kişinin hükmü gibidir.

İkincisi, hidayeti istemeyip ondan yüz çevirendir. Bu kimse kendisinin üzerinde bulunduğu durumdan başkasını içinden geçirmeyendir. Birincisi şöyle der: Ey Rabbim; eğer üzerinde bulunduğum dinden daha hayırlı bir din olduğunu bilsem, elbette kendime onu din edinir ve üzerinde bulunduğumu terk ederdim. Ancak bundan başkasını bilmediğim gibi, bundan başkasına güç de yetiremiyorum. Benim gayretimin ve bilgimin son noktası budur. İkincisi ise; üzerinde bulunduğu durumdan razıdır. Bir başka şeyi o duruma tercih etmez ve ondan başkasını da talep

---

[1] Age: 28/125-126

etmez. Onun aciz olması ile güç yetirebilir olması arasında fark yoktur.

Aslında bu iki örnekteki kişilerin her ikisi de acizdir. Fakat aralarında şöyle bir fark olmasından ötürü ikincisi birinciye kıyaslanmaz: Birinci kişi, fetret döneminde dini arayıp, bulmayı başaramayan, bunun için imkanının elverdiği tüm çabayı sarfettikten sonra, acizlik ve bilgisizlik nedeniyle bundan vazgeçen kimse gibidir. İkincisi ise; ilme ulaşmaktan aciz kalacak olsa bile, dini hiç aramamış ve şirki üzere ölmüş kimse gibidir. Dini bulmak isteyen aciz ile, bundan yüz çeviren aciz arasındaki fark da işte budur.

Bu konunun iyi anlaşılması gerekir. Allah kıyamet günü kendi hükmü ve adaleti ile hüküm verecek ve rasulleri ile hüccetin ikame edilmiş olduğu kimseden başkasına da azap etmeyecektir. Bu O'nun, yarattıklarının geneli hakkında vermiş olduğu kesin hükümdür. Dünyevi hükümlere gelince; bunlar durumun zahirine göre verilirler. Örneğin kafirlerin çocukları ve içlerinde deli olanlar dünyevi hükme göre kafirdirler. Çünkü onlar için velilerinin hükmü geçerlidir."[1]

[1] Tarîku'l-Hicreteyn, 412-412

İLİM ELDE ETME İMKANINA SAHİP OLMANIN ÖLÇÜSÜ

Yukarıda, cehaletin özür kabul edildiği durumları anlattık. Bu gibi durumlarda bulunan herkes mazurdur. Şimdi ise belirli bir durumdan, yani günümüzde kafirlerin koymuş oldukları kanunlarla yönetilen İslam ülkelerinin bir çoğunda kendilerini Müslüman olarak tanımlayan kimselerin durumundan bahsedeceğiz.

Bu ülkeler, yürürlükte olan hükümler açısından daru'l-küfr ve daru'l-harp olarak kabul edilmektedirler.

Cahilliğin daru'l-küfürde özür kabul edildiğini söylediğimizde bundan anlaşılması gereken, halkının çoğunluğunun yahut tamamının "aslî kafirler" olduğu ve içlerinden Müslüman olan birisinin dinin hükümlerinden herhangi bir şey öğrenmeye gücünün yetmediği aslî daru'l-küfürdür. Beşerî kanunlarla yönetilen ülkeler gibi sonradan küfür diyarı haline gelen ülkelere gelince, bilindiği gibi buraların halkının çoğunluğu zahiri hükme göre de olsa Müslümandırlar. Bu nenenle bu ülkelerde tamamen daru'l-küfr olan ülkelerin aksine, bulunan sahipsiz bir çocuğa Müslüman hükmü verilir. Bu nedenle de, mükellefin bu tür ülkelerde soru sorarak yahut bir şehirden diğerine yahut bir ülkeden diğerine seyahat ederek veya telefon yahut posta yolu ile sorarak bilgi edinmesi mümkündür. Bu tür ülkelerde bilgi edinmek, ilim talep etmek ve hakkı tespit etmek mümkündür.

Burada, ölçü olarak kıyas yaptığımız şeylerden birisi; Nebi'nin *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* bi'setinden önce, kurtulan ve helak olan Arapların durumudur. Onlar tahrif edilmiş olan İbrahim'in *Aleyhisselam* dinine göre ibadet ediyorlardı. Onlardan Zeyd İbn-i Amr İbn-i Nufeyl gibi bazıları çaba ve araştırma sonucunda Tevhid bilgisine ulaşarak putlara ibadeti terk etmişler, diğerleri ise kavimlerinin çizgisini taklit üzere kalmışlardı. Nebi *Sallallahu Aleyhi*

ve Selem, kavimlerinin izinde giden bu kimselerin azap görecek kafirlerden olduklarını bildirmiştir.

Sonuç olarak "Küfre düşüren bir söz söyleyen veya küfre götüren bir fiil işleyen kimse bunun küfür olduğunu bilmediğini iddia etse bu kabul edilir mi?" sorusuna şu şekilde cevap verebiliriz:

Burada dikkat etmemiz gereken nokta; dünyevî yargılama ile gerçekte o kişinin dînî hükmü arasındaki farktır. Bir kimse öğrenme imkanı olduğu halde cahil olduğunu iddia ediyorsa mazur sayılmaz ve onun bu iddiası Allahu Teala katında ona bir yarar sağlamaz. Böyle bir kimsenin özrü aynen Nebi'ye *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* gelip özür beyan eden münafıkların özrü gibidir. Bu mazeretleri onları dünyevî hükümlerde cezadan korumuştur; ancak ahirette onlara bir yarar sağlamaz. Bu şekilde öğrenme imkanı olan kimse cahil olsa bile, gerçekte Allahu Teala katında, özür sahibi olmayan bir kafirdir. Eğer bu hal üzere ölürse; ebedî cehennemlik bir kafir olarak ölür.

Ancak dünyevî hükümlerde, özrünü kabul edecek merci; eğer varsa durum kendisine iletilen şer'î kâdıdır. Seleften olan kâdılar böyle bir kimsenin cehaletini özür olarak kabul etmezlerdi.[1] Bazen kâdılardan bazıları bunu had cezasından koruyan bir şüphe olarak kabul edebilirler; zira riddet için uygulanacak olan had cezası Allahu Teala'nın kulu üzerine olan haklarındandır. Bu ise kulların haklarının aksine müsamaha üzerine kuruludur.

Eğer kâdı özrü kabul etmez ve kişinin mürted olduğuna hüküm verirse (diğer tüm şartlar yerine gelmiş ise) hükmü verdikten sonra o kişi ölüm ile cezalandırılmadan önce istitabe uygulanır. Eğer kişi tevbe ederse Müslüman olduğuna hüküm verilir.

Ancak, beşerî kanunlarla yönetilen ülkelerde şer'î hakim yoktur. Beşerî kanunlar riddeti bir suç olarak görmez ve mürtedi

---

[1] Bkz: Kadı İyad, eş-Şifa, 4. Bölüm

cezalandırmaz. Bundan dolayı da bu konuda söylenecek şeylerin ancak Müslümanların şahsi ilişkilerinde bir faydası olabilir. Şahsî ilişkilerde dikkat edilecek konulardan bazıları: Namazda imamlık, nikah, talak, kişi veya mal üzerine velayet, miras, kurban kesme, şahitlikler ve bunun gibi kişinin dininin bilinmesinin etkili olduğu konulardır. Allahu Teala en doğrusunu bilir.

Davetimizin sonu; hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.

İÇİNDEKİLER

DAVET SERİSİ – BİRİNCİ ADIM		
1.	Müslümanların Birliğini Sağlayacak Temel Esaslar	Abdu'l-Mun'im Mustafa
2.	Taifetu'l Mansura'nın Özellikleri	Abdu'l-Mun'im Mustafa
3.	Ehl-i Sünnet'in Menheci ve Cihadın Esasları	Abdulkadir bin Abdulaziz
4.	Millet-i İbrahim	Ebu Muhammed Âsım
DAVET SERİSİ – İKİNCİ ADIM		
1.	İman ve Küfür	Abdulkadir bin Abdulaziz
2.	Cehalet Özrü	Abdulkadir bin Abdulaziz
3.	Demokrasi Dindir	Ebu Muhammed Âsım
4.	Tağut ve Destekçileri	Abdulkadir bin Abdulaziz
5.	Tağutların Destekçileri Hakkındaki Şüphelerin Aydınlatılması	Ebu Muhammed Âsım
6.	Dostluk ve Düşmanlık	Abdulkadir bin Abdulaziz
7.	Ülkelerin Hükümleri	Abdulkadir bin Abdulaziz
8.	Cihada Teşvik	Ebu Kuteybe eş-Şâmi
9.	İslam Erlerine Nasihatler	Süleyman Davud
ARAŞTIRMA SERİSİ		
1.	El-Umde Fi İ'dadi'l-Udde	Abdulkadir bin Abdulaziz
2.	El-Cihad ve'l-İctihad	Ebu Katade
3.	Tekfirde Aşırılıktan Sakındırma Konusunda Otuz Risale 1-2	Ebu Muhammed Âsım El-Makdisi
4.	Akidemiz	Ebu Muhammed Âsım
5.	İslam'da Şehadet Operasyonları	Derleme

NOTLAR

NASİHAT

Müslüman kardeşim! Bu kitapçık, Allahu Teala'nın izniyle faydalı bilgiler içermektedir. Allah'a hamd olsun ki biz, şer'i delili olmayan hiçbir söz söylemiyoruz. Senden de, şer'i bir delili olmadıkça hiçbir sözü kabul etmemeni istiyoruz. Böylece yol kesen eşkıyaların, Allah'a davet adı altında seni aldatmasına izin verme. Rasulullah'ın *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, "Bir ayet dahi olsa benden ulaştırın"[1] ve yine "Şahit olanlar, olmayanlara duyursun"[2] vasiyeti gereğince bu kitapçığın, kardeşlerinin, tanıdıklarının ve diğer Müslümanların arasında yayılması için gayret et. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Allah'ın senin elinle bir kişiyi hidayete ulaştırması, kızıl develere sahip olmandan daha hayırlıdır."[3]

Kardeşim, bil ki bu ve buna benzer yayınları Müslümanlar arasında yayman, Allahu Teala'nın yolunda bir cihaddır. Rasulullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem* şöyle buyurur: "Müşriklere karşı mallarınız, canlarınız ve dillerinizle cihad edin."[4]

Allahu Teala, bu ve buna benzer yayınların Müslümanlar arasında yayılması için gayret eden herkesi birçok hayır ile mükafatlandırsın, Allahumme Amin.

[1] Buhari

[2] Müttefekun Aleyhi

[3] Müttefekun Aleyhi

[4] Ebu Davud, sahih bir senedle rivayet etmiştir.

Cehalet ve cehaletin özür oluşu, günümüz İslami uyanışı için büyük tartışma ve ihtilaf konusu olan meselelerden birisidir.

Bu konunun tekfir ve kuralları konusu ile doğrudan bağlantısı vardır. Tekfir konusu, Üstad Seyyid Kutub'un *Rahimehullah* kitapları, Necidli davetçi alimlerin kitapları ve İslam'dan çıkaran şeylerin anlatımını içeren kitapların yayılmasıyla üzerinde çok konuşulan bir konu haline geldi. Bir grup, bu kitaplarda geçen "Mutlak Tekfir" ile ilgili hükümleri belirli bir kişiyi tekfire indirgeyip, o kişilerde bulunan tekfiri engelleyici şeyleri dikkate almadılar. Diğer bir grup ise belirli bir kişi hakkında onun tekfirine hüküm vermeden önce onda bulunan cehalet ve diğer engellere bakılmasının gerekliliğine dikkat çektiler...

Bu konuda onları çelişkiye sürükleyen şey alimlerin sözlerini birbirine zıt ve doğru olmayan bir biçimde kullanmalarıyla birlikte şer'i nasslarla da doğru olmayan şekilde delillendirmede bulunmalarıdır. Oysa ortak bir anlama veya tek bir asla döndürmek için bu nass ve diğer sözlerin arasını birleştirmek mümkündür ve doğru olan da budur. Bu konuyu araştırmadıklarını ve bu konuda kesin bir görüş bildirmediklerini zannetmek ümmetin alimlerini ve selefi küçümsemektir. Biz de burada inşaallah alimlerin bu konu ile ilgili sözlerinin ve şer'i nassların etrafında döndüğü bu tek asıl ve ortak manayı açıklamaya çalışacağız.

